

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΠΕ' - ΤΕΥΧΟΣ 4 - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2008
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίω. Γενναδίου 14 – 115 21 Ἀθήναι
Τηλ.: 210-72.72.253. Fax 210-72.72.251
http://www.ecclesia.gr
e-mail: periodika@ecclesia.gr

Ἐκδίδεται

Προνοία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. **ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ**

Ἰδιοκτησία τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς
Υπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐκδότης:

Ὁ Διευθυντής τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
Ἀρχιμ. **Κύριλλος Μισιακούλης,**
Ίω. Γενναδίου 14
115 21 Ἀθήναι

Ἀρχισυντάκτης
Κωνσταντῖνος Χολέβας

Τμήμα Συντάξεως
Ἐπιμέλεια ὕλης, διόρθωσις δοκιμίων
Βασίλειος Δ. Τζέρεπος, Δρ. Θ.

Φωτογραφίες
Χρήστος Μπώνης

Στοιχειοθεσία - Ἐκτύπωση - Βιβλιοδεσία
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήναι
Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380
http://www.apostoliki-diakonia.gr

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου:
Νικόλαος Κάλτζις
Πρωτομαγιάς 3, Κρουσινέρι Ἀττικῆς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου Α΄,
Πατριαρχική Ἀπόδειξις ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα..... 243

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου Α΄,
Ἐόρτιος Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν
κ. Ἱερώνυμον 245
Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνίμου,
Πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Βαρθολομαῖον ἐπὶ τῇ
ἐορτῇ τοῦ Πάσχα..... 247

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Νεαὶ ἀσματικά ἀκολουθία ἐγκριθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος κατὰ τὰ ἔτη 2006-2007 248

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνίμου,
Μήνυμα ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει 251

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Ἡ ἐορτὴ τῆς ἀναστήλωσης τῶν ἱερῶν εἰκόνων 252
Ἀρχιμανδρίτου Μάρκου Βασιλάκη,
Ὁμιλία κατὰ τὸν Πανηγυρικὸν Ἑσπερινὸν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας 255
Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθίμου,
Ὁμιλία στὸν Μητροπολιτικὸ καὶ Καθεδρικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν κατὰ τὴ Συνοδικὴ
Θεία Λειτουργία..... 258

ΟΜΙΛΙΑΙ

Μητροπολίτου Σεργῶν καὶ Νιγρίτης κ. Θεολόγου,
Ὁμιλία κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κειμηλαρχείου 263
Πρωτοπρ. Θωμᾶ Συνοδινού,
Ἀκολουθία εἰς Κεκομημένους..... 266

ΜΕΛΕΤΑΙ

Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου,
Ὁ ἄνθρωπος σὲ κρίση - περιστασιακὴ ἐξομολόγησις 268
Μ. Γ. Βαρβούνη,
Ὁϊακὴ Λαϊκὴ Λατρεία 273
Ἀναργύρου Ἀναπλώτη,
Τὸ Μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν στὴ Μέση Ἐκπαίδευσις τῆς Ὁμοσπονδιακῆς
Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας 278

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΣ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου,
Πρόσφατες Ἐπισημάνσεις τοῦ Καρδινάλιου Walter Kasper γιὰ τὴς ἐπαφῆς μεταξὺ
Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν (Ἑλληνικὴ ἀπόδοσις-σχόλια) 281

ΕΚΔΗΜΙΑΙ

Ἐκομιθὴ ὁ Μητροπολίτης Παροναξίας κυρὸς Ἀμβρόσιος Β΄ 290

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ἰωάννου Καραβιδοπούλου,
Νέα ἔκδοσις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Κεμένου τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου 296

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

..... 299

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ 301

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ 310

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 319

**ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ
ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ
ΕΠΙ ΤΩ
ΑΓΙΩ ΠΑΣΧΑ**

Ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα,
«Ἰδοὺ, ὁ χειμῶν παρήλθεν»¹, «ἀνέτειλε τὸ ἔαρ» τῆς σωτηρίας, «τὰ ἄνθη
ὄφθη ἐν τῇ γῆ, φωνὴ τῆς τρυγόνος ἠκούσθη, ...αἱ ἄμπελοι κυπρίζουσιν, ἔδω-
καν ὀσμὴν»².

Πάσχα ἱερόν, ἅγιον, μέγα ἀνέτειλε καὶ θάλπει, φωτίζει καὶ λαμπρύνει τὸν
κόσμον. «Νῦν πάντα πεπλήρωται φῶτος, οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ κατα-
χθόνια»³:

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Ὁ Θεός, ὁ Ἀπαθής, ὁ Ἀθάνατος, ὁ ὠραῖος Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Κύ-
ριος ἡμῶν καὶ Πρωτότοκος Ἀδελφός καὶ Φίλος Ἰησοῦς Χριστός, «ἀνέστη ἐκ
νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας», τὴν τρίτην ἡμέραν ἀφ' οὗ ἀπὸ τοῦ
ὑψους τοῦ Σταυροῦ ἐξεφώνησε τὸ «Τετέλεσται!»⁴. Ὁ «ἄδης κάτωθεν ἐπι-
κράνθη συναντήσας»⁵ Αὐτόν, διότι ὄχι μόνον κατήγησε τὸ κράτος του καὶ
ἐκένωσε θεοπρεπῶς τὰ σκοτεινὰ ταμεῖα του, χαρίζων ζωὴν εἰς τοὺς τότε
εὕρισκομένους εἰς τὰ μνήματα, ἀλλὰ καὶ διότι χαρίζει ζωὴν ἀτέρμονα καὶ
βεβαίαν ἀνάστασιν εἰς ὅλους ὅσοι μετὰ ταῦτα, μέχρι καὶ τῆς συντελείας τοῦ
αἰῶνος, θὰ πιστεύσουν εἰς Αὐτόν, θὰ ζήσουν ἐν Αὐτῷ καὶ θὰ κρατήσουν μέ-
χρι τέλους τὴν εἰς Αὐτόν ὁμολογίαν καὶ πίστιν. Ὁ Χριστός, «δικαιοσύνη
ἐξωσμένος τὴν ὄσφυν Αὐτοῦ καὶ ἀληθεία εἰλημένος τὰς πλευράς»⁶, ἠγέρθη
ἐκ τοῦ Τάφου, «παγγενῆ τὸν Ἀδάμ ἀναστήσας ὡς φιλάνθρωπος»⁷.

Ἰδοὺ, λοιπόν, ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ καὶ τέκνα περιπόθητα, τὸ κεφάλαιον τῆς
μεγάλης ἐορτῆς ἡμῶν καὶ τὸ κλίμα τῆς ἀνοιξέως, τὴν ὁποίαν ἐν ἔαρι καιροῦ
εὐαγγελίζεται ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν Οἰκουμένην. Ὁ βαρὺς χειμῶν τοῦ θανά-
του ἀποτελεῖ παρελθόν! Ἡ παγερὰ τυραννία τοῦ διαβόλου ἐνίκηθη κατὰ
κράτος. Τὸ φοβερόν βασιλείον τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀπωλείας διελύθη. «Ὁ
Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο»⁸! Εἶδομεν τὸν Ἰησοῦν ἐθελου-
σίως, ἐξ ἄκρας ἀγάπης, πάσχοντα ἐπὶ Σταυροῦ καὶ θνήσκοντα καὶ θαπτόμε-
νον δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. Τὸν προσεκυνήσαμεν ἤδη
Ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν καί, μαζί μὲ τοὺς Ἀποστόλους καὶ τὰς Μυροφόρας,
ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ ἁγίου στόμα Του τὸ «Εἰρήνη ὑμῖν!»⁹ καὶ τὸ «Χαίρετε!»¹⁰,
καὶ ἐχάρη ἡ καρδιά μας. Καὶ «τὴν χαρὰν ἡμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ἡμῶν»¹¹, διό-
τι πλέον καὶ ὁ ἰδικός μας, ὁ προσωπικὸς ἐνὸς ἐκάστου, θάνατος, δυνάμει

1. Ἰακ. Ἰακ. 2,1.

2. Ἰακ. Ἰακ. 2, 12-13.

3. Κανὼν τοῦ Πάσχα.

4. Ἰω. 19,30.

5. Ἰησ. 14,9.

6. Ἰησ. 11,5.

7. Ἀκολ. Ἀναστάσεως.

8. Ψαλμ. 92,1.

9. Ἰω. 20,20.

10. Ματθ. 28,9.

11. Πρβλ. Ἰω. 16,22.

ἔχει καταργηθῆ. Ἄφ' οὗ καὶ ἐφ' ὅσον καὶ ἡμεῖς ἐσταυρώσαμεν τὸ ἐν ἡμῖν σαρκικὸν φρόνημα τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου «σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις»¹², καὶ «ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ [θά] συζήσωμεν»¹³ μαζί Του. Ἄφ' οὗ «συνετάφημεν» μετὰ τοῦ Χριστοῦ «διὰ τοῦ βαπτίσματος»¹⁴, θὰ γίνωμεν «σύμφυτοι», δηλ. μέτοχοι, καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του¹⁵. Τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν διασαλπίζει ρητορικώτατα ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγων: «Χθὲς συνεσταυρούμεν Χριστῷ, σήμερον συνδοξάζομαι. Χθὲς συνενεκρούμεν, συζωοποιοῦμαι σήμερον. Χθὲς συνεθαπτόμεν, σήμερον συνεγείρομαι»¹⁶. Τὸ αἰώνιον πρόβλημά μας, κατὰ ταῦτα, τὸ ἔλυσεν ἅπαξ διὰ παντὸς ὁ Ἀναστὰς Κύριος. Ἡ ἀγωνία μας ἔλαβε τέλος. «Ἀνέστη Χριστός, καὶ ζωὴ πολιτεύεται»¹⁷! Εἰς τὸ ἔξις, ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Ἀνάστασις ἡμῶν δὲν εἶναι ζητούμενον, δὲν εἶναι ὄνειρον, δὲν εἶναι οὐτοπία, ἀλλ' εἶναι ἀπτή καὶ ψηλαφητὴ πραγματικότητα. Πραγματικότης, ἡ ὁποία ἔχει συγκεκριμένον πρόσωπον καὶ ὄνομα: «τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα» Ἰησοῦς Χριστός, ἐνώπιον τοῦ Ὁποίου «πᾶν γόνυ κάμψει ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ κα-

ταχθονίων»¹⁸ καὶ κάθε γλῶσσα θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος Ζωοδότης καὶ Κύριος, ὅστις ζῆ καὶ βασιλεύει εἰς τοὺς αἰῶνας, μοιραζόμενος ἐθελαγάθως τὴν Βασιλείαν Του, τὴν δόξαν Του καὶ τὴν κληρονομίαν τοῦ Πατρὸς Του, μὲ ὅλους τοὺς κοινωνοὺς τοῦ Σταυροῦ, τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του, ὡς «πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς»¹⁹.

Αὐτοῦ δεόμεθα ἐκτενῶς, ἀπὸ τῆς μαρτυρικῆς ἡμῶν Πατριαρχικῆς καὶ Οἰκουμενικῆς καθέδρας, ὅπως χαρίζῃ εἰρήνην εἰς τὸν κόσμον, φωτισμὸν ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ὑπομονὴν καὶ στηριγμὸν εἰς κάθε δοκιμαζόμενον, γεῦσιν σωτηρίας καὶ ζωῆς αἰωνίου εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς.

Αὐτῷ, τῷ Νικητῇ τοῦ θανάτου καὶ ἀρχηγῷ τῆς ζωῆς, ἡ δόξα, τὸ κράτος, ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἅγιον Πάσχα 2008

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
διάπυρος πρὸς Χριστὸν Ἀναστάντα
εὐχέτης πάντων ὑμῶν

12. Γαλ. 5,24.

13. Ρωμ. 6,8.

14. Ρωμ. 6,4.

15. Ρωμ. 6,5.

16. Λόγ. *Εἰς τὸ ἅγ. Πάσχα καὶ εἰς τὴν βραδύτητα*. ΕΠΕ 1,66.

17. Κατηχ. Λόγος Ἰω. Χρυσοστόμου.

18. Φιλ. 2,9.

19. Ρωμ. 8,29.

**ΕΟΡΤΙΟΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΝ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ
ΑΘΗΝΩΝ
κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΝ**

Ἀριθμ. Πρωτ. 453.

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἱερώνυμε, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Τὴν ψυχοφελῆ πληρώσαντες Τεσσαρακοστὴν καὶ τὸ Ἄχραντον τοῦ Κυρίου Πάθος καὶ τὴν Θεόσωμον Ταφὴν ἐν πίστει προσκυνήσαντες, ἤδη, χάριτι Θεοῦ, ἀκούομεν ἀγαλλομένῳ ὠτίῳ παρὰ τοῦ λευχειμονοῦντος Ἀγγέλου τὰ εὐαγγέλια τῆς Ἀναστάσεως: «*Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρητὸν τὸν Ἐσταυρωμένον; Ἠγέρθη!*». Ναί! Ἀληθῶς! «*Χριστὸς ἀνέστη σήμερον, ὁ Θεός, ὁ ἀπαθής, ὁ ἀθάνατος, οὐ πρὸς ἀνάγκην παθὼν, ... οὐδὲ τὴν ἀνάστασιν ὡς ἀπροσδόκητον εὐεργεσίαν παρ' ἐλπίδας λαβὼν*», κατὰ τὸν φωστῆρα τῶν Νυσσαέων, ἀλλ' ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως ἐν δυνάμει ἰδία καὶ αὐτεξουσίως, συναναστήσας ἑαυτῷ παγγενῆ τὸν Ἀδὰμ ὡς φιλόανθρωπος! Τί τῆς εἰδήσεως ταύτης χαρμοσυνότερον; Τί τοῦ εὐαγγελίου τούτου εὐφροσυνότερον; Τί τοῦ ἀγγελίματος τούτου λαμπρότερον; Τί τοῦ γεγονότος αὐτοῦ σωτηριωδέστερον; Ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Ἀνάστασις ἡμῶν Χριστὸς ὁ Θεάνθρωπος, «*ἐθελοντῆς ὑβριστικὰ καὶ ἄτιμα καταδεξάμενος ἵνα τὸν ἐξ ἀπάτης ἀπολλύμενον σώσῃ*» ἄνθρωπον, Σταυρῷ καὶ θανάτῳ τὸν θάνατον ἤδη ἐπάτησεν, καὶ πολλὰ λαβὼν τῆς νίκης σκῦλλα, ἐνδόξως προέβη τροπαιοῦχος ἐκ τοῦ μνήματος, εἰρήνην ἡμῖν δίδων καὶ καινοποιῶν ἡμᾶς τῷ πνεύματι, καὶ κοινωνοὺς καθιστῶν τῆς κατὰ τοῦ Ἄιδου νίκης, ζωῆς τε τῆς αἰωνίου κληρονόμους, καὶ φωτὸς αἰδίου μετόχους καὶ χαρᾶς ἀναφαιρέτου. Ὅντως, «*νῦν πάντα πεπλήρωται φωτὸς, οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια*»! Δὲν ἐξαρκοῦσιν οἱ πειρασμοὶ πάντες καὶ τὰ δάκρυα καὶ ὁ πόνος καὶ ἡ στενοχωρία τοῦ αἰῶνος τούτου τοῦ προσκαιροῦ, παρὰ τὸ ἄφθονον καὶ ἐπαχθὲς καὶ ἀνυποχωρήτως ἐπίμονόν των, νὰ ἀμαυρώσουν τὸ παράπαν τὸ λαμπροχαρμόσυνον καὶ φυσίζωον κεφάλαιον τῆς ἀγομένης μεγίστης καὶ παγκοσμίου ἑορτῆς. Οὐδεὶς ἱκανοῖ ἵνα ἄρῃ τὴν χαρὰν ἀπὸ τῶν πιστῶν, τῶν βιούντων τὴν ἐκ τοῦ Τάφου ἀνατείλασαν χάριν.

Ἐλεθέντες τοίνυν καὶ ἡμεῖς γενέσθαι μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μετὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Μυροφόρων καὶ πάντων τῶν πιστευόντων εἰς Αὐτόν, προσερχόμεθα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ καὶ λαμπάδας ἀνεσπέρου φωτὸς πασχαλίου μετὰ χειρᾶς ἔχοντες, ἀπὸ τῆς μαρτυρικῆς τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καθέδρας, εἰς φιλάδελφον ἀναστάσιμον ἀσπασμὸν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, προσφωνοῦντες Αὐτῇ καὶ τῇ κατ' Αὐτὴν ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ γηθοσύνως τὸ *Χριστὸς ἀνέστη!*, συγχαίροντες ἀπὸ κέντρου ψυχῆς καὶ ἀποδιδόντες ὀλοκαρδίως φίλημα ἅγιον, ἐν εἰρήνῃ Χριστοῦ καὶ ὁμονοίᾳ Πνεύματος Ἁγίου, κατ' εὐδοκίαν καὶ χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. Ὁ δὲ «*τάφον οἰκήσας δι*

ἡμᾶς καὶ νεκροῖς ἐναριθμῶς γεγονῶς καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτουργήσας ἡμῖν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν» βραβεύετω ἐν δαφιλείᾳ Αὐτῇ καὶ τοῖς περὶ Αὐτὴν Ἀδελφοῖς καὶ παντὶ τῷ πληρώματι τῆς καθ' Ἑλλάδα Ἐκκλησίας ὅσα εὐφημα, ὅσα θυμῆρη, πᾶσαν δόσιν ἀγαθὴν καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, περιπτυσσόμεθα τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα φιλήματι ἀδελφικῶ καὶ διατελοῦμεν

μετὰ τῆς ἐν τῷ Ἀναστάντι Κυρίῳ ἀγάπης καὶ τιμῆς ἐξαιρέτου.

Ἅγιον Πάσχα βῆ'

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος

Πρωτ. 1119
 Ἀριθμ.
 Διεκπ. 686

Ἀθήνησι 7ῃ Ἀπριλίου 2008

ΠΡΟΣ
ΤΗΝ Α.Θ.Π. ΤΟΝ
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ
κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΝ
ΕΠΙ Τῆ ΕΟΡΤῆ
ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Παναγιώτατε καὶ Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῆ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Βαρθολομαῖε, τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι καὶ διὰ τοῦ ἀναστασίμου παιᾶνος ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἡ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως Ἑορτὴ καὶ αὐθις ἐπέστη. Ἴδου πάντα πεπλήρωται φωτὸς, οὐρανός, ἡ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια. Ἀνέστη γὰρ ὁ Κύριος ἐκ τοῦ τάφου, ὡς ἐκ παστάδος προελθὼν, ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον. Ἀγαλλιάσθω οὖν ἡ κτίσις, οὐρανοὶ εὐφραινέσθωσαν ὅτι ὁ θάνατος ἐθανατώθη, ὁ διάβολος κατηργήθη, ὁ Ἄδης ἐνεκρώθη καὶ ζωὴ πολιτεύεται.

Δεῦτε οὖν λαμπρυνθῶμεν πάντες τῇ πανηγύρει, ὁ γὰρ ἀθάνατος Θεὸς οὐχ ἑαυτὸν ἤλθε σῶσαι, ἀλλὰ τοὺς θανατωθέντας, καὶ οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἔπαθεν, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν, τὴν εὐτέλειαν ἡμῶν καὶ τὴν πτωχείαν ἀναδεξάμενος, ἵνα ἡμῖν τὸν πλοῦτον Αὐτοῦ χαρίσῃται. Τὸ γὰρ πάθος Αὐτοῦ ἡμῶν ἀπάθειά ἐστι καὶ ὁ θάνατος Αὐτοῦ ἡμῶν ἀθανασία ἐστίν. Καὶ τὸ δάκρυον Αὐτοῦ χαρὰ ἡμετέρα καὶ ἡ ταφή Αὐτοῦ ἡμῶν Ἀνάστασις καὶ ὁ μῶλωψ Αὐτοῦ ἡμῶν ἴασις καὶ ἡ παιδεία Αὐτοῦ ἡμῶν εἰρήνη καὶ ἡ ἀδοξία Αὐτοῦ ἡμῶν δόξα.

Τῶν θεοπνεύστων ρημάτων τούτων τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου μεμνημένοι, ἀγαλλῶμεν καὶ εὐφραινόμεθα καὶ τοῖς ἐγγύς καὶ τοῖς μακρὰν, στεντορία τῇ φωνῇ, προσαγορεύομεν καὶ διαλαλοῦμεν

Χριστὸς Ἀνέστη!

Ἰδιαιτέρως δὲ κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν, καθ' ἣν τὴν Ἑορτῶν Ἑορτὴν ἐορτίως ἐορτάζοντες καὶ τὴν Πανηγύρεων Πανήγυριν πανηγυρικῶς πανηγυρίζοντες λελαμπρυσμένη καρδίᾳ καὶ πεφωτισμένη διανοίᾳ τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα νοερῶς ἐπισκεπτόμεθα καὶ ἀδελφικῶς ἀσπάζόμεθα, ἵνα ἡ ἐν ἡμῖν χαρὰ αὐξηθῇ. Ὅτι Χριστοῦ ἐσμὲν μαθηταὶ καὶ ἐν Αὐτῷ ἀδελφοί, ἀγάπην ἔχοντες ἐν ἀλλήλοις καὶ εἰς τὸν κοινὸν Κύριον καὶ Σωτῆρα πιστεύοντες καὶ Αὐτὸν μόνον ὡς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν Σταυρωθέντα καὶ Ἀναστάντα Λυτρωτὴν τοῦ κόσμου τοῖς πᾶσιν ἀπὸ κοινοῦ εὐαγγελιζόμενοι.

Τούτου δὲ ἐκ καρδίας δεόμεθα, ἵνα χαρίζηται τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μητέρα Μεγάλῃ Αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ εὐστάθειαν καὶ εἰρήνην καὶ τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιότητι ἔτη πολλὰ ἐν ὑγείᾳ καὶ δυνάμει πολλῇ, ἵνα τὴν νοητὴν ὀλκάδα τῆς Αὐτοῦ Ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς δεξιότηχης πηδαλιούχος πλοηγῆσῃ εἰς εὐδίους καὶ σωτηρίους λιμένας. Τῇ περὶ Αὐτὴν γεραρᾷ χορεία τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, τῷ Ἱερῷ Κλήρῳ καὶ τῷ θεολέκτῳ λαῷ, τὴν ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι χαρὰν, εἰρήνην καὶ εὐλογίαν ὀλοψύχως εὐχόμεθα.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, τὴν Ὑμετέραν Σεπτὴν Κορυφὴν ἐν τῷ Ἀναστάντι Κυρίῳ καὶ αὐθις κατασπαζόμενοι, μετ' ἀγάπης διατελοῦμεν.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερόνυμος, Πρόεδρος

Τοῦ
 Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
 Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
 κ. **ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ**

**Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

**ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ**

**ΝΕΑΙ ΑΣΜΑΤΙΚΑΙ
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ
ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑΙ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ
ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ
ΤΑ ΕΤΗ 2006-2007**

α) Κατὰ τὸ Α΄ ἐξάμηνον τοῦ ἔτους 2006 ἐνεκρίθησαν οἱ ἑξῆς Ἀκολουθίες:

1. «*Παρακλητικὸς Κανὼν εἰς τὸν Δεσπότην Χριστὸν ὑπὲρ τῶν μαθητῶν τῶν ὑποκειμένων εἰς ἐξετάσεις μετὰ τινος εὐχῆς*», ποιηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Ἰωήλ.

2. «*Παρακλητικὸς Κανὼν εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μιχαήλ*», ποιηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Ἰωήλ.

3. «*Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Σεραφείμ τοῦ Σάροφ, ἐπὶ τῇ μετακομιδῇ τῶν πανσέπτων αὐτοῦ Λειψάνων*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὑμνογράφου Δρος κ. Χαραλάμπους Μπούσια, Μεγάλου Ὑμνογράφου τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας (Ἡμ. Ἑορτῆς 2 Ἰανουαρίου).

Δὲν ἐνεκρίθησαν ὁμῶς «*Οἱ Χαιρετιστήριοι Οἴκοι*», καθὼς καὶ τὰ «*Ἐγκώμια*», καὶ τοῦτο διότι βάσει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1766/06.07.1990 Ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦτο «ἀπάδει καὶ ἀντίκειται πρὸς τὴν λειτουργικὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν».

4. «*Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Καλλίστου Α΄ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ἐν τῇ πόλει τῶν Σερρῶν τελειωθέντος*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας κ. Ἰωήλ (Ἡμ. Ἑορτῆς 20 Ἰουνίου).

5. «*Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Νεομάρτυρος Ἰωάννου, τοῦ ἐν τῇ πόλει τῶν Σερρῶν ἀθλήσαντος*», ποιηθεῖσα τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ρήτορος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Μανουὴλ Κορινθίου (Κῶδιξ 512 τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἰβήρων/Ἁγίου Ὄρους) συμπληρωθεῖσα δὲ ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας κ. Ἰωήλ (Ἡμ. Ἑορτῆς 12 Μαΐου).

6. «*Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τῆς Συνάξεως πάντων τῶν ἐν Ἀδριανουπόλει Ἁγίων*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐλλογιμωτάτου κ. Χαραλάμπους Μπούσια, Μεγάλου Ὑμνογράφου τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας (Ἡμ. Ἑορτῆς ἡ τελευταία Κυριακὴ τοῦ Ἰουνίου).

7. «*Ἀσματικὴ Ἀκολουθία μετὰ Παρακλητικοῦ Κανόνος τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἀποστόλου Ἰούδα τοῦ Θαδδαίου*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐλλογιμωτάτου κ. Εὐαγγέλου Κοτσιομήτη, Ἀναπληρωτοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (Ἡμ. Ἑορτῆς 19 Ἰουνίου).

Δὲν ἐνεκρίθησαν αἱ κατωτέρω Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι, διὰ τοὺς κάτωθι ἀναφερομένους λόγους:

«*Παρακλητικὸς Κανὼν εἰς τὸν ἐν Ἁγίοις Πατέρα ἡμῶν Κύριλλον, Ἀρχιεπίσκοπον Ἀλεξανδρείας*», ποιηθεὶς ὑπὸ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμαν-

δρίτου κ. Κυρίλλου Κεφαλοπούλου, ἑφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Κολοκυνθοῦς.

«*Ἀσματική Ἀκολουθία τῆς Συνάξεως πάντων τῶν Ἐλεημόνων Ἀγίων*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἑλλογιμωτάτου Δρος κ. Χαραλάμπους Μπούσια, Μεγάλου Ὑμνογράφου τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας. Ἡ Ἀκολουθία αὐτὴ δὲν προτείνεται πρὸς ἔγκρισιν διὰ ἑκκλησιαστικούς καὶ λειτουργικούς λόγους, καθότι εἰς περίπτωσιν ἐγκρίσεως αὐτῆς δημιουργεῖται αὐτοβούλως Συναξάριον εἰς τὰ Λειτουργικά βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας, τὴν Κυριακὴν τοῦ «Καλοῦ Σαμαρείτου», Κυριακὴν τὴν ὁποίαν ἡ ἀκολουθία αὐτὴ θέτει ὡς ἡμέραν ἑορτασμοῦ τῆς Συνάξεως πάντων τῶν Ἐλεημόνων Ἀγίων. Τοῦτο ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει, ἄχρι τοῦδε, ἀποδεχθεῖ καὶ ὀρίσει, ἡ δὲ μνήμη ἑνὸς ἐκάστου Ἀγίου ἐκ τῶν Ἐλεημόνων τελεῖται εἰς τὸν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὀρισμένον λειτουργικὸν χρόνον. Ἐπαινεῖται ὁμως ἡ ὑμνολογικὴ προσφορὰ τοῦ πονήσαντος.

8. Ἐξεφράσθη ὁ ἔπαινος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὸν Ἑλλογιμώτατον κ. Ἰωάννην Χατζῆν, δρ. Νεωτέρας Ἱστορίας, διὰ τὸ ἀγιολογικῆς καὶ λειτουργικῆς φύσεως «πόνημα» αὐτοῦ, ὑπὸ τὸ τίτλο «ΖΑΧΑΡΙΟΥ ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ, ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΑΙΤΩΛΙΑΣ, ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΑΡΙΟ ΤΩΝ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΑΓΟΥ ΤΩΝ ΕΚ ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ (1716)», ἐκδόσεις «Κάλαμος», Ἀθήνα 2003.

β) Κατὰ τὸ Β' ἐξάμηνον τοῦ ἔτους 2006 ἐνεκρίθη:

«*Ἀσματική Ἀκολουθία τῆς Ἁγίας Βερονίκης τῆς Αἰμορροοῦσης*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μοναχοῦ Γερασίμου τοῦ Μικραγιαννανίτου, Ὑμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν (Ἡμερομηνία Ἑορτῆς 12ῆ Ἰουλίου).

γ) Κατὰ τὸ Α' ἐξάμηνον τοῦ ἔτους 2007 ἐνεκρίθησαν οἱ ἑξῆς Ἀκολουθίες:

1. «*Ἀκολουθία τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Μιχαήλ Χωνιάτου, Μητροπολίτου Ἀθηνῶν*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας κ. Ἰωὴλ καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, διὰ τοπικὴν μόνον χρῆσιν (Ἡμερομηνία Ἑορτῆς 4ῆ Ἰουλίου).

2. «*Ἀκολουθία τῶν Ἀγίων Ἐνδόξων καὶ Θαυματοργῶν Ἀναργύρων Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ, εἰς ἀνάμνησιν θαύματος τελεσθέντος, ἐν ἔτει 1918, εἰς Ἀταλάντην Φθιώτιδος, ἵνα ψάλληται αὕτη τῇ 12ῃ Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μοναχοῦ Γερασίμου τοῦ Μικραγιαννανίτου, Ὑμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, διὰ τοπικὴν μόνον χρῆσιν.

3. «*Ἑόρτιος Ἀκολουθία ἐπὶ τῇ Μετακομιδῇ τοῦ Ἱεροῦ Λειψάνου τῆς Ἁγίας Ἰσαποστόλου Ἐλένης εἰς Μαλεσίαν Φθιώτιδος, ἵνα ψάλληται τῇ 3ῃ Ὀκτωβρίου ἐκάστου ἔτους*», ποιηθεῖσα ὑπὸ ἀνωμένου Μοναχῆ καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, διὰ τοπικὴν μόνον χρῆσιν.

4. «*Ἀκολουθία ἐπὶ τῇ Ἐπετείῳ τῶν Ἐγκαινίων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ πόλει Λαγκαδᾶ*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἱερομονάχου Ἀθανασίου Σιμωνοπετρίτου, Ὑμνογράφου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, διὰ τοπικὴν μόνον χρῆσιν (Ἡμερομηνία Ἑορτῆς Κυριακῆ τῶν Μυροφόρων).

5. «*Ἀκολουθία ἐπὶ τῇ Ἐπετείῳ τῶν Ἐγκαινίων τοῦ ἐν Ναυπλίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγίου Ἐνδόξου Νεομάρτυρος Ἀναστασίου τοῦ Ναυπλιέως*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κ. Καλλινίκου Κορομπόκη, Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀργολίδος καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀργολίδος, διὰ τοπικὴν μόνον χρῆσιν (Ἡμερομηνία Ἑορτῆς 1ῆ Φεβρουαρίου καὶ 4ῆ Ἰουνίου).

6. «*Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου Ἐνδόξου Ἱερομάρτυρος Βενεδίktου τοῦ ἐξ Ἐζεβῶν καταγομένου καὶ ἐν τῇ πόλει τῆς Θεσσαλονίκης ἀθλήσαντος*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δρος κ. Χαραλάμπους Μπούσια, Μεγάλου Ὑμνογράφου τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερρών καὶ Νιγρίτης (Ἡμερομηνία Ἑορτῆς 12ῆ Ἰουνίου).

7. «*Ἀσματική Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου Ἱερομάρτυρος Δωροθέου Ἐπισκόπου Τύρου, μετὰ Παρακλητικοῦ Κανόνος*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τῆς Ὀσιολογιωτάτης Μοναχῆς Ἰσιδώρας, Καθηγουμένης τῆς Ἱερᾶς Μονῆς

Ἁγίου Ἱεροθέου Μεγάρων καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων καὶ Σαλαμῖνος (Ἡμερομηνία Ἑορτῆς 5ῃ Ἰουνίου).

8. «*Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τῶν Ἁγίων Ἐνδόξων Ὁμολογητῶν Γρηγορίου, Θεοδώρου καὶ Λέοντος, τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ φανέντων*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Αἰδεσιμολογιωτάτου Πρωτοπρεσβυτέρου κ. Γεωργίου Ἀντζουλάτου καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κεφαλληνίας, διὰ τοπικὴν μόνον χρῆσιν (Ἡμερομηνία Ἑορτῆς Κυριακῆ τῶν Ἁγίων Πάντων).

9. «*Πανηγυρικὴ Ἀσματικὴ Ἀκολουθία ἐπὶ τῇ ἀφίξει καὶ ἀποθησαυρίσει εἰς τὴν Παλαίφατον καὶ Σεβασμίαν Μονὴν Ἀσωμάτων Πετράκη τεμαχίου τοῦ Σεπτοῦ Λειψάνου τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τῆς Ὁσιοτάτης Μοναχῆς Ἰσιδώρας, Καθηγουμένης τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἱεροθέου Μεγάρων, καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, διὰ τοπικὴν μόνον χρῆσιν (Ἡμερομηνία Ἑορτῆς 12ῃ Νοεμβρίου).

10. «*Ἀσματικὴ Ἀκολουθία ἐπὶ τῇ Θαυμαστῇ Εὐρέσει τοῦ ἱεροῦ καὶ χαριτοβρύτου Λειψάνου τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἱερομάρτυρος Ραφαήλ, τοῦ νεοφανοῦς τέ καὶ θαυμαστοῦ*», ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου κ. Δημητρίου καὶ ὑποβληθεῖσα πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου (Ἡμερομηνία Ἑορτῆς 23ῃ Ἰουνίου).

δ) Δὲν ἐνεκρίθησαν οἱ ἑξῆς ὑποβληθεῖσες ἀκολουθίες:

1. «*Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου τοῦ θαυματουργοῦ*»,

ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδριτοῦ κ. Ἀγγέλου Ἀνθοπούλου. Ἡ Ἀκολουθία αὕτη δὲν ἐνεκρίθη, διότι προσκρούει εἰς τὰς ἀπὸ 22.12.1980 ὑπ' ἀριθμ. 2275 καὶ ἀπὸ 6.7.1990 ὑπ' ἀριθμ. 2507 Ἐγκυκλίους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τῶν ὁποίων συνιστᾶται «ἡ ὑποβολὴ πρὸς ἔγκρισιν νέων Ἀσματικῶν Ἀκολουθιῶν Ἁγίων μόνον ἐφ' ὅσον ἐλλείπουσι αὐταὶ ἐκ τῶν ἐν χρῆσει λειτουργικῶν βιβλίων πρὸς διαφύλαξιν τῆς ἐνιαίας λειτουργικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας».

2. «*Χαιρετιστήριοι Οἴκοι πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἱερομάρτυρος Βενεδίκτου τοῦ ἐξ Ἐζεβῶν καταγομένου καὶ ἐν τῇ πόλει τῆς Θεσσαλονίκης ἀθλήσαντος*», ποιηθέντες ὑπὸ τοῦ Δρος κ. Χαραλάμπους Μπούσια, Μεγάλου Ὑμνογράφου τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας καὶ ὑποβληθέντες πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερρών καὶ Νιγρίτης. Δὲν ἐγκρίνονται βάσει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1766/6.7.1990 Ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διότι τοῦτο «ἀπάδει καὶ ἀντίκειται πρὸς τὴν λειτουργικὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας».

3. «*Χαιρετιστήριοι Οἴκοι πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Δωροθέου Ἐπισκόπου Τύρου, μετὰ Παρακλητικοῦ Κανόνος*», ποιηθέντες ὑπὸ τῆς Ὁσιολογιωτάτης Μοναχῆς Ἰσιδώρας, Καθηγουμένης τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἱεροθέου Μεγάρων καὶ ὑποβληθέντες πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων καὶ Σαλαμῖνος. Δὲν ἐγκρίνονται βάσει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1766/6.7.1990 Ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διότι τοῦτο «ἀπάδει καὶ ἀντίκειται πρὸς τὴν λειτουργικὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας».

ΜΗΝΥΜΑ
ΕΠΙ ΤΗ
ΑΝΑΣΤΑΣΕΙ

«Δεῦτε λάβετε φῶς, ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός»

Σὲ ἐποχὲς πού τὸ σκοτάδι προσπαθεῖ νὰ ἐπιβληθεῖ στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, νοιώθω ἔντονη τὴν ἀνάγκη νὰ ἀπευθυνθῶ πρὸς ἐσᾶς, ὡς πατέρας πρὸς τέκνα καὶ ὡς ἀδελφὸς πρὸς ἀδελφούς, καὶ νὰ σᾶς προσκαλέσω στὸ σπίτι μας, στὴν Ἐκκλησία, γιὰ νὰ μοιραστοῦμε τὸ φῶς καὶ τὴ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως.

Ἐλάτε νὰ πάρετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός. Ἐλάτε νὰ μοιραστοῦμε τὸ φῶς πού δὲν βραδιάζει ποτέ. Σὲ κάθε γωνιὰ τῆς γῆς τὸ σκοτάδι ἐπιμένει φορτικά καὶ ἀδυσώπητα νὰ ἐπιβάλλει τὴν κυριαρχία του στὴ ζωὴ τοῦ κόσμου. Ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Οἰκουμένης ὑπάρχουν μάτια σκοτεινιασμένα ἀπὸ τὴ φτώχεια, τὴ δυστυχία καὶ τὶς δοκιμασίες πού γεννοῦν ἢ πλεονεξία, ἢ ἀπανθρωπιά, ἢ σκληροκαρδία καὶ ὁ ἐγωκεντρισμὸς τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Μέρη πού θὰ ἔπρεπε νὰ λάμπει ὁ ἥλιος, φωτίζονται ἀπὸ τὶς πυρκαγιὲς τῶν πολέμων. Καὶ ὅσο τὰ πάθη συσκοτίζουν τὴν εἰκόνα Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο, ὑποδουλώνοντας τὴν ψυχὴ του καὶ ἐπιτρέποντας στὴν ἁμαρτία νὰ εὐτελίζει καὶ νὰ ἀμαυρώνει τὴν ὁμορφιὰ τῆς ζωῆς πού μᾶς χάρισε ὁ Θεός, τόσο ὁ ἄνθρωπος θὰ ἀναζητᾷ «τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν».

Τὸ φῶς τῆς ζωῆς, πού ἀνέτειλε ξανὰ νικηφόρα ἐπὶ τοῦ θανάτου διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Τοῦ Θεοῦ πού ἔγινε ἄνθρωπος γιὰ νὰ μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ γίνεῖ κατὰ χάριν Θεός. Τοῦ Χριστοῦ πού μᾶς ἀγάπησε πρῶτος «ἡμῶν ἐχθρῶν καὶ πολεμίων ὑπαρχόντων».

Ἐλάτε λοιπὸν πρὸς τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως. Τὸ φῶς πού «ἔχει διατηρηθεῖ ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα μὲ τὸ ἔλαιον τῆς εὐσεβείας, ὄχι τῆς ἀντιγράφου, τῆς πεποιημένης, τῆς διατεινομένης, τῆς δυτικῆς, ἀλλὰ τῆς ἀνατολικῆς, τῆς εὐσεβείας τῶν πατέρων ἡμῶν, τῆς πηγαίας».

Ἀδελφοί μου,

Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει νὰ σᾶς προσφέρει τίποτε λιγότερο ἀπὸ τὴν Ἀνάσταση.

Ἐλάτε στὸ κοινὸ μας σπίτι, στὸν Οἶκο τοῦ Θεοῦ, ὅπου δὲν ὑπάρχει τίποτε πολυτιμότερο νὰ μοιραστοῦμε παρὰ Φῶς καὶ Ἀνάσταση.

Γιατὶ «ἀνέστη Χριστὸς καὶ ζωὴ πολιτεύεται». Γιατὶ τώρα πιά τὰ πάντα «πεπλήρωται φωτός».

Μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι ἡ θυσιαζόμενη καὶ θριαμβεύουσα ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νὰ δώσει χαρὰ καὶ ἐλπίδα, ὅπου καὶ ἂν ἐπιβιώνει ἀκόμη τὸ σκότος καὶ ἡ ὀδύνη, ἀπευθύνομαι πρὸς κάθε κατεύθυνση, πρὸς τοὺς ἐγγύς καὶ τοὺς μακρὰν, εὐχόμενος πρὸς ὅλους καὶ πρὸς τὸν καθένα προσωπικά μὲ τὸν Πασχάλιο χαιρετισμό: «Χριστὸς Ἀνέστη».

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Με την ἀρμόζουσα λαμπρότητα ἐορτάσθηκε τὴν Α΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας ἡ ἀναστήλωση τῶν Ἱερῶν Εἰκόνων, γεγονός που ἀποτελέσσε τὸν θρίαμβο τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὴν ἐορτὴ καθιέρωσαν τὸ 843, ὕστερα ἀπὸ τὴν παρέλευση τῆς Εἰκονομαχίας, ἡ Αὐτοκράτειρα Θεοδώρα, ὁ υἱὸς τῆς Μιχαὴλ ὁ Γ΄ καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μεθόδιος ὁ Ὁμολογητής.

Τὸ πρωί, προεξάρχοντας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου τελέσθηκε στὸν Καθεδρικό Ἱερό Ναὸ τῶν Ἀθηνῶν Ἀρχιεπισκοπικὴ καὶ Συνοδικὴ Θεία Λειτουργία, μὲ τὴ συμμετοχὴ κληρικῶν Ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οἱ ὅποιοι ἐνδημοῦν στὴν Ἑλλάδα, παρουσία τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Καρόλου Παπούλια, ἐκπροσώπων τῶν πολιτικῶν, στρατιωτικῶν, δικαστικῶν ἀρχῶν, καθὼς καὶ πρέσβων ξένων κρατῶν.

Πρὸ τῆς Ἀπολύσεως τῆς Θείας Λειτουργίας πραγματοποιήθηκε Λιτάνευση τῶν Ἱερῶν Εἰκόνων σὲ ἀνάμνηση τῆς λιτανευτικῆς πομπῆς, ἡ ὁποία προηγήθηκε τῆς ιστορικῆς ἀναστηλώσεως τῶν εἰκόνων τὸ 843. Τὸν Πανηγυρικό τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἄνθιμος. Στὴν ὁμιλία του ὁ Σεβασμιώτατος, μεταξὺ ἄλλων, παρατήρησε ὅτι: «Ἡ ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων εἶναι θρίαμβος καὶ δόξα τῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ ἡ ἴδια ἡ Ὁρθόδοξη εἰκόνα εἶναι μία δοξολογία. Περιορρέεται ἀπὸ τὴν δόξα καὶ τὴν ὕμνεϊ μὲ τὰ δικά της μέσα. Τὸ ἀληθινὸ κάλλος δὲν ἔχει ἀνάγκη

Στιγμιότυπο μὲ τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας κ. Κάρολο Παπούλια, ὁ ὁποῖος ἀπαγγέλλει τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως

Ἡ χορεία τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων μελῶν τῆς ΔΙΣ, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου τῆς Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, κατὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

ἀπὸ ἀποδείξεις. Εἶναι μία προφάνεια πὸν γίνεται ἁγιογραφικὸ ἐπιχείρημα τῆς θείας ἀλήθειας. Τὸ νοητὸ περιεχόμενον τῶν εἰκόνων εἶναι δογματικόν, γι' αὐτὸ καὶ «ὠραία» δὲν εἶναι ἡ εἰκόνα ὡς ἔργο τέχνης, ἄλλ' ἡ ἀλήθειά της. Μία εἰκόνα δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ εἶναι «ὁμορφη», ἡ ὠραιότητά της ἀπαιτεῖ μία πνευματικὴ ὠριμότητα γιὰ νὰ τὴν ἀναγνωρίσωμε. Εἶναι ὑπέροχο τὸ θαυμάσιο χάρισμα κάθε πλάσματος νὰ εἶναι μορφή, κάτοπτρο τοῦ ἄπλαστου. Αὐτὸ τὸ ὕψος τῆς θεοπνευστίας προϋποθέτει ἡ χαρισματικὴ διακονία τῶν «ἁγίων ἁγιογράφων» καὶ ὁδηγεῖ ἀπὸ τὴν τέχνη σὲ «ἱερὴ τέχνη».

Μετὰ τὴν Θεία Λειτουργία, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας παρέθεσε στὸ Προεδρικὸ Μέγαρον τὸ καθιερωμένον ἐπίσημον πρόγευμα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου καὶ τῶν μελῶν τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου.

Τὴν παραμονὴ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, τελέσθηκε στὸν Ἱερὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῶν Ἀθηνῶν Μέγας Πανηγυρικὸς Ἑσπερινός, χοροστατοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πλαισιουμένου ἀπὸ τὰ Μέλη τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου. Τὸν Πανηγυρικὸ τῆς ἑορτῆς ἐξεφώνησε ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Μᾶρκος Βασιλάκης, Ἀ΄ Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ ὁποῖος μεταξὺ ἄλλων παρατήρησε: «Γεννᾶται εὐλόγο τὸ ἐρώτημα: Γιατί ἡ Ἐκκλησία, ὁ ἀκλόνητος στῦλος καὶ τὸ ἀπερίσειστο ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας, ὄρισε ὡς ἑορτασμὸ πὸν ὑποστασιάζει τὴν Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν καὶ πίστην, τὸ γεγονός τῆς διακηρύξεως γιὰ τὴν ἀναστήλωση καὶ τιμητικὴ προσκύνηση τῶν ἱερῶν εἰκόνων, ἀπὸ τὴν Ἁγία Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο;... Ἡ ἀπάντησις δίδεται ἀπὸ τὴν βαθύτερη ὄντολογικὴ ἐρμηνεία τοῦ ἱστορικοῦ

ὄρου «ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων», πού πέραν καὶ πάνω ἀπὸ ἓνα συγκεκριμένο ἱστορικό γεγονός τοῦ «νῦν» τῆς τελέσεώς του, συνιστᾷ ἓνα αἰώνιο θεόδοτο χάρισμα σὸ «ἀεὶ» τῆς ἐπενεργείας του... Ἐκ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως σὸ ἐνιαῖο πρόσωπο τοῦ Λόγου «ἢ κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθεῖσα ἡμῖν ὠραιότης» ἐξυψώθηκε ὅσο ποτὲ ἄλλοτε καὶ κατέστη «κοινωνὸς θείας φύσεως». Αὐτὴ ἡ ἀναστήλωση τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου συνιστᾷ τὴν οὐσίαν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως».

Τὴν Δευτέρα 17 Μαρτίου, ὁ Πρέσβης τῆς ἐν Ἀθήναις Ρωσικῆς Ὁμοσπονδίας κ. Ἀντρέι Βντόβιν παρέθεσε δεῖπνο πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου καὶ τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐορτῆς τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὸ γεγονός αὐτὸ λαμβάνει χώρα γιὰ ἑβδομῆ συνεχῆ χρονιά σὲ ἀνταπόδοση τῆς ἀπὸ σειρά ἐτῶν δεξιώσεως, τὴν ὁποία ὀργανώνει ἡ ἑλληνικὴ Πρεσβεία στὴ Μόσχα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλεξίου.

**Ὁμιλία κατὰ τὸν
Πανηγυρικὸν
Ἑσπερινὸν τῆς
Κυριακῆς τῆς
Ὁρθοδοξίας**

(Καθεδρικός Ναός Ἀθηνῶν,
15 Μαρτίου 2008).

*«Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Κυριακῇ πρώτῃ τῶν Νηστειῶν,
ἀνάμνησιν ποιούμεθα τῆς ἀναστηλώσεως τῶν ἀγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων,
γενομένης παρὰ τῶν ἀειμνήστων Αὐτοκρατόρων Κωνσταντινουπόλεως
Μιχαὴλ καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας, ἐπὶ Πατριαρχείας τοῦ ἀγίου
καὶ ὁμολογητοῦ Μεθοδίου»*

Μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ ἱερός Συναξαριστής, πηγὴ γραπτῆ, ἄμεσος τῆς φιλολογικῆς γραμματείας τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ὀρίζει, προσδιορίζει καὶ καθορίζει τὸ ἱστορικὸ περιεχόμενον τοῦ σημερινοῦ ἑορτασμοῦ.

Σήμερα ἐορτάζουμε τὴν Ὁρθοδοξία, σήμερα ἐορτάζουμε τὸ «πατροπαράδοτον σέβας», σήμερα ἐορτάζουμε τὴν «Μητέρα εὐσέβειαν».

Γενῶνται, ὅμως, εὐλόγο τὸ ἐρώτημα: Γιατί ἡ Ἐκκλησία, ὁ ἀκλόνητος στυλὸς καὶ τὸ ἀπερίσειστο ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας, ὄρισε ὡς ἑορτασμό, πού ὑποστασιάζει τὴν ὀρθόδοξη διδασκαλία καὶ πίστη, τὸ γεγονός τῆς διακηρύξεως γιὰ τὴν ἀναστήλωση καὶ τιμητικὴ προσκύνηση τῶν ἱερῶν εἰκόνων, τόσο ἀπὸ τὴν ἐν Νικαία ἀγία Ζ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, πού ἡ καταληκτήρια συνεδρία τῆς ἔλαβε χώρα στὴ Βασιλεύουσα, τὴν «τοῦ Κωνσταντίνου Πόλιν», τὸ παλάτιον τῆς Μαγναύρας τὸ 787 καὶ «εἰρήνευσεν ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία, εἰ καὶ ὁ ἐχθρὸς τὰ ἑαυτοῦ ζιζάνια ἐν τοῖς ἰδίῳ ἐργάταις σπεῖρειν οὐ παύεται», ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 843, πού ἐπεκύρωσε τὶς Ἀποφάσεις τῆς;

Γιατί δὲν ἐπελέγη ἡ ἐορτὴ τῶν Χριστουγέννων, ἡ μητρόπολις αὐτῆ τῶν ἐορτῶν;

Γιατί δὲν προεκρίθη ἡ λαμπροφόρος Ἀνάσταση, «ἐορτῶν ἐορτὴ καὶ πανηγυρις πανηγύρεων»;

Γιατί δὲν ὀρίσθη ἡ ἀγιοπνευματικὴ Πεντηκοστή;

Ἡ ἀπάντηση δίδεται ἀπὸ τὴν βαθύτερη ὄντολογικὴ ἐρμηνεία τοῦ ἱστορικοῦ ὄρου «ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων», πού πέραν καὶ πάνω ἀπὸ ἓνα συγκεκριμένο ἱστορικὸ γεγονός τοῦ «νῦν» τῆς τελέσεώς του, συνιστᾷ ἓνα αἰώνιο θεόδοτο χάρισμα στό «ἀείν» τῆς ἐπενεργείας του.

Μὲ τὴν πανσοφία, τὴν παντοδυναμία καὶ τὴν παναγαθότητα ἡ Τρισήλιος Θεότης ἐποίησε «πάντα ὄρατὰ τε καὶ ἀόρατα». Μέσος τοῦ φυσικοῦ καὶ πνευματικοῦ κόσμου ἐδημιουργήθη ὁ ἄνθρωπος, ἡ κατακλείς καὶ κορωνὶς τῆς δημιουργίας. Τὴν ὑπέροχη ἐν τῷ κόσμῳ θέση του ἐμφαίνει ἰδιαίτερος ὁ διαφέρων τρόπος, κατὰ τὸν ὅποιο ἐδημιουργήθη.

Ὁ Θεός, κατὰ τὴ χριστιανικὴ κοσμογονία, διαβουλεύεται πρὸς τὸν Ἐαυτὸν Του γιὰ τὴν δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεός: ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν».

Ἡ ἔννοια τοῦ «κατ' εἰκόνα» (imago Dei) ἀναφέρεται στόν «ἔσω ἄνθρωπον», διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἀσχημάτιστος, ἄφθαρτος καὶ ἀσώματος. Αὐτὸ συνίσταται στὴ λογικότητα, μὲ τὴν ὁποία ὁ Δημιουργὸς ἐπροϊκήσε τὴν πνευματικὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου, καὶ στό ἀπαραίτητο συμπλήρωμά της, τὸ αὐτεξούσιον, μὲ τὸ ὅποιο ὁ ἄνθρωπος ἀνάγεται σὲ προσωπικότητα ἠθικὴ, ἐπιδεκτικὴ πάσης προόδου καὶ δυναμένη νὰ καταστῆ «κοινωνὸς θείας φύσεως».

Τό «κατ' ὁμοίωσιν», κατὰ τοὺς Ἁγίους καὶ Θεοφόρους Πατέρες, εἶναι ὁ τελικὸς ὑπαρκτικὸς στόχος τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ὁ ὁποῖος καθίσταται ἐφικτὸς διὰ τῆς προσοικειώσεως τῆς ἀγιότητος, ὄχι βία καὶ ἀνάγκη, ἀλλὰ αὐτοπροαιρέτως καὶ ἐλευθέρως.

Μετὰ τὴν πώση, «*παρακούσας ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τοῦ κτίσαντος αὐτὸν καὶ τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὄφρατος ὑπαχθεῖς, νεκρωθεῖς τοῖς οἰκειοῖς αὐτοῦ παραπτώμασιν*», ἀπώλεσε τὴν χάρη πού τὸν διακρατοῦσε στὴν προοπτικὴ κατάσταση μετὰ τὴν δυνατότητα τῆς ἀναμαρτησίας (*posse non peccari*) καὶ τῆς ἀθανασίας (*posse non mori*), διετήρησε, ὅμως, τὸ «κατ' εἰκόνα» ἀμαυρωμένο καὶ τραυματισμένο, ἀλλὰ ὄχι νεκρὸ καὶ ἀνεπανόρθωτα ἀχρειαμένο. «*Εἰκὼν εἰμὶ τῆς ἀρρήτου δόξης σου, εἰ καὶ στίγματα φέρω πταισμάτων*».

Ἐπειδὴ ὁ Δημιουργός, «*Θεὸς ἐλέους, οἰκτιρῶν καὶ φιλανθρωπίας ὑπάρχει*», «*οὐκ ἀπεστράφη τὸ πλάσμα Του εἰς τέλος, ὃ ἐποίησεν ὁ ἀγαθός, οὐδὲ ἐπελάθετο ἔργου χειρῶν Του*» ἀλλὰ ἀντίθετα πρὸς τὸ «*ἀεὶ κινεῖν ἀκίνητον*» τοῦ Ἀριστοτέλους, «*ἐπὶ τῆς γῆς ὄφθη, μορφήν δούλου λαβὼν, σύμμορφος γενόμενος τῷ σώματι τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, ἵνα ἡμᾶς συμμόρφους ποιῆσῃ τῆς εἰκόνας τῆς δόξης Αὐτοῦ*». Ἐκ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης φύσεως στὸ ἐνιαῖο πρόσωπο τοῦ Λόγου, ἡ «κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθεῖσα ἡμῖν ὡραιότης» ἐξυψώθη, ὅσον ποτὲ ἄλλοτε, καὶ κατέστη «*κοινωνὸς θείας φύσεως*». Αὐτὴ ἡ ἀναστήλωση τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου συνιστᾷ τὴν οὐσία τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως. «*Ὅθεν, ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, δι' αὐτὸ παρεγένετο, ἵν' ὡς εἰκὼν ὦν τοῦ Πατρὸς τὸν κατ' εἰκόνα ἄνθρωπον ἀνακτίσαι δυναθῆ*» (Μέγας Ἀθανάσιος). Ἀπὸ αὐτὸ καθίσταται σαφὲς γιατί οἱ Πατέρες, στίς εἰκονοκλαστικὲς πλάνες, εἶδαν ἀκριβῶς μία ἀκύρωση τοῦ Μυστηρίου τῆς Σωτηρίας, καθὼς ἡ μὴ δυνατότης ἐξικονίσεως τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ καθιστοῦσε τὸ Μυστήριον τῆς Παλιγγενεσίας τοῦ ἀνθρώπου δοκητικὴ φενάκη.

Γιὰ αὐτὸ ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι μία πορεία «*ἐν καινότητι ζωῆς*». Ὁ πιστὸς ἔχει τὴν δυνατότητα μιᾶς μοναδικῆς ἐμπειρίας τοῦ ζῶντος καὶ προσωπικοῦ Θεοῦ. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, κατευθυνομένη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, συνεχίζει καὶ ἀνανεώνει τὸ σωτήριο καὶ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, πού

μᾶς βοηθεῖ νὰ φθάσουμε στὴ μέθεξι τῆς μυστηριακῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ «*μορφωθῆ ἐν ἡμῖν*». Μετὰ τὴ μέθεξι αὐτὴ ἐπιτυγχάνεται ἡ εἴσοδος καὶ ἡ ὀργανικὴ ἔνταξι στὴν ἐσχατολογικὴ πραγματικότητα τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος καινοποιεῖται.

Σ' αὐτὴ τὴν «*νέαν κτίσιν*» ἀναδεικνύεται τὸ «κατ' εἰκόνα» μετὰ τὴν ἐπιτυχῆ πορεία πρὸς τὸ «κατ' ὁμοίωσιν», ἐκλαμπρύνεται τὸ πρόσωπο, πού κλείνει μέσα του τὴν ἔννοια τῆς ἐλευθερίας, ἀναδεικνύεται ἓνα νέο καλλιτέχνημα θεοῦ κάλλους καὶ ὀλοκληρώνονται τὰ δημιουργικὰ χαρίσματα. Ἡ ἀνάστασις τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου, ἡ ἀναστήλωση τῆς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀνθρώπου εἰκόνας τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ ἐκ νέου ἔνταξι του στὴ θεία ζωὴ. Σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση τῆς ἀθάνατης ζωῆς προοδεύει ἡ βούλησις, θεώνεται τὸ πρόσωπο, ἀφοῦ ἀναδεικνύεται στὸ φῶς τοῦ θεοῦ κάλλους.

Ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι ἡ ἐνεργοποίηση τοῦ νέου αἰῶνος μέσα στὰ τοπικὰ καὶ χρονικὰ πλαίσια τοῦ παλαιοῦ, ἡ διακήρυξις τοῦ ἐρχομένου αἰῶνος μέσα στὸν νῦν αἰῶνα. Μέσα στὴ Θεία Εὐχαριστία ὁ Ὁρθόδοξος Πιστὸς καταλλάσσεται μετὰ τὸν ἑαυτό του «*ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν*», καταλλάσσεται μετὰ τὸν Θεό «*ὑπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης*», καὶ καταλλάσσεται μετὰ τοὺς ἀδελφούς του «*ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου*».

Ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει διάστασις εὐχαριστιακὴ. Τὸ δευτέρου συνθετικὸ τῆς λέξεως, ἡ λέξις «δόξα» πέρα τῆς ὑποκειμενικῆς ἀντιλήψεως περὶ ἑνὸς δεδομένου ἀντικειμένου, ἔχει καὶ λατρευτικὸ χαρακτήρα. Ἡ σλαβικὴ μετάφρασις τῆς λέξεως διὰ τοῦ ὄρου «Pravoslavije» σημαίνει κατ' ἐξοχή τὴν «*ὀρθὴ δοξολογία*». Μεταξὺ «*ὀρθῆς γνώμης*» καὶ «*ὀρθῆς δοξολογίας*» δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει διαφορὰ, ὅταν ὡς «*γνώμη*» νοεῖται ἡ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀποκεκαλυμμένη γνώσις τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἀναγκαίως συναρπαγὴ, ἡ σώζουσα συναρπαγὴ ἀπὸ τὸ Ὑπερβατικὸ, ἡ αὐθεντικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ γεγονὸς τῆς σωτηρίας του.

Ἔτσι ὁ λειτουργικὸς χαρακτήρας τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν εἶναι ἓνα ἀπλό «*συμβεβηκός*». Εἶναι ἡ ἀναγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν καταξίωσίν του, στὸ χῶρο τῆς προσεγγίσεως τοῦ Θεοῦ. Ἡ ὀρθόδοξη λειτουργία εἶναι διαρκῆς ὑπέρβασις τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ἀκατάπαυσις ἀναστηλωτικὴ κίνησις τῆς εἰκόνας πρὸς

τὸ ἀρχέτυπον, «ἄνω σχῶμεν τὸν νοῦν καὶ τὰς καρδίας» (Ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος). Στόχος αὐτῆς τῆς κινήσεως ἢ πρόσβαση στὸ ἐσχατολογικὸ τέλος τῆς ἱστορίας. Ἡ ὀρθόδοξη ἄσκηση, πού καλλιεργεῖται στὸ ὅλον τῆς λειτουργικῆς ζωῆς εἶναι ἡ ὑπέρβαση κάθε ἁμαρτωλῆς ἐνδοκοσμικῆς ἀνέσεως, πού ἀλλοτριώνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν οὐσία του. Ὁ ὀρθόδοξος ἄνθρωπος ἐπιτελεῖ τὴν οὐσία του, τὴν ὕπαρξή του, μὲ τὸν ἀγῶνα του γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου.

Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ ὀρθόδοξο ἦθος, ὁ ἅγιος, δὲν συμπίπτει μὲ τὸν θρησκευοφαινομενολογικὸ τύπο τοῦ καὶ ἐκτὸς Ἐκκλησίας ἀκμάζοντος θρησκευόντος ἀνθρώπου (homo religious). Ἡ ὀρθόδοξία εἶναι ἡ κοινωνία τοῦ Θεοῦ, ἡ αὐθεντικότης, ἡ ἀγιότης, ἡ καθολικότης τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Ὀρθόδοξία λοιπὸν δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνα παράθυρο, μὲ τὸ ὁποῖο ἡ γῆ κατοπτρεῖ ἓνα τμῆμα τοῦ Οὐρανοῦ, ἀλλὰ εἶναι ἡ μυστικὴ κλίμαξ τῶν ἀγγέλων, πού καταβαίνουν ἐκ τοῦ «ἀνεωγότος» οὐρανοῦ καὶ

ἀναβαίνουν σ' αὐτὸν. Εἶναι, κατὰ τὸ Μέγα Φῶτιο, τὸ θαυμάσιο ἐκείνο πορθμεῖο πού συνενώνει τὰ οὐράνια μὲ τὰ ἐπίγεια ἀκρογιάλια. Τὸ πορθμεῖο αὐτὸ ἔρχεται ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ «διαπορθμεύει ἡμῖν τὴν ἐκεῖθεν ἀγαθοειδῆ καὶ θείαν εὐμένειαν», γιὰ νὰ ἀκολουθεῖ στὴ συνέχεια παλινδρομικῆ, μυσταγωγικῆ καὶ ἀναγωγικῆ πορείας, ἀνάγοντας, ἀνυψώνοντας καὶ ἀναστηλώνοντας τὴν πεπτωκυῖα εἰκόνα τῆς ἀρρήτου δόξης ἐκ τῆς γῆς στὸν οὐρανό.

Ἡ ἀνύψωση αὐτὴ συντελεῖ στὸ νὰ γευόμεθα τὶς δωρεές τῆς ἀκτίστου καὶ θεοποιοῦ χάριτος, νὰ μετέχουμε τῶν ἀκτίστων καὶ μεθεκτῶν θείων ἐνεργειῶν καὶ νὰ κατοπτρεύουμε τὸ θαβώρειο φῶς «τὸ μόνον τῆς κεκαθαρμένης καρδίας ἐπίχαρι καὶ πανίερρον θέαμα». Σ' αὐτὴ τὴ συνεχῆ διαλεκτικὴ σχέση οὐρανοῦ καὶ γῆς, σ' αὐτὴ τὴν ἀδιάκοπη παλίνδρομη κίνηση, ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω καί, τὴν ἀναστηλωτικῆ, ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω, βρίσκεται ἡ πεμπτουσία τῆς Ὀρθόδοξίας.

**Ὁμιλία στὸν
Μητροπολιτικὸ καὶ
Καθεδρικὸ Ναὸ
Ἀθηνῶν
κατὰ τὴ Συνοδικὴ
Θεία Λειτουργία**

(Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας,
16 Μαρτίου 2008)

Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας,
Μακαριώτατε καὶ Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,
οἱ συγκροτοῦντες τὴν Διαρκῆ Ἱερὰ Σύνοδο τῆς
Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
κύριε Πρωθυπουργέ,
κύριε τέως Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας,
κύριε Πρόεδρε τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων,
κύριε Πρόεδρε τῆς Ἀξιωματικῆς Ἀντιπολιτεύσεως,
κύριοι Ὑπουργοί,
κύριοι Βουλευταί,
κύριε Γενικὴ τῆς Περιφέρειας, κύριοι Νομάρχαι,
κύριε Δήμαρχε,
κύριε Ἀρχηγέ ΓΕΕΘΑ, κύριοι Ἀρχηγοὶ τοῦ ΓΕΣ, τοῦ Ναυτικοῦ καὶ τῆς
Ἀεροπορίας,
κύριοι Δικαστικοὶ καὶ Πρυτάνεις,
κύριοι Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀστυνομίας, τοῦ Λιμενικοῦ
καὶ τῆς Πυροσβεστικῆς,
Πρεσβευταί, κύριοι Πρόξενοι,
κύριοι ἐκπρόσωποι ἄλλων Δογμάτων καὶ
Θρησκευμάτων,
Εὐλογημένε τοῦ Κυρίου Λαέ,

Κυριακὴ Α΄ τῶν νηστειῶν καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας σήμερα.

Σὲ τρεῖς ὑπερχρονικὲς καὶ αἰτίδες στιγμὲς τοῦ αἰωνίου χρόνου ἀνοιξαν οἱ
Πύλες τοῦ Οὐρανοῦ, γιὰ νὰ φανερωθῆ καὶ νὰ λάμπη στὸν κόσμον τὸ θέλημα
τοῦ Οὐρανοῦ Πατρός, μέσα ἀπὸ τὰ ὀλοφώτεινα δώματα τῆς θείας Δημι-
ουργίας, ὥστε μαζὺ μὲ τὴν αἰώνια βουλή νὰ ἀκουσθοῦν τὰ ἀγγελικὰ μηνύ-
ματα. Καὶ νὰ διατυπωθῆ ἡ ἴδια ἢ φωνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, πρὸς τὸ
ἀνθρώπινο γένος ποὺ κατοικεῖ προνομιακὰ στὸ γεμάτο ἀπὸ ζωὴ πλανήτη
τῆς γῆς, χάριν τῶν οἰκούντων αὐτὴν ἀνθρώπων, ποὺ εἶναι δική του προσω-
πικὴ δημιουργία.

Τὸ πρῶτο ἀνοιγμα συνέβη τὴν νύχτα στὴ Βηθλεέμ, μιὰ νύχτα γεμάτη θαύ-
ματα, ὅταν ὁ κλαυθμηρισμὸς τοῦ Βρέφους, τοῦ ἀναμενομένου Ἑμμανουήλ,
συνωδεύτηκε ἀπὸ πλῆθος στρατιᾶς ἀγγέλων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ αἰνούντων τὸν
Θεὸν καὶ λεγόντων «δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις
εὐδοκία». Νύχτα ζωοδότρα, οὐρανοφώτιστη, συνοδευμένη μὲ ἀγγελικὴ
ὑπερκόσμια μουσικὴ.

Τὸ δεύτερο ἀνοιγμα ἔλαμψε καὶ πάλι μὲ ἄπλετο φῶς, ὅταν κατὰ τὴν βά-
πτισι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στὸν Ἰορδάνη, κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σω-
ματικῶ εἶδει, ὡσεὶ περιστερά «καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν· σὺ εἶ ὁ
υἱὸς μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν σοὶ εὐδόκησα». Θεία ἐπίσκεψη, θεία ὁμολογία, θεία
φωνὴ τοῦ Πατρός γιὰ τὸν Υἱὸ καὶ Λόγο, χάριν τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.

Τὸ τρίτο ἀνοιγμα τῶν Πυλῶν τοῦ ἄνω στερεώματος ἔγινε κατὰ τὴν ἡμέρα
τῆς Πεντηκοστῆς στὸ ὑπερῶο, ὅταν «ἐγένετο ἄφω ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἦχος

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἄνθιμος κατὰ τὴν ὁμιλία του γιὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας στὸν Καθεδρικό Ναὸ Ἀθηνῶν.

ὡσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμενοι· ὠφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι, ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισε ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος ἁγίου καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις, καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι». Ἀπὸ ἐκείνης τῆς ὥρας ὁ οὐρανὸς ἄρδευε τὶς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν γῆ μεθεῖα δωρήματα, καθὼς ἡ Ἐκκλησία συγκροτούμενη ἐπὶ τὸν θεμέλιο λίθο, τὸν Κύριον Ἰησοῦ, ἐγίνετο ἡ κιβωτὸς τῆς σωτηρίας γιὰ τὶς ψυχὰς τῶν πιστῶν τέκνων αὐτῆς.

Στὰ τρία αὐτὰ ἀνοίγματα τοῦ Οὐρανοῦ, στεφανωμένα μετὰ τὸν συγκλονισμὸν τοῦ Παναγίου Τάφου κατὰ τὴν ὥρα τῆς θριαμβευτικῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν Ἀνάληψη, ἐστηρίζοντο, ἐνεπνέοντο καὶ εὐηγγελίζοντο οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου καὶ

οἱ Ἀπόστολοι, οἱ Ἀποστολικοὶ Πατέρες, οἱ ποιμένες καὶ μάρτυρες τῆς πίστεως, οἱ ἐπίσκοποι τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ οἱ ὅσοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἐπὶ αἰῶνες.

Κατὰ τὴν γνωριμία τοῦ Κυρίου μετὰ τοὺς πρώτους μαθητάς, ὅπως ἀκούσαμε στὴ σημερινὴ εὐαγγελικὴ περικοπὴ, εὕρισκει ὁ Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ τὸν προσκαλεῖ νὰ ἔλθῃ νὰ γνωρίσει τὸν Διδάσκαλο «ὃν ἔγραψαν ὁ Μωυσῆς καὶ οἱ Προφῆται». Καὶ ὅταν μετ' ὀλίγο συνήνησε τὸν Χριστὸν τὸν ὠμολόγησε αὐθορμήτως: «ραββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ», καὶ ὁ Κύριος τοῦ συνεπλήρωσε: Ἐπειδὴ σοῦ εἶπα «ὅτι σὲ εἶδον ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω τούτων ὄψει». Αὐτὰ τὰ μείζονα, τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστά πού εἶδαν οἱ Ἀπόστολοι, τὰ εἶδαν καὶ τὰ ἐθαύμασαν γενεές τῶν πατέρων καὶ τῶν μαρτύρων, τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν

ἀπλῶν ἀνθρώπων, τὰ εἶδαν τὰ πλήθη τῶν ὁμολογητῶν στή διαδρομὴ πολλῶν χρόνων καὶ καιρῶν, τὰ βλέπομε καὶ τὰ βιώνομε καὶ ἐμεῖς ὅλοι ἀνὰ τοὺς αἰῶνας καὶ ἀναφωνοῦμεν: «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκα», «Τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν;»

Μεγίστη δωρεὰ τοῦ Θεοῦ ἡ Ὁρθοδοξία μας. Ἡ θριαμβευτικὴ πορεία της μέσα στὴ διάρκεια τῶν χρόνων, κυριολεκτικὰ δομημένη στὰ ἀναφερθέντα οὐράνια ἀνοίγματα τῆς Θείας Προνοίας μὲ διαρκῆ καὶ ἀμετάπτωτη τὴν ἀνθρώπινη συμβολὴ στὸ θαῦμα τῆς συμμετοχῆς τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μετὰ καὶ πέραν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων, ἡ ὀρθόδοξη σκέψη, εὐλύγιστη μὲν μὲ ἔκδηλη προτίμηση δὲ πρὸς τὸν μυστικὸ στοχασμό, παρέλαβε καὶ ἐνεψύχωσε τίς καλύτερες παραδόσεις τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου.

Τὸ Βυζάντιο, σὲ πλήρη ὠριμότητα φανερῶνει ἀσυζητητὴ τὴν χριστιανικὴ διάσταση τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, πὸν βγαίνει ἀπὸ τὰ βαπτιστήρια ἔχοντας ρίζει ρίζες βαθειὰς μέσα στὸ νέο αὐτὸ περιβάλλον τῆς Βίβλου. «Οὕτω καὶ τούτων τὸ μὲν ἐξεταστικόν τε καὶ θεωρητικόν ἐδεξάμεθα», ὁμολογεῖ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Δηλαδή ἀπὸ τὴν «ἔξωθεν» παιδεία κρατήσαμε ὅ,τι εἶναι ἔρευνα καὶ θεωρία τῆς ἀλήθειας. Ἡ ἑλληνικὴ συμβολὴ περνᾷ σὲ μία νέα σύνθεση τῆς παραδόσεως καὶ καθορίζει τὸ ὕψος τοῦ Βυζαντινοῦ Χριστιανισμοῦ (π. Παῦλος Εὐδοκίμωφ).

Ἀπὸ εὐνοια τῆς Θείας Προνοίας ἡ Ὁρθοδοξία δὲν ἔζησε διαστάσεις μέσα στὸ σῶμα της, δὲν ἐγνώρισε οὔτε μεταρρύθμιση οὔτε ἀντιμεταρρύθμιση, ὅπως συνέβη στὴ Δύση. Οἱ θρησκευτικοὶ πόλεμοι, τὰ πάθη τῆς πολεμικῆς, τῆς προπαγάνδας καὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ δὲν τὴν ἐτάραξαν. Γι' αὐτὸ ψεύδονται ἀσυστόλως μερικοὶ δικοὶ μας πολέμοι τῆς πίστεως, ὅταν ἰσχυρίζονται ὅτι ποτάμια τὸ αἷμα ἔρρευσε ἀπὸ τοὺς πολέμους μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν. Ἄλλο Δύση, ἄλλο Ἀνατολή. Ἡ Ὁρθοδοξία δὲν ἄλλαξε τίποτε στὴν ἀποστολικὴ παρακαταθήκη τῆς πίστεως. Καὶ παρὰ τὴν καταπληκτικὴ πρόοδο τοῦ θεολογικοῦ στοχασμοῦ της καὶ σήμερα, παραμένει ὡστόσο στὴ δομὴ της, στὴν πνευματικότητά της, στὴν προσευχὴ της καὶ στὴ δογματικὴ της συνείδηση, ἴδια τουλάχιστον μὲ τὴν Μία, Ἁγία, πρὶν ἀπὸ κάθε χωρισμὸ Ἐκκλησίας τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ 787. Αὐτὴ ἄλλωστε ἡ Ζ' Οἰκουμενι-

κὴ Σύνοδος ἀνακλοῦσε ἔντονα τὸ τόσο πρόσφατο γι' αὐτὴν παρελθὸν τῶν Ἀποστόλων. Ἡ παρουσία τοῦ Πατριάρχου Σεργίου μετὰ τῶν ἀκολούθων του καὶ τὴν περιφερομένη διὰ τῶν χειρῶν του εἰκόνα τῆς Παναγίας εἰς τὰ τεῖχη τῆς Κωνσταντινοπόλεως πρὸς ἐμφύχωση τῶν ἀγωνιστῶν, ἐνῶ ὁ αὐτοκράτωρ ἐπολεμοῦσε ἐναντίον τῶν Περσῶν, ἔσωσε τὴν περιφημὴ Πόλη μὲ τὴν ἐπέμβαση τῆς θείας δυνάμεως στὸν Κεράτιο Κόλπο, ὅπου κατεστράφη ὁ στόλος τῶν Ἀβάρων ἐπιδόξων κατακτητῶν. Λέτε νὰ ἦταν ἀνάμειξη στὴν πολιτικὴ ἢ πράξη αὐτὴ τοῦ Πατριάρχου Σεργίου; Καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος διδάσκει: «Ἐλευθερία δὲ καὶ πλοῦτος ἢ τῆς ἐντολῆς τήρησις ἢ πένια δὲ ἀληθῆς καὶ δουλεία ἢ ταύτης παράβασις».

Ἡ ἔμφυτη στὴ Βυζαντινὴ Θεολογία μεταφυσικὴ ἄνεση, προσδίδει σ' αὐτὴν ἓνα χαρακτῆρα βαθιὰ ἀνθρώπινο, κοινωνικό. Ὅχι μιὰ ὀλιγάριθμη τάξη ἐκλεκτῶν, ἀλλὰ ὁ λαὸς ὀλόκληρος ἐνδιαφέρεται μὲ πάθος καὶ γιὰ τίς λεπτότερες ἀποχρώσεις τῶν χριστιανικῶν δογμάτων. Ἡ καθολικότητα τοῦ ζητήματος τῆς εἰκονομαχίας στὴν ἐξέλιξή του καὶ ἡ πάγκοινη ἀποδοχὴ τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου γιὰ τὴν ἀναστήλωση τῶν ἱερῶν εἰκόνων τὸ 843 ἐπὶ Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας, εἶναι ἓνα συνταρακτικὸ φαινόμενο τοῦ πνευματικοῦ δυναμισμοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας (π. Παῦλος Εὐδοκίμωφ).

Ἡ ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων εἶναι θρίαμβος καὶ δόξα τῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ ἡ ἴδια ἡ Ὁρθόδοξη εἰκόνα εἶναι μιὰ δοξολογία. Περιρρέεται ἀπὸ τὴν δόξα καὶ τὴν ὕμνῃ μὲ τὰ δικά της μέσα. Τὸ ἀληθινὸ κάλλος δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἀποδείξεις. Εἶναι μιὰ προφάνεια πὸν γίνεται ἀγιογραφικὸ ἐπιχείρημα τῆς θείας ἀλήθειας. Τὸ νοητὸ περιεχόμενο τῶν εἰκόνων εἶναι δογματικό, γι' αὐτὸ καὶ «ῥαία» δὲν εἶναι ἡ εἰκόνα ὡς ἔργο τέχνης, ἀλλ' ἡ ἀλήθειά της. Μιὰ εἰκόνα δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ εἶναι «ὁμορφη» ἢ ὠραιότητά της ἀπαιτεῖ μιὰ πνευματικὴ ὠριμότητα γιὰ νὰ τὴν ἀναγνωρίσωμε. Εἶναι ὑπέροχο τὸ θαυμάσιο χάρισμα κάθε πλάσματος νὰ εἶναι μορφῆ, κάτοπτρο τοῦ ἄπλαστου. Αὐτὸ τὸ ὕψος τῆς θεοπνευστίας προϋποθέτει ἡ χαρισματικὴ διακονία τῶν «ἀγίων ἀγιογράφων» καὶ ὁδηγεῖ ἀπὸ τὴν τέχνη σὲ «ἱερὴ τέχνη».

Ἡ ὄραση τῶν ὀρθοδόξων εἶναι λειτουργημὰ πίστεως. Κυριαρχοῦσα μορφὴ σὲ κάθε σύνολο εἰκόνων

εἶναι ὁ Χριστός. Θίγοντας οἱ εἰκονομάχοι τὶς εἰκόνες ἔθιγαν τὸ χριστολογικὸ δόγμα. Θέμα κεφαλαιῶδες, ἔκτος συζητήσεως καὶ ἔκτος συμβολισμῶν. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἀπελευθερῶνει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρία ὄχι ἀρνητικά, ἀφαιρῶντας κάθε εἰκόνα, ἀλλὰ θετικά ἀποκαλύπτοντας τὴν ἀληθινὴ ἀνθρώπινη εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ἄν ἡ θεότητα τοῦ Χριστοῦ μόνη τῆς διαφεύγει κάθε μέσο ἀναπαραστάσεως καὶ ἂν ἡ ἀνθρώπινη φύση μόνη τῆς χωρισμένη ἀπὸ τὸ θεῖο, δὲν ἔχει πιά καμμιά σημασία, ἡ ἰδιοφυΐα καὶ ὁ φωτισμὸς τῶν πατέρων τῆς Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου διακηρύσσει ὅτι ἡ ἴδια ἡ ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς θεότητος. «Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα» (π. Παῦλος Εὐδοκίμωφ: Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ 1972).

Ἡ εἰκόνα βρῖσκει τὴν βιβλικὴ θεμελίωσή της στὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου «κατ' εἰκόνα Θεοῦ». Κατὰ τὴν θεία Λειτουργία ὁ ἱερεὺς θυμιάζει τοὺς πιστοὺς μὲ τὸν ἴδιο τρόπο πὺν θυμιάζει καὶ τὶς εἰκόνες. Ἡ Ἐκκλησία χαιρετίζει ἔτσι τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ μέσα στοὺς ἀνθρώπους. Ἡ προσκύνηση τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, τοῦ Σταυροῦ καὶ τῶν εἰκόνων ἀποτελεῖ ἓνα ὄλο μὲ τὸ λειτουργικὸ μυστήριον τῆς Παρουσίας τοῦ Θεοῦ, πὺν ἡ Ἐκκλησία κηρύσσει ἀπὸ τὸ βᾶθος τοῦ ἁγίου Ποτηρίου.

Οἱ παμμέγιστες καὶ ὑπερφυεῖς ἀλήθειες τῆς ὀρθόδοξου χριστιανικῆς ἐκκλησιολογίας, ἔχοντας ὡς αἰώνιον πυρῆνα ζωῆς καὶ ἐλπίδας τὴν τονισθεῖσα ἡδη χριστοκεντρικότητα καὶ ἀνθρωποκεντρικότητα αὐτῶν, ἔρχονται ἀπὸ τὰ βᾶθη δύο χιλιάδων χρόνων, μυρωμένες ἀπὸ τὶς προσευχὲς καὶ τὶς θυσίεις ἐκεῖνων πὺν εὐηρέστησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ πάντοτε νέες, δυνατές, σὰν ἄκρατος οἶνος, πὺν εὐφραίνει τὶς καρδιὲς καὶ ἐκεῖνων πὺν ζοῦν ἀκόμη σὲ μιὰ ἐποχὴ σὰν τὴ δική μας. Καὶ ὅσοι θέλουν, ἀπὸ ἐκεῖνους πὺν ἀμφιβάλλουν γιὰ τὴν ὀρθόδοξη πίστη, ἄς ἀφουγκραστοῦν τὴν ἱστορία καὶ τὸν οὐρανό. Ἀκούγονται μὲ εὐκρίνεια οἱ ἱερεῖς προσκλήσεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, οἱ στοργικὲς φωνὲς τῶν ἑλληνοδιδάκτων ἱερῶν πατέρων, οἱ ἠρωϊκὲς οἰμωγὲς τῶν πληγωμένων μαρτύρων, τὰ μηνύματα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οἱ ἀναστεναγμοὶ τῶν ἀδικημένων, πὺν ὄλες μαζὺ καταλήγουν στὴν ἴδια ἱστορικὴ πρόσκληση, στὴν ἴδια μελωδικὴ πρόταση τοῦ Φιλίππου πρὸς τὸν Ναθαναήλ, πρὸς πάντα

ἄνθρωπο· ΕΡΧΟΥ ΚΑΙ ΙΔΕ. Ἔρχεσθε καὶ ἴδετε, τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ποιά εἶναι ἡ Ὀρθοδοξία. Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι Χριστὸς ὁ Κύριος. Ἐλάτε καὶ δέστε. Βεβαιωθῆτε. Τότε καὶ μόνον ἡ φωνὴ τῆς ψυχῆς σας θὰ προστεθῆ στὴ μελωδικὴ ὁμολογία τῶν πιστῶν παιδιῶν τῆς Ἐκκλησίας. Χριστέ μας, σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ Λυτρωτὴς καὶ Σωτῆρας, ὁ πλοηγὸς καὶ κυβερνήτης τοῦ σκάφους τῆς Ὀρθοδοξίας.

Μέσα στὸν εὐρύτατον ἐκκλησιαστικὸν χῶρον τῆς Ὀρθοδοξίας κανεὶς δὲν πρέπει καὶ γιὰ καμμιά αἰτία νὰ χάνῃ τὴν ἐλπίδα του γιὰ τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ σωτηρία του. Μακρὰ ἀπὸ τὸν πόνο τῆς κολάσεως, πὺν εἶναι ἡ ἀπελπισία καὶ ἡ ἀγνωσία τοῦ Θεοῦ. Ἡ αἰωνιότητα ὡς βεβαία ἐλπίδα, εἶναι ὁ ποιοτικὸς προσδιορισμὸς τῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Χριστὸ μέσα στὴν Ἐκκλησία.

Μέσα στὸν πλοῦτον τῆς ὀρθόδοξου πνευματικότητος ἡ ὀρθόδοξος Θεολογία ὡς χαρισματικὴ καὶ ἁγιοπατερικὴ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας ἐκφράζεται μέσα ἀπὸ τὴν ἀποστολικὴ καὶ λόγια πατερικὴ παράδοση μὲ τὴν διττὴ ἐκδοχὴ τῆς ὡς ἀλήθεια καὶ ζωῆ. Στὴν ὀρθόδοξη Θεολογία ἡ ἀλήθεια εἶναι πράγμα, ἡ πρόσβασις σ' αὐτὴ προσωπικὸ γεγονός καὶ ἡ γνώσις τῆς βιωματικῆς, διότι προκύπτει ὡς ἄμεση μετοχὴ τοῦ ἀνθρώπου σ' αὐτήν. Ὁ τρόπος τῆς κτήσεως τῆς θεολογίας αὐτῆς συνιστᾷ μιὰ ὀρθόδοξη θεολογικὴ μέθοδο. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἔθεσε ὡς προϋπόθεση τῆς θεοφανείας καὶ διοπτίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐνοικήσεως τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπον τὴν ἀγαπητικὴν πράξιν τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. «Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, καὶ γῶ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτὸν» (Ἰω. ιδ' 21). Καὶ ἡ πατερικὴ θεολογία ἐπιβεβαιώνει ἐμπειρικὰ τὴν παραπάνω ἀλήθεια μὲ τὴν ἐπιγραμματικὴν διατύπωσιν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου «πρᾶξις θεωρίας ἐπίβασις» (Δημητρίου Τσελεγγίδου, Ὀρθόδοξη Θεολογία καὶ Ζωή). Δὲν διστάζω νὰ εἶπω, γιὰ νὰ γίνω καταληπτός, ὅτι τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ πὺν χαράσσει στὸ στέρνον του ὁ ποδοσφαιριστῆς, ἐνώπιον χιλιάδων λαοῦ, ὅταν μπαίνει στὸ γῆπεδο ἢ σημειώνει ἓνα φανταστικὸν τέγμα, εἶναι θεωρία καὶ πράξις πίστεως. Σὲ ἄλλο ἐπίπεδο εἶναι κρῖμα

καὶ ἁμαρτία πού ἡ ὀρθόδοξη θεολογία, ὡς βιωματικὴ καὶ χαρισματικὴ πράξη, δὲν ἔχει βρῆ τὴν θέσιν της στὴ διδακτέα ὕλη τῆς πρώτης ἢ τῆς δευτέρας Λυκείου τῆς Μέσης Παιδείας.

Ἐνῶ πορευόμεθα στὸν 21ο αἰῶνα, τὸν ἀνήσυχο καὶ ἀντιφατικό, καὶ ἐφορτάζοντες καὶ τιμῶντες τὴν ἁγία καὶ μεγάλη ἐόρτια ἡμέρα τῆς Ὁρθοδοξίας, οἱ Ὁρθόδοξοι ἀναβαπτίζομενοι μέσα στὴν κολυμβήθρα τῆς δισχιλιετοῦς ἱερᾶς Παραδόσεώς μας, συνεχίζομε τὴν πνευματικὴ μας πορεία σὰν μία πολυάνθρωπη ἀτέλειωτη λιτανεία τῆς Ἐκκλησίας μας.

Προπορεύεται ὁ Σταυρὸς ὡς σύμβολο τῆς θυσίας καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀκολουθεῖ τὸ Ἱερό Εὐαγγέλιο, ὡς ἐπαγγελία ἁγίας καὶ ὑποδειγματικῆς ζωῆς καὶ βεβαίας ἐλπίδας πρὸς σωτηρία.

Ἔπονται οἱ ἀναμμένες λαμπάδες, ὡς συμβολισμὸς τοῦ αἰωνίου φωτός, τοῦ ἀνατείλαντος ἐκ τοῦ Παναγίου Τάφου.

Ἀκολουθοῦν οἱ εἰκόνες τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας καὶ ὄλων τῶν ἁγίων, ὡς θρίαμβος καὶ καταξίωση τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως μετὰ τὴν δύναμη τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Ἀναβαίνει τὸ θυμίαμα, ὡς προσευχὴ πρὸς τὸν οὐράνιο κόσμο.

Ἀκολουθοῦν ὁ ἱερός κληρὸς, οἱ χοροὶ τῶν μελωδῶν, τὰ πλήθη τῶν πιστῶν καὶ ἀνυμνοῦν τὸν Θεὸ καὶ τὸν παρακαλοῦν προσφέροντες καὶ τὴν δική τους συμβολή, γιὰ νὰ ἔλθουν στὸν κόσμο ὅλο ἡ εἰρήνη, ἡ εὐδοκία, ἡ ἰσότητά, ἡ φιλαλληλία, ἡ εἰλικρίνεια, ἡ εὐπρέπεια, ἡ συνέπεια, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἐλευθερία. Ἰκεσία γιὰ ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους λαοὺς στὰ κράτη

τους, καὶ σὲ μᾶς γιὰ τὴν ἔνδοξο καὶ ἱστορικὴ πατρίδα μας, τὴν Ἑλλάδα.

Προσφέρονται τὰ δῶρα, τὸ ψωμὶ καὶ τὸ κρασί γιὰ τὴν Θεία Λειτουργία καὶ τὸ λάδι γιὰ τὸ καντήλι, καὶ τὰ τρία αὐτὰ γιὰ νὰ εὐλογοῦνται καὶ νὰ τρέφεται καὶ νὰ εὐφραίνεται ὁ κόσμος.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ποιά ὀρθόδοξη ψυχὴ ἢ ποιὸς ὀρθόδοξος λαὸς θὰ ἐγκατέλειπε τὴν οὐράνια θεωρία καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἐπίγεια πράξη τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας γιὰ τὴν πλανωμένη σήμερα ἰσοπεδωτικὴ παγκοσμιοποίηση, πού πολλοὶ καὶ στὴν Εὐρώπη ἀντιμάχονται; Ἡ γιὰ ὅποιαδήποτε ἄλλη ξένη ἢ ἐγκόσμια ἐπαγγελία, πού μπορεῖ νὰ κινήσει προσωρινὰ τὶς βαρεῖες πέτρινες μυλόπετρες τῆς ζωῆς, γιὰ νὰ χαθῆ τελικὰ στὶς ρεματιές καὶ τὰ βαλτοτόπια, ἢ, ἔστω στὸν ὠκεανὸ τῆς γήϊνης ἀγνωσίας;

Ἄς μείνωμε, λοιπὸν ἀδελφοί, στὴ μέθεξι μετὰ τὴν Θεία Χάρη τῆς σημερινῆς Θείας Λειτουργίας, καὶ μετὰ τὴν εὐφροσύνη τῶν ψυχῶν μας ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀρθοδόξων ὕμνων, μετὰ ἐφύμνιο προσφυῆς τοὺς λόγους τοῦ Ἰωσήφ Βρυεννίου:

*Οὐκ ἀρνησόμεθά σε φίλη ὀρθοδοξία,
οὐ ψευσόμεθά σε πατροπαράδοτον σέβας,
οὐκ ἀφιστάμεθά σου μῆτερ εὐσέβεια.*

*Ἐν σοὶ ἐγεννήθημεν καὶ ἐν σοὶ ζῶμεν
καὶ ἐν σοὶ κοιμηθησόμεθα.*

*Εἰ δὲ καλέσει καιρὸς καὶ μυριάκις ὑπὲρ σοῦ
τεθνηξόμεθα.*

διότι βέβαιες ὑποσχέσεις δίνεις γιὰ τὴν παρούσα ζωὴ καὶ γιὰ τὴν μέλλουσα. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν.

**ΟΜΙΛΙΑ
ΚΑΤΑ ΤΑ
ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ
ΚΕΙΜΗΛΙΑΡΧΕΙΟΥ**

(Σέρρες, 13.4.2008)

Ἐξοχώτατε κ. Ὑπουργὲ Μακεδονίας-Θράκης,
Σεβασμιώτατοι ἀδελφοί, Μητροπολίτες Σιδηροκάστρου κ. Μακάριε καὶ
Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Παῦλε
Ἐντιμώτατοι κ. Βουλευτές,
Ἐνδοξότατε κ. Ταξίαρχε,
Ἀξιότιμε κ. Νομάρχα,
Ἀγαπητὲ κ. Δήμαρχε Σερραίων καὶ Πρόεδρε τῆς ΤΕΔΚ,
Ἀγαπητοὶ κ.κ. Δήμαρχοι τῶν δημοτικῶν διαμερισμάτων τοῦ Νομοῦ,
Ἐκλεκτοὶ ἐκπρόσωποι τῶν Δικαστικῶν, ἀστυνομικῶν, ἐκπαιδευτικῶν
ἀρχῶν τῆς περιοχῆς μας,
Φίλεργοι ἐκπρόσωποι τῶν παραγωγικῶν φορέων καὶ Λαὸ τοῦ Κυρίου
εὐλογημένε,

*Αὕτη ἡμέρα ἦν ἐποίησε ὁ Κύριος,
Ἀγαλλιασόμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ!*

Ἡ πλουσιόδωρος ἀγάπη τοῦ Ἁγίου Θεοῦ χάρισε στὴν τοπικὴ μας Ἐκκλησία καὶ κοινωνία τὴν μεγάλη εὐλογία, μετὰ ἀπὸ σύντονες καὶ κοπιώδεις προσπάθειες ἑνὸς καὶ πλέον ἔτους νὰ ἀξιωνόμεθα νὰ ἐγκαινιάζουμε σήμερα, κατὰ τὴν διάρκειά μας μάλιστα τοῦ παρόντος ἔτους ποὺ εἶναι ἀφιερωμένο στὴν ἱερὰ καὶ ὀλόφωτη μορφή τοῦ συμπολιούχου καὶ προστάτου μας, ἁγίου Νεομάρτυρος Νικήτα, τὸ νέο Κειμηλιαρχεῖο τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας. Τὸ Κειμηλιαρχεῖο αὐτὸ μέλλει νὰ ἀποτελέσει γιὰ τὴν τοπικὴ μας κοινωνία ἓνα ἀκτινοβόλο κέντρο μείζοντος πνευματικῆς καὶ πολιτιστικῆς σημασίας. Τὰ ἐκτιθέμενα στὶς εὐρύχωρες αἴθουσες τοῦ Κειμηλιαρχείου μας ἱερὰ καὶ πανσεβάσματα κειμήλια, κατανεμημένα σὲ τέσσερις θεματικὲς ἐνότητες - ἱερὲς εἰκόνες, ἐκκλησιαστικὰ ξυλόγλυπτα, ἱερὰ σκευή, ἄμφια, ἀποτελοῦν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ἡχηρὰ ἐκεῖνη μαρτυρία μιᾶς ζειδώρου πραγματικότητος ποὺ μπορεῖ νὰ προσφέρει στὸν σύγχρονο κόσμον τῆς συγχύσεως, τῶν παντοειδῶν συγκρούσεων ἀλλὰ καὶ τῆς ἐναγωνίου ἀναζητήσεως τοῦ αὐθεντικοῦ, τοῦ ὠραίου καὶ τοῦ ἀληθινοῦ, ὄραμα δημιουργίας, ἐλπίδα πορείας καὶ δύναμη ζωῆς. Αὕτη ἡ ζωηφόρος πραγματικότητα ποὺ καταυγάζει δημιουργικὰ τὴν ζωὴ καὶ τὰ ἔργα μας, εἶναι ἡ ἁγία Ὁρθόδοξος πίστις τῶν πατέρων καὶ ἡμῶν, ἡ ὁποία ἀναδεικνύει ἁγίους, παράγει πολιτισμόν, ἀναβαθμίζει τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα, στολίζει τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀνοίγει διαβάσεις οὐρανοῦ προοπτικῆς.

Στὴν νέα αὐτὴ πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ κυψέλη τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας ποὺ φέρει τὴν ὀνομασία «ΨΥΧΗΣ ΑΚΟΣ», δηλαδή «ψυχῆς θεραπείας», ἐκτίθεται μὲ τρόπον ἐπιστημονικὸ καὶ μελετημένο –καὶ διὰ τοῦτο συγκαίρως τὸν καθηγητὴ-συντηρητὴ ἔργων τέχνης κ. Ἰω. Γκερέκο–, ἔργα ποὺ στὴν μεγάλη τους πλειοψηφία συγκέντρωσε καὶ ἀνέπτυξε πρὶν εἴκοσι χρόνια, μὲ πολὺν κόπον ὁ ὀξυδερκὴς προκάτοχός μας, ἀείμνηστος Μητροπολίτης Μάξιμος, τοῦ ὁποίου ἡ ἱερὰ μνήμη ἄς εἶναι αἰωνία, ἀπὸ τὰ

ιερά μοναστικά καθιδρύματα, τὸς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, καθὼς καὶ ἀπὸ ἰδιωτικῆς συλλογῆς φιλοτέχνων φιλοκάλων ἀδελφῶν μας, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, πού χρονολογοῦνται ἀπὸ τὸν δέκατο τέταρτο ἕως καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος καὶ ἀποτελοῦν ἀδιάψευστο μάρτυρα τῆς θερμορροῦ πίστεως καὶ τῆς ὑψηλῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας τῆς εὐρυτέρας περιοχῆς μας.

Παραλλήλως γιὰ τὰ νέα μας παιδιά, τὴν χρυσὴ ἐλπίδα μας, στὸ πρῶτο ἐπίπεδο τοῦ τριώροφου νέου κτηρίου δημιουργήθηκε ὁ δικὸς τους σύγχρονος χῶρος, ὅπου θὰ λειτουργεῖ κάθε ἀπόγευμα διαδικτυακὴ πύλη (INTERNET), καθὼς καὶ ποιοτικὴ ταινιοθήκη καὶ στέκι συναντήσεως καὶ ἀναστροφῆς νεανικῶν ομάδων ὑπὸ τὴν εὐθύνη τοῦ Γραφείου Νεότητος τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας.

Καθὼς ζοῦμε πανθομολογουμένως σὲ χρόνια δύσκολα, σὲ χρόνια πνευματικῆς ἀνεσιότητος, ἀπομονώσεως καὶ ἀποξενώσεως ἀπὸ τὶς ζωηφόρες πηγὲς τῆς ἑλληνορθοδόξου παραδόσεώς μας, ἡ ἁγία Μητέρα μας Ἐκκλησία ἐργάζεται, ὄχι χωρὶς δυσκολίες, τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, θεραπεύουσα μὲ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Θεοῦ ὅλον τὸν ἄνθρωπον, νοσηματοδοτοῦσα καὶ φωτίζουσα τὶς ἐκφάνσεις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου μὲ τὸ φῶς τῆς ἁγίας ὀρθοδόξου πίστεώς μας.

Γι' αὐτὴν τὴν μεγάλη εὐλογία τοῦ Θεοῦ στὴν ζωὴ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας εὐρυτέρα, δοξάζουμε μέσα ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς μας τὸν ἅγιον Θεὸν καὶ εὐχαριστοῦμε καὶ ὅλους ἐκείνους τοὺς ἀδελφούς μας, κληρικούς καὶ λαϊκούς, οἱ ὅποιοι ἐστάθησαν καθ' οἰονδήποτε τρόπο συνοδοιπόροι σταθεροὶ καὶ ἀρωγοὶ πολύτιμοι στὸ ἔργο αὐτό, τὸ ὁποῖο καὶ ἀντιπροσφέρουμε μὲ ἐγκάρδια ἀγάπη στὸν φιλόθεο καὶ φιλόκαλο Σεραϊκὸ λαὸ καὶ ἰδιαίτερος στὸ συμπαθέστερο κομμάτι του, τὴν νεολαία μας. Ἰδιαίτερος ὅμως ἐπιθυμῶ νὰ εὐχαριστῶ τοὺς καλοὺς ἀμέσους συνεργάτες μου μετὰ τῶν ὁποίων σχεδιάσαμε καὶ ὑλοποιήσαμε αὐτὸ τὸ ἔργο, καὶ μάλιστα τὸν φιλόπονο Γ.Α.Ε. τῆς Ἱ. Μητροπόλεώς μας π. Θωμᾶ Τσιάγγα, τὸν ἐκλεκτὸ Σταυροφόρο Οἰκονόμο π. Εὐστράτιο Καρατσούλη καὶ τὸν φιλότιμο συνεργάτη μου κ. Θωμᾶ Πούσκα πού πολὺ ἐμόχθησαν καὶ γιὰ χρόνον πολὺ γιὰ τὴν ὁλο-

κλήρωση τοῦ ἐγχειρήματος. Ἐπίσης μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά μου εὐχαριστῶ τὸν Πρόεδρο καὶ τὸ παρελθόν Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ μας Ναοῦ γιὰ τὴν ὁμόθυμη παραχώρηση τοῦ οἰκοπέδου στὴν Ἱερά Μητρόπολη γιὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ κτηρίου, ὅπως ἐπίσης καὶ τὴν παλαίφατο Ἱερά Μονή μας τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Μὲ εὐγνωμοσύνη στρέφω ἐπίσης τὸν λόγο μου καὶ πρὸς τὴν εὐγενικὴ μορφή τῆς ἀείμνηστης πρώτης δωρητριάς Εἰρήνης Σοφιανοπούλου, εὐχόμενος ὁ Θεὸς νὰ ἀναπαύῃ τὴν ψυχὴ της ἐν χώρα ζώντων. Ἐγκαρδῶς εὐχαριστῶ τὸν ἐμπνευσμένο ἀρχιτέκτονα κ. Γεώργιο Πολυράβα γιὰ τὴν δωρεὰν ἐκπόνηση τῶν ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων, τὸν ἐκλεκτὸ καὶ πολύτιμο συνεργάτη τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας πολιτικὸ μηχανικὸ κ. Ἀντώνιο Παπαθεοδώρου γιὰ τὴν δωρεὰν ἐκπόνηση τῶν σχετικῶν μελετῶν, τὸν ἀεικίνητο καὶ ἀποτελεσματικὸ ἀντιδήμαρχο τῆς πόλεώς μας κ. Ἀντώνιο Ἀναστασιάδη γιὰ τὴν πολύτιμη βοήθειά του, καθὼς καὶ τοὺς χορηγοὺς τῶν ἐκδόσεων τοῦ Κειμηλαρχείου μας, τὴν Συνεταιριστικὴ δηλαδὴ Τράπεζα τῶν Σεραῶν, τὸν ὄμιλο FIBRAN τοῦ κ. Ἀναστασιάδη καὶ τὴν Ἐταιρεία Γατίδης. Ὀλοψύχως καὶ εὐγνωμόνως εὐχαριστῶ καὶ ἐσᾶς κ. Ὑπουργέ γιὰ τὴν σημερινή σας ἰδιαίτερος τιμητικὴ παρουσία καὶ τὴν ἐν γένει βοήθειά σας πρὸς τὸ ἔργο τῆς ἀκριτικῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, καθὼς καὶ ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ἐκλεκτοὺς ἄρχοντες μας πού καὶ τὴν Ἐκκλησία σέβονται καὶ ἀγωνίζονται γιὰ ἓνα καλύτερο μέλλον γιὰ τὸν τόπο μας. Μὲ εὐγνωμοσύνη ἀπευθύνομαι καὶ πρὸς τοὺς δύο Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς, τὸν καλὸ γείτονα καὶ ἀδελφὸ Μητροπολίτη Σιδηροκάστρου κ. Μακάριο καὶ τὸν λίαν ἐκλεκτὸ καὶ φιλόκαλο Μητροπολίτη Κοζάνης κ. Παῦλο, πού συμμετέχουν στὴν χαρὰ τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας. Μὰ περισσότερο εὐχαριστῶ μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴ μου τὸν εὐλογημένο αὐτὸ λαὸ, τὸ πλήρωμα τῆς Σεραϊκῆς Ἐκκλησίας πού πάντοτε στηρίζει, ἐνισχύει καὶ ἀγκαλιάζει κάθε ἔργο τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ πού χάριν τοῦ ὁποίου ἐργαζόμεθα, ἀγωνιζόμεθα καὶ ἀγωνιοῦμε καθημερινῶς. Πρὶν περατώσω τὴν προσλαλιά μου αὐτή, θὰ ἤθελα νὰ σᾶς ἐνημερώσω ὅτι στὸν δευτέρου ὄροφο τοῦ Κειμηλαρχείου μας, ὑπάρχει συμβο-

λικὰ μία σχεδὸν ἄδεια προθήκη, ἡ ὁποία ἀναμένει τὰ βαναύσως κλαπέντα ἀπὸ τοὺς βορείους γείτονες καὶ ἑταίρους μας πλέον στὴν Ε.Ε. Βουλγάρους, ἱερὰ κειμήλια (μητροπολιτικά καὶ μοναστηριακά) τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σερρῶν. Ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ γιὰ τὴν ὁποία ἡ τοπικὴ μας Ἐκκλησία ὡς ἔχουσα τὸ ἠθικόν, ἱστορικόν καὶ νομικὸ ἀναπαλλοτρίωτο δικαίωμα ἐργάζεται, ἀθορύβως μὲν λόγῳ τῆς εὐαισθησίας τοῦ θέματος, οὐσιαστικῶς δὲ καὶ πρὸς πολλὰς κατευθύνσεις, συνιστᾷ μία ἀνοικτὴ πληγὴ γιὰ τὸν λαό μας, πού πονᾷ καὶ αἰμορραγεῖ. Καιρὸς

εἶναι νὰ ἀγωνισθοῦμε ὅλοι γιὰ τὴν ἐπιστροφή τους. «Αἱ Ἀθῆναι τοῦ Βορρᾶ» ὅπως κάποτε ὀνομαζόταν γιὰ τὴν πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ τους ἀκμὴ τὰς Σέρρας, διεκδικεῖ τὰ δικά της κλαπέντα «ἐλγίνεια».

Τέλος δὲ τοὺς ὅποιους δικούς μου, πτωχοὺς κόπους γιὰ τὴν ὑλοποίηση αὐτοῦ τοῦ ἔργου, τοὺς ἀφιερώνω ὀλοψύχως ὡς μία ταπεινὴ προσευχὴ πρὸς τὸν Θεὸ γιὰ τὴν ἀνάπαυση τῆς μακαρίας ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Γέροντος καὶ εὐεργέτου μου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστοδούλου. Ἀμήν.

Ἀκολουθία εἰς Κεκοιμημένους*

(Καθεδρικός Ναός Ἀθηνῶν,
30.3.2007)

1. Μὲ ἰδιαίτερη προθυμία καὶ χαρὰ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπός μας υἰοθέτησε τὴν πρόταση νὰ πραγματοποιηθεῖ στὸν Ἱερό Μητροπολιτικό καὶ Καθεδρικό αὐτὸ Ναὸ τῆς Ἑλληνικῆς πρωτεύουσας ἡ ἀποψινὴ ἐκδήλωση, πὸν περιλαμβάνει τὴν «Ἀκολουθία εἰς κεκοιμημένους», σὲ μουσικὴ σύνθεση τοῦ μὴ ἔχοντος ἀνάγκη ἐπαινετικῶν λόγων Μίκη Θεοδωράκη.

Καὶ αὐτὸ συμβαίνει, γιὰ τὸσο τὰ ἱερὰ γράμματα τῆς Ἀκολουθίας αὐτὰ καθ' ἑαυτά, ὅσο καὶ ἡ μουσικὴ ἐπ' αὐτῶν εὐαισθησία τοῦ ἐξαίρετου συνθέτη, συμβάλλουν στὴ βίωση τῆς ἐν Χριστῷ χαρμολύπης, πὸν εἶναι τόσο ἔντονη στοὺς πιστοὺς χριστιανοὺς κατὰ τὴν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ πὸν θὰ κορυφωθεῖ στὴν ἐπὶ θύραις Ἁγία καὶ Μεγάλη Ἑβδομάδα, ὅταν θὰ ἀντικρίσουμε τὸν Κύριο τῆς δόξης ἐμπαιζόμενο, σταυρούμενο καὶ κηδευόμενο, ἀλλά, μετὰ τριήμερο, καὶ ἀνιστάμενο θριαμβευτὴ ἐκ τοῦ Τάφου καὶ χαρίζοντα στὸν ἄνθρωπο μὲ τὴν ἐκ νεκρῶν ἐξανάστασή Του προοπτικὴ αἰωνιότητος.

2. Ἡ ἀποψινὴ ἐκδήλωση, μὲ τὴ διαφορετικὴ τῆς συνήθους ἀπόδοση τῶν ἱερῶν ὕμνων, δὲν ἀποτελεῖ, φυσικά, λατρευτικὴ πράξη, ἀλλά, πέρα ἀπὸ τὴν προσφορὰ μιᾶς εὐγενοῦς καὶ κατανυκτικῆς μουσικῆς ἀπολαύσεως, ἔχει ὡς ἀντικείμενο τὸ «ὄντως φοβερότατον τοῦ θανάτου μυστήριον». Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἀγωνία τοῦ ἀρχαίου τραγουδοποιῆ: «Τίς δ' οἶδεν εἰ ζῆν τοῦθ' ὁ κέκληται θανεῖν, τὸ δὲ ζῆν θνήσκειν ἐστί;» (Εὐρυπίδης), ἡ ὅπως τὴ διατύπωσε ὁ νεοέλληνας ποιητής:

*«Τί λοιπόν; Τῆς ζωῆς μας τὸ σύνορον
θὰ τὸ δείχνει ἓνα ὀρθὸ κυπαρίσσι;
Ὅ,τι ἀγγίζομε, ἀκοῦμε καὶ βλέπομε,
τοῦτο μόνο Ζωή μας τὸ λέμε;
Κι αὐτὸ τρέμομε μήπως τὸ χάσομε
καὶ χαμένο στοὺς τάφους τὸ κλαῖμε;»*

(Γ. Δροσίνης)

Χαρακτηριστικὴ εἶναι, ἀπὸ τὴ βυζαντινὴ τέχνη, ἡ ἀγιογραφικὴ παράσταση τοῦ ἀββᾶ Σισώη, πρὸ τοῦ λεγόμενου τάφου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Γράφει ὁ Φώτης Κόντογλου: «Ὁ ἀββᾶς Σισώης γερμένος ἀπάνω στὸν τάφο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, στέκεται ἐξεστηκῶς μὲ τὰ χέρια ἀνοιχτὰ καὶ παρακαλεστικά, καὶ μπροστὰ του εἶναι ἀνοιχτὸς ὁ τάφος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, μέσα στὸν ὁποῖο κείτεται ἓνα φριχτὸ σκέλεθρον, πικρότατο στὴν ὄψη. Ἡ εἰκόνα αὐτὴ ἔχει τὴν ἀκόλουθη ἐπιγραφή: “Ὁ μέγας ἐν ἀσκηταῖς Σισώης ἔμπροσθεν τοῦ τάφου τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Ἀλεξάνδρου, τοῦ πάλαι λάμπραντος ἐν δόξῃ, φρίττει καί, τὸ ἄστατον τοῦ καιροῦ καὶ τῆς δόξης τῆς προσκαιροῦ λυπηθεῖς, ἰδὸν κλαίει:

Ὅρων σε, τάφε, δειλιῶ σου τὴν θέαν
καὶ καρδιοστάλακτον δάκρυον χέω,
χρέος τὸ κοινόφλητον εἰς νοῦν λαμβάνων.
Πῶς οὖν μέλλω διελθεῖν πέρας τοιοῦτον;
Ἄϊ! Ἄϊ! θάνατε! τίς δύναται φυγεῖν σε;»

(Φ. Κόντογλου, *Ἡ Πονεμένη Ρομοσύνη*,
ἐκδ. Ἀστέρος, Ἀθήνα 1963, σελ. 107)

Σ' αὐτὸ τὸν πόνο, σ' αὐτὴ τὴν ἀγωνία τοῦ ἀνθρώπου
ἔρχεται ὁ Χριστός, μετὰ τὴν ἀνάστασή Του νὰ δώσει λύ-
ση καὶ λύτρωση.

Σ' αὐτά, λοιπόν, τὰ στοιχεῖα, στὴ ρευστότητα καὶ
ματαιότητα τῶν ἀνθρωπίνων καὶ στὴ βέβαιη ἐλπίδα
τῆς πέραν τοῦ τάφου ζωῆς, ἀναφέρεται ἡ Ἀκολουθία
εἰς κεκοιμημένους, ἕνα κείμενο βαθύτατα φιλοσοφη-
μένο, ἀλλὰ καὶ ἐντονότατα παρηγορητικὸ καὶ ἐνισχυ-
τικὸ γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

Ὅπως γνωρίζετε, ἀρχικὰ ψάλλεται σὲ τρεῖς «στά-
σεις» –κατὰ μίμηση τοῦ Ἐπιταφίου Θρήνου στὸν
Χριστό– ὁ «Ἀμωμος», στίχοι δηλαδὴ ἀπὸ τὸν 118
Ψαλμό, ποὺ ἀποτελοῦν τὸ ἐγκώμιο τοῦ δικαίου, γιὰ
νὰ ἀκολουθήσουν τὰ κατανυκτικὰ «*Εὐλογητάρια*»,
ὅπως «*τῶν ἁγίων ὁ χορός*» κ.λπ., ἀπὸ τὰ ὅποια, τὰ
πρῶτα ἀποτελοῦν ἐπίκληση πρὸς τὸν Θεὸ τοῦ ἴδιου
τοῦ κεκοιμημένου ἀδελφοῦ μας νὰ ἀνακληθεῖ «*εἰς τὸ
ἀρχαῖον κάλλος*» καὶ «*τὴν ποθεινὴν πατρίδα*», ἐνῶ τὰ
ὑπόλοιπα ἀποτελοῦν ἰκεσία τῶν ἐπιζώντων ὑπὲρ τοῦ
ἀπελθόντος τῆς «*κοιλιάδος τοῦ κλαυθμῶνος*».

* * *

Μετὰ τὸ κοντάκιον «*Μετὰ τῶν ἁγίων*» ἀκολουθοῦν
τὰ ἰδιόμελα τροπάρια τοῦ κορυφαίου ὑμνογράφου τῆς
Ὁρθοδοξίας Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ποὺ
ἔζησε μεταξὺ τῶν ἐτῶν 675 καὶ 749 καὶ ἀσκήτευσε στὴ
Μονὴ τοῦ Ἁγίου Σάββα κοντὰ στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἔχει
χαρακτηριστεῖ «*χελιδὼν λιγυρὰ καὶ ἀηδὼν μελιχρὰ
καὶ ἠδύλαλος*», «*ἀνήρ ἐλλογιμώτατος καὶ οὐδενὸς
δεύτερος τῶν κατ' αὐτὸν ἐπὶ παιδείᾳ λαμπάντων*». Τὰ
ἰδιόμελά του «*Ποία τοῦ βίου τρυφή*», «*Οἴμοι οἴων
ἀγῶνα ἔχει ἡ ψυχὴ χωριζομένη ἐκ τοῦ σώματος*» κ.λπ.
εἶναι συγκλονιστικά. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζεται μετὰ πλή-
ρη ἀντίληψη τῶν ἀνθρωπίνων, μετὰ βαθύτατη γνῶση
τῆς Ἁγίας Γραφῆς, μετὰ ἐντονη τὴν ἐπίδραση τοῦ ἔρη-
μου, ἄβατου καὶ ἀνυδροῦ περιβάλλοντος τοῦ ἀσκητη-

ρίου του, μετὰ πλούσιο λεξιλόγιο καὶ παραστατικότητα
ὄχι τυχαία. Εἶναι ὄντως συγκλονιστικός. Γιὰ τὸ ἰδιό-
μελο, ποὺ ἀρχίζει μετὰ τὰ λόγια τοῦ Ἐκκλησιαστή (1, 2)
«*Πάντα ματαιότης τὰ ἀνθρώπινα*», ὁ ἱερός ὑμνογρά-
φος ὑπέστη καὶ κάποια ποινή. Ἀναφέρεται στὸ Μέγα
Εὐχολόγιο: «*Ἐξ ὅλων τῶν ἰδιομέλων, τοῦτο ἐποιήθη
πρῶτον ὑπὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐπὶ τῷ θανάτῳ ἐνὸς
ἀδελφοῦ τῆς Μονῆς τοῦ (Ἁγίου) Σάββα καὶ τῆ προ-
τροπῆ τοῦ ἀπταδελφοῦ τοῦ μεταστάντος. Ἐγένετο δὲ
ἀφορμὴ τὸ ἰδιόμελον τοῦτο, νὰ τιμωρηθῆ ὁ Ἰωάννης
ὁ Δαμασκηνὸς ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ γέροντός του.
Ἐπειδὴ ὁ πνευματικὸς πατὴρ τοῦ Ἰωάννου εἶχεν
ἀπαγορεύσει εἰς αὐτὸν τὸ ποιεῖν τροπάρια, ὑπεχρεώ-
θη νὰ καθαρῶσιν, ὁ Ἰωάννης, ὁλόκληρον τὴν Μονήν!*».

* * *

Ἀκολουθοῦν οἱ μακαρισμοὶ καὶ τὰ συνοδευτικὰ σ'
αὐτοὺς τροπάρια, ὅπως «*Ἐξέλθωμεν ἐν τοῖς τάφοις
καὶ ἴδωμεν*» κ.ἀ., ὅπως ἐπίσης καὶ τὰ Ἱερὰ Ἀναγνώ-
σματα ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη, ποὺ ἐκφράζουν τὴν
πίστη τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν «*κοινήν ἀνάστασιν*» καὶ
μέλλουσα αἰώνια ζωὴ. Οἱ συγχωρητικὲς εὐχές, μετὰ τίς
ὁποῖες συνεχίζεται ἡ Ἀκολουθία, ἀποτελεῖ μὴ ἀκόμα
παράκληση τῶν πιστῶν νὰ δείξει τὸ ἔλεός του «*ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ*».

Μακαριώτατε,

Κάτω ἀπὸ τὸ ἐλπιδοφόρο μήνυμα τῆς χριστιανικῆς
πίστεως θεωρούμενος ὁ θάνατος εἶναι ἕνα ἐπεισόδιο
τοῦ βίου, ὅσο τραγικὸ καὶ ἂν εἶναι αὐτὸ καὶ θλίβει
τούς «*περιλειπομένους*», τοὺς ἐπιζῶντες. Ἐπομένως,
ἂς ἐνθυμηθοῦμε καὶ τοὺς σοφοὺς μας προγόνους, τὸν
Φωκυλίδη ποὺ ἀποφαίνεται «*ψυχὴ δ' ἀθάνατος καὶ
ἀγήρωσ ζῆ διὰ παντός*», τὸν Ἀντιφάνη ποὺ παρακε-
λεύεται «*πενθεῖν μετρίως τοὺς προσήκοντας φίλους,
οὐ γὰρ τεθνᾶσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἣν πᾶσιν
ἐλθεῖν ἔστ' ἀναγκαιῶς ἔχον, προεληλύθασιν*», καθὼς
καὶ τὸν Ἱερὸ Χρυσόστομο, ποὺ κηρύττει «*μὴ πικρῶς
κλαίειν τοὺς τελευτῶντας*». Κυρίως ὅμως ἂς ἐνστερني-
στοῦμε αὐτὸ ποὺ θὰ ἀκούσουμε αὔριο, στὴν ἐορτὴ τῆς
Ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου, ἀπὸ τὸ θεῖο στόμα τοῦ
Ἀρχηγοῦ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου Ἰησοῦ πρὸς τίς
ἀδελφές τοῦ κεκοιμημένου: «*Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις
καὶ ἡ ζωὴ, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται*»
(Ἰω. 11, 25-26).

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΕ ΚΡΙΣΗ - ΠΕΡΙΣΤΑΣΙΑΚΗ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗ*

Χῶρος πολυσυλλεκτικός

Τὸ Μυστήριό τῆς ἱ. Ἐξομολογήσεως εἶναι ὅπωςδήποτε ἓνας χῶρος πολυσυλλεκτικός· ὄχι μόνον ὑποδέχεται ἄτομα διαφόρων κατηγοριῶν ἀλλὰ καὶ ποικίλα αἰτήματα καὶ προβλήματα. Δὲν ἀντιμετωπίζει μόνον ζητήματα ποὺ ἐκ πρώτης ὄψεως αὐτὰ καὶ μόνον θὰ ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπίζει. Τὴν ἐξομολόγηση, δηλαδή, ἁμαρτημάτων τῶν ἐξομολογουμένων ποὺ προσέρχονται καὶ ἐπιδιώκουν ἐν μετανοίᾳ τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν τους. Πολλὲς φορὲς οἱ ἐξομολόγοι ἐξομολογοῦν ἄλλους διὰ τῶν ἐξομολογουμένων, διότι οἱ τελευταῖοι ἀναφέρονται σὲ ἁμαρτήματα ἢ ἐνέργειες τρίτων προσώπων. Ἄλλες φορὲς πάλι ἡ ἐξομολόγηση ἀναφέρεται σὲ ζητήματα ποὺ ξεφεύγουν ἀπὸ τὴν κατηγορία τῶν ἁμαρτημάτων ἢ μὲ ἀφορμὴ κάποια λάθη, ἀστοχίες, παραπτώματα, ἁμαρτήματα ὁ διάλογος ἀνοίγεται σὲ ζητήματα συμβουλευτικῆς καθοδήγησης γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ ἢ γιὰ θέματα πεζῆς καὶ τετριμμένης καθημερινότητας.

Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ δοθεῖ μία πανοραμικὴ ἀποτύπωση αὐτῶν ποὺ συμβαίνουν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Μυστηρίου. Ἄν ἔγινε αὐτὴ ἡ εἰσαγωγὴ ἦταν γιὰ νὰ δείξουμε ὅτι τὰ *προβλήματα ψυχικῆς ὑγείας* ποὺ μπορεῖ νὰ διαπιστωθοῦν στὴν Ἐξομολόγηση εἶναι *κάποια μεταξὺ ἄλλων προβλημάτων* ποὺ ἀντιμετωπίζει συνήθως ὁ ἐξομολόγος καὶ καλεῖται νὰ τηρήσει μία στάση, νὰ πάρει θέση ἀλλὰ καὶ νὰ βρεῖ τρόπους καὶ μέσα ἐπιλύσεως προβλημάτων, περιορισμοῦ ἢ προλήψεως δυσάρεστων ἠθικῶν ἢ ὑπαρξιακῶν καταστάσεων.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι σὲ ἓνα μεγάλο ποσοστὸ ἄνθρωποι ποὺ ἀντιλήφθηκαν κάποιο ψυχικὸ τους πρόβλημα ἀπευθύνθηκαν πρῶτα πρῶτα στὴν Ἐκκλησία καὶ μετὰ σὲ ἄλλες εἰδικότητες¹.

Γιατί ἀπευθύνεται ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος στὴν Ἐκκλησία;

Γενικότερα, ὅμως, καὶ ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀντιμετωπίζουν δυσκολίες ἢ βρῆσκονται σὲ κρίση ἀπευθύνονται στοὺς ἀνθρώπους τῆς Ἐκκλησίας γιὰ νὰ ζητήσουν κάποια συμβουλὴ. Ἐπειδὴ μάλιστα ὁ χῶρος τῆς ἱ. ἐξομολογήσεως εἶναι ὁ μόνος σχεδὸν χῶρος τῆς Ἐκκλησίας ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τὴ δυνατότητα ν' ἀπευθυνθοῦν καὶ νὰ ζητήσουν συμβουλὴ, κατευθύνονται σ' αὐτόν, ὅσο κι ἂν δίδεται ἡ ἐντύπωση ὅτι ὁ σημερινὸς ἐκκοσμικευμένος ἄνθρωπος ἀποφεύγει νὰ ζητάει συμβουλὲς ἢ κι ἂν τις ζητάει κάνει τελικὰ τοῦ «κεφαλιοῦ» του γιὰ νὰ νοιώθει αὐτόνομος καὶ ἀπελευθερωμένος.

* (Εἰσήγηση στὸ πλαίσιο ἡμερίδος γιὰ τὴν «Ἀντιμετώπιση τῶν ψυχικῶν διαταραχῶν στὸ πλαίσιο τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως» ποὺ ὀργάνωσε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν Αἰγίδα τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ Εἰδικῶν Ποιμαντικῶν Θεμάτων καὶ Καταστάσεων, Δευτέρα 10 Σεπτεμβρίου 2007, στὸ Συνεδριακὸ Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀργολίδος (Ἱερὰ Μονὴ Ἁγ. Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, Ζόγκα Ἄργους).

1. Ἄ. Μ. Σταυροπούλου, *Ὁ ἐξομολόγος καὶ ἡ ἀντιμετώπιση προβλημάτων ψυχικῆς ὑγείας*, Ἀθήνα 2000, σ. 2. Βλ. ἐπίσης τοῦ ἰδίου, *Κλινικὴ καὶ θεραπευτικὴ ποιμαντικὴ θεολογία στὴ σχέση τῆς μὲ τὴν ψυχοπαθολογία καὶ τὴν ψυχοθεραπεία*, Ἀθήνα 2000.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι σήμερον ἐπικρατεῖ ἓνα πνεῦμα ἐναντίον κάθε ὑπακοῆς καὶ ὑποταγῆς στὴν αὐθεντία. Σὲ ἀκραῖες περιπτώσεις μάλιστα, ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος φθάνει σὲ σημεῖο νὰ ἀρνεῖται κάθε μορφή αὐθεντίας, κι ὄχι μόνο ἐκείνη πού θέλει νὰ ἐπιβάλλεται μὲ τρόπο αὐταρχικό. Ἀρνεῖται λοιπόν, καὶ ἀρκεῖται στὸν «αὐθεντικὸ ἑαυτὸ» του, πού τὸν παραδέχεται ὡς τὴν μοναδικὴ αὐθεντία. Ἐδῶ, δύσκολα μποροῦμε νὰ μὴ θυμηθοῦμε τὸ στίχο τοῦ Ἡσαΐα (ε' 21): «Οὐαί, οἱ συνετοὶ ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπιστήμονες». Γιατὶ αὐτό, φαίνεται νὰ εἶναι «ἀλαζονεία δεινὴ, τὸ μηδενὸς οἶεσθαι χρῆζειν, ἀλλ' ἑαυτῷ προσέχειν, ὡς μόνω τὰ κράτιστα συμβουλευέσθαι δυναμένω»².

Σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ παραλείψουμε νὰ σημειώσουμε, ὅτι σήμερον στὴν Ἑλλάδα παρέχονται συμβουλευτικὲς ὑπηρεσίες καὶ συμβουλὲς ἀπὸ ἓνα πλῆθος κοσμικῶν ὑπηρεσιῶν πού ἀνήκουν στὸ κράτος, σὲ ὀργανισμοὺς, συλλόγους, ἐνώσεις, συνδέσμους γυναικῶν κ.λπ.³ Παρὰ τὴν δυνατότητα ὅμως αὐτή, ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι, τελικά, ἐμπιστεύονται τοὺς ἀνθρώπους τῆς Ἐκκλησίας γιὰ νὰ τοὺς ρωτήσουν καὶ γιὰ τὰ ζητήματα πού θὰ μποροῦσαν νὰ πάρουν πληροφορίες καὶ συμβουλὲς ἀπὸ τίς μνημονευθεῖσες ὑπηρεσίες.

Ἀπευθύνονται, λοιπόν, ὄχι μόνο γιὰ θέματα πού ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ μποροῦσαν νὰ χαρακτηρισθοῦν «θρησκευτικά». Ὁ ἄνθρωπος τοῦ καιροῦ μας, ὅσο κι ἂν προσέχεται νὰ ζητήσει συμβουλὲς, χωρὶς νὰ θέλει νὰ τὸν βλέπουν ἄλλοι ὅτι τὸ κάνει πλησίον τῆς Ἐκκλησίας, ἔχει ἐμπιστοσύνη καὶ ἐναποθέτει σ' Αὐτὴν τὴν ἐλπίδα του γιὰ τὴ λύση ἑνὸς ἢ περισσοτέρων προβλημάτων πού τὸν ἀπασχολοῦν.

Αὐτὸ πού τοὺς κάνει νὰ προστρέχουν στοὺς ἀνθρώπους τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, ὅτι πέραν ἀπὸ μία ἐμπει-

ρία ζωῆς πού διαθέτουν, οἱ ἀπαντήσεις καὶ οἱ συμβουλὲς τοὺς στηρίζονται στὴν μακροαίωνα παράδοση τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ συμβουλευτικὴ τους δραστηριότης δὲν στηρίζεται ἀποκλειστικά καὶ μόνο στὶς ἰκανότητες τοῦ ἀνθρώπινου παράγοντος, στὶς προσωπικὲς τους ἐμπειρίες ὡς ἀνθρώπων, καὶ δὲν προέχεται ἀπὸ δική τους πρωτοβουλία· δὲν διορίζονται, δηλαδή ἀπὸ μόνοι τους σύμβουλοι τῶν ἄλλων. Ὑπάρχει ἡ βεβαιότητα, ὅτι στὰ πλαίσια τῆς Ἐκκλησίας μπορεῖ νὰ λάβει χώρα ὑπεύθυνη συμβουλευτικὴ δράση μὲ ἐγγύηση ὀρθῆς ἐκτιμήσεως τῶν προβλημάτων καὶ ἐπιτυχοῦς καθοδήγησεως γιὰ τὴν ἐπίλυσή τους.

Γι' αὐτό, καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἔχουν σαφὲς κίνητρο νὰ «ἐξομολογηθοῦν», νὰ μετανοήσουν, δηλαδή, καὶ νὰ ζητήσουν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν τους - τῶν ὁποίων ἐνδεχομένως νὰ μὴν ἔχουν οὔτε κἂν ἐπίγνωση σὲ περίπτωση δυσκολιῶν ἢ ὅταν ἀντιμετωπίζουν μία κρίση εἶναι δυνατόν νὰ ἀπευθυνθοῦν σὲ κάποιον ἱερωμένο ἢ νὰ ἀναζητήσουν μέσω γνωστῶν τους ἢ κατόπιν προτάσεως φίλων τους κάποιον ἄνθρωπο τῆς Ἐκκλησίας στὸν ὅποιο νὰ ἀποθέσουν τὸ ἢ τὰ προβλήματα πού τοὺς ἀπασχολοῦν.

Εἶναι κατανοητὸν ὅτι σ' αὐτὲς τίς περιπτώσεις οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀναζητοῦν κάποιον πού νὰ μπορεῖ νὰ τοὺς βγάλει ἀπὸ τὴ δύσκολη θέση στὴν ὁποία εὐρίσκονται καὶ νὰ μπορεῖ νὰ τοὺς συμβουλευσε νὰ πάρουν κάποιες ἀποφάσεις εὐρισκόμενοι σὲ μία ἀποφασιστικὴ στιγμή. Καὶ ὅ,τι ἄλλο προκύψει. Ἄν προκύψει, «ἐξομολογητικὴ» στιγμή, καλῶς νὰ προκύψει. Ὁ ἄνθρωπος ζητάει τὴ στιγμή τῆς κρίσεως νὰ τοῦ δείξεις ἓνα προσανατολισμὸ· ζητάει «σηματωρὸ καὶ κήρυκα» (Ὀδυσσεὺς Ἐλύτης).

Ἀπαιτεῖται, λοιπόν, μία ἐτοιμότητα ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων τῆς Ἐκκλησίας νὰ μποροῦν νὰ ὑποδεχθοῦν αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους γιὰ νὰ μποροῦν νὰ τοὺς συμβουλευσοῦν. Γι' αὐτὴν τὴν προετοιμασία καὶ τὴν ἐτοιμότητα ἔχει γίνεи ἀρκετὸς λόγος στὴ σχετικὴ ἐνότητα τοῦ *Ἐγχειριδίου ὀργάνωσης καὶ δράσης πού ἀναφέρεται στὸ Ἐνοριακὸ Ποιμαντικὸ Ἔργο στὴ σύγχρονη κοινωνία καὶ παρατίθεται ἐκεῖ ἐκτενῆς βιβλιογραφία. Ἐλπίζω σύντομα νὰ εἶναι στὰ χέρια σας⁴.*

2. Βλ. Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, *Συμβουλευτικὸν Ἐγχειρίδιον*, σ. 19.

3. Ἐναν πρῶτο κατάλογο ὀργανισμῶν, κέντρων, φορέων πού προσφέρουν συμβουλευτικὴ καὶ ὑποστήριξη (κυρίως σὲ ἐφήβους καὶ τὴν οἰκογένειά τους) βλ. στὴ διδακτορικὴ διατριβὴ τοῦ Στέφανου Χρ. Κουμαρόπουλου, *Ἡ συμβουλευτικὴ διάσταση τοῦ ἔργου τοῦ θεολόγου καθηγητῆ στὴ δευτεροβάθμια ἐκπαίδευση*, πού δημοσιεύτηκε στὸν «Εἰρημό», τὴν Ἐτήσια Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἔτος 20, τεῦχος 2, Ἀθήνα 2005, σ. 421-438.

4. Ἡ ἐνότητα ἐπιγράφεται: *Συμβουλευτικὴ Ποιμαντικὴ καὶ Καθοδήγησις στὴν Ἱερά Ἐξομολόγησι καὶ τὸν Ποιμαντικὸν Διά-*

Δυσκολίες και κρίσεις

Οἱ ἄνθρωποι ὅπως εἶναι γνωστό ἀντιμετωπίζουν ποικίλης φύσεως δυσκολίες και κρίσεις πού μπορεί νά ἀποτελέσουν και κίνδυνο ἀνακοπῆς τῆς προόδου τους και τῆς ἀναπτύξεώς τους. Μὲ τὴν οἰκογένειά τους, τοὺς φίλους, τοὺς γνωστούς, τὴν ἐργασία τους, τὴν ὑγεία τους, τὶς σχέσεις τους μὲ τὸν Θεό. Ἡ κρίση δὲν εἶναι πάντοτε κάτι παθολογικό στὴν οὐσία της. Πολλὲς φορὲς εἶναι ἓνα ἀναγκαῖο πέρασμα ἀπὸ μία κατάσταση σὲ μίαν ἄλλη. Παράδειγμα αὐτὸ πού ὀνομάζουμε «κρίση τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας». Ἡ κρίση, ὅμως, πρέπει νά ἀντιμετωπισθεῖ ἐπιτυχῶς γιὰ νά συνελθῆ ὁμαλὰ ἢ πορεῖα στὸ ἄμεσο και στὸ προσεχὲς μέλλον και νά μὴ διασπασθεῖ ἢ ὅποιαδήποτε σχέση⁵.

Περιστασιακὴ ἐξομολόγηση

Εἶναι ὅμως φορὲς πού ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται μία βαθύτερη ἀνάγκη ἢ ἔχει συναίσθηση ἑνὸς σφάλματος ἢ ἁμαρτίας πού ἔχει διαπράξει, μιᾶς ἐνοχῆς ἢ ὅποια τὸν βαραίνει και ὅτι αὐτὸ δὲν ἀφορᾷ μόνο στὸν ἑαυτό του, μὲ τὸ συνάνθρωπό του ἀλλὰ ὅτι ἀφορᾷ και στὸν Θεό (*«ἤμαρτον ἐν τῷ οὐρανῷ και ἐνώπιόν σου»*) και ἐπιδιώκει τὴν ἐξομολόγηση σὲ ἐκπρόσωπο τῆς Ἐκκλησίας πού ἔχει ἀρμοδιότητα *«τοῦ δεσμεῖν και λύειν»*. Καὶ τότε ἐπιζητεῖ κάποια εὐκαιρία νά τὸ πράξει. Ἀπαιτεῖ ἓναν ἐξομολόγο και ὄχι μόνο ἓνα σύμβουλο σὲ θέματα ζωῆς. Αὐτὸ μπορεί νά συμβεῖ:

λογο. Συγγραφεῖς οἱ: π. Βασίλειος Θερόμος, π. Ἀδαμάντιος Αὐγουστίδης, Στέφανος Κουμαρόπουλος και Α.Μ. Σταυρόπουλος. Τὴν ἐπιμέλεια τῆς ἐκδόσεως εἶχε ὁ Πανιερ. Μητροπολίτης Ἀχελώου κ. Εὐθύμιος. Ἀποτελεῖ καρπὸ ὁμάδων ἐργασίας στὸ πλαίσιο τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Θεῖας Λατρείας και Ποιμαντικῆς ἔργου. Περιλαμβάνεται στὴ σειρά Ποιμαντικὴ Βιβλιοθήκη ἀρ. 13 τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς και Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 2007, 295 σ. Ἡ συγκεκριμένη ἐνότητα εὐρίσκεται στίς σ. 83-107.

5. Εἶναι ἐπιτυχῆς ἢ παρατήρηση τοῦ Ἄλ Γκὸρ στὸ ὀπισθόφυλλο τοῦ βιβλίου του *Μία ἐνοχλητικὴ ἀλήθεια*, Ἐκδ. «Ἡ Καθημερινή», Ἀθήναι 2007. «Ὅπως πολλοὶ γνωρίζουν, στὰ κινέζικα ἢ λέξι κρίση ἀποτελεῖται ἀπὸ δυὸ χαρακτηρισ. Ὁ πρῶτος σημαίνει κίνδυνος, ἐνῶ ὁ δευτέρος δυνατότητα, εὐκαιρία. Γιὰ νά ἀντιμετωπίσουμε, βέβαια, τὸν κίνδυνο πού μᾶς ἀπειλεῖ και νά τὸν ξεπεράσουμε, πρέπει καταρχὰς νά παραδεχτοῦμε ὅτι ἀντιμετωπίζουμε κρίση».

- Ἐπ' εὐκαιρία μιᾶς ἐπισκέψεως σὲ κάποιο μοναστήρι ἢ μὲ ἀφορμὴ μία προσκυνηματικὴ ἐκδρομὴ.
- Ἐπ' εὐκαιρία ἀσθενείας δικῆς του ἢ συγγενοῦς του στὸ σπῆτι ἢ σὲ νοσοκομεῖο.
- Κάποιες φορὲς ὅταν παρευρίσκειται στὴν τέλεση τοῦ μυστηρίου τοῦ ἰ. εὐχελαίου.
- Μὲ παρότρυνση φίλου ἢ κηρύγματος στὴν Ἐκκλησία.
- Μὲ τὴν ἀνάγνωση ἑνὸς βιβλίου ἢ τῆς Ἁγίας Γραφῆς κ.λπ.

Ὁ ἄνθρωπὸς μας προβαίνει θὰ ἔλεγα σὲ μία *περιστασιακὴ ἐξομολόγηση*, τὸ ζητοῦν οἱ *περιστάσεις* ἢ ὁ ἴδιος βρίσκειται ἐμπερίστατος, φορτωμένος μὲ δικές του ἢ μὲ ἄλλων ἐνοχές. Μία τέτοια ἐξομολόγηση μπορεί νά κρίνει τὸ μέλλον μιᾶς ἐξομολογητικῆς πρακτικῆς. Ἄν θὰ ἐξακολουθήσει νά ἀσκεῖ μία τέτοια συνήθεια ἢ νά ἀπωθηθεῖ τελείως ἀπ' αὐτήν. Πόσες και πόσες περιπτώσεις δὲν ἔχουμε πού ἄνθρωποι ἢ ἐγκύστηκαν ἢ τραβήχτηκαν πίσω και ἀπὸ τὴ σκέψη ἀκόμη νά ἐξομολογηθοῦν πάλι. Γιὰ πόσους ὅμως δὲν ἀπέτελεσε εὐλογία και εὐκαιρία ἐπανένταξής τους στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας;

Ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ βοηθεῖ τὸν ἄνθρωπο σ' αὐτὲς τὶς στιγμὲς νά μπορέσει ν' ἀποθέσει αὐτὸ πού τὸν ἀπασχολεῖ σὲ κάποιον πού μὲ τὸν κατάλληλο τρόπο θὰ τὸν δεχθεῖ και θὰ αἰσθανθεῖ ἔτσι ὅτι γίνεται ἀποδεκτὸς μὲ ἀγάπη. Ἐπιμένω σ' αὐτὸ πού ἔχω ὀνομάσει ἄλλοτε *ὡς ἀναγκαῖα στάση, μία στάση φιλοξενίας πού συνοψίζει μία στάση ὑποδοχῆς και ἀγάπης*.

Στάση φιλοξενίας: ὑποδοχὴ και ἀγάπη

Ὁ ἄνθρωπος πού προσφεύγει ὑπὸ τὴν πίεση τῶν πραγμάτων σὲ αὐτὸ πού ὀνομάσαμε *περιστασιακὴ ἐξομολόγηση* ἀναμένει νά τὸν ὑποδεχθοῦν μὲ κατανόηση, μὲ ἀνεκτικότητα, μὲ σεβασμό, μὲ παραδοχὴ γι' αὐτὸ πού εἶναι. Νὰ μπεῖ ὁ ἄλλος στὴ θέση του, νά τὸν ἀνεχθεῖ σὲ ὅ,τι τοῦ πεῖ, νά τὸν σεβαστεῖ σὰν μοναδικὴ προσωπικότητα χωρὶς νά θελήσει νά ἐφαρμόσει πάνω τοῦ ὅλα τὰ κοινωνικά και ψυχολογικά στερεότυπα· νά τὸν παραδεχθεῖ τέλος ἂν ὄχι ἠθικά τουλάχιστον χωρὶς νά τοῦ ἀμφισβητεῖ τὴν εἰλικρίνεια σ' αὐτὰ πού ἀνακοινώνει και ἐξομολογεῖται. Μία τέτοια στάση δὲν εἶναι πάντοτε εὐκόλη νά τηρηθεῖ μὲ τὴν ἀπα-

ραϊτήτη διάκριση καὶ τὸ ποιμαντικὸ τὰκτ ποὺ ἀπαιτεῖται σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις.

Πρέπει νὰ ἐμφορεῖται ἀπὸ ἓνα πνεῦμα ἀγάπης ποὺ δὲν εἶναι καρπὸς μόνο μιᾶς καλλιέργειας ἀνθρώπινης ἀλλὰ καὶ καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μιᾶς ἀγάπης ἔτσι ὅπως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς τὴν παραδίδει στὸν γνωστὸ του ὕμνο στὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή. Εἶναι πολὺ σημαντικὴ ἡ ἐφαρμογὴ του σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις, γιατί πρέπει νὰ εἶναι αὐθόρμητη, ἀπὸ ἓνα ξεχείλισμα ἤθους ποὺ ἀπλώνεται «ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους».

Ἐκδηλώνεται σὰν συμπάθεια στὴν πρόοδο τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ καὶ σὰν συμπόνια στὶς πτώσεις του. Ἡ προσοχή μας νὰ εἶναι στραμμένη σ' αὐτὸν καὶ μόνο καὶ νὰ εἶναι φανερὸ ὅτι δὲν ἐνδιαφερόμαστε γιὰ τὴ δικαιοσύνη μας, τὴ δικαίωσή μας ἢ τὴν ἀνωτερότητά μας. Ἀποδεχόμαστε τὴν ἐλλειμματικὴ καὶ ὑπολειπόμενὴ διάσταση τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τοῦ εἶναι του. Μακροθυμοῦμε, ὑπομένουμε, καλύπτουμε καταστάσεις ποὺ ἀνάγονται στὸ παρελθόν, τὸν ἐμπιστευόμαστε καὶ ἐλπίζουμε στὸ μέλλον του.

Ἔχει σημασία νὰ τὸν ἀκούσουμε μὲ προσοχή, νὰ συμβουλευτοῦμε μαζὶ του, νὰ μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ ἀποψή του, ὄχι νὰ τοῦ ἐπιβάλλουμε τὶς ἀπόψεις μας. Νὰ τοῦ ἀφήσουμε περιθώριο νὰ ἀναπτυχθεῖ, γιατί ὁ κάθε ἄνθρωπος ἔχει τὰ δικά του μέτρα καὶ ὄρια. Ἐμεῖς μποροῦμε νὰ τὸν βοηθήσουμε νὰ διακρίνει τὰ ὄρια του καὶ τὰ περιθώρια ποὺ τοῦ ἀναλογοῦν. Πολλὲς φορὲς μὲ τὴ στάση μας τὸν περιθωριοποιοῦμε καὶ τοῦ κλείνουμε τὴν πόρτα καὶ τὸν ἀποκλείουμε. Ὁ ἐξομολόγος δὲν εἶναι ὁ προκρούστης τῆς Κακιᾶς Σκάλας, ἀλλὰ ὁ ὀδηγὸς στὴν Κλίμακα ποὺ ἀνεβάξει ἀπὸ τὴ Σκάλα τοῦ Κακοῦ πρὸς τὸν μόνο Ἀγαθό.

Καὶ ὅπως εἶπαμε, ὁ Πνευματικὸς ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσει πολλὲς καὶ ποικίλες περιπτώσεις, νὰ διευθετήσει καὶ νὰ κανονίσει διάφορες καταστάσεις. Στὴν παροῦσα εἰσήγηση δὲν μποροῦμε νὰ περιλάβουμε συζήτηση ἐπὶ συγκεκριμένων περιπτώσεων. Μπορεῖ στὴ συζήτηση ποὺ θὰ ἀκολουθήσει νὰ ἀναφερθεῖτε σὲ ζητήματα ποὺ σᾶς ἀπασχόλησαν καὶ ἔχετε ὅλοι πείρα ἀπὸ τὴν προσωπικὴ σας ζωὴ καὶ τὴν ἐξομολογητικὴ σας πράξη. Χωρὶς νὰ ὑπόσχομαι ὅτι ὁ χρόνος θὰ ἐπαρκέσει ὥστε νὰ τὰ ἐξαντλήσουμε. Θὰ εἶναι ὑλικὸ γιὰ ἐπιμέρους σεμινάρια ἐξομολόγων καὶ ὅπως γνω-

ρίζω σ' αὐτὰ καὶ συζητεῖτε καὶ ἀντιμετωπίζετε τέτοιου εἴδους θέματα.

Μερικὰ παραδείγματα

Ἀσφαλῶς σὲ διάφορα βιβλία ποὺ ἀναφέρονται στὴν ἰ. ἐξομολόγηση παρατίθενται παραδείγματα τέτοια ποὺ ὑποδεικνύουν ποικίλους τρόπους ἀντιμετώπισης. Ἡ λογοτεχνία, ἐπίσης, δική μας καὶ ξένη, διαζωγραφίζει μὲ παραδειγματικὸ τρόπο περιστάσεις τέτοιου τύπου ἐξομολογήσεων ποὺ σφράγισαν τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἐκμυστηρεύτηκαν κρίσιμες καταστάσεις τῆς ζωῆς τους ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξομολόγους ποὺ ἀποδέχτηκαν αὐτὲς τὶς ἐξομολογήσεις.

- Παράδειγμα ἡ συγκλονιστικὴ σκηνὴ ἐξομολογήσεως τοῦ φονέα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης τοῦ θαυματουργοῦ, ὅπως ἔχει ἀποτυπωθεῖ σὲ γνωστὸ ποίημα καὶ ἔργο λαϊκοῦ ζωγράφου.
- Τέτοιες σκηνὲς ἔχει περιγράψει μὲ λογοτεχνικὴ χάρι καὶ γλαφυρότητα ὁ μακαριστὸς Μητροπολίτης Μηθύμνης Κυρὸς Ἰάκωβος στὸ βιβλίον του, *Ἰππὸς καὶ Οἰκονόμος*, Καλλονὴ 1974, σ. 10-16⁶.
- Θαυμαστὲς ψυχογραφικὲς περιγραφὲς ἔχει κάνει καὶ ὁ μεγάλος Ντοστογιέφκι ἀναφερόμενος στὸν Στάρετς Ζωσιμᾶ στὸ γνωστὸ ἔργο του *Ἀδελφοὶ Καραμάζοφ*⁷.

Πόσο δύσκολο εἶναι, ἀλήθεια, νὰ διακρίνεις τὶς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων, νὰ κρίνεις καὶ ν' ἀποφασίσσεις. Κι ἂν αὐτὸ εἶναι γιὰ μᾶς τοὺς κοινούς θνητοὺς δύσκολο, τί βᾶρος συνιστᾶ καὶ τί εὐθύνες συνεπάγεται γιὰ τὸν Πνευματικὸ, ποὺ σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις σχοινοβατεῖ καὶ βαδίζει στὴν κόψη τοῦ ξυραφιοῦ μὴ γνωρίζοντας πάντοτε πολὺ καλὰ πότε νὰ δείξει τὸ ἐπιεικὲς καὶ πότε νὰ φανεῖ ἀκριβῆς. Ὑπάρχουν στιγμὲς στὴν ποιμαντικὴ του δραστηριότητα, ποὺ ἀμφιτα-

6. Παρατίθεται στοῦ Α. Μ. Σταυρόπουλου, *Στιγμιότυπα καὶ περιπλανήσεις σὲ δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας*, τ. 1, κεφάλαιο «Καλοκαιρινὰ θαύματα», Ἀθήνα 1993, σ. 91-98.

7. Βλ. δημοσιεύσεις τοῦ ὁμ. καθηγητοῦ Μιχαὴλ Κ. Μακράκη, *Ἡ ἐξομολόγηση ὡς ψυχολογικὴ καὶ ἠθικὴ ἀνάγκη στὴ ζωὴ καὶ στὸ ἔργο τοῦ Ντοστογιέφκι*, Ἀθήνα 1977 (ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περ. «Κοινωνία» καὶ *Ὁ Στάρετς Ζωσιμᾶς στὸ ἔργο τοῦ Ντοστογιέφκι Ἀδελφοὶ Καραμάζοφ*, Ἐκδ. Οἶκος «Ἀστήρ», Ἀθήνα 2002, σ. 53-62.

λαντεύεται καὶ μετεωρίζεται, ἀνάμεσα σὲς Συμπληγάδες τῆς Ἀκριβείας καὶ τῆς Οἰκονομίας.

Πῶς νὰ ὀρθοτομήσει τὴν ἀλήθεια ὁ Πνευματικὸς καὶ νὰ στοιχήσει σὲς ἐπιταγὲς πὺν ὀριοθετεῖ ὁ ρβ' (102) κανόνας τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τὸ Ἐνταλτήριο Γράμμα πὺν ἔχει λάβει ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπό του (Πηδάλιον, σ. 311-313, 758); Πόσες φορὲς δὲν βρῖσκειται ὁ Πνευματικὸς σὲ δίλημμα καὶ δὲν γνωρίζει οὔτε τί νὰ πράξει οὔτε ἂν ἔπραξε ὀρθὰ ἢ λανθασμένα, ἂν ἔσφαλλε ἢ «ἀμάρτησε;». Αὐτὴν τὴν προβληματικὴν τὴν δίδει μὲ τρόπο ἀπαράμιλλο ὁ Κ.

Θεοτόκης (1872-1923) σὲ ὁμώνυμο πασχαλινὸ διήγημα του⁸. Στὴν προκειμένη περίπτωση φαίνεται ὅτι στὴ σκέψη τοῦ γέροντα ἱερέα πλανᾶται ὁ 34ος κανόνας τοῦ Μ. Βασιλείου «περὶ τοῦ μένειν ἀδημοσιεύτους τὰς μοιχευθείσας ἄνευ μέντοι κοινωνίας» (Πηδάλιον σ. 612). Ἄν ὁμως δὲν τὴν κοινωνοῦσε, θὰ ἦταν σὰν νὰ τὴ «δημοσίευε» καὶ νὰ ἔκανε γνωστὸ τὸ ἀμάρτημα τῆς κόρης σὲν πατέρα της!

Τὸ μάθημα ποιμαντικῆς οἰκονομίας πὺν δίνει «ὁ χρυσοφορεμένος γέροντας λειτουργὸς» σὲ διήγημα τοῦ Κ. Θεοτόκη δὲν εἶναι ἀπλό.

8. Τὸ διήγημα εὑρίσκειται στὴν «Βασικὴ Βιβλιοθήκη» τ. 31, Ἀθήνα 1955, 156-157, ἀφιερωμένο σὲν Κ. Θεοτόκη, σὲ ἐπιμέλεια Ἁγγελου Τερζάκη. Βλ. καὶ Α. Μ. Σταυροπούλου, ὀ.π. σ. 110-115.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΪΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Τὰ κείμενα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ παράδοσή μας διακρίνουν τὴν ὑπαρξὴ τῆς «κατ' οἶκον Ἐκκλησίας», τῆς οἰκογένειας, μέσα ἀπὸ τὴν ὁποία ὁ ἔγγαμος ὀρθόδοξος χριστιανὸς ζεῖ καὶ πορεύεται πρὸς τὴν τελείωση. Αὐτὸ σὲ πρακτικὸ ἐπίπεδο, σημαίνει τὴν ὑπαρξὴ ἐπίσης μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς ἠθῶν καὶ ἐθίμων «οἰκιακῆς λατρείας», μέσῳ τῶν ὁποίων λατρεύεται ὁ Θεὸς καὶ τιμῶνται οἱ ἅγιοι στὰ οἰκιακὰ πλαίσια, μὲ τὴν ἀμεσότητα καὶ τὴ ζωντάνια τῆς καθημερινότητας, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τὴν ἐπισημότητα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος, πὺν λαμβάνει χώρα στὸ ναό, ἐνώπιον ὁλόκληρης τῆς πνευματικῆς κοινότητος τῶν πιστῶν.

Παρόμοιες παρατηρήσεις ἔχουν ἐξ ἄλλου γίνεαι καὶ γιὰ τὴ λαϊκὴ λατρεία διαφόρων εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Εἶναι δὲ ἀπολύτως χαρακτηριστικὴ ἡ σύνοψη τῶν σχετικῶν ἐπιστημονικῶν ἀπόψεων, ὅπως γίνεται ἀπὸ τὴν Rene Gothóni¹, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία στὰ οἰκιακὰ πλαίσια ἐκδηλώνονται οἱ πλέον γνήσιες καὶ αὐθόρμητες μορφὲς λατρείας, πὺν οὐσιαστικὰ τροφοδοτοῦν τὴν λατρεία πὺν διεξάγεται στὸ ναό. Ἡ Gothóni διακρίνει δύο μεγάλες παραδόσεις, αὐτὴν τῆς «ἐπίσημης» καὶ ἐκείνην τῆς «οἰκιακῆς» λατρείας, πὺν μπορεῖ νὰ ἀλληλοτροφοδοτοῦνται, παραλλήλως ὅμως ἐπισημαίνονται δύο διαφορετικὲς ἐκδοχὲς ἄσκησης λατρείας ἀπὸ τὸν θρησκευόντα ἄνθρωπο.

“Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἑλληνικὴ λαϊκὴ λατρεία, στὸ σπῆτι τῆς ἑλληνικῆς οἰκογένειας τελοῦνται πολλὰ καὶ σπουδαῖα θρησκευτικὰ δρώμενα. Πρόκειται γιὰ συνήθειες καὶ πρακτικὲς πατροπαράδοτες, πὺν ἐντάσσονται στὰ περιεχόμενα τοῦ φαινομένου τῆς «καθημερινῆς θρησκείας»³, δηλαδὴ τῆς παρουσίας τῆς θρησκείας καὶ τῶν θρησκευτικῶν πρακτικῶν στὴν καθημερινὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Ἔθιμα καὶ τελετουργίες πὺν συχνὰ προσπερνοῦμε χωρὶς ἰδιαίτερη προσοχή, πὺν ὅμως διακρίνονται τόσο γιὰ τὴν ἀρχαιότητά τους, ὅσο καὶ γιὰ τὴν προσήλωσή μὲ τὴν ὁποία τηροῦνται καὶ τελοῦνται, καθὼς διασώζουν κάτι ἀπὸ τὴν ἐσώτερη θρησκευτικότητα τῶν λαϊκῶν ἀνθρώπων, μέσα ἀπὸ τὴν ὁποία ἐκφράζεται γνήσια ἡ ἄμεση βιωματικὴ σχέση τοῦ λαϊκοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ θεῖον⁴.

“Ὅπως ἔχει ἤδη παρατηρηθεῖ⁵, ἡ θρησκευτικὴ συμπεριφορὰ μέσα στὴν οἰκογένεια ἀποτελεῖ κυρίως μέλημα τῆς γυναίκας, τῆς «νοικοκυρᾶς» τοῦ σπιτιοῦ. Αὐτὴ ὡς σύζυγος καὶ ἰδίως ὡς μητέρα, φροντίζει γιὰ τὴν προετοιμασία καὶ τὴ συμμετοχὴ τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας στὶς λατρευτικὲς ἐκδηλώσεις τῆς ἐνορίας ὅπου ἀνήκουν, φροντίζει γιὰ τὴν τήρηση τῶν νηστειῶν, τὸν τακτικὸ ἐκκλησιασμὸ καὶ τὴ «μετάληψη» τῶν παιδιῶν τῆς, τελεῖ ὁποιοσ-

1. R. Gothóni, «Religions form a family», *Temenos* 32 (1996), σ. 65-79.

2. R. Gothóni, ὁ.π., σ. 69-70.

3. Vl. Wolf-Knuts, «International conference on everyday religions», *Ethnologia Scandinavica* 124 (1994), σ. 128-129.

4. Βλ. σχετικὰ Ol. Wiebel-Fanderl, «Religious recollections of rural people in Austria», στὸν τόμο *Religions in Everyday Life*, Stockholm 1994, σ. 100-101.

5. Εὐφρ. Καροποδίνη - Δημητριάδη, *Ἡ θρησκευτικὴ συμπεριφορὰ τῶν κατοίκων τῆς Κέας. Συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ Κυκλαδικοῦ χώρου*, Ἀθήνα 1988, σ. 53.

Τοῦ

Μ. Γ. Βαρθούνη,

Ἀναπληρωτοῦ Καθηγητοῦ
Λαογραφίας στὸ Δημοκρίτειο
Πανεπιστήμιο Θράκης

δήποτε λατρευτικές πράξεις μέσα στο σπίτι και είναι υπεύθυνη για την τέλεση άγιασμών ή ευχελαιών στο σπίτι της, προετοιμάζοντας όλα τα ανάγκα. Ὁ παραδοσιακός αὐτὸς ρόλος ἔχει βέβαια κάπως ἀπονήσει σὲ νεότερες γυναῖκες, ἀλλὰ γενικὰ δὲν παύει νὰ ὑπάρχει. Οἱ ἄνδρες ἐκκλησιάζονται σπανιότερα, κυρίως σὲ «μεγάλες ἑορτές», καὶ ἐκφράζουν συχνότερα τὶς ἀμφιβολίες τους γιὰ τὴν ἀποτελεσματικότητα καὶ τὴ χρησιμότητα τοῦ ἐκκλησιασμοῦ⁶. Ἔτσι τὸ τακτικὸ ἐκκλησίασμα τῶν ἐνοριακῶν ναῶν ἀποτελεῖται κατὰ κύριο λόγο ἀπὸ γυναῖκες, καὶ μόνο σὲ μικρὰ ἢ μέγала πανηγύρια ἐπισημαίνεται καὶ σχετικὴ ἀνδρική παρουσία.

Ἡ ὕπαρξη εἰκόνων στὸ σπίτι θεωρεῖται καὶ σήμερα ἀπαραίτητη. Τοποθετοῦνται σὲ κάποιο ράφι ἢ σπανιότερα σὲ μιὰ κιβωτιόσχημη εἰδικὴ ξύλινη κατασκευή, τὸ «εἰκονοστάσι»⁷. Ἐκεῖ ἐπίσης φυλάσσονται σὲ σακουλάκια ἢ κουτιά, τὰ «βάγια», τὰ «μύρα» καὶ τὰ «σταυρώματα», ἁγιασμένα λουλούδια ποὺ διανέμονται στὸν ἐνοριακὸ ναὸ σὲ ὀρισμένες γιορτές, μπουκαλάκια μὲ ἁγιασμὸ ἢ ἁγιάσματα καὶ λίγο ἀπὸ τὸ εὐχέλαιο τῆς Μ. Τετάρτης, γιὰ θεραπευτικὴ χρῆση σὲ περιπτώσεις ἀσθενειῶν.

Τὶς παραμονὲς μεγάλων γιορτῶν καὶ τὰ Σαββατόβραδα, τὴν ὥρα τοῦ ἔσπερινου, οἱ γυναῖκες ἀνάβουν ἓνα καντήλι δίπλα ἢ μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι καὶ «θυμιάζουν» τὸ σπίτι. Σὲ νέα νοικοκυριά ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰκόνων περιορίζεται συνήθως σὲ μία ἢ δύο⁸, χωρὶς εἰκονοστάσι· τὶς κρεμοῦν πάνω ἀπὸ τὸ κρεβάτι τοῦ ζευγαριοῦ, ὁπότε τὸ καντήλι ἀνάβεται σὲ κομοδίνου δίπλα στὸ κρεβάτι⁹. Σὲ περιπτώσεις μερικῶν, νέων

κυρίως, νοικοκυριῶν, ὅπου οἱ παλαιὲς εἰκόνες ἔχουν τοποθετηθεῖ σὲ ἄλλους χώρους τοῦ σπιτιοῦ ὡς μυστασιακὰ ἢ διακοσμητικὰ εἶδη, συνήθως ὑπάρχει μπροστὰ τους ἓνα καντήλι ποὺ ἀνάβεται, ὅποτε αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὰ ὑπόλοιπα εἰκονίσματα τοῦ σπιτιοῦ. Καὶ βεβαίως δὲν παραλείπουν νὰ τίς «θυμιάζουν» σὲ κάθε εὐκαιρία. Μικρὰ εἰκονίσματα, κάποτε καὶ μικρὰ μπουκαλάκια μὲ ἁγιασμὸ, τοποθετοῦνται καὶ στὰ (ιδιωτικὰ ἢ δημόσιας χρήσης) αὐτοκίνητα¹⁰.

Ἀπὸ τὴ στάση τῆς μητέρας, κατὰ κύριο λόγο, ἐξαρτᾶται ἡ διατήρηση ὀρισμένων δοξασιῶν¹¹, π.χ. γιὰ τὸ φύλακα ἄγγελο τοῦ ἀνθρώπου¹², ἀφοῦ ἡ μητέρα θὰ τίς μεταδώσει στὰ παιδιά της, μέσα ἀπὸ τὴν καθημερινὴ διαδικασία τῆς ἀνατροφῆς, ἢ ἀντίθετα θὰ τίς ἀνατρέψει, δημιουργώντας στὰ παιδιά κλίμα σχετικῆς δυσπιστίας¹³.

Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο διαδίδονται καὶ ἐπιβιώνουν οἱ λαϊκὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὸ Θεό¹⁴, τὸ Χριστό¹⁵, τὴν Πα-

112. Πρβλ. P. Holden (ἔκδ.), *Women's religious experience: Cross-cultural perspectives*, London and Camper 1983.

10. Γιὰ τὸ φαινόμενο βλ. G. Tarsouli, «Décorations religieuses dans les moyens de transport», *Actes du premier Congrès International d'Ethnologie européenne*. Paris 1973, σ. 162. Καὶ τώρα: Μην. Ἀλεξιάδης, *Λαϊκὲς ἐπιγραφές καὶ ὀνόματα σὲ ἑλληνικὰ αὐτοκίνητα. Συμβολὴ στὴν ἔρευνα συγχρόνων λαογραφικῶν φαινομένων*, Ἀθήνα 1989, σ. 241-252. L. Schuller, «Volkskunde des Autos», *ÖZV* 73 (1970), σ. 152-173.

11. Πρβλ. Th. Vlachos, «Geister und Dämonenvorstellungen im südosteuropäischen Raum griechischer Sprachzugehörigkeit», *ÖZV* 74 (1971), σ. 217-249, μὲ παραδείγματα.

12. Μ.Γ. Βαρβούνης, *Λαϊκὴ λατρεία...* ὅ.π., σ. 128-129.

13. Πρόκειται γιὰ μιὰ μορφή «παραδοσιακῆς διαπαιδαγώγησης», ποὺ ἔχει ἀρχίσει νὰ ἀπασχολεῖ καὶ τὴ λαογραφία, βλ. Μαρ. Μηλίγκου - Μαρκαντώνη, «Χειρόγραφε συλλογὲς πρωτογενοῦς λαογραφικῆς ὕλης τοῦ Σπουδαστηρίου Λαογραφίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1966-1986)», *Παρουσία* 5 (1987), σ. 548-549 (παιδαγωγικὴ λαογραφία). Πρβλ. Μαρ. Μηλίγκου - Μαρκαντώνη, «Ἡ θέση τῆς γυναίκας ὡς συζύγου καὶ κόρης στὴν ἑλληνικὴ παραδοσιακὴ οἰκογένεια μέχρι τὸ 1940 (ἀποκλίσεις καὶ παρεκτροπὲς ἀπὸ τὰ «νόμιμα»», στὸν τόμο Ἰ.Σ. Μαρκαντώνης - Α.Β. Ρήγα (ἔκδ.), *Οἰκογένεια - Μητρότητα - Ἀναδοχή. Διεπιστημονικὴ προσέγγιση*, Ἀθήνα 1991, σ. 295 κ.ἑξ.

15. Γιὰ τὸ θέμα βλ. Μελ. Θεοφίλου, «Οἱ περὶ Θεοῦ καὶ διαβόλου δοξασιὲς καὶ ἡ μεταθανάτια πίστη στὴν Ἠπειρο (ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῆς λειτουργικῆς θεωρίας τῆς Κοινωνικῆς Ἀνθρωπολογίας)», *Πρακτικὰ Β' Συμποσίου Λαογραφίας τοῦ Βορειοελλαδικοῦ χώρου*, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 75-95.

6. M. Kenna, *Property and ritual relationship on a greek island*, Kent 1971, σ. 174.

7. Πρβλ. Μ.Γ. Βαρβούνης, *Λαϊκὴ λατρεία καὶ θρησκευτικὴ συμπεριφορὰ τῶν κατοικῶν τῆς Σάμου*, Ἀθήνα 1992, σ. 127-130, μὲ χαρακτηριστικὰ σχετικὰ παραδείγματα.

8. Μ.Γ. Μερακλῆς, *Ἑλληνικὴ λαογραφία 1. Κοινωνικὴ Συγκρότηση*, Ἀθήνα 1984, σ. 30· πρβλ. Εὐφρ. Καρποδίνη - Δημητριάδη, ὅ.π., σ. 53, 110 σημ. 111. Πάντως ἡ παράδοση τῆς τοποθέτησης τῶν εἰκόνων κυρίως στὴν κρεβατοκάμαρα τοῦ σπιτιοῦ, δίπλα ἢ πάνω ἀπὸ τὸ συζυγικὸ κρεβάτι, διατηρεῖται.

9. R. Hirschon, «Women, the aged and religious activity: Oppositions and complementarity in an urban locality», *JMGS* 1 (1983), σ. 117. Παρόμοιο φαινόμενο ἔχει παρατηρηθεῖ καὶ στὴν Κέα, βλ. Εὐφρ. Καρποδίνη - Δημητριάδη, ὅ.π., σ. 53, 110, σημ. 112.

ναγία¹⁶ καὶ τοὺς ἁγίους¹⁷, καθὼς καὶ τὶς διάφορες ἐνέργειές τους, πὺ ἐπιδροῦν πάνω στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων¹⁸. Τὸ θεῖο, καὶ ἰδίως ἡ Παναγία καὶ οἱ ἅγιοι, θεωροῦνται ὅτι ἔχουν ἰδιαίτερος εὐνοϊκὲς διαθέσεις ἀπέναντι στοὺς ἀνθρώπους, γι' αὐτὸ καὶ συνηθίζεται ἡ ἐπίκλησή τους σὲ περιπτώσεις κινδύνων, ἀτυχημάτων ἢ δυσκολιῶν¹⁹. Ὅμως αὐτὸ προϋποθέτει ἀντίστοιχη «ἀγωγή» στὰ πλαίσια τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς.

Ἀντίστοιχες εἶναι καὶ οἱ προϋποθέσεις τῆς τέλεσης ἀτομικῆς, καὶ πολὺ σπάνια οἰκογενειακῆς, προσευχῆς, ἡ ὁποία ἀπευθύνεται συνήθως στὴν Παναγία ἢ τοὺς ἁγίους, ἀφοῦ θεωροῦνται πιὸ οἰκεῖοι στὸν ἄνθρωπο παρ' ὅσο ὁ Θεός²⁰.

Οἱ ἐθιμικὲς πρακτικὲς τῆς οἰκιακῆς λατρείας πὺ ἐντελῶς ἐνδεικτικὰ ἀναφέρθηκαν παραπάνω, ὀριοθετοῦν καὶ περιγράφουν ἓνα ὀλόκληρο λατρευτικὸ σύστημα, πὺ καθορίζει τὴν καθημερινότητα τῶν ὀρθόδοξων χριστιανῶν. Στὸ πλαίσιο τῆς τάσης οἰκειώσεως τοῦ θεοῦ, πὺ διαπιστώνεται γενικότερα στὴ λαϊκὴ μας λατρεία, οἱ πιστοὶ ζοῦν τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα, καὶ μετουσιώνουν τὰ βιώματά τους σὲ θεία λατρεία, κυρίως μὲ τὴν ἰδιαίτερη μορφή τῆς συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ σὲ αὐτήν, πὺ συνοπτικὰ ἀποκαλοῦμε

«λαϊκὴ λατρεία»²¹. Καὶ εἶναι τὸ σπῖτι καὶ ἡ οἰκογένεια ὁ κατεξοχὴν χῶρος στὸν ὁποῖο ὁ πιστός, ἰδίως ὅταν εἶναι παιδί ἢ ἔφηβος, ἐκπαιδεύεται, ὥστε νὰ ἐνταχθεῖ ὀμαλὰ στὸ σύστημα τῆς λαϊκῆς λατρείας καὶ νὰ τὸ μεταδώσει μὲ τὴ σειρά του, ὅταν ἔρθει ἡ ὠρα, στὰ ἐπόμενα μέλη τῆς κοινότητος, στοὺς ἀπογόνους καὶ τοὺς διαδόχους του. Πρόκειται γιὰ μιὰ σπουδαία πτυχή τῆς οἰκιακῆς λαϊκῆς λατρείας, ἐκεῖνη τῆς μαθητείας τῶν ἐπιγενομένων, πὺ ἐλάχιστα ἔχει ἀπασχολήσει τὴ σχετικὴ βιβλιογραφία²².

Ἡ μαθητεία γιὰ τὸν παραδοσιακὸ πολιτισμὸ, ἄρα καὶ γιὰ τὰ στοιχεῖα τῆς παραδοσιακῆς θρησκευτικῆς συμπεριφορᾶς, ἐξαρτᾶται ἀπὸ δύο κυρίως παράγοντες, τὴν οἰκογένεια καὶ τὸν κοινωνικὸ περίγυρο. Τὸ παιδί διδάσκεται καταρχὴν μέσα στὸ οἰκογενειακὸ περιβάλλον²³, ἰδιαίτερα μάλιστα ἀπὸ τὴ μητέρα του, τοὺς τρόπους καὶ τὶς συμπεριφορὲς ἐκεῖνες πὺ προσδιορίζουν τὴ λατρεία του, μαθαίνει νὰ νηστεύει, νὰ προσεύχεται, νὰ παρακολουθεῖ τὶς ἀκολουθίες, νὰ ταιριάζει τὴν καθημερινή του ζωὴ μὲ τὴν ὀρθόδοξη πίστη του. Μέσα στὴν οἰκογένεια, μὲ τὴ γυναίκα-μητέρα νὰ πρωταγωνιστεῖ²⁴, τὸ παιδί παίρνει τὰ ὑποδείγματα ζωῆς πὺ θὰ προσδιορίζουν κατόπιν τὴν ὑπαρξή του, σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα καὶ φυσικά, καὶ στὸν τομέα τῆς θρησκευτικῆς ἐμπειρίας. Ἐκεῖ ἐκπαιδεύεται καὶ γιὰ τὰ βιώματα πὺ μὲ τὴ σειρά του θὰ μεταδώσει στὰ δικά του παιδιά, διακονίζοντας αὐτὸ πὺ μὲ μιὰ λέξη χαρακτηρίζουμε Ἑλληνικὴ παράδοση.

Ἡ μητέρα διαπαιδαγωγεῖ καὶ τὸ παιδί στὸν χῶρο τοῦ ναοῦ, πὺ ἀποτελεῖ τὸ κέντρο τῆς ἐνοριακῆς λατρευτικῆς ζωῆς, ἐκεῖ ὀμως ἐμπλέκεται καὶ ὁ δεῦτερος παράγοντας, αὐτὸς τοῦ κοινωνικοῦ περιγυροῦ. Στὰ πλαίσια τῆς ἐνορίας τὸ θρησκευτικὸ φαινόμενο καὶ ἡ

15. Μ.Γ. Βαρβούνης, *Λαϊκὴ λατρεία...* ὅ.π., σ. 129.

16. Βλ. σχετικὰ Β.Α. Amundsen, «Popular religiosity revisited. An international perspective on the study of older Norwegian popular religiosity», *Norveg* 39:2 (1996), σ. 61-62, μὲ ἀνάλογες παρατηρήσεις.

17. Βλ. Ν.Β. Τομαδάκης, «Ἀγιολογικὰ καὶ ἑμνολογικὰ 4», *Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν* 46 (1983-1984), σ. 223-224.

18. Παραδείγματα βλ. στὸν Στ. Ἡμελλο, «Ἐκθεσις λαογραφικῆς ἀποστολῆς εἰς Σάμον (13 Ἰουλ. - 11 Αὐγ. 1964)», *Ἐπετηρὶς Λαογραφικοῦ Ἀρχείου* 17 (1964), σ. 196.

19. Βλ. Δ.Σ. Λουκάτος, «Ἑλληνικοὶ θεοφυλαγμοί», *Ἑλληνικά* 24 (1971), σ. 94 κ.ἑξ. Ν. Κοντοσόπουλος, «Αἱ ἐπικλήσεις τῶν ὑπερφυσικῶν δυνάμεων (νεοελληνικαὶ ἐπικλήσεις ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀντιστοιχοῦς ἰταλικὰς)», *Ἀθηνᾶ* 73-74 (1972-73), σ. 104-126.

20. Ἀνάλογη πίστη (σὲ παλαιότερη ἐποχή) βλ. Β. Schmidt, *Das Volksleben der Neugriechen und das hellenische Alterthum*, Leipzig 1871, σ. 34. W. Puchner, «Die Memoiren des griechischen Revolutionsgenerals Makryiannis aus Kulturanthropologischer Sicht», *Südost-Forschungen* 34 (1975), σ. 184, σημ. 57.

21. Γιὰ παρόμοιες ἐξελίξεις σὲ ἄλλους λαοὺς βλ. Α. Gustavsson, «The role of religion in everyday Swedish folklife», στὸν τόμο *Religion in Everyday Life...* ὅ.π., σ. 37-49.

22. Μ.Γ. Βαρβούνης, «Ἡ ὀρθόδοξη λατρευτικὴ πρακτικὴ ὡς διαδικασία μαθητείας στὰ πλαίσια τῆς παραδοσιακῆς θρησκευτικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ», *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς* 80:766 (1997), σ. 73-80, μὲ παραδείγματα.

23. Μ.Γ. Βαρβούνης, *Παραδοσιακὴ θρησκευτικὴ συμπεριφορὰ καὶ θρησκευτικὴ λαογραφία*, Ἀθήνα 1995, σ. 29-30.

24. Πρὸβλ. Μ.Γ. Μερακλῆς, *Λαογραφικὰ Ζητήματα*, Ἀθήνα 1989, σ. 112-113.

θηρσκευτική συμπεριφορά ἀποκοτῶν καὶ ἀναδεικνύουν τὶς κοινωνικὲς τοὺς διαστάσεις. Ὁ κοινωνικὸς λοιπὸν περίγυρος, μνημένος στὶς ἴδιες συμπεριφορές, συμμετοχὸς στὴν τέλεση τῶν ἰδίων ἐθίμων, ὅσων ἀποτελοῦν τὴν κοινὴ καὶ συλλογικὴ ιδιοκτησία τῆς θρησκευτικῆς συνείδησης τῆς κοινότητος, περιορίζει ἀλλὰ καὶ διδάσκει τὰ νέα μέλη του, ἐπιβάλλοντάς τους, μέσω τῶν μηχανισμῶν τοῦ κοινωνικοῦ ἐλέγχου, συμπεριφορῆς καὶ ἀντιδράσεις σὲ μιὰ διαδικασία πού οὐσιαστικὰ μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς μαθητεία ἀλλὰ καὶ ὡς κοινωνικοποίηση μαζί.

Τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς τῆς οἰκιακῆς μαθητείας στὰ ζητήματα τῆς λαϊκῆς θρησκευτικότητος καὶ τῆς λαϊκῆς λατρείας, τὴν ἐγγραφὴ δηλαδὴ ὀλόκληρου τοῦ λατρευτικοῦ συστήματος τοῦ λαοῦ στὰ πλαίσια καὶ στὰ ὅρια τῆς οἰκιακῆς λαϊκῆς λατρείας, ἔχουν ὑποστηρίξει σπουδαῖοι Εὐρωπαῖοι λαογράφοι, ὅπως οἱ Michael Ebertz²⁵, Micheline Galley²⁶ καὶ Hartmut Lehmann²⁷, ἀντλώντας βεβαίως, τὰ παραδείγματα πού χρησιμοποιοῦν ἀπὸ τὴν ρωμαιοκαθολικὴ καὶ ἀπὸ τὴν προτεσταντικὴ μερίδα τῶν χριστιανῶν τῆς Εὐρώπης.

Παρόμοια ὁμως ἰσχύουν καὶ εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς. Ὅπως ἔχω δεῖξει ἄλλοῦ, τὸ σύστημα τῆς παραδοσιακῆς θρησκευτικῆς συμπεριφορᾶς περνᾷ ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ μέσα ἀπὸ τὴν πατρικὴ οἰκογένεια καὶ διὰ τῆς μιμήσεως σὲ ἐπίπεδο κοινότητος, ὅταν τὸ μέρος μιᾶς τοπικῆς κοινωνίας διδάσκεται διὰ τοῦ παραδείγματος ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους συμμετόχους στὶς ἴδιες ἀξίες μέσα στοὺς κοινὸς τόπους λατρείας ἢ ὀργανωμένης συλλογικῆς δράσης²⁸.

Οἱ ἐκδηλώσεις μάλιστα αὐτὲς διαφοροποιοῦνται ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, συνιστοῦν δηλαδὴ ἓνα εἶδος τοπικοῦ λαϊκοῦ τυπικοῦ, προσδιορίζοντας τὸν συγκεκριμένο καὶ ξεχωριστὸ τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ὁ λαϊκὸς

ἄνθρωπος προσλαμβάνει τὴ λατρεία. Φυσικὰ ὁ ἄνθρωπος συμμετέχει στὴ λατρεία διὰ τοῦ σώματός του, κινεῖται, προσλαμβάνει παραστάσεις καὶ ἀντιδρᾷ μ' αὐτό. Ἔτσι ἀπαρτίζεται μιὰ ὀλόκληρη γλώσσα τοῦ σώματος, πού χαρακτηρίζει καὶ ἐκφράζει τὴ συμπεριφορὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι στὴ θρησκεία καὶ στὴ λατρεία.

Ἡ στάση τοῦ σώματος, ἡ θέση τῶν χειρῶν, οἱ ἐκφράσεις τοῦ προσώπου μὲ τὸ ἦθος καὶ τὴν ψυχικὴ διάθεση πού αὐτὲς ἀντανακλοῦν, οἱ χειρονομίες καὶ οἱ κινήσεις τόσο τῶν κληρικῶν ὅσο καὶ τοῦ λαοῦ ὑπαγορεύονται ἀπὸ μιὰ τέτοια παραδοσιακὴ διαδικασία προσδιορισμοῦ. Μερικὲς ἀπὸ τὶς κινήσεις αὐτὲς εἶναι συνειδητὲς κι ἄλλες πάλι ἀυθόρητες καὶ ἐνστικτώδεις, ὑπαγορευμένες ἀπὸ μιὰ μακροχρόνια πρακτικὴ ὁ σχηματισμός, γιὰ παράδειγμα, τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ²⁹ (σταυροκόπημα), ὅταν ὁ πιστὸς περνᾷ ἔξω ἀπὸ ναὸ ἢ ἐτοιμάζεται νὰ προσκυνήσει κάποια εἰκόνα ἢ σὲ ὀρισμένα σημεῖα τῶν ἀκολουθιῶν, ἀποτελεῖ μιὰ τέτοια ἐνστικτώδη, ἀλλὰ γεμάτη νόημα καὶ πίστη κίνηση.

Ἀπὸ ὅσα ἐνδεικτικὰ προηγήθηκαν προκύπτει, νομίζω, τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ οἰκιακὴ λαϊκὴ λατρεία ἀποτελεῖ σπουδαῖο καὶ μεγάλο κομμάτι τῆς λαϊκῆς λατρείας στὸ σύνολό της, ἓνα πλούσιο καὶ πολύτιμο τμῆμα τῆς «ἀνεπίσημης» λατρείας τοῦ λαοῦ, στὸ ὁποῖο βασίζεται ἡ ἐκδήλωση τῆς παραδοσιακῆς θρησκευτικῆς συμπεριφορᾶς του. Τόσο μὲ τὴ μορφή τῆς τέλεσης λατρευτικῶν πράξεων μέσα στὸ σπίτι, ὅσο καὶ μὲ τὴ μορφή τῆς μαθητείας τῶν νεώτερων μελῶν τῆς οἰκογένειας, ἀποτελεῖ βασικὸ μέσο τέλεσης καὶ συγκρότησης τοῦ συστήματος ἰδεολογιῶν, ἀντιλήψεων καὶ συμπεριφορῶν, οἱ ὁποῖες προσδιορίζουν τὴ σχέση τοῦ λαοῦ μὲ τὸ ὑπερφυσικὸ καὶ τὸ ἐπέκεινα. Βασικὸ δὲ χαρακτηριστικὸ της δὲν εἶναι ἡ ὑπαρξὴ οἰκογένειας –γι' αὐτὸ καὶ δὲν ὀνομάζεται «οἰκογενειακὴ»– ἀλλὰ ἡ τέλεσή της μέσα στὸ σπίτι, ἐντὸς τῆς οἰκίας, πρὸς τὴν ὁποία στενὰ σχετίζεται.

Πρόκειται γιὰ τομέα πού δὲν ἔχει ἐλκύσει ἀκόμη τὸ ἐνδιαφέρον πού τοῦ ἀξίζει, ἂν καὶ συμβάλλει κα-

25. M.N. Ebertz, «Von der "Religion des Pöbels" zur "popularen Religiosität", *Jahrbuch für Volkskunde* 19 (1996), σ. 179-180.

26. M. Galley, «Devotion and recreation on the Maltese Island», στὸν τόμο *Religion in Everyday Life...* ὁ.π., σ. 139-151.

27. H. Lehmann, *Religion und Religiosität in der Neuzeit. Historische Beiträge*, Göttingen 1996, σ. 78-79.

28. Μ.Γ. Βαρθούνης, «Ἡ γλώσσα τοῦ σώματος στὰ ἔθιμα τῆς λαϊκῆς λατρείας», στὸ βιβλίο *Ὅψεις καὶ μορφές τοῦ ἑλληνικοῦ παραδοσιακοῦ πολιτισμοῦ*, Ἀθήνα 2001, σ. 138-139.

29. Ἄννα Παπαμιχαήλ - Κουτρούμπα, «Ὁ σταυρὸς στοὺς διάφορους κλάδους τοῦ ἑλληνικοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου», *Ἐπετηρὶς Κέντρου Ἑρευνῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας* 26-27 (1981-1986), σ. 3.

θοριστικά στή διαμόρφωση τοῦ συστήματος λαϊκῆς λατρείας τὸ ὁποῖο μελετᾶ, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ ὁ κλάδος τῆς «θρησκευτικῆς λαογραφίας». Τὸ σπῆτι εἶναι, ἄλλωστε, ὁ φυσικὸς βιότοπος γιὰ τὴν καλλιέργεια συμπεριφορῶν καὶ ἀντιλήψεων, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν μορφοποίηση τῶν παραδοσιακῶν ἀνθρώπινων ιδεο-

λογιῶν³⁰. Καὶ εἶναι μέσα στὰ οἰκιακὰ πλαίσια ποὺ ἀναπτύχθηκε ἡ παραδοσιακὴ εὐσέβεια καὶ εὐλάβεια, ἡ ἰδιαίτερη βιωματικὴ σχέση πρὸς τὴν ὀρθοδοξία, ποὺ προσδιορίζει, καίρια καὶ κυριαρχικά, τὶς κάθε εἴδους παραδοσιακές, ἀτομικές, οἰκογενειακές καὶ κοινωνικές, ἐκδηλώσεις τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ λαοῦ.

---

30. Ul. Müller-Kaspar, *Handbuch des Aberglaubens* 3, Wien 1996, σ. 623-624.

**Τὸ Μάθημα τῶν
Θρησκευτικῶν
στὴ Μέση
Ἐκπαίδευση τῆς
Ὁμοσπονδιακῆς
Δημοκρατίας τῆς
Γερμανίας**

Ἡ διαμάχη ποὺ ἔχει ξεσπάσει τὰ τελευταῖα χρόνια γιὰ τὸ θέμα τοῦ χωρισμοῦ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, μὲ τὸ ἐπιχείρημα κυρίως τῆς συνταγματικῆς κατοχυρωμένης θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δῆθεν ἐναρμόνισης τῆς ἑλληνικῆς νομοθεσίας μὲ ρυθμίσεις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ δικαίου, ἔχει τροφοδοτήσῃ μίαν ἔντονη ἀντιπαράθεση γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα καὶ τὴ μορφή τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν στὴ Μέση Ἐκπαίδευση στὴν Ἑλλάδα. Πολλοὶ ὑποστηρίζουν, ὅτι τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν ἀποτελεῖ «πισωγύρισμα» γιὰ μίαν Εὐρωπαϊκὴ χώρα, ποὺ πρέπει δῆθεν νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τῶν «ὑπολοίπων» Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ὅποτε ἢ νὰ καταργηθεῖ ἢ στὴν χειρότερη περίπτωση νὰ διδάσκονται τὰ Θρησκευτικὰ ὡς θρησκευσιολογία, ξεκομμένα ἀπὸ τὸ ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα καὶ τὴν ἔνταξή τους σὲ ἓνα ὀρισμένο δόγμα.

Ἡ ἀντιπαράθεση αὐτὴ καθιστᾷ ἐπιτακτικὴ τὴν ἀνάγκη νὰ ἐξετάσει κανεὶς πῶς ἀντιμετωπίζεται τὸ θέμα στὰ ἄλλα κράτη στὰ πλαίσια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, καθότι εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ Ἑλλάδα δὲν μπορεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ ἀποκλειστικὰ δική της γραμμὴ στὸ θέμα αὐτό. Συγκεκριμένα μπορεῖ ἡ ὀργάνωση τῶν ἀναλυτικῶν προγραμματῶν Μέσης Ἐκπαίδευσης νὰ μὴ ρυθμίζεται (ἀκόμη) ἀπὸ τὸ Εὐρωπαϊκὸ Δίκαιο, ὅμως τὸ ἀνοιγμα τῶν ἀγορῶν καὶ ἡ μακροπρόθεσμη δημιουργία ἑνὸς κοινοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ κυρίως μὲ τὴν κατοχύρωση ἀτομικῶν δικαιωμάτων στὸ ἐπίπεδο τοῦ εὐρωπαϊκοῦ δικαίου¹, ἐπιτάσσουν μίαν σχετικὰ ἐνιαία ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος.

Στὴ Γερμανία τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν εἶναι κατὰ τὸ Σύνταγμα ὑποχρεωτικὸ καὶ ισότιμο μὲ τὰ ἄλλα μαθήματα (ἄρθρο 7 παρ. 2 καὶ 3 τοῦ Συντάγματος, *ordentliches Lehrfach*). Ἡ διάταξη αὐτή, ἡ ὁποία ἐπαναλαμβάνει σχεδὸν κατὰ λέξη τὴν ἀντίστοιχη διάταξη τοῦ ἄρθρου 149 παρ. 1 καὶ 2 τοῦ προἰσχύσαντος Συντάγματος τῆς Βαϊμάρης, ὀρίζει συγκεκριμένα ὅτι οἱ γονεῖς καὶ οἱ κηδεμόνες ἔχουν δικαίωμα νὰ προσδιορίζουν τὴ συμμετοχὴ ἢ μὴ τοῦ ἀνηλίκου τέκνου στὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, ὅπως ἐπίσης καὶ τὴν ὁμολογιακὴ κατεύθυνση ποὺ ἐκφράζει καλύτερα τὴ θρησκευτικὴ ἀγωγή ποὺ θέλουν νὰ δώσουν στὸ παιδί τους (ἄρθρο 7 παρ. 2), δηλαδὴ ἐὰν τὸ παιδί θὰ παρακολουθήσῃ ρωμαιοκαθολικά, εὐαγγελικά ἢ ὀρθόδοξα Θρησκευτικά. Τὸ μάθημα εἶναι ὑποχρεωτικὸ, βαθμολογεῖται ὅπως ἀκριβῶς ὅλα τὰ ἄλλα μαθήματα καὶ οἱ βαθμοὶ ἀναγράφονται στὸ ἀπολυτήριον ἢ τὸ ἐνδεικτικὸ μαζὶ μὲ τοὺς βαθμοὺς τῶν ἄλλων μαθημάτων². Ὁ θεολόγος καθηγητὴς εἶναι ἀπολύτως ισότιμος μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους καθηγητές, μπορεῖ δὲ νὰ εἶναι κληρικὸς ἢ λαϊκός.

Τὰ Θρησκευτικὰ εἶναι κατὰ τὴν ἐρμηνευτικὴν τοῦ Συντάγματος «κοινὸ θέμα» (*gemeinsame Angelegenheit*) Κράτους καὶ Ἐκκλησίας. Τὸ Κράτος ἔχει πλήρη εὐθύνη γιὰ τὴν τεχνικὴ ὑλοποίησιν τῆς συνταγματικῆς ἐπιταγῆς καὶ ὀφείλει νὰ ὀργανῶνῃ τὴ διεξαγωγὴν τοῦ μαθήματος μὲ τὸν καθορισμὸ τοῦ

Τοῦ

Ἀναργύρου Ἀναπλιώτη,

Ἐπικ. Καθηγητοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου στὸ Ὁρθόδοξο Θεολογικὸ Ἰνστιτοῦτο τοῦ Παν/μίου τοῦ Μονάχου

1. Ἐνδεικτικὰ Thomas Oppermann, *Europarecht*, 3 ἔκδοσις, Μόναχο 2005, § 6, Rdnr. 26 ἔπ. Hans-Werner Rengeling, *Grundrechtsschutz in der europäischen Gemeinschaft*, Μόναχο 1993, σελ. 223 ἔπ.

χρόνου διδασκαλίας μέσα στο ὠρολόγιο πρόγραμμα, με τὸν καθορισμὸ τῶν ἑβδομαδιαίων ὠρῶν διδασκαλίας γιὰ κάθε τάξη, με τὸ διορισμὸ καθηγητῶν καὶ τὴ μισθοδοσίαν τους, με τὴν παροχὴ τῶν κατάλληλων αἰθουσῶν καὶ ἄλλων ἀπαραιτήτων τεχνικῶν μέσων κ.τ.λ. Τὸ Κράτος εἶναι ἐπίσης ὁ ἐργοδότης τῶν καθηγητῶν, ἐφόσον αὐτοὶ διορίζονται, παύονται, μετατίθενται ἀπὸ τὰ ἀντίστοιχα ὑπουργεῖα Παιδείας τῶν κρατιδίων ἢ τῶν δήμων (τὰ σχολεῖα στὴν Γερμανία ὑπάγονται εἴτε στὰ κρατίδια ἢ στὶς τοπικὲς δημοτικὲς ἀρχές) καὶ ὑπόκεινται ἐπίσης στὸν κρατικὸ πειθαρχικὸ καὶ διοικητικὸ ἔλεγχο.

Σημαντικὸς καὶ καθοριστικὸς εἶναι καὶ ὁ ρόλος τῶν Ἐκκλησιῶν στὴ διεξαγωγὴ τοῦ μαθήματος ἐφόσον τὰ Θρησκευτικὰ στὴ Γερμανία δὲν ἔχουν θρησκευολογικὸ ἢ κοινωνιολογικὸ ἐνημερωτικὸ χαρακτήρα, ἀλλὰ δογματικὸ - κατηχητικὸ τόσο στὴ στοιχειώδη ὅσο καὶ στὴ μέση ἐκπαίδευση. Ὁ διορισμὸς τῶν καθηγητῶν πού θὰ διδάξουν τὸ μάθημα πρέπει νὰ ἐγκριθεῖ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ἢ τὴ θρησκευτικὴ κοινότητα καὶ ὁ διδάσκων πρέπει νὰ εἶναι ὅπωςδήποτε πιστὸ μέλος τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας τὸ μάθημα διδάσκει. Γιὰ νὰ διοριστεῖ π.χ. καθηγητὴς γιὰ ὀρθόδοξα Θρησκευτικὰ στὸ κρατίδιο τῆς Βόρειας Ρηνανίας-Βεσφαλίας πρέπει νὰ ἐγκρίνει τὸ διορισμὸ τοῦ συγκεκριμένου προσώπου ὁ ἑλληνορθόδοξος μητροπολίτης Γερμανίας μετὰ τὴν ιδιότητά του ὡς προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας στὴ Γερμανία (Kommission der Orthodoxen Kirchen in Deutschland- KOKiD)³. Ἀντίστοιχα εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς καθηγητὲς ἢ *missio canonica* τοῦ ἐπιχωρίου ἐπισκόπου κατὰ τὶς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 805 τοῦ Κώδικα Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ Ἐξουσιοδότηση τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας («Vokation», «Bevollmächtigung» κ.τ.λ.) γιὰ εὐαγγελικοὺς καθηγητὲς, ἔτσι ὥστε ὁ διδάσκων τὸ μάθημα νὰ μὴ διδάσκει αἰρετικὰ ἢ διαπράττει ἐνέργειες πού δὲν συνάδουν μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ

2. Ἀναλυτικὰ Christoph Link, «Religionsunterricht», in: Joseph Listl – Dietrich Pirson (ἐκδ.), *Handbuch des Staatskirchenrechts des Bundesrepublik Deutschland*, 2η ἔκδοση, Βερολίνο 1995, σελ. 439-509.

3. Γιὰ περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὴ συγκρότηση τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς βλ. *Ἐκκλησία* 84 (2007), 644 ἔπ.

μαθήματος⁴. Σχετικὰ μετὰ τὸ περιεχόμενον τῆς διδασκαλίας τὴν κύρια εὐθύνη ἔχει ἡ θρησκευτικὴ κοινότητα, ἡ ὁποία καὶ συντάσσει τὰ ἀναλυτικὰ προγράμματα σὲ ἐπιτροπὲς πού συστήνει ἡ ἴδια καὶ στὶς ὁποῖες συμμετέχει καὶ ἐκπρόσωπος τοῦ Κράτους. Ἐκπρόσωπος τῶν Ἐκκλησιῶν μπορεῖ νὰ συμμετέχει ὅποτε θέλει τόσο στὴ διεξαγωγὴ τοῦ μαθήματος (*Visitation, Inspektion*) ὅσο καὶ στὶς ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν⁵.

Σὲ ὅλα τὰ δημόσια σχολεῖα ὑπάρχουν καθηγητὲς Θρησκευτικῶν (ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κρατίδιο τῆς Βρέμης, ὅπου ρητὰ ἐξαιρεῖται ἀπὸ τὴ συνταγματικὴ ἐπιταγή, ὅπως ἰδιορρυθμίει ὑπάρχουν καὶ στὰ κρατίδια τοῦ εὐρύτερης περιοχῆς τοῦ Βερολίνου). Παρ' ὅλα αὐτὰ ἀξίωση γιὰ προσφορὰ ἀπὸ τὸ Κράτος μαθήματος Θρησκευτικῶν δὲν ἔχουν ὅλοι οἱ πολῖτες καὶ ὅλες οἱ θρησκευτικὲς κοινότητες. Κυρίως ἀξίωση γιὰ Θρησκευτικὰ στὸ σχολεῖο ἔχουν οἱ μαθητὲς, οἱ γονεῖς καὶ κηδεμόνες-μέλη τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων πού εἶναι Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου καὶ κυρίως οἱ δύο μεγάλες χριστιανικὲς Ἐκκλησίες (Καθολικὴ καὶ Εὐαγγελικὴ), ὅπως καὶ οἱ περισσότερες ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες (ἑλληνορθόδοξη, ρωσικὴ, ρωσικὴ τῆς Διασπορᾶς καὶ ρουμανικὴ). Οἱ παραπάνω Ἐκκλησίες ἀποτελοῦν νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου δι' εὐθείας συνταγματικῆς διατάξεως (ἄρθρο 140 τοῦ Συντάγματος, τὸ ὁποῖο παραπέμπει στὸ προϊσχύσαν σύνταγμα τῆς Βαϊμάρης)⁶. Οἱ ὑπόλοιπες Ἐκκλησίες ἢ θρησκευτικὲς ὀργανώσεις ἀποτελοῦν νομικὰ πρόσωπα ἰδιωτικοῦ δικαίου καὶ δὲν ἔχουν κατὰ κανόνα ἀξίωση γιὰ θρησκευτικὰ μέσα στὴ δημόσια στοιχειώδη καὶ μέση ἐκπαίδευση⁷.

Ἡ γερμανικὴ νομοθεσία δίνει βέβαια τὸ δικαίωμα σὲ κάθε μαθητὴ δημόσιου σχολείου νὰ ἀπέχει ἀπὸ τὸ

4. Ἀναλυτικὰ Axel Freiherr v. Campenhausen, «Staat, Kirche und Schule», *Zeitschrift für Evangelisches Kirchenrecht* 14 (1968-1969), σελ. 50 ἔπ.

5. Βλ. Christoph Link, ὁ.π., σελ. 499 ἔπ.

6. Ἐνδεικτικὰ Paul Kirchhof, «Die Kirchen und Religionsgemeinschaften als Körperschaften des öffentlichen Rechts», in: Joseph Listl – Dietrich Pirson (ἐκδ.), *Handbuch des Staatskirchenrechts der Bundesrepublik Deutschland*, 2η ἔκδοση, Βερολίνο 1995, σελ. 651-687.

7. Βλ. ὁμως καὶ τὴν ἀντίθετη γνώμη στὸ Axel Freiherr von Campenhausen/Heinrich De Wall, *Staatskirchenrecht*, 4η ἔκδοση, Μόναχο 2006, σελ. 216-218.

μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν καὶ τὶς σχολικὲς προσευχές, ὅταν ὁ ἴδιος (ἢ οἱ γονεῖς ἢ κηδεμόνες του) ἐπικαλοῦνται λόγους θρησκευτικούς ἢ συνειδήσεως. Ἄρκει μία ἀπλή δήλωση τοῦ κηδεμόνα ἂν εἶναι ἀνήλικος ἢ τοῦ ἴδιου ἂν εἶναι ἐνήλικος, ἢ ἔχει συμπληρώσει τὸ 14ο ἔτος τῆς ἡλικίας του⁸. Στὴν περίπτωση αὐτὴ ὅπως καὶ στὴν περίπτωση ποὺ ὁ μαθητὴς δὲν ἀνήκει σὲ μία ἀπὸ τὶς Ἐκκλησίες ποὺ εἶναι νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ὅπως π.χ. πολλοὶ μωαμεθανοὶ μαθητὲς ἢ μαθητὲς ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν τέως κομμουνιστικὴ Ἀνατολικὴ Γερμανία καὶ δὲν ἔχουν βαπτισθεῖ), παρακολουθεῖ τὸ μάθημα τῆς «Ἠθικῆς», τὸ ὁποῖο διδάσκεται παράλληλα μὲ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, δηλαδὴ τὴν ἴδια ὥρα ἀλλὰ σὲ ἄλλη αἴθουσα.

Τὸ πρόβλημα ποὺ ἔχει ἀνακύψει στὴν πατρίδα μας γιὰ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν δὲν ἐδράζεται σὲ ἐπιχειρήματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν πρακτικὴ ἄλλων χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως. Στὸ μεγαλύτερο κρά-

τος τῆς Εὐρώπης, τὴ Γερμανία, τὰ Θρησκευτικὰ εἶναι ὑποχρεωτικά καὶ μάλιστα κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸ Σύνταγμα καὶ ὁμολογιακὰ καὶ μάλιστα αὐστηρότερα ὁμολογιακὰ ἀπὸ ὅ,τι στὴν Ἑλλάδα. Οἱ πολεμοῦντες τὰ Θρησκευτικὰ προσπαθοῦν νὰ βροῦν ἀφορμὲς καὶ προβάλλουν ἀνυπόστατες αἰτιολογίες γιὰ τὴν κατάργησή τους ἢ γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ χαρακτῆρα τους. Ὅπως στὴ Γερμανία, ἔτσι καὶ στὴν Ἑλλάδα, τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν ἀποτελεῖ πραγμάτωση τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας τοῦ πολίτη, ὁ ὁποῖος ἔχει συνταγματικὰ κατοχυρωμένο δικαίωμα νὰ ἐνημερωθεῖ γιὰ τὴν πίστη του καὶ νὰ «μορφωθεῖ» μ' αὐτήν. Τὸ Κράτος δὲν μπορεῖ νὰ ἀπέχει ἀπὸ τὸν παροχικὸ χαρακτῆρα ποὺ ἔχουν τὰ ἀτομικὰ δικαιώματα, ὅπως αὐτὰ προκύπτουν ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ του στὴν ὑλοποίησι τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἔξω ἀλλὰ καὶ μέσα στὸ κρατικὸ σχολεῖο.

8. Axel Freiherr von Campenhausen/Heinrich De Wall, *Staatskirchenrecht*, 4η ἔκδοση, Μόναχο 2006, σελ. 215.

**Πρόσφατες
έπισημάνσεις
του Καρδινάλιου
Walter Kasper για
τις επαφές μεταξύ
Ὁρθοδόξων και
Ρωμαιοκαθολικῶν**

(Ἑλληνική ἀπόδοσις - Σχόλια)

Τοῦ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου

Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ και πρ.
Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου
Ἀθηνῶν, Ἐπιτίμου Τακτικοῦ
Μέλους τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδη-
μίας τῶν Ἐπιστημῶν και Τεχνῶν

1. Εἰσαγωγικά

α) Μὲ πρόσκλησιν τῆς Α. Ἀ. τοῦ Πάπα Βενεδίκτου ΙΣΤ΄ τὴν 23ην Νοεμβρίου 2007 οἱ Καρδινάλιοι τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας συμμετέσχον σὲ ἡμερίδα ἐντὸς τῆς Αἰθούσης τῶν Συνόδων τοῦ Βατικανοῦ, γιὰ νὰ διασκεφθοῦν ἐπὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῶν διαχριστιανικῶν σχέσεων. Συγκεντρώθηκαν ὁ Πάπας, 178 Καρδινάλιοι και οἱ 23 ὑποψήφιοι Καρδινάλιοι, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐπομένην ἡμέραν (24ην Νοεμβρίου 2007) ἔγιναν δεκτοὶ εἰς τὴν παπικὴν «Σύγκλητον».

* * *

Ἡ ἡμερὶς ἀνοίξε μὲ εἰσήγησιν τοῦ Προέδρου τοῦ Παπικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν προώθησιν τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν Καρδινάλιου Walter Kasper. Ἡ εἰσήγησις αὐτὴ δημοσιεύθηκε στὴν ἐπίσημη ἐφημερίδα τοῦ Βατικανοῦ *L' Osservatore Romano* τὴν 24ην Νοεμβρίου 2007 εἰς ἰταλικὴν γλῶσσαν. Γερμανικὴ μετάφρασις τῆς, τὴν ὁποῖαν χρησιμοποίησαμε, δημοσιεύθηκε τὴν 30ὴν Νοεμβρίου 2007 στὴν γερμανικὴν ἔκδοσιν τῆς ἐφημερίδος αὐτῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «*Informationen und Reflexionen zur aktuellen Ökumenischen Situation*» (Πληροφορίες και στοχασμοὶ γιὰ τὴν κατὰ τὸ παρὸν σημαντικὴν Οἰκουμενικὴν κατάστασιν) (10a-11b). Ἡ κατάστασις αὐτὴ δημιουργεῖται μὲ τοὺς διαλόγους τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ἀφ' ἑνὸς μὲ τὶς Παλαισανατολικὰς και μὲ τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίας τῆς πρώτης χιλιετίας, τὶς ὁποῖες οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ «ἀναγνωρίζουν ὡς Ἐκκλησίες, διότι ... αὐτὲς ἔχουν διαφυλάξει τὴν ἀποστολικὴν πίστιν και τὴν ἀποστολικὴν Παράδοσιν»: ἀφ' ἑτέρου «μὲ τὶς ἐκκλησιαστικὰς κοινότητες, πού ἀμέσως ἢ ὅπως οἱ Ἐλεύθερες Ἐκκλησίες ἐμμέσως προῆλθαν ἀπὸ τὴν Μεταρρύθμισιν τοῦ 16ου αἰῶνος» και «ἔχουν ἀναπτύξει τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοκατανόησίν τους», ἐπικαλούμενες τὴν Ἁγία Γραφήν, και τέλος μὲ τὸ λεγόμενον «τρίτον κῦμα» τῆς νεωτέρας Ἱστορίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, πού ἐκδηλώνεται μὲ τὶς «Χαρισματικὰς και Πεντηκοστιανὰς κινήσεις», πού ἀνεφάνησαν στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνος και «οἱ ὁποῖες ἔκτοτε βρίσκονται σ' ὅλον τὸν κόσμον μὲ ὀρμητικὴν αὔξησιν» (σὺ. 10a-10b). Ἐπομένως ἀντιμετωπίζομεν «στὴν Οἰκουμένην ἓνα πολὺπτυχον και διαφοροποιημένον φαινόμενον, τὸ ὁποῖον ἐμφανίζεται πολὺ διαφορετικὸν στοὺς διαφόρους κύκλους τοῦ πολιτισμοῦ και στὶς τοπικὰς Ἐκκλησίας» (σ. 10b).

* * *

β) Ὁ Καρδινάλιος Walter Kasper, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἐκ Φαναρίου, ὅπου τὴν 30ὴν Νοεμβρίου 2007 παρέστη στὸν ἑορτασμὸν τῆς θρονικῆς ἑορτῆς τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, σὲ συνέντευξίν του μὲ τὸν Giampaolo Mattei, συντάκτην τῆς ἐφημερίδος *L' Osservatore Romano*, ἀπαντώντας σὲ ἐρωτήσεις μίλησε ὄχι μόνον γιὰ τὶς σχέσεις τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν πρὸς τοὺς Μεθοδιστὰς και Βαπτιστὰς, ἀλλὰ ἄλλην μίαν φορὰν και γιὰ τὶς επαφὰς μετὰξὺ Ρωμαιοκαθολικῶν και Ὁρθοδόξων (*L' Osservatore*

Romano, ἰταλ. ἔκδοσις, 5 Δεκ. 2007 καὶ γερμ. ἔκδοσις, 14 Δεκ. 2007).

Κατωτέρω θὰ περιορισθοῦμε στὸ νὰ παρουσιάσωμεν ἅψ' ἑνὸς ἑλληνικῆν ἀπόδοσιν τῶν σημαντικῶν ἐπισημάνσεων τοῦ Καρδινάλιου Walter Kasper γιὰ τὶς ἐπαφές τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν μὲ τοὺς Ὁρθοδόξους καὶ ἅψ' ἐτέρου μερικὰ κριτικὰ σχόλια.

2. Ἐπισημάνσεις τοῦ Καρδινάλιου Kasper γιὰ τὶς ἐπαφές μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν.

α) Ἐνώπιον τοῦ Πάπα καὶ τῶν Καρδινάλιων εἶπεν ὁ καρδινάλιος Κάσπερ: «Ὁ διάλογος (τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν) μὲ τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες βυζαντινῆς, συριακῆς καὶ σλαβικῆς παραδόσεως ξεκίνησε ἐπίσημως τὸ 1980. Μὲ αὐτὲς τὶς Ἐκκλησίες ἔχομεν κοινὰ τὰ δόγματα τῆς πρώτης χιλιετίας, τὴν Εὐχαριστίαν καὶ τὰ λοιπὰ Μυστήρια, τὴν τιμητικὴν προσκύνησιν τῆς Θεομήτορος Μαρίας καὶ τῶν Ἁγίων, ὅπως καὶ τὸ ἐπισκοπικὸν πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας. Χαρακτηρίζομεν τὶς Ἐκκλησίες αὐτὲς, ὅπως καὶ τὶς Παλαιοανατολικῆς Ἐκκλησίας ὡς ἀδελφές τῶν (Ρωμαῖο)Καθολικῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Διαφορές ὑπῆρχαν ἤδη τὴν πρώτην χιλιετίαν ἀλλ' αὐτὲς τότε δὲν ἐθεωροῦντο ὡς αἰτία ἐκκλησιαστικοῦ χωρισμοῦ. Ὁ χωρισμὸς πραγματοποιήθηκε εἰς μίαν μακρὰν πορείαν (διαδικασίαν) ἀποξενώσεως ἢ ὅπως ἡ (Β') Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ εἶπε, μὲ μίαν ἑλλειψιν ἀμοιβαίας κατανοήσεως καὶ ἀγάπης (Unitatis redintegratio, 14). Ἀντιστοίχως δύναται κανεὶς σήμερον νὰ ἀκολουθήσῃ μίαν ἀντίστροφην πορείαν (διαδικασίαν) τῆς βῆμα πρὸς βῆμα συμφιλιοτικῆς ἐπανασυνδέσεως.

»Τὰ πρῶτα σημαντικὰ βήματα ἔγιναν ἤδη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Συνόδου. Ἄς θυμηθοῦμε τὴν συνάντησιν καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν ἐπιστολῶν μεταξὺ τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ' καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα, τὸν Τόμον ἀγάπης καὶ τὴν ἐξάλειψιν τῶν ἀναθεμάτων τοῦ 1054 ἐκ τῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν προτελευταίαν ἡμέραν τῆς Συνόδου. Ἐπάνω στὴν βᾶσιν αὐτὴν ἦταν δυνατόν νὰ γίνονιν ἀποδεκτὲς ἐκ νέου μία σειρά ἀπὸ μορφὰς ἐκκλησιαστικῆς *communio* ἐκ τῆς πρώτης χιλιετίας: ἀμοιβαῖες ἐπισκέψεις, τακτικὴ ἀνταλλαγὴ μηνυμάτων καὶ ἐπιστολῶν μεταξὺ τοῦ Πάπα καὶ τῶν Πατριαρχῶν,

ἰδιαίτερος μὲ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, καλὴ καθημερινὴ συμβίωσις καὶ συνεργασία σὲ πολλὰς τοπικὰς Ἐκκλησίας. Ἡ (Ρωμαιο)Καθολικὴ Ἐκκλησία, ὡς σημεῖον τῆς φιλοξενίας καὶ τῆς κοινωνίας, θέτει συχνὰ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Ὁρθοδόξων, οἱ ὅποιοι ζοῦν κοντὰ μας στὴν διασποράν, ναοὺς γιὰ τὴν λειτουργικὴν χρῆσιν. Στὴν (λατρευτικὴν) σύναξιν «Angelus» καὶ στὴν ἑορτὴν τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου τὸ 2007 ὁ Πάπας Βενέδικτος XVI κατέστη δυνατόν νὰ πῆ, ὅτι ἐμεῖς (οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ) μὲ αὐτὲς τὶς (Ὁρθόδοξες) Ἐκκλησίες ἰστάμεθα εἰς μίαν σχεδὸν πλήρη ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν. Στὴν πρώτην δεκαετίαν τοῦ διαλόγου (1980-90) κατέστη δυνατόν νὰ ἰσχυροποιηθοῦν οἱ θεμελιώδεις συμφωνίες στὴν κατανόησιν τῶν Μυστηρίων, ἰδίως τῆς Εὐχαριστίας, ὅπως στὴν κατανόησιν τοῦ ἐπισκοπικοῦ καὶ ἱερατικοῦ ἀξιώματος. Ἐν τούτοις ἡ (διὰ τῆς πώσεως τοῦ σοβιετικοῦ καθεστώτος) πολιτικὴ στροφὴ τοῦ 1989-90 ἔκαμε τὸν διάλογον ὄχι κάπως εὐκολώτερον, ἀλλὰ δυσκολώτερον. Ἡ ἐπιστροφὴ τῶν Ἀνατολικο-Καθολικῶν (=Οὐνιτικῶν) Ἐκκλησιῶν στὴν δημοσίαν ζωὴν ἔπειτα ἀπὸ μίαν χρονικὴν περίοδον βιαίας καταδιώξεως καὶ ἡρωϊκοῦ μαρτυρίου ἔχει κατανοηθῆ ἀπὸ τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ὡς ἕνας νέος - ὅπως αὐτὲς λέγουσιν - *Unitarismus*. Αὐτὸ κατὰ τὰ ἔτη τῆς δεκαετίας τοῦ 1990, παρὰ τὶς σπουδαῖες διασαφήσεις, πού ἔγιναν στὸ Balamand (1993) καὶ στὴν Baltimore (2000), ὠδήγησε τὸν διάλογον εἰς κρίσιν, ἢ ὅποια πρὸ παντὸς κορυφώθηκε στὴν σχέσιν πρὸς τὴν Ρωσικὴν - Ὁρθόδοξην Ἐκκλησίαν, μετὰ τὴν κανονικὴν ἴδρυσιν τεσσάρων (ρωμαιοκαθολικῶν) Ἐπισκοπῶν στὴν Ρωσίαν (2002).

»Εὐχαριστοῦμε τὸν Θεόν, διότι, κατόπιν πολλῶν ὑπομονητικῶν προσπαθειῶν, κατέστη δυνατόν νὰ ἐπαναληφθῆ ὁ διάλογος κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος στὸ Βελιγράδι καὶ περίπου πρὸ ἑνὸς μηνὸς στὴν Ραβένναν. Στὴν Ραβένναν, παρὰ τὴν λυπηρὰν ἀποχώρησιν τῆς ρωσικῆς - ὀρθοδόξου ἀντιπροσωπείας, κατεδείχθη, ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα ἐκδήλωσε ἐβελτιώθη πρὸς τὸ καλύτερον. Ἔτσι ἄρχισε μίαν ἐλπιδοφόρον τρίτην φάσιν τοῦ διαλόγου.

»Τὸ ντοκουμέντο τῆς Ραβέννας «Ἐκκλησιαστικὴς καὶ κανονικῆς συνέπειες τῆς μυστηριακῆς φύσεως τῆς

Ἐκκλησίας» σημαίνει σπουδαίαν πρόοδον. Γιὰ πρώτην φορᾶν (;) οἱ Ὀρθόδοξοι ἔχουν ἀναγνωρίσει τὴν παγκοσμίαν διάστασιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ συγχρόνως ἔχουν ἀναγνωρίσει ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν παγκοσμίαν διάστασιν ὑπάρχει ἓνας πρῶτος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν παλαιοχριστιανικὴν τάξιν δύναται νὰ εἶναι μόνον ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης. Σὲ ὅλους τοὺς συμμετασχόντες (στὸν Διάλογον) εἶναι φανερόν, ὅτι αὐτὸ εἶναι μόνον ἓνα πρῶτον βῆμα καὶ ὅτι ἕως τὴν πλήρη ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν ὁ δρόμος θὰ εἶναι μακρύτερος, ὄχι ἀπλούστερος (εὐκολότερος). Ἐν τούτοις μ' αὐτὸ τὸ ντοκουμέντο ἔχομεν θέσει μίαν βᾶσιν γιὰ περαιτέρω διάλογον. Τὸ θέμα τῆς προσεχοῦς συγκλήσεως τῆς Ὀλομελείας τῶν μελῶν τοῦ διαλόγου θὰ εἶναι: «Ὁ ρόλος τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Πρώτης Χιλιετίας».

»Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ποῦμε γιὰ τὴν σχέσιν (τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν) πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ σχέση πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔχει κατ' ἀρχὴν αἰσθητῶς ἀποφορτισθῆ καὶ βελτιωθῆ. Δυνάμεθα νὰ ποῦμε: Δὲν εἶναι πλέον ἐποχὴ τῶν πάγων, ἀλλὰ ἐποχὴ τῆς τήξεως τῶν πάγων. Κατὰ τὴν ἰδικὴν μας ἄποψιν θὰ βοηθοῦσε μία συνάντησις μεταξὺ τοῦ Πάπα καὶ τοῦ Πατριάρχου Μόσχας. Ὁ Πατριάρχης Μόσχας δὲν ἔχει κατ' ἀρχὴν ἀποκλείσει μίαν τέτοιαν συνάντησιν, ἀλλ' ἐμμένει στὴν ἄποψιν ὅτι πρέπει προηγουμένως νὰ λυθοῦν τὰ κατὰ τὴν ἄποψιν του ὑφιστάμενα προβλήματα στὴν Ρωσίαν καὶ ἰδίως στὴν Οὐκρασίαν. Ἔτσι κατὰ τὴν παροῦσαν χρονικὴν στιγμήν μία τέτοια συνάντησις δὲν ὑπάρχει στὸ Πρόγραμμα. Ὑπάρχουν ὅμως πάνω σὲ ἄλλα ἐπίπεδα πολὺπτυχες συναντήσεις, ὅπως προσφάτως ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξίου στὸ Παρίσι, πού θεωρήθηκε καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρὰς ὡς ἓνα σπουδαῖον βῆμα.

»Συνοψίζοντας: Θὰ εἶναι ἀκόμη πολὺ ἀναγκαῖες κάθαρσις τῆς ἱστορικῆς μνήμης καὶ πολλὴ προσευχὴ, γιὰ νὰ θεραπεύσωμεν τὴν πληγὴν ἐκ τῆς ρήξεως μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως χρησιμοποιώντας τὴν κοινὴν βᾶσιν τῆς πρώτης χιλιετίας, καὶ γιὰ νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὴν πλήρη ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν. Πράγματι παρ' ὅλες τὶς δυσκολίας, πού ὑπάρχουν ἀκόμη, ὑπάρχουν καλὰς αἰτίες γιὰ τὴν ἐλπίδα, ὅτι μὲ

τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὴν προσευχὴν πολλῶν πιστῶν ἡ Ἐκκλησία μετὰ τὸν χωρισμὸν μέσα στὴν δεύτερη χιλιετία νὰ δύναται μέσα στὴν τρίτη χιλιετίαν νὰ ἀναπνέῃ πάλιν μὲ δύο πνεύμονες». (σ. 10b-10d).

β) Στὴν μνημονευθεῖσαν συνέντευξίν του ὁ Καρδινάλιος Κάσπερ ἀπαντώντας σὲ σχετικὰς ἐρωτήσεις τόνισεν ἐν πρώτοις, ὅτι εἶναι ἐπιθυμία τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν «νὰ εἶναι ὅλοι παρόντες στὸ τραπέζι τῆς προσεχοῦς συνεδρίας» τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου μεταξὺ Ὀρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν «ἀκόμη καὶ τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας». Ἔχομεν χρόνον δύο ἐτῶν, γιὰ νὰ βγοῦμε ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀδιέξοδον (*L' Osservatore Romano*, γερμ. ἔκδ., 14 Δεκεμβρίου 2007, σ. 11).

* * *

Ἄσπονδον ἀφορᾶ στὴν ἀτμόσφαιραν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προσφάτου ἐπισκέψεώς του στὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὁ Καρδινάλιος τόνισε: «Ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς συναντήσεως ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέα ἦταν πολὺ ἀποφορτισμένη καὶ φιλική. Ἔχομεν τὴν ἐμπειρίαν, ὅτι δὲν ὑπάρχει μόνον τὸ «ντοκουμέντο τῆς Ραβέννας», ἀλλ' ἐπίσης καὶ τὸ «πνεῦμα τῆς Ραβέννας». Ὅλοι εἶναι εὐχαριστημένοι μὲ τὸ ντοκουμέντο αὐτό. Εἶναι μόνον ἓνα πρῶτον βῆμα, αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Κανεὶς δὲν δύναται νὰ νομίξῃ ὅτι ὅλα τὰ προβλήματα εἶναι δυνατὸν νὰ λυθοῦν εἰς μίαν συνεδρίαν μὲ ἓνα ντοκουμέντο. Πολλὰ βήματα εἶναι ἀκόμη ἀναγκαῖα. Ὁ δρόμος δὲν εἶναι εὐκολος. Ἀλλὰ ἡ Ρώμη καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις εἶναι σταθερὰ ἀποφασισμέναι νὰ προχωρήσουν στὸν Διάλογον. Ἐλπίζομεν, ὅτι μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ ἐπιτύχωμεν νὰ δυνηθῶμεν στὸ τέλος νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὴν πλήρη ἐνότητα».

* * *

Στὸ ἐρώτημα, ἐὰν ὑπάρχουν συγκεκριμένες προβλέψεις γιὰ τὸ πότε θὰ εἶναι αὐτὸ δυνατόν, ὁ καρδινάλιος ἀπήνησεν: «Αὐτὸ θὰ εἶναι οὔτε αὐριον, οὔτε μεθαύριον, αὐτὸ εἶναι φανερόν. Ἀλλὰ βλέπω δύο σπουδαῖες ἀπόψεις. Πρὸ πάντων αὐξάνεται πάντοτε περισσότερο ἡ φιλία ἀνάμεσά μας. Ἡ ἀδελφικὴ ἀτμόσφαιρα εἶναι πάντοτε θεμελιώδης γιὰ ἓνα γνή-

σιον διάλογον. Δεύτερον ... ὅλοι γνωρίζομεν, ὅτι ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μία ἐντολή ἢ ὁποία ἔρχεται ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἰησοῦν» (Αὐτ.).

* * *

Στὴν ἐρώτησιν ἐὰν ἐκ τῶν συνομιλιῶν στὸ Φανάρι προέκυψε κάτι νέον, ὁ Πρόεδρος τοῦ Παπικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν προώθησιν τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν ἔδωσε τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν: «Υπάρχουν ἀκόμη πολλὰ ἀνοικτὰ προβλήματα. Ἡ Ὁρθόδοξη πλευρὰ λέγει, ὅτι ὑπάρχει ἓνα πρωτεῖον πάνω σὲ ἓνα παγκόσμιον ἐπίσης ἐπίπεδον. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ἤδη θὰ εἴχαμε λύσει ὅλα. Ὅμως ἔχομεν μίαν σοβαρὴν βάσιν, πάνω στὴν ὁποίαν εἶναι δυνατόν νὰ διεξαγάγωμεν ἓνα συγκεκριμένον διάλογον. Ἀπὸ τὴν πλευρὰν μας θέτομεν εἰς ἐνέργειαν ὅλην τὴν καλὴν θέλησιν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἐπιβεβαιώσει κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν συναντήσεων τῶν τελευταίων ἡμερῶν στὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον» (Ἐνθ. ἀνωτ.).

* * *

Ὁ καρδινάλιος Κάσπερ δέχθηκε ἐρώτησιν καὶ γιὰ τὸ δῶρον τοῦ Πάπα Βενεδίκτου ΙΣΤ΄, ποῦ μετέφερε πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Πρόκειται γιὰ ἓνα ἀντίτυπον τῆς νέας παπικῆς ἐγκυκλίου περὶ τῆς χριστιανικῆς ἐλπίδος. Ἡ ἀπάντησις τοῦ καρδινάλιου εἶχεν ὡς ἐξῆς: «Τὸ δῶρον τῆς ἐγκυκλίου *Spe salvi* ἐκ μέρους τοῦ Πάπα εἶναι σημαντικὸν σύμβολον τόσο ἐξ αἰτίας τοῦ περιεχομένου τοῦ κειμένου (περὶ τοῦ νοήματος τῆς χριστιανικῆς ἐλπίδος), ὅσον καὶ ἐξ αἰτίας τῆς μετ' αὐτοῦ συνδεομένης χειρονομίας. Ἦταν μία χειρονομία τῆς ἐλπίδος. Ὁ Βαρθολομαῖος Α΄ τὴν κατενόησε καὶ ὡς τοιαύτην τὴν ἐξετίμησεν». (Αὐτ.).

3. Γενικὲς δεοντολογικὲς σκέψεις τοῦ Καρδινάλιου Kasper

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Παπικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν προώθησιν τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος Καρδινάλιος Walter Kasper, ἀφοῦ ἐνώπιον τοῦ Πάπα καὶ ὄλων τῶν Καρδινάλιων ὠλοκλήρωσε τὴν μνημονευθεῖσαν ὁμιλίαν του, στὸν Ἐπίλογόν του, παρουσιάζοντας μερικὲς δεοντολογικὲς σκέψεις γιὰ τὴν καθ' ὅλου οἰκουμενικὴν κίνησιν, εἶπε τὰ ἐξῆς:

«Πῶς δυνάμεθα νὰ προχωρήσωμεν; Μία γενικὴ ἀπάντησις στὸ ἐρώτημα αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὴ· ἡ κατάσταση στὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς, στοὺς διαφόρους πολιτισμικοὺς κύκλους καὶ στὶς ἐπὶ μέρους τοπικὲς Ἐκκλησίαις ἔχει πολλὰς διαφορὰς. Ἐπομένως κάθε (τοπικὴ) Σύνοδος Ἐπισκόπων ἔχει ἢ ἰδίᾳ (σχετικὴν) ὑποχρέωσιν (πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ζητημάτων). Κατ' ἀρχὴν πρέπει νὰ ξεκινᾶμε ἀπὸ τὴν κοινὴν κληρονομίαν τῆς πίστεως καὶ νὰ διατηρῶμεν τὸ ἕως τώρα οἰκουμενικῶς ἐπιτευχθὲν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Ἐξ αὐτῆς τῆς κοινῆς πίστεως δυνάμεθα καὶ ὀφείλομεν σ' ἓνα ἐκκοσμικευμένον κόσμον νὰ δίδωμεν κατὰ τὸ δυνατόν κοινὴν μαρτυρίαν. Στὴν παρούσαν κατάστασιν αὐτὸ σημαίνει ἐπίσης: Πρέπει ἐκ νέου νὰ συνειδητοποιήσωμεν καὶ νὰ ἰσχυροποιήσωμεν τὶς βάσεις (τὰ θεμέλια) τῆς κοινῆς μας πίστεως. Διότι ἄνευ τῆς πίστεως στὸν ζῶντα Τριαδικὸν Θεόν, χωρὶς πίστιν στὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ, στὴν σωτηριώδη σημασίαν τοῦ Σταυροῦ καὶ στὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ὅλα τὰ ἄλλα κυριολεκτικῶς κρέμονται στὸν ἀέρα.

Μόνον πάνω στὴν βάσιν τῆς κοινῆς πίστεως δυνάμεθα νὰ διεξαγάγωμεν τὸν διάλογον γιὰ τὶς διαφορὰς. Αὐτὸ πρέπει νὰ συμβῆ μὲ σαφήνειαν, ἀλλὰ κατὰ μὴ πολεμικὸν τρόπον. Δὲν πρέπει νὰ ὑποβιάζωμεν περιφρονητικῶς τοὺς ἄλλους καὶ νὰ τοὺς τραυματίζωμεν· ὀφείλομεν νὰ μὴν ἐπισημαίνωμεν, τί αὐτοὶ δὲν εἶναι καὶ τί δὲν ἔχουν, ἀλλ' ὀφείλομεν πολὺ περισσότερο νὰ δίδωμεν μαρτυρίαν γιὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὠραιότητα τῆς ἰδικῆς μας πίστεως κατὰ ἓνα θετικὸν τρόπον, ποῦ προσκαλεῖ. Τὸ ἴδιον ἐπίσης ἀναμένομεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ὅταν αὐτὸ συμβαίνει, τότε, εἶναι δυνατόν μεταξὺ μας - ὅπως λέγεται στὴν Ἐγκύκλιον «*Ut unum sint*» («Ἴνα ᾧσιν ἓν») - νὰ ἐρχώμεθα εἰς ἀνταλλαγὴν ὄχι μόνον ἰδεῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεῶν, οἱ ὁποῖες ἀμοιβαίως μᾶς πλουτίζουν (*Ut unum sint*, 28: 57). Ἡ Οἰκουμένη δὲν εἶναι πτωχοποίησις, ἀλλ' ἀμοιβαῖος ἐμπλουτισμός.

Εἰς μίαν τέτοιαν Οἰκουμένην τῆς πνευματικῆς ἀνταλλαγῆς ἀποκτᾶ ὁ θεολογικὸς διάλογος οὐσιώδη σημασίαν. Ἀλλὰ δύναται μόνον τότε νὰ εἶναι καρποφόρος, ὅταν διεξάγεται ἀπὸ ἓνα πνευματικὸν Οἰκουμενισμὸν τῆς προσευχῆς, τῆς ἐπιστροφῆς τῆς καρδίας καὶ τοῦ προσωπικοῦ ἁγιασμοῦ. Αὐτὸς ὁ πνευματικὸς Οἰκουμενισμὸς εἶναι ἡ καρδιὰ τῆς Οἰκουμένης

(Unitatis redintegratio, 8 – Ut unum sint, 21-27).
Αὐτὸν πρέπει πρωτίστως νὰ προωθήσωμεν...

* * *

“Όταν προσευχώμεθα, ὅπως προσευχήθηκε ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὴν ἑσπέραν πρὸ τοῦ θανάτου Του, τότε δὲν πρέπει μὲ ὀλιγοπιστίαν νὰ χάνωμε τὸ θάρρος, τότε ἔχομεν τὸ δικαίωμα, ὅπως δίδεται ὑπόσχεσις στὸ Εὐαγγέλιον (Ἰω. 14, 13 κ.ά.), νὰ ἔχωμεν ἐμπιστοσύνην στὸ ὅτι ἡ προσευχή ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ εἰσακούεται. Πότε, ποῦ καὶ πῶς, αὐτὸ δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐμᾶς. “Όταν ἐμεῖς πράττωμεν τὸ ἰδικόν μας καθήκον, τότε δυνάμεθα παρηγορημένοι νὰ ἀφήνωμεν τὸ πότε, ποῦ καὶ πῶς εἰς Ἐκεῖνον, ὁ Ὅποιος εἶναι ὁ Κύριος τῆς Ἐκκλησίας. Ὁφείλομεν εὐγνωμόνως νὰ ἀναγνωρίζωμεν ὅ,τι οἰκουμενικῶς δωρήθηκε σ’ ἐμᾶς καὶ ὅ,τι ἕως τώρα ἔχομεν ἐπιτύχει καὶ ἔτσι νὰ βαδίζωμεν μὲ ἐλπίδα πρὸς τὸ μέλλον...».

4. Κριτικὰ σχόλια γιὰ τὶς ἀπόψεις καὶ σκέψεις τοῦ Καρδινάλιου Kasper

Οἱ ἀπόψεις καὶ σκέψεις τοῦ Καρδινάλιου Kasper εἶναι σημαντικὲς καὶ ἄξιες ἰδιαίτερας προσοχῆς. Πρόκειται, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον γιὰ εὐστοχη συνοπτικὴν παρουσίαν τῆς φαινομενολογίας τῶν σημερινῶν σχέσεων μεταξύ Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Ὁρθοδόξων. Ἐπειδὴ ὅμως σὲ μερικὰ σημεῖα εἴτε πρέπει νὰ δοθῇ ἰδιαίτερα ἔμφασις, εἴτε νὰ διασαφηνισθοῦν μερικὰ ἀπὸ τὰ λεχθέντα, γι’ αὐτὸ ἂς ἐπιτραποῦν μερικὲς παρατηρήσεις καὶ σχόλια:

1) Καλὸν θὰ ἦταν εἰς μίαν ἱστορικὴν φαινομενολογίαν νὰ μνημονεύεται ἡ καθ’ ὅλου Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μέσα στὸ παλαιοχριστιανικὸν στάδιον καὶ πλαίσιόν τῆς καὶ τὸ ὅτι εἰς αὐτὴν ἀνήκαν τότε ὅλες οἱ μὴ αἰρετικὲς ἐκκλησιαστικὲς κοινότητες τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, μηδὲ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξαιρουμένης, ἡ ὁποία μάλιστα χρησιμοποιοῦσε καὶ ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἕως τὸν 4ον αἰῶνα¹. Ἐφ’ ὅσον ὅλες οἱ Ὁρ-

θόδοξες Ἐκκλησίαι εἶναι καὶ αὐτὲς κατ’ οὐσίαν «παλαιοανατολικές», πρέπει νὰ προτάσσωνται τῶν «ἄχι Χαλκηδονίων» Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν.

2) Ὁρθῶς ὁ Καρδινάλιος τονίζει ὅτι κοινὰ σημεῖα μεταξύ τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι «τὰ δόγματα τῆς πρώτης χιλιετίας, ἡ Εὐχαριστία καὶ τὰ λοιπὰ Μυστήρια, ἡ τιμητικὴ προσκύνησις τῆς Θεομήτορος Μαρίας καὶ τῶν Ἁγίων, ὅπως καὶ τὸ ἐπισκοπικὸν πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας». Θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ προστεθῇ, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ ὁ μοναχισμὸς, ὁ ὁποῖος μάλιστα διεμορφώθη στὴν Δύσιν μὲ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Ἀνατολῆς. Ὑπενθυμίζομεν τὴν χρησιμοποίησιν ἀπὸ τὸν ἅγιον Βενέδικτον τῶν μοναστικῶν κανόνων τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Οἱ οὐσιώδεις δογματικὲς καὶ ἐπουσιώδεις τελετουργικὲς διαφορὲς, πὸν χωρίζουν τοὺς Ὁρθοδόξους ἀπὸ τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς δὲν αἴρουν τὸ λεχθὲν ἀπὸ τὸν μακαριστὸν Καθηγητὴν Παναγιώτην Μπρατσιώτην: Οἱ ἐκκλησίαι τους «ἴστανται πολὺ κοντὰ μεταξύ τους παρὰ ἢ καθεμία ἀπὸ αὐτὲς πρὸς τὶς προτεσταντικὲς ἐκκλησίες»².

* * *

Πολλὲς διαφορὲς τῆς πρώτης χιλιετίας, ἀνάμεσα στὶς ὁποῖες αὐτονοήτως δὲν ὑπῆρχαν τὰ ρωμαιοκαθολικὰ δόγματα τῆς δευτέρας χιλιετίας, γίνονταν ἀνεκτὲς ὡς «ποικιλομορφίαι μέσα στὴν ἐνότητα»³.

3) Δὲν πρέπει νὰ παρασιωπᾶται, ὅτι τὸ κομμουνιστικὸν καθεστῶς κατεδίωξε μὲ βίαν βίαν ὄχι μόνον τοὺς «Ἀνατολικοκαθολικοὺς» (=Οὐνίτες), ἀλλὰ καὶ τοὺς Ὁρθοδόξους. Ὅπως τονίζει ὁ διαπρεπὴς ρωμαιοκαθολικὸς Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης Ernst Suttner, «δὲν πρέπει νὰ μιλάμε ἐκλεκτικῶς γιὰ τὴν βίαν τῆς πρώην Σοβιετικῆς Ἐνώσεως ἐναντίον τῶν Οὐνιτῶν καὶ νὰ λησμονοῦμε

1. Joseph Lechner, *Liturgik des Römischen Ritus*, Freiburg 1953, σσ. 44-45. P. Uwe Michael Lang, *Band der Einheit zwischen Völkern und Kulturen, ἐφημ. L’ Osservatore Romano* (γεργμ. ἐκδ.), 21 Δεκ. 2007, σ. 6.

2. Panagiotis Bratsiotis, *Von der Griechischen Orthodoxie*, Würzburg 1966, σ. 135 -137.

3. Περὶ τῶν ποικιλομορφιῶν μέσα στὴν ἐνότητα βλ. Evangelos Theodorou, *Unité et pluralité du témoignage du Christ*, Paris 1975. Τοῦ ἰδίου, *L’ unità cristiana nei suoi diversi aspetti*, Milano 1979, Τοῦ ἰδίου, *Ἐνότης καὶ ποικιλομορφία στὴν Ὁρθοδοξία*, Ἀθήναι, 1983.

τὴν βίαν ἐναντίον τῶν Ὁρθοδόξων»⁴ καὶ τὶς ἀναριθμητὲς ἑκατοντάδες τῶν Ρώσων νεομαρτύρων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

4) Ὁ Καρδινάλιος Kasper ὑπενθυμίζει τὴν κρίσιν καὶ διακοπὴν τοῦ Διαλόγου ἐξ αἰτίας τοῦ Οὐνιτισμοῦ. Ὑπενθυμίζει τὶς διασκέψεις στὸ Balamand (1993) καὶ στὴν Baltimore (2000), ἀλλὰ ἀποσιωπᾷ τὴν καταδίκη τῆς Οὐνίας ὡς μεθόδου καὶ μοντέλου ἐνώσεως ὅχι μόνον ἀπὸ ἐπιφανεῖς ρωμαιοκαθολικοὺς θεολόγους, ἀλλὰ καὶ ὁμοφώνως ἀπὸ τὴν συνδιάσκεψιν στὴν πόλιν Freising (Φράιζινγκ) τῆς Γερμανίας (Ἰούλιος 1990) μὲ ὁμόφωνη γνώμη καὶ αὐτῶν τῶν ρωμαιοκαθολικῶν μελῶν, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐπιφανεῖς προσωπικότητες, ὅπως οἱ Καρδινάλιοι Roger Etchegaray (Ρώμη), Salvatore Pappalardo (Παλέρνο), Friedrich Wetter (Μόναχο), Johannes Willebrands (Ρώμη)· οἱ Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Ἐπίσκοποι Edward Cassidy (Πρόεδρος τότε τοῦ Ποντιφικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν προώθησιν τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος, Ρώμη), Pierre Duprey (Γραμματεὺς τοῦ ἰδίου Συμβουλίου), Νικόλαος Φώσκολος (Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν στὴν Ἀθήνα), William Keeler (Βαλτιμόρη), Marianno Magrassi (Μπάρι), Allons Nossol (Πολωνία), Alfred Richler (Βοσνία), Jean Robu (Βουκουρέστι)· οἱ Ἱερεῖς καὶ Καθηγητὲς Δημήτριος Σαλάχας (Ἀθήνα), Ernst Suttner (Βιέννη), Jean Tillard (Ὀττάβα), Eleuterio Fortino (Ρώμη) καὶ μερικοὶ ἄλλοι⁵. Νομίζω ὅτι ἡ ὁμόφωνη ἀπόφασιν τοῦ Freising, ἡ ὁποία προετοιμάσθη ἀπὸ Ὑποεπιτροπὴν στὴν Βιέννην (Ἰαν. 1990), θὰ ἔπρεπε νὰ μνημονευθῆ στὴν ἐνώπιον τοῦ Πάπα καὶ ὄλων τῶν Καρδινάλιων ὁμιλίαν τοῦ Καρδινάλιου Kasper. Γιατί ἄραγε δὲν μνημονεύθη; Πιθανῶς ὁ Καρδινάλιος Kasper ἐπηρεάσθη ἀπὸ τὸ ἀντικειμενικὸν πνεῦμα τῶν μηχανισμῶν τοῦ Βατικανοῦ. Ἦδη τὸ 2002 ὁ γράφων εἶχεν ἐπισημάνει τὰ ἐξῆς: «Εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ διακήρυξις αὕτη

δὲν ἔγινεν εὐχαρίστως δεκτὴ ἀπὸ ὠρισμένους συντηρητικὸς κύκλους τοῦ Βατικανοῦ. Ἔτσι ἐξηγεῖται γιὰ τὸ ἐπίσημον δημοσιογραφικὸν ὄργανον *L' Osservatore Romano*, ἐνῶ δημοσιεύει ἐνημερωτικῶς καὶ μὲ ἀξιέπαινη πληρότητα ἀκόμη καὶ δευτερευούσης σημασίας ἐκκλησιαστικὰς ἀνακοινώσεις, ἀπέφυγε νὰ δημοσιεύσῃ τὸ κείμενον τῆς σημαντικῆς διακηρύξεως τοῦ Freising»⁶. Τὸ Δελτίον *Service d' Information*, ποῦ ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ Παπικὸν Συμβούλιον γιὰ τὴν προώθησιν τῆς ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν, δημοσίευσεν μὲν τὴν διακήρυξιν αὕτην, ἀλλὰ - ὡς ἐπισημαίνει μὲ ὀξύδερκειαν ὁ Διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ *Proche-Orient Chrétienne* (Ἱεροσόλυμα) π. Frans Bowen -, προέταξε στὸ κείμενον τῆς Διακηρύξεως τοῦ Freising σημείωσιν, ποῦ τονίζει, ὅτι ἡ διακήρυξις αὕτη τρόπον τινὰ ἔγινε, γιὰ νὰ μὴ διακοπῆ ὁ διάλογος, καὶ ὅτι εἶναι «ἓνα πρῶτον βῆμα μὴ τελειωμένον» (*un premier pas non accompli*), γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθῆ πρὸς τὸ παρὸν «ἓνα περίπλοκον ζήτημα» (*une question complexe*), τοῦ ὁποίου ὅλες οἱ πτυχὲς θὰ ἐξετασθοῦν στὸ μέλλον⁷. Αὐτὲς οἱ ἐπιφυλάξεις οὐδόλως ἀναφέρονται στὸ κρυσταλλίνης διαυγείας κείμενον τῆς Διακηρύξεως τοῦ Freising, ὅπου τονίζονται σαφῶς τὰ ἐξῆς: «Ἀπορρίπτομεν τὸν θεσμὸν τῆς Οὐνίας ὡς μέθοδον ἀναζητήσεως τῆς ἐνότητος, διότι εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν κοινὴν παράδοσιν τῶν Ἐκκλησιῶν μας ... (Ὁ θεσμὸς αὐτός) προκάλεσε νέες διαιρέσεις... Οἱ Ἐκκλησίες μας... θὰ ἦσαν λυπηρόν, ἐπιστρέφοντας στὴν μέθοδον τοῦ Οὐνιτισμοῦ, νὰ καταστρέψουν τὸ σπουδαῖον ἔργον γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν, ποῦ ἐπιτελέσθηκε μέσα στὸν διάλογο»⁸.

Εἶναι προφανές, ὅτι ἡ παρασιώπησις ἀπὸ τὸν Καρδινάλιον Kasper τῆς Διακηρύξεως τοῦ Freising καὶ ἡ μνημονευθεῖσα σημείωσις τοῦ Δελτίου *Service d' Information*, ποῦ σχετικοποιοῦν τὴν Διακήρυξιν

4. Ernst Ch. Suttner, *Die stalinische Unterdrückung der Unterten Kirche...*, ἐν. Erich Renhart/Andreas Schnider, *Sursum Corda Für Philipp Harnoncourt zum 60. Geburtstag*, Graz 1991, σ. 436.

5. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, *Σχέσεις Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν – Τὸ ζήτημα τῆς Οὐνίας*, Ἀνάπτυπον σειρᾶς ἄρθρων ἐκ τοῦ περ. «Ἐκκλησία», Ἀθήνα 1992-1994, σσ. 33 ἐξ.

6. Ἔνθ ἄνωτ., σ. 39-40. Αὐτόθι, σσ. 39-40.

7. *Service d' Information*, ἔκδ. τοῦ Conseil Pontifical pour la Promotion de l' Unité des Chrétiens, ἀρ. 73, (1990) (II), σσ. 54-55. Francis Bouwen, *Freising 1990 - VIe session de la Commission Internationale pour le dialogue théologique entre l' Église Catholique et l' Église Orthodoxe*, σὸ περ. «Proche-Orient Chrétienne, Saint Anne, Jerusalem, τόμ. XI, 1990, τεῦχος III-IV, σσ. 279-287.

8. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, ἔνθ ἄνωτ., σ. 38.

αὐτήν, ὀφείλονται εἰς ἐπίδρασιν τῶν σκληροπυρηνικῶν κύκλων τοῦ Βατικανοῦ, τοὺς ὁποίους ἐξέφρασεν ὁ Πάπας Ἰωάννης-Παῦλος Β΄ εἰς τὴν ἐπιστολήν του πρὸς τὸν τότε Συμπρόεδρον τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου Καρδινάλιον Edward Cassidy: «Πρέπει (στὴν διάσκεψιν τῆς Βαλτιμόρης) νὰ δηλωθῇ εἰς τοὺς Ὁρθοδόξους ὅτι οἱ Ἀνατολικές Καθολικές (= Οὐνιτικές) Ἐκκλησίες μέσα στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης χαίρουν τῆς αὐτῆς ἐκτιμῆσεως ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη Ἐκκλησία, πὺν τελεῖ εἰς κοινωνίαν πρὸς τὴν Ρώμην». Οἱ λόγοι αὐτοὶ τορπίλλισαν τὴν διακήρυξιν τοῦ Freising καὶ ἔπαιξαν σημαντικὸν ρόλον στὴν ἐπὶ ἔτη διακοπὴν τοῦ ἐπισήμου Ὁρθοδοξο-Ρωμαιοκαθολικοῦ Διαλόγου⁹.

* * *

Ὁ γράφων νομίζει, ὅτι ἡ ὁμιλία-ἔκθεσις τοῦ Καρδινάλιου Kasper ἀδικεῖται ἐκ τῆς ἀπουσίας μνείας τὸσον τῆς διακηρύξεως τοῦ Freising, ὅσον καὶ τῆς ἀξιολογήσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Βατικανοῦ. Πρόκειται περὶ παραθεωρήσεως σημαντικῶν στοιχείων.

5) Ὁ Πρόεδρος τοῦ Παπικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν προώθησιν τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος ὁμιλεῖ περὶ «κανονικῆς» ἰδρύσεως τεσσάρων ρωμαιοκαθολικῶν ἐπισκοπῶν στὴν Ρωσίαν (2002). Πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι εἶναι ἀπολύτως δικαιολογημένη ἡ ἀντίδρασις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν γίνεται οὐσιαστικῶς πολὺ μεγαλύτερος ἐκ τῆς παρουσίας στὶς διάφορες Δημοκρατίες τῆς πρώην Σοβιετικῆς Ἐνώσεως πολλῶν ἐπὶ πλέον ἐπισκόπων, οἱ ὅποιοι ἐστάλησαν ἢ στέλλονται ἀπὸ τὴν «Ἁγίαν Ἐδραν» ὡς «νούντσιοι», ὡς πρεσβευτὲς καὶ διπλωματικοὶ ἐκπρόσωποί τῆς.

Ὡς ἔχομεν ἐπισημάνει, ἡ ἴδρυσις τῶν ἐπισκοπῶν δὲν ἔγινε πρὸς ἀντιμετώπισιν νέων ποιμαντικῶν ἀναγκῶν, ἀλλὰ πρὸς συνέχισιν τῆς ἐπεκτατικῆς πολιτικῆς

τοῦ Πάπα Πίου ΙΑ΄, ὁ ὁποῖος ἐπὶ σταλινικοῦ καθεστῶτος τὸ 1926, σὲ ἡμέρες, κατὰ τὶς ὁποῖες ἐπιδιωκόταν ἡ ἐξόντωσις τῶν Ὁρθοδόξων μὲ ἀπηνῆ διωγμὸν, ἐπεδίωξε τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν λατινορθόμων ἐπισκόπων στὴ Σοβιετικὴν Ἐνωσιν διὰ τῆς ἰδρύσεως ὄχι μιᾶς ἢ δύο, ἀλλὰ πέντε ὁλοκλήρων Ρωμαιοκαθολικῶν ἐπισκοπικῶν «Ἀποστολικῶν Administrationen», οἱ ὁποῖες ὁμως στὴν συνέχειαν ἀδρανοποιήθηκαν, ἔνεκα γενικεύσεως τοῦ θρησκευτικοῦ διωγμοῦ¹⁰.

6) Ὁ Καρδινάλιος Kasper μὲ κάποιον θριαμβευτικὸν τόνον τόνισε ἐνώπιον τοῦ Πάπα, ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι στὴν Ραβένναν γιὰ πρώτην φορὰν ἀνεγνώρισαν τὴν παγκοσμιότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν Ἐπίσκοπον Ρώμης ὡς πρῶτον μέσα εἰς αὐτήν. Ἔτσι παραθεωρεῖται ὅτι ἀνέκαθεν ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δέχεται τὴν παγκοσμιότητα καὶ «καθολικότητα» τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν Πάπαν ἐντὸς μιᾶς ἐνωμένης Ἐκκλησίας ὡς πρῶτον μεταξὺ ἴσων στὸ πλαίσιον τῆς Πενταρχίας. Θὰ ἦταν πολὺ καλύτερον, ἐὰν ὁ Καρδινάλιος Kasper ὑπενθύμιζε σαφῶς στὴν ἡμερίδα τοῦ Πάπα καὶ τῶν Καρδινάλιων, ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προχωρήσουν εἰς ἐνωτικὴς προσπάθειες δεχόμενοι Πρωτεῖον μοναρχικῆς δικαιοδοσίας καὶ παγκοσμιότητος.

* * *

Εἶναι παρήγορον καὶ ἐλπιδοφόρον, ὅτι ὁ μὲν Πάπας Βενέδικτος ΙΣΤ΄ ἔχει ἐξάρει τὴν ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν τῆς πρώτης χιλιετίας, διαπρεπεῖς δὲ θεολόγοι, μετὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς χρήσεως τοῦ Imprimatur θὰ ὑπέγραψαν ὅτι τὸ 1973 ὁ μακαριστὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Δημήτριος μέσα στὸν Πατριαρχικὸν Ναὸν τόνισε κατὰ τὴν ἀντιφώνησίν του εἰς τὴν προσφώνησιν τοῦ Καρδινάλιου Willerbrands. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἶπεν: «Ἴνα δὲ ὦμεν σαφεῖς, εἰλικρινεῖς καὶ ἔντιμοι πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν κόσμον ἅπαντα, ὀφείλομεν ἵνα ἐπαναλάβωμεν καὶ τονίσωμεν, ὅτι οὐδεὶς ἐν τῇ Χριστιανοσύνῃ ἐπίσκοπος κέκτηται προνόμιον, θεῖον ἢ

9. Περισσότερα βλέπε: Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας Στυλιανοῦ, *Περὶ τὴν κακοδαμονίαν τοῦ ἐπισήμου θεολογικοῦ διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν*, Ἀνάπτυπον ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Τμήματος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τομ. 13 (2003), σσ. 24-26.

10. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, *Σχέσεις Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν – Τὸ ζήτημα τῆς Οὐνίας*, σσ. 201-202.

ἀνθρώπινον, παγκοσμιότητος ἐπὶ τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὅτι πάντες ἡμεῖς, εἴτε ἐν Ρώμῃ, εἴτε ἐν τῇ Πόλει ταύτῃ, εἴτε ἐν οἰαδήποτε πόλει..., ἐσμὲν ἀπλῶς, καὶ μόνον συνεπίσκοποι ὑπὸ τὸν μόνον ἄκρον ἀρχιερέα, τὴν κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστόν, πάντοτε ἐν τῇ ἀνέκαθεν ἐκκλησιαστικῶς παραδεδεγμένη ἱεραρχικῇ τάξει... Ἡ ὑπάτη ἀυθεντία τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας κεῖται ἐπὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς καθόλου Ἐκκλησίας... Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ καθολικῇ ταύτῃ Ἐκκλησίᾳ κέκτηται ἐξουσίαν ἢ δικαίωμα ἢ κανονικῶς ὑπαγορευόμενον δίκαιον ἐφ' οἰαδήποτε ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας, ἄνευ τῆς τοῦ ἐτέρου οἰκείας κανονικῆς βουλήσεως καὶ συγκαταθέσεως...»¹¹.

7) Ἡ ὁμιλία-ἔκθεσις τοῦ Καρδινάλιου Walter Kasper θὰ ἦταν πλέον ρεαλιστικὴ καὶ εὐστοχη, ἐὰν ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τῶν συσχεπτομένων Πάπα καὶ Καρδινάλιων στὸ γεγονός, ὅτι πολλοὶ διαπρεπεῖς ρωμαιοκαθολικοὶ θεολόγοι σχετικοποιοῦν ἢ κατ' οὐσίαν ἐγκαταλείπουν τὶς σπουδαιότερες ἀπὸ τὶς ρωμαιοκαθολικὲς δοξασίες, πού χωρίζουν τοὺς Ὀρθοδόξους ἀπὸ τοὺς Ρωμαιοκαθολικούς. Ὅπως ἔχομεν σημειώσει, πρόκειται γιὰ «ρεύματα πραγματικῆς πλημμυρίδος ρωμαιοκαθολικῆς αὐτοκριτικῆς», πού σιγά-σιγά «θὰ κάμουν κοῖλες καὶ θὰ διαβρώσουν μὲ τὶς δυναμικὲς σταγόνες τοὺς τοὺς βράχους τοῦ χωρισμοῦ», δοθέντος ὅτι «σταγόνες ὕδατος πέτρας κοιλαίνουσιν»¹².

8) Τὰ ἀνωτέρω διατυπωθέντα κριτικὰ σχόλια δὲν αἴρουν τὴν σπουδαιότητα τόσο τῆς ὑπὸ τὴν Α. Ἀ. τὸν Πάπαν ἡμερίδος τῶν Καρδινάλιων, τῆς ὁποίας θὰ θέλαμε νὰ ἰδοῦμε τὰ τελικὰ πορίσματα, ὅσον καὶ τῆς εἰσηγητικῆς ὁμιλίας τοῦ διακεκριμένου Προέδρου τοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν προώθησιν τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν, ὁ ὁποῖος καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ὡς παν-

επιστημιακὸς καθηγητὴς ἔχει παρουσιάσει μερικὰ δείγματα ἐλπιδοφόρου ρωμαιοκαθολικῆς αὐτοκριτικῆς, καθὼς ἐπισημαίνομεν εἰς τὴν μελέτην μας περὶ τῆς «προσεγγίσεως μεταξὺ Ὀρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν»¹³.

Ἄξιόλογη εἶναι ἡ ἐπισήμανσις τῆς ὁμιλίας του, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ οἰκουμενικὲς σχέσεις ἔχουν ἀπομακρυνθῆ ἐκ τῆς ἐποχῆς τῶν παγετῶνων καὶ ἔχουν εἰσέλθει εἰς τὴν χρονικὴν περίοδον τῆς τήξεως τῶν πάγων. Ἐπίσης, πρέπει νὰ χαιρετισθοῦν θέσεις του περὶ τῆς ἀναγκαιότητος τῆς θεμελιώσεως τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου τῆς ἀληθείας τόσο στὴν κοινὴν πίστιν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν τῆς πρώτης χιλιετίας, ὅσον καὶ εἰς τὸν «πνευματικὸν Οἰκουμενισμόν τῆς προσευχῆς, τῆς ἐπιστροφῆς τῆς καρδίας καὶ τοῦ προσωπικοῦ ἁγιασμοῦ». Μόνον ὁ προσωπικὸς αὐτὸς ἁγιασμὸς εἶναι ἐγγύησις, ὅτι ὁ οἰκουμενικὸς διάλογος, ὅπως ὁ γράφων ἔχει τονίσει, θὰ διεξάγεται «μὲ ἀνόθευτη χριστιανικὴν πίστιν μέσα σ' ἓνα ὀρθὸν ἐκκλησιαστικὸν συνοδικὸν σύστημα...· μὲ καταπολέμησιν πάσης τάσεως πρὸς προσωπικὴν ἐπίδειξιν καὶ δοξομανίαν, πρὸς ἡγετικὴν κυριαρχίαν στοὺς κύκλους τοῦ ἀνατολικοῦ καὶ δυτικοῦ μισαλλόδοξου φό(ν)ταμενταλισμοῦ· μὲ ἀποφασιστικὴν ἀπόκρουσιν προσωπικῶν ἐνδιαφερόντων γιὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα ἢ ἰδιοκτησίαις· μὲ ἀπομάκρυνσιν λαοφυρολογικῶν ἐμποδίων· μὲ πλήρη συμφωνίαν λόγων καὶ πράξεων· μὲ συνένωσιν τῆς διπλωματικῆς εὐγενείας πρὸς τὰ ἔξω μὲ τὸν ἔντιμον προσδιορισμὸν τῆς βουλήσεως πρὸς τὰ ἔσω ἄνευ ἐπιφυλάξεως δολιότητος καὶ ὀπισθοβουλίας· μὲ ταπεινοφροσύνην, προσευχήν, μετάνοιαν καὶ συγχώρησιν· μὲ κάθαρσιν τῆς μνήμης· μὲ ἐπιστροφὴν στὸ ἐκκλησιολογικὸν πνεῦμα τῆς παραδόσεως τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων· μὲ φαντασίαν, θάρρος καὶ τόλμην πρὸς δημιουργίαν νέου παρόντος καὶ μέλλοντος. Ἐπομένως ἔχομεν ἀνάγκην εἰλικρινοῦς ἐκκλησιαστικῆς ἀγάπης, ἢ ὁποία εἶναι καρπὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος»¹⁴. Μόνον ἡ ἀγάπη αὐτὴ ὀδηγεῖ στὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὑποδείξεων τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου, τοῦ ὁποίου τὴν 1600ετηρίδα τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ ἐώρτασε κατὰ τὸ ἔτος 2007

11. Ἔνθ. ἀνωτ., σσ. 201-202.

12. Evangelos Theodorou, *Annäherung zwischen Orthodoxen und Römisch-Katholiken – Προσέγγισις μεταξὺ Ὀρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν*, περ. «Θεολογία» ἔτος 2006, σσ. 383-436 καὶ ἔτος 2007, σσ. 5 -56.

13. *Αὐτόθι*, ἔτος 2007, σ. 18 22.

14. Ἔνθ. ἀνωτ., σ. 49.

ἡ Χριστιανικὴ Οἰκουμένη. Ὡς τόνιζε ὁ ἱερός καὶ χρυσορρήμων πατήρ με σαφήνειαν, ἡ ὁποία δὲν ἐπιδέχεται σοφισματικὲς παρερμηνεῖες, πρέπει καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς πλέον ἀντιχριστοὺς αἰρετικούς, οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου, οἱ στερεωμένοι στὴν πίστιν Χριστιανοὶ νὰ διεξάγουν διάλογον ἀληθείας μετ' ἀγάπην. Ἔλεγε χαρακτηριστικῶς: «Χεῖρα

αὐτοῖς (=τοῖς αἰρετικοῖς) ὀρέξωμεν, μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιεικείας πρὸς αὐτοὺς διαλεγόμενοι»¹⁵. «Μὴ τοίνυν πρὸς ἐκείνους ἀγριαίνωμεν, μηδὲ θυμὸν προβαλλώμεθα, ἀλλὰ μετὰ ἐπιεικείας αὐτοῖς διαλεγώμεθα»¹⁶. Μάλιστα κατακρίνοντας κατὰ τὴν συζήτησιν τοὺς αἰρετικούς, πρέπει νὰ παρουσιαζώμεθα «μετ' ἐγκωμίων πλέκοντες τὰς κατηγορίας»¹⁷.

15. Χρυσοστόμου, Ὁμιλία ἡ εἰς τὴν Γένεσιν, Migne Ἐ.Π. 53, 72.

16. Χρυσοστόμου, Λόγος α' κατὰ τῶν Ἀνομοίων, Migne Ἐ.Π. 48, 708.

17. Χρυσοστόμου, Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας, Migne Ἐ.Π. 61, 667.

**Ἐκοιμήθη
ὁ Μητροπολίτης
Παροναξίας
κυρὸς
Ἀμβρόσιος Β΄**

(25.3.2008)

1. Ἡ ἐκδημία καὶ ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία

Ἐκοιμήθη τὴν Τρίτη 25.3.2008 στὸ Νοσοκομεῖο Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ὁ Μητροπολίτης Παροναξίας κυρὸς Ἀμβρόσιος. Ἡ σεπτή σορὸς μετεφέρθη ἀτμοπλοϊκῶς στὶς 27.3.2008 στὴ νῆσο Νάξο, ὅπου ἀφίχθη στὶς 12.45 τὸ μεσημέρι.

Ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία ἐψάλη στὸν Ἱερὸ Καθεδρικό Ναὸ Ζωδόχου Πηγῆς Νάξου τὴν ἴδια ἡμέρα, στὶς 14.00, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ζακύνθου ὡς ἐκπροσώπου τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου. Μετεῖχαν ἐπίσης ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σάμου καὶ Ἰκαρίας κ. Εὐσέβιος, ὁ ὁποῖος ὀρίσθηκε Τοποτηρητής, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἄλμυρου κ. Ἰγνάτιος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θήρας κ. Ἐφραίμ, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Παῦλος καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πτολεμαΐδος κ. Προτέριος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας. Τὸν Ἐπικήδειο Λόγο ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξεφώνησε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης.

Στὶς 19.00 ἡ σορὸς μετεφέρθη μὲ πλοῖο στὴν Πάρο, ὅπου ἀφίχθη στὶς 20.00. Ἐκεῖ ἡ σεπτή σορὸς μετεφέρθη ἐν πομπῇ στὸν Ἱερὸ Ναὸ Παναγίας Ἐκατονταφυλιανῆς καὶ ἐτελέσθη Τρισάγιο ὑπὸ τοῦ Τοποτηρητοῦ καὶ τοῦ τοπικοῦ κλήρου. Στὶς 21.00 ἐτελέσθη ἡ Νεκρώσιμος Ἀκολουθία εἰς Μοναχοὺς κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ μακαριστοῦ Ἱεράρχου κυροῦ Ἀμβροσίου. Τὸ πρωὶ ἐτελέσθη ἡ Προηγιασμένη Θεία Λειτουργία ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Παύλου. Ὁμίλησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Χρυσόστομος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σάμου κ. Εὐσέβιος, ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Παροναξίας Ἀρχιμ. Ἀλέξανδρος Μοστράτος καὶ ἐκπρόσωποι τῶν Νομαρχιακῶν καὶ Δημοτικῶν Ἀρχῶν.

Τὴν 12η μεσημβρινὴ τῆς 28.3.2008 ἐτελέσθη ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἐκατονταφυλιανῆς Πάρου προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ζακύνθου κ. Χρυσόστομου, τῇ συμμετοχῇ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Σάμου κ. Εὐσεβίου, Σύρου κ. Δωροθέου καὶ Σισανίου κ. Παύλου. Ἐπικηδεῖους ἐξεφώνησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίται Ζακύνθου καὶ Σάμου, Δήμαρχοι καὶ Κοινοτάρχαι τῆς Πάρου καὶ ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, συλλόγων καὶ σωματείων.

Ἐν συνεχείᾳ ἡ πομπὴ μετέφερε τὸ σεπτὸ σκήνωμα στὸ Γηροκομεῖο, τὸ ὁποῖο ἀνηγέρθη μερίμνη τοῦ μακαριστοῦ Ἱεράρχου κυροῦ Ἀμβροσίου, ὅπου καὶ ἐγένετο ἡ ταφή. Παρὰ τὴν βροχὴ, τὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία καὶ τὴν ταφή παρακολούθησε μεγάλος ἀριθμὸς πιστῶν.

2. Βιογραφικὸν

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Παροναξίας κ. Ἀμβρόσιος Β΄, κατὰ κόσμον Νικόλαος Στάμενας, ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1922 στὴν Πάρο. Μετὰ τὴν περάτωση τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως στὴ γενέτειρά του, μετέβη στὴν Ἀθήνα, ὅπου ἐργαζόταν καὶ παράλληλα σπούδαζε σὲ νυκτερινὸ Γυμνάσιο. Διακρινόταν γιὰ τὸν ζῆλο του στὰ γράμματα καὶ ἡ ζωὴ του ὡς ἐφήβου ἦταν ὑποδειγμα-

τική μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του, ἀλλὰ καὶ τῶν συναδέλφων του.

Ἀπὸ μικρὴ ἡλικία οἱ γονεῖς του, οἱ ὁποῖοι προήρχοντο ἀπὸ λευϊτικὴ οἰκογένεια, τοῦ καλλιέργησαν τὴν ἔφεση πρὸς τὴν ἱερωσύνη. Ὁμοία εὐεργετικὴ ἐπίδραση εἶχε καὶ ἡ σεβάσμιμα Ἰ. Μονὴ Λογγοβάδας, μὲ τὸν πολυσέβαστο πνευματικὸ αὐτοῦ πατέρα καθηγούμενο αὐτῆς ἀρχιμ. Φιλόθεο Ζερβάκο.

Κατὰ τὴ διάρκειά τοῦ πολέμου 1940-41 κατετάγη ἐθελοντῆς στὸ νεοσυσταθὲν τότε σῶμα τῆς Παθητικῆς Ἀεράμυνας. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση, κατὰ τὴ διάρκειά τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ὑπηρέτησε στὸ Ναυτικὸ κατὰ τὰ ἔτη 1946-49.

Διάκονος χειροτονήθηκε τὸ 1950 στὴν Πάρο, ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Παροναξίας κυροῦ Ἀμβροσίου. Τὸ ἴδιο ἔτος, κατόπιν ἐπιτυχῶν εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων, εἰσῆχθη στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν θεολογικῶν του σπουδῶν διακόνησε σὲ ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν, ἐνασχολούμενος καὶ στὸν κατηχητικὸ καὶ κηρυκτικὸ τομέα.

Μετὰ τὴ λήψη τοῦ πτυχίου του τὸ 1955, χειροτονήθηκε πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἱεράρχου, τὴν 28ῃ Αὐγούστου στὴν Ἐκατονταφυλιανή, καὶ τοῦ ἀπενεμήθη τὸ ὄφρικο τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ. Διορίσθηκε ὡς ἱεροκέρυξ στὸ Ἰ. Προσκύνημα τῆς Ἐκατονταφυλιανῆς καὶ ὡς ἱεροκέρυξ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῶν νήσων Πάρου καὶ Ἀντιπάρου. Κατὰ τὸ 1965 διορίσθηκε τακτικὸς ἱεροκέρυξ τῆς Ἰ. Μητροπόλεως Παροναξίας. Μετὰ τὴν ἐκδημία τοῦ Μητροπολίτου Ἀμβροσίου καὶ τὴν ἔλευση τοῦ διαδόχου του Μητροπολίτου Παροναξίας κυροῦ Ἐπιφανίου, ἐν ἔτει 1960, τοῦ ἀνετέθησαν ἐπιπροσθέτως καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ Πρωτοσυγκελλεύοντος καὶ τοῦ Ἡγουμένου. Στὰ πολλαπλά του καθήκοντα στὸν πνευματικὸ καὶ διοικητικὸ τομέα, Ἱεροκέρυκος, Ἐξομολόγου, Κατηχητοῦ, Ἡγουμένου καὶ Πρωτοσυγκελλεύοντος, ἐπέδειξε ἐπαινετὸ ζῆλο καὶ ἀκάματη δραστηριότητα.

Μετὰ τὴν δεκαετῆ αὐτὴ ὑπηρεσία στὴν Μητρόπολη Παροναξίας μετετέθη τὸ 1965 στὴν Ἰ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, ὡς τακτικὸς ἱεροκέρυξ. Κατὰ τὴ δεκαετία περίπου τῆς ὑπηρεσίας του στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, τοῦ ἀνετέθη ἐπίσης ὁ τομέας Νεότητος καὶ Κατηχητικῶν Σχολείων. Διοργάνωσε τὴν πρώτη μεγαλειώδη ἑορτὴ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων στὸ Πα-

ναθηναϊκὸ Στάδιο, τὸν Μάιο τοῦ 1968. Ἀπὸ τὸν Μάιο τοῦ 1973 διετέλεσε καὶ γραμματεὺς τῆς μόνιμης Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Νεολαίας καὶ Κατηχητικῶν Σχολείων.

Ἀφοῦ ἐργάστηκε ταπεινὰ καὶ ἀθόρυβα στὸν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου ἐπὶ 24 ἔτη, ἐξελέγη παμψηφεί ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν 13ῃ Ἰουλίου 1974, Μητροπολίτης τῆς ἱστορικῆς καὶ ἀκριτικῆς Μητροπόλεως Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου. Τὸ δὲ 1991 κατεστάθη στὴν Μητρόπολη Παροναξίας.

3. Ἀνακοινωθέν

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Παροναξίας μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως πληροφορεῖ τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα Αὐτῆς, ὅτι χθές, 25ῃν Μαρτίου 2008 καὶ ὥραν 13.50, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὁ Μακαριστὸς Μητροπολίτης Παροναξίας κυρὸς ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ Β΄, εἰς Ἀθήνας. Ἡ σορὸς τοῦ ἀειμνήστου Ποιμενάρχου θὰ ἀφίχθῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς Νάξου τὴν 27ῃν Μαρτίου ἐ.ἔ. καὶ ὥραν 13.00, καὶ ἐν πομπῇ θὰ μεταβεῖ εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ἱερὸν Ναὸν τῆς Ζωοδόδου Πηγῆς, ὅπου θὰ ψαλλεῖ ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία, ἡ ὁποία θὰ ἀρχίσῃ τὴν 14.00.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Ἐξοδίου Ἀκολουθίας καὶ περὶ ὥραν 17.30, τὸ σεπτὸ σκῆνωμα τοῦ Μακαριστοῦ Μητροπολίτου θὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν νῆσον Πάρον, ὅπου θὰ ἀφίχθῃ τὴν 19.30 καὶ θὰ ἐναποτεθεῖ εἰς τὸν Ἱερὸν Προσκυνηματικὸν Ναὸν Παναγίας Ἐκατονταφυλιανῆς Πάρου, πρὸς προσκύνησιν τῶν πιστῶν.

Τὴν 21.00 θὰ τελεσθῇ ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία διὰ τοὺς Μοναχοὺς, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἐπιθυμίαν τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιερέως.

Τὴν Παρασκευὴ 28ῃν Μαρτίου ἐ.ἔ., εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Παναγίας Ἐκατονταφυλιανῆς Πάρου, θὰ τελεσθῇ ἡ Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων τὴν 7.30 π.μ., ἐνῶ τὴν 12.00 μ.μ. θὰ ἀρχίσῃ ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία εἰς τὸν αὐτὸν Ἱερὸν Ναὸν.

Ἡ Ταφὴ τοῦ Σεπτοῦ Αὐτοῦ Σκηνώματος θὰ γίνῃ μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐν Πάρῳ Ἐξοδίου Ἀκολουθίας, εἰς εἰδικὰ διαμορφωμένον χώρον, ἐντὸς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Γηροκομείου Πάρου.

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις, κατόπιν ἐπιθυμίας τοῦ Μακαριστοῦ, παρακαλεῖ ἐκείνους ἐκ τῶν Πιστῶν οἱ

ὅποιοι ἐπιθυμοῦν νὰ καταθέσουν Στέφανον πρὸς Τιμὴν τοῦ Σεπτοῦ Νεκροῦ, ὅπως ἀντὶ τούτου καταθέσουν τὰς Δωρεὰς αὐτῶν ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γηροκομείων Νάξου καὶ Πάρου.

† Ὁ Σάμου καὶ Ἰακωβίας ΕΥΣΕΒΙΟΣ,
Τοποτηρητῆς

4. Ἐπικήδειος ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ τῆς Ἱερῶς Συνόδου Ἀρχιμ. Κυρίλλου Μισιακούλη

«Καὶ ἐτελεύτησεν Μωυσῆς ὁ οἰκέτης Κυρίου καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ» (Δευτερ. λδ' 75)

Σεβασμία τῶν Ἱεραρχῶν Παράταξις,
Πενθηφόροι τῶν εὐλαβεστάτων Πρεσβυτέρων, Διακόνων, Μοναζόντων καὶ Μοναζουσῶν σύλλογοι,
Ἐντιμότατοι Ἀρχοντες,
Φιλόχριστε καὶ πενθηφόρε λαὸ τοῦ Θεοῦ,

Εἰς τὴν σεμνὴν χορείαν τῶν προαπελθόντων σεβασμιῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Λειτουργῶν προστίθεται ἤδη εἰς εἰσέτι τετιμημένος Ἱεράρχης. Εἰς τὴν Ἱεράν Παρεμβολὴν τῶν ἐν Κυρίῳ κοιμηθέντων Ἱεραρχῶν συγκαταριθμεῖται μία εἰσέτι ἐπιβλητικὴ Ἀρχιερατικὴ φυσιογνωμία. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν Ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου ἐκλείπει εἰς δόκιμος καὶ ἐκλεκτὸς ἐργάτης, εἰς διακεκριμένος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερῶς Συνόδου συμπάρεδρος, εἰς ἀνεπιτήδευτος τοῦ Κυρίου λειτουργός.

Ὁ προσηγῆς καὶ σεβάσμιος Μητροπολίτης Παροναξίας Ἀμβρόσιος ὁ Β' κεκοίμηται. Μετὰ ἀπὸ μίαν πολυκύμαντον καὶ καρποφόρον ἐν γῆ ζωὴν καὶ διακονίαν, ἐπέιγεται εἰς φυγὴν ὑπερογδοηκονταετούτης ἀπὸ τοῦ «ἀπατεῶνος» «παρόντος αἰῶνος» εἰς τὴν ἀγήρω ζωὴν. Καὶ οὗτος μὲν παραμυθεῖται ἡμᾶς ὡς ὁ Παῦλειος λόγος διαγορεύει ὅτι «ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν» (Ἐβρ. θ' 27), ἡμεῖς δὲ ἰδοὺ πενθοῦμεν καὶ κλαίομεν, παραβλέποντες ὅτι τοῦ κανόνος τούτου οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν τοῦ ὕψους τοῦ κεκοιμημένου Ἱεράρχου θὰ προετίμα τὴν ἐξαιρέσειν, διότι «διὰ τοῦ θανάτου εἰσέρχεται εἰς τὴν ζωὴν».

Ὁ Κύριος «ὁ χρόνος μετρῶν τοῖς ζῶσι καὶ καιροὺς θανάτου ἰσῶν» καὶ ἔχων ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσία Αὐτοῦ εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, ἐκάλεσεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ματαίου τούτου καὶ προσκαίρου κόσμου εἰς τὴν αἰώ-

νιον βασιλείαν τῆς δόξης Αὐτοῦ, μετέστησεν αὐτὸν ἐκ τῆς ἐπικήρου (φθαρτῆς) ταύτης ζωῆς εἰς τὴν ὀλόφωτον μακαριότητα, μετέθεσεν αὐτὸν ἐκ τῆς ἐπὶ γῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐν οὐρανοῖς θριαμβεύουσαν, ὅπου ἦχος καθαρὸς ἑορταζόντων, ὅπου ἡ πανήγυρις «τῶν πρωτοτόκων τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς» (Ἐβρ. ιβ' 23).

Οὗτος δὲ θεαρχίῳ νεύματι ἔσπευσε, ἵνα ἀναπαυθῆ εἰς τὸν ὀλόφωτον Πατρικὸν κόλπον, ὑπακούσας εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου του, ὡς ὑπήκουε πάντοτε εἰς τὰ κελεύσματα Αὐτοῦ προθύμως καὶ ἀπεδήμησε πρὸς τὸν φιλόστοργον Πατέρα.

«Ὁ ὢν, ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ Παντοκράτωρ» (Ἀποκάλ. α' 8), ὁ Κύριος τῆς ἱστορίας, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ σύμπαντος κόσμου, ὁ καλέσας αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ διακονίαν, ὁ ἀνυψώσας αὐτὸν διαδοχικῶς εἰς τοὺς βαθμοὺς τῆς Ἱερωσύνης καὶ καταστήσας αὐτὸν διὰ τοῦ Παναγίου Πνεύματος, Ποιμένα καὶ Ἐπίσκοπον τῆς τοπικῆς ταύτης Ἐκκλησίας, Ἀρχοντα καὶ Προτάσσοντα τοῦ Λαοῦ Αὐτοῦ, Ἡγούμενον καὶ Ποδηγέτην τῶν πιστευόντων τῷ λόγῳ Αὐτοῦ, καλεῖ αὐτὸν σήμερον, ἵνα λάβῃ τὸν μισθὸν τῶν «πιστῶν καὶ φρονίμων οἰκονόμων» καὶ ἵνα ἀποδώσῃ λόγον περὶ τῆς οἰκονομίας του, τῆς φροντίδος του δηλονότι, δι' ἅπαντα ὅσα ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ Δεσποτικὴ φιλανθρωπία ἐνεπιστεύθη αὐτῷ, διὰ τὰς ἐκλεκτὰς ψυχὰς τοῦ θεολέκτου καὶ φιλοθέου ποιμνίου αὐτοῦ, ἃς Ἐκεῖνος ἀπέπλυνε τῷ ἰδίῳ Αὐτοῦ αἵματι ἐν Σταυρῷ καὶ διὰ τῆς Ἐαυτοῦ Ἀναστάσεως «συνεζωοποίησε ... καὶ συνέγειρε καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανοῖς» (Ἐφεσ. β' 6), ἃς καὶ ἔθηκε αὐτῷ ποιμαίνειν αὐτοῖς.

Ὡς δὲ ἀστὴρ ἔωθεν ἀνατείλας οὕτω καὶ ὁ μακάριος Ἱεράρχης ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ στερεώματι καὶ ἀφθόνως σκορπίσας, ἰδίᾳ ἐν τῷ μεσουρανήματι αὐτοῦ τὰς φαεσφόρους αὐτοῦ ἀκτίνας, ἠρέμως καὶ ἀθορύβως ἐβυθίσθη πρότρυτα εἰς τὸν ὠκεανὸν τῆς αἰωνιότητος. Οὕτως ἐσβέσθη.

Καὶ ἡμεῖς περικυκλοῦντες τὴν σκηνὴν τῆς ἐπὶ γῆς παροικίας του καὶ ἀνασκοποῦντες τὴν ὑπερπεντηκονταετῆ ἱερατικὴν καὶ ἀρχιερατικὴν διακονίαν του, πολλὰ εὐρίσκομεν τὰ εὖσημα. Ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ἔζη. Καὶ διὰ τὸν Χριστὸν ἔζη «δουλεύσας τῷ Εὐαγγελίῳ» (Φιλιπ. β' 22) «δουλεύσας Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ».

Ἀποτελεῖ ἀναντίρροπον γεγονός ὅτι ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ζωὴ καὶ διακονία αὐτοῦ κοσμεῖται ἀπὸ δαψίλειαν εὐλογιῶν. Ὁρθοδόξως ἀνετράφη, καὶ ὀρθοδόξως ἀπέθανε ὁ αἰδιδίμος Ἱεράρχης. Εἶναι ὄντως «πλήμυρα εὐλαβείας» ὁ ὄντως ἀρμόζων χαρακτηρισμὸς τῆς ζωῆς του, «πέλαγος χαρᾶς» καὶ εὐδαιμονίας χριστιανικῆς τὸ ἰδιάζον γνώρισμα τῆς προσωπικότητός του. Ἐν πέλαγος, ὡς αὐτὸ τὸ περιπλέον τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του, τὴν νῆσον τῆς Παναγίας τῆς Ἐκατονταπυλιανῆς καὶ τῶν Ἁγίων, τὴν Πάρον. Εἶναι δίδαγμα μεστόν ἢ ἐν γῆ ζωὴ τοῦ κοιμηθέντος ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρὸς καὶ εἶναι ἀξιομίμητον τὸ παράδειγμά του.

Ὁ Μακαριστὸς Ἱεράρχης, «ἐν κλεῖς καρπὸς ἀγαθῶν δένδρων» (Σοφ. Σολομ. Γ' 25) εἶδεν τὸ φῶς τὸ ἔτος 1922 εἰς τὸ χωρίον Μάρπησσα τῆς ἀγιοβαδίστου νήσου Πάρου. Αἱ πρῶται του ἐμπειρίαι ἦσαν αἱ «διέξοδοι τῶν ὑδάτων» παρὰ τὰς ὁποίας πεφυτευμένος, «ἐν καιρῷ αὐτοῦ», ἔδωκεν ὄντως «τοὺς καρποὺς αὐτοῦ» (Ψαλμ. 1,3). Αἱ διέξοδοι τῶν ὑδάτων δι' αὐτὸν ἦσαν ἢ ἐν περιβάλλοντι θείῳ καὶ ἱεροπρεπεῖ ἀνατροφῇ του, καθὼς οἱ γονεῖς αὐτοῦ προήρχοντο ἀπὸ λευιτικὴν οἰκογένειαν, καὶ παιδιόθεν ἐκαλλιέργουν αὐτῷ τὴν ἔφεσιν πρὸς τὴν ἱερωσύνην. Μετὰ τὴν περάτωσιν τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν γενέτειράν του, ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα εἰργάζετο καὶ παραλλήλως ἐσπούδαζεν εἰς Νυκτερινὸν Γυμνάσιον. Διεκρίνετο δὲ διὰ τὸν ζῆλον του εἰς τὰ γράμματα καὶ ἡ ζωὴ του ὡς ἐφήβου ἐν τῷ κλεινῷ ἄσει, ἦτο ὑποδειγματικὴ. Μεγάλην καὶ εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν ἔσχεν ἐπὶ τῆς προσωπικότητός του ἡ σεβασμία Ἱερά Μονὴ τῆς μετανοίας του, Λογγοβάρδας Πάρου, μὲ τὸν πολυσέβαστον πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα, Καθηγούμενον αὐτῆς μακαριστὸν Ἀρχιμανδρίτην Φιλόθεον Ζερβάκον. Σκληρότατα ἀντιπαλεύει κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Κατοχῆς, πρὸς ποικίλας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δυσκολίας καὶ κατετάγη ἐθελοντῆς εἰς τὸ νεοσυσταθὲν τότε σῶμα τῆς παθητικῆς ἀεραμύνης. Εὐθὺς ἀμέσως, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν του ὑποχρεώσεων εἰς ὄριμον ἡλικίαν, ὅτε ὁ Κύριος, ὅστις «ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν τὰ πάντα» ἐκάλεσεν αὐτόν, ἔθηκεν ἑαυτὸν ὑπὸ τὸν χρηστὸν ζυγὸν τοῦ Κυρίου ἀναδεχθεὶς τὴν χάριν τῆς Ἱερωσύνης. Χειροτονεῖται Διάκονος ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Παροναξίας

Κυροῦ Ἀμβροσίου τοῦ Α' ἐν ἔτει 1950. Τὸ ἴδιον ἔτος κατόπιν ἐπιτυχῶν εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων εἰσήχθη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί, ἐνῶ συγχρόνως φοιτᾷ, προσφέρει τὴν διακονίαν τῆς ἱεροκηρυκτικῆς καὶ κατηχητικῆς αὐτοῦ ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηνῶν, ἔνθα εὐόρκως διηκόνησε μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1955 χειροτονίας αὐτοῦ εἰς Πρεσβύτερον, γενομένης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἀρχιερέως τὴν 28ην Αὐγούστου, εἰς Ἐκατονταπυλιανὴν Πάρου καὶ τοῦ ἀπενεμήθη τὸ ὄφρικιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου. Κατόπιν διωρίσθη Ἱεροκέρυξ εἰς τὸ Ἱερὸν Προσκύνημα τῆς Ἐκατονταπυλιανῆς καὶ ὡς Ἱεροκέρυξ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῶν νήσων Πάρου καὶ Ἀντιπάρου καὶ ἐν συνεχείᾳ διωρίσθη τακτικὸς Ἱεροκέρυξ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Παροναξίας. Μετὰ τὴν ἐκδημίαν τοῦ Μητροπολίτου Ἀμβροσίου καὶ τὴν ἔλευσιν τοῦ διαδόχου του Μητροπολίτου Παροναξίας Ἐπιφανίου, ἐν ἔτει 1960, τοῦ ἀνετέθησαν ἐπιπροσθέτως καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ Πρωτοσυγκελλεύοντος, ὡς καὶ τὰ τοιαῦτα τοῦ Ἡγουμένου. Ἐπὶ δεκαετία ἐργάζεται ἀόκνως καὶ εὐσυνειδήτως ὡς Ἱεροκέρυξ. Κηρύσσει, ἐξομολογεῖ, κατηχεῖ, νοθετεῖ, διδάσκει, παραλλήλως δὲ ἀσκει καὶ τὰ διοικητικὰ καθήκοντά του ὡς Πρωτοσυγκελλεύων, μὲ ἐπαινετὸν ζῆλον καὶ ἀκάματον δραστηριότητα. Ἀποσπᾷ ἀπὸ Κλήρον καὶ λαὸν τὴν γενικὴν ἐκτίμησιν, τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐπιδοκιμασίαν, διὰ τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἦθος, τὴν συνέχουσαν αὐτὸν σεμνότητα καὶ ἱεροπρέπεια, τὸ ἱεραποστολικὸν πνεῦμα καὶ τὴν θεολογικὴν αὐτοῦ κηρυκτικὴν θεμελίωσιν καὶ προσφορὰν.

Μετὰ τὴν δεκαετὴ ταύτην εὐορκον καὶ πολύκαρπον διακονίαν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Παροναξίας μετετέθη ἐν ἔτει 1965, εἰς τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν, ὡς Τακτικὸς αὐτῆς Ἱεροκέρυξ, ἔνθα καὶ ὑπηρετήσε μέχρι τῆς ἐκλογῆς του εἰς Ἐπίσκοπον. Κατὰ τὴν δεκαετίαν περίπου ὡσαύτως τῆς ὑπηρεσίας του ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν, ἐπιπροσθέτως τῶν ἱεροκηρυκτικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, τοῦ ἀνετέθη ὁ τομεὺς τῆς Νεότητος καὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων. Διωργάνωσε τὴν πρώτην μεγαλειώδη ἑορτὴν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων εἰς τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον τὸν Μάιον τοῦ 1968 καὶ ἀπέσπασε πρὸς τοῦτο τὸν δίκαιον ἔπαινον καὶ τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Ἱεράς Συνόδου.

Μετέβη δύο φορές εἰς Βόρειον Ἑλλάδα ἐθελοτυκῶς: τὸ 1970 πρὸς ἐξυπηρέτησιν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν, τὰ Χριστούγεννα, εἰς τὴν ἀκριτικὴν περιοχὴν τῆς Ἀλμωπίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης, καὶ τὸ Πάσχα τοῦ ἰδίου ἔτους εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Παραμυθίας. Ἀπὸ τοῦ Μαΐου 1973 διετέλεσεν ἐν ἀποσπάσει καὶ ὡς Γραμματεὺς τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Νεολαίας καὶ Κατηχητικῶν Σχολείων.

Ἡ βουλευφόρος ψήφος τῶν Ἱεραρχῶν, τῶν συγκροτούντων τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸν Ἰούλιον τοῦ ἔτους 1974 ἀνέδειξε αὐτὸν Μητροπολίτην τῆς ἱστορικῆς καὶ ἀκριτικῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου, γῆς τῆς ἑλληνικωτάτης Μακεδονίας μας, τὴν ὁποίαν ἐποίμανε θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως ἕως τοῦ ἔτους 1991 ὅτε καὶ πάλιν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ πρόσωπόν του προσέβλεψε, πρὸς πλήρωσιν τῆς κενωθείσης τότε Μητροπόλεως τῆς γενετείρας του καὶ κατέστησεν αὐτόν, ψήφους κανονικαῖς, Μητροπολίτην Παραναξίας, ποιμένας αὐτὴν ἄχρι τοῦ νῦν «μετ' ἐπιστήμης, ἐπισκοπῶν μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἐκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μηδ' ὡς κατακυριεύων τῶν Κλήρων, ἀλλὰ τύπος γενομένος τοῦ ποιμνίου» (Α' Πέτρου ε' 2-3) «ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνεΐᾳ» (Α' Τιμ. δ' 12).

Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Ἀμβρόσιος ὁ Β', καθ' ὅλην τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ ποιμαντορίαν, ἀνέπτυξε πλουσίαν ἱεραποστολικήν, κηρυκτικὴν, κατηχητικὴν καὶ ἐνανθρωπιστικὴν δραστηριότητα. Μέχρις ὅτου καμφθῆ σοβαρῶς ἡ ὑγεία του καὶ καταβληθῆ ὑπὸ τοῦ γήρατος ἐλειτούργει μὲ μοναδικὴν ἱεροπρέπειαν ἀκαταπαύστως, μέχρι καὶ εἰς τὰ πλέον ἀπομακρυσμένα ἐξωκλήσια, μεταβαίνων συνήθως πεζῇ ἐπιθυμῶν παιδιόθεν τὴν πολύωρον ὀδοιπορίαν.

Ἐπῆρξε πιστὸς τηρητὴς τῆς κανονικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ ἄγρυπνος φρουρὸς τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν καὶ ἐθνικῶν παραδόσεων. Διέθετε βαθεῖα ἐπισκοπικὴ εὐθύνη, φωτισμένη ποιμαντορικὴ συνείδηση καὶ ὑψηλὸν ἀρχιερατικὸν ἦθος. Ἐργατικὸς καὶ ἀφιλόργυρος, φιλομαθὴς καὶ δραστήριος, ὑπομονητικὸς καὶ μακρόθυμος, διδακτικὸς καὶ μετα-

δοτικὸς, ἐκάλυπτεν ἐπαρκῶς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἐκκλησιαστικῆς δραστηριότητος.

Μὲ τὴ θεριμὴν συμπαράστασιν καὶ συνεργασίαν Κλήρου καὶ λαοῦ:

Ἀνεκαίνισε καὶ ἀνοικοδόμησε πολλοὺς Ἱερούς Ναοὺς εἰς ὅλην, σχεδόν, τὴν ὑπαιθρον, τὴν ὁποίαν περιώδευε ἀνελλιπῶς καὶ παρηκολούθει τὰ προβλήματα τῆς αὐτοπροσώπως. Ἰδιαίτερος ἀνήγειρε ἐντὸς συντόμου χρονικοῦ διαστήματος μεγαλοπρεπεῖς Ἱερούς Ναοὺς πάντων τῶν τοπικῶν Ἀγίων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Παραναξίας, ἐν Νάξῳ καὶ Πάρῳ.

Ἐχειροτόνησε καὶ ἐτοποθέτησε πολλοὺς καὶ ἱκανοὺς Ἱερεῖς εἰς ὅλας, σχεδὸν τὰς ἐνορίας καὶ συνεπλήρωσε ὅλα τὰ ἐφημεριακὰ κενὰ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων εἰς τὰς ὁποίας ἀρχιεράτευσε.

Ἠγάπα καὶ ἠγαπᾶτο ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἱερεῖς καὶ κατέβαλλε συνεχεῖς φροντίδας διὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐξύψωσιν τοῦ πνευματικοῦ καὶ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου αὐτῶν.

Διωργάνωσε καὶ ἐστελέχωσε τὰς Ἱερὰς Μονὰς, ἐκαλλιέργησε τὸ μοναχικὸν ἰδεῶδες καὶ ἔδωσε μεγάλην ὄθησιν εἰς τὴν μοναχικὴν ζωὴν.

Ἐνίσχυσε τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, τὴν διάδοσιν τοῦ θρησκευτικοῦ βιβλίου, τὴν ἱεραποστολικήν, κηρυκτικὴν καὶ κάθε πνευματικὴν κίνησιν.

Διωργάνωσε τὰ Εὐαγγῆ Ἰδρύματα καὶ ἐπεξέτεινε τὸ φιланθρωπικὸν ἔργον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ὥστε παντοῦ νὰ εἶναι αἰσθητὴ καὶ ἀξιόλογος ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἄξιον μεγάλης προσοχῆς ὅτι εἰς μίαν μικρὰν σχετικῶς Ἱερὰν Μητρόπολιν ὡς αὕτη τῆς Παραναξίας, ἀνηγέρθησαν δύο Γηροκομεῖα, ἀνά ἓν εἰς τὰς νήσους Πάρον καὶ Νάξον, τὰ ὁποῖα ἐξωπλίσθησαν καὶ ἐστελεχώθησαν συμφώνως πρὸς τὰς συγχρόνους εὐρωπαϊκὰς προδιαγραφάς.

Μὲ νεανικὸν ζῆλον καὶ ἀκάματον φροντίδα συνεκάλεσε πληθὺν Ἐπιστημονικῶν Συνεδριῶν καὶ Πνευματικῶν Συμποσίων, ἐν Πάρῳ καὶ Νάξῳ, ἐξ ἀφορμῆς ἐπετείων συνδεομένων μὲ τοὺς τοπικοὺς Ἁγίους καὶ τὰ περίπυστα ἐκκλησιαστικὰ μνημεῖα τῆς θεοσώστου Ἐπαρχίας του, τὰ ὁποῖα καὶ προέβαλε κατὰ τρόπον μοναδικόν.

Ἐχων συνείδησιν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς καὶ διακονίας αὐτοῦ, ὁ θρηνοῦμενος Ἱεράρχης, ἐπέδειξεν εἰς τὰ γενικώτερα τῆς Ἐκκλησίας συμφέροντα ἀφο-

σίωσιν καὶ σύνεσιν πολλήν, ὡς Σύνεδρος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς μέλος διαφόρων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, καὶ συνέβαλεν εἰς τὴν διευθέτησιν πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων.

Ταπεινὸς καὶ ἄτυφος, δηλαδὴ πραγματικὰ μεγάλος, γελαστός καὶ εὐγενής, «εἰς τύπον καὶ τόπον Χριστοῦ» (Ἰγνάτιος, *Μαγνησ.*, ΒΕΠ 2, 269,32) ὡς «Ποιμὴν καὶ Ἐπίσκοπος» τῶν ψυχῶν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, στηρίζων, διδάσκων, κηρύττων, νοουθετῶν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἓνα ἕκαστον καὶ ἀδιαλείπτως προσφέρων, ἕως ἄκρου τῆς γῆς τῶν Μητροπόλεων ἃς ἐποίμανε, τὴν Θεῖαν Εὐχαριστίαν, «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ ζωὴν αἰώνιον».

Αὐτὸ τὸ Ἅγιον Ποτήριον τοῦ «αἵματος τῆς Διαθήκης» ὁ μαγνήτης τοῦ «ἐσφαγμένου ἀρνίου» εἴλκυσε καὶ μετέθεσε τὸν Ἐπίσκοπον Ἀμβρόσιον, εἰς τὸ «ὑπερουράνιον Θυσιαστήριον» (Θ. Λειτουργία) εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἀπ' ὅπου εὐλογεῖ σήμερον τὸ ἀπορφανισθὲν τοιοῦτου ἐξαιρέτου Πατρὸς ἱερὸν τὸ ποίμνιον, τὸν Κληρὸν καὶ τὸν Θεοσεβῆ καὶ ἀγιόλεκτον Λαὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Παροναξίας.

Ἡ πολύμηνος ἀσθένειά του τὸν προετοίμασεν διὰ τὴν συνάντησίν του μετὰ τοῦ Δημιουργοῦ καὶ Πλάστου του, διὸ προσευχόμενος πρὸς Αὐτὸν ἔκραζε «ἔρχου Κύριε Ἰησοῦ» (Ἀποκάλ. κβ' 20) καὶ ἤκουε τῆς φωνῆς Του «Ναί, ἔρχομαι ταχύ» (Αὐτόθι). Ἀνεξήτει καὶ ἐπόθει διαρκῶς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἐπεθύμει μετὰ τοῦ Παύλου «ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι» (Φιλιπ. α' 23), διότι ἐπίστευεν ὅτι «οὐκ

ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν» (Ἐβρ. ιγ' 14) καὶ διὰ τοῦτο ἐρρῦθμισε λεπτομερῶς τὰ τῆς τελευτῆς του.

Μὲ τὴν πίστιν αὐτὴν, Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς καὶ πενθῶν ἐκκλησίασμα, ἐγκατέλειπεν ὁ «Ποιμὴν καὶ Ἐπίσκοπος» τῆς Μητροπόλεως ταύτης, τὸν παρόντα κόσμον, τὰ γήινα καὶ φθαρτὰ καὶ ἀλλοιούμενα καὶ ἐγρηγορῶν καὶ ἔτοιμος μετέβη πρὸς συνάντησιν τοῦ Νυμφίου τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸ ὑπερουράνιον Θυσιαστήριον.

Τὸ χοϊκόν του σκῆνος, ταλαιπωρημένον θὰ ἀποτεθῆ μετ' ὀλίγον εἰς τὴν εὐλογημένην γῆν τῆς γενετείρας του, νήσου Πάρου, εἰς τόπον ὃν ἐξέλεξεν ὁ ἴδιος, ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ Γηροκομείῳ, διὰ νὰ εὐλογῆ καὶ ἀπὸ τοῦ τάφου αὐτοῦ, τὴν Μητρόπολιν, ἣν διεποίμανεν.

Ἡ μακαρία ὁμως ψυχὴ του γρηγοροῦσα καὶ ἐτοιμὴ εἰσβαίνει ἤδη καὶ ἐνθρονίζεται εἰς τὸν ἀτέρμονα Παράδεισον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ πρεσβεῖ νῦν ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

Τὸ ὑψηλὸν παράδειγμα αὐτοῦ, παράδειγμα ἀρετῆς, πεφωτισμένης εὐσεβείας καὶ χαρακτήρος χριστιανοπρεποῦς, ἃς φωτίζει καὶ ἃς ἐνισχύει πάντας, ἰδίᾳ δὲ τοὺς νεωτέρους τῆς χάριτος λευϊτας, εἰς διακονίαν ἀφωσιωμένην, εἰς ζῆλον κατ' ἐπίγνωσιν καὶ εἰς αὐταπάρησιν ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Παναγίου Ὄνόματος τοῦ Χριστοῦ.

Τοῦ Μακαριστοῦ Μητροπολίτου Παροναξίας Ἀμβροσίου τοῦ Β' εἴη ἡ μνήμη ἄληστος καὶ αἰωνία.

**ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ
ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΟΥ
ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ**

(The Gospel according to
John in the Byzantine
tradition, ἔκδ. Γερμανικῆς
Βιβλικῆς Ἑταιρίας, 2007,
σ. 273).

Ἀπὸ πολλοὺς εἰδικοὺς ἐπιστήμονες τόσο Ἕλληνες ὅσο καὶ ἄλλοδαπούς, ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν Κριτικὴ τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ μὲ τὶς ἔντυπες ἐκδόσεις της, ἔχει ἐκφραστεῖ ἐδῶ καὶ πολλὲς δεκαετίες ἡ ἀνάγκη μιᾶς κριτικῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἢ Λειτουργικοῦ κειμένου της, τοῦ Βυζαντινοῦ, ὅπως συνήθως τὸ ἀποκαλοῦν οἱ ξένοι. Βέβαια, ὑπάρχει ἡ πρὸ ἑκατὸ καὶ πλέον ἐτῶν πραγματοποιηθεῖσα ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἐκδοσις τῆς Καινῆς Διαθήκης (*Ἡ Καινὴ Διαθήκη ἐγκρίσει τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, Κωνσταντινούπολη, Ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου, 1904*) ποὺ στηρίζεται σὲ χειρόγραφα προερχόμενα κυρίως ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος, τὴν Κωνσταντινούπολη, τὴν Ἀθήνα καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ εἶναι τὸ κείμενο ποὺ ἀναγινώσκεται στὶς λειτουργικὲς συνάξεις τῶν ἑλληνοφώνων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Δὲν εἶναι ὅμως ἡ ἐκδοσις αὐτὴ «κριτικὴ» μὲ τὴν τεχνικὴ ἔννοια ποὺ ἔχει ὁ ὅρος αὐτός. Δὲν περιέχει δηλαδὴ «κριτικὸ ὑπόμνημα» (*apparatus criticus*) μὲ τὶς παραλλαγὰς τῶν χρησιμοποιηθέντων χειρογράφων.

Τὸ *Desideratum* τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς κοινότητος ὑλοποιήθηκε πρόσφατα, ἐν μέρει μόνο, μὲ τὴν κριτικὴ ἐκδοσις ἔντυπη καὶ ἠλεκτρονικὴ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, ὡς ἀπαρχὴ –ἐλπίζουμε– ἐνὸς πρὸ πλήρους προγράμματος ἐκδόσεως ὁλόκληρης τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ ἔντυπη ἐκδοσις φέρει τὸν τίτλο *The Gospel according to John in the Byzantine Tradition* (ἔκδ. τῆς Γερμανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας) μὲ Πρόλογο τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Ἰγνατίου, Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας καὶ Ἀντιπροέδρου τῶν Ἠνωμένων Βιβλικῶν Ἑταιριῶν, καὶ Εἰσαγωγὴ τῶν ἐκδοτῶν στὰ Ἑλληνικά, Ρωσικά καὶ Ἀγγλικά. Τὴν ἠλεκτρονικὴ μορφή τῆς ἐκδόσεως μπορεῖ νὰ ἀναζητήσῃ κανεὶς στὴν ἰστοσελίδα τοῦ Διαδικτύου www.iohannes.com. Τόσο στὴν ἔντυπη ὅσο καὶ στὴν ἠλεκτρονικὴ ἐκδοσις παρέχεται ἡ δυνατότητα νὰ βρεῖ ὁ ἐνδιαφερόμενος καὶ νὰ μελετήσῃ τὶς παραλλαγὰς ἐνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ χειρογράφων, ἐπιλεγμένων ἀπὸ τὶς πέντε χιλιάδες καὶ πλέον τῶν βυζαντινῶν χειρογράφων ποὺ ὑπάρχουν, καθὼς καὶ τὶς ὅποιες διαφορὰς παρατηροῦνται μεταξὺ τοῦ χειρογράφου 35 τοῦ 11ου αἰῶνα ποὺ ἔχουν ὡς βάση οἱ ἐκδότες καὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (1904) –ποὺ οἱ ἐκδότες ὀνομάζουν ΑΔ (: Ἀποστολικὴ Διακονία), διότι στὶς ἐπανεκδόσεις τοῦ Πατριαρχικοῦ κειμένου ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶχαν πρόσβαση–, καθὼς καὶ τῆς γνωστῆς παγκοσμίως ἐκδόσεως τῶν Nestle-Aland, *Novum Testamentum Graece* (27ῆ ἔκδ.).

Ἡ κριτικὴ ἐκδοσις τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου ἐγίνε ἀπὸ τὸ «Κέντρο Ἐκδόσεως Θερησκευτικῶν Κειμένων» (ποὺ ἐν τῷ μεταξὺ μετονομάστηκε σὲ «Ἰνστιτούτο Κειμενικῶν Μελετῶν καὶ Ἠλεκτρονικῶν Ἐκδόσεων») τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Birmingham τῆς Ἀγγλίας μὲ κύριο συντονιστὴ τὸν Ἀμερικανὸ κριτικὸ τοῦ κειμένου Roderic L. Mullen σὲ συνεργασία μὲ τοὺς Simon Crisp καὶ David C. Parker, καὶ μὲ τὸν ὑπογράφοντα τὴν παρούσα Βιβλιοκρισίαν σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ χειρόγραφα (Ἐκλογάδια κυρίως) τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ἄλλων ἑλληνικῶν βιβλιοθηκῶν. Ἡ ἐκδοσις αὐτὴ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ

Τοῦ

Ἰωάννου Καραβιδοπούλου,
Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ Α.Π.Θ.

αιτήματος πού ἐκφράστηκε ἀπὸ ὀμάδα ἐκπροσώπων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὶς Ἠνωμένες Βιβλικές Ἐταιρίες τὸ 1999 στὸ El Escorial τῆς Ἰσπανίας σὲ κοινὸ Συνέδριο Ὁρθοδόξων Βιβλικῶν Θεολόγων καὶ στελεχῶν τῶν Ἠνωμένων Βιβλικῶν Ἐταιριῶν, οἱ ὁποῖες καὶ χρηματοδότησαν τὸ ἔργο.

Τὰ χειρόγραφα πού χρησιμοποιοῦνται στὴν ἐν λόγῳ ἔκδοση προέρχονται ἀπὸ τὸν εὐρὺ ἱστορικὸ πλοῦτο τῆς Βυζαντινῆς παραδόσεως πού ἐκτείνεται σὲ μεγάλο χρονικὸ διάστημα καὶ ἀκριβέστερα ἀπὸ τὸν 4ον ἕως τὸν 14ον αἰῶνα. Ἡ προτίμηση ὡς βάσει τοῦ χειρογράφου 35 (κατὰ τὴν ἀρίθμηση τῶν Gregory-Aland) πού βρίσκεται στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Παρισιοῦ (Coislin Gr. 199) δικαιολογεῖται ἀπὸ τοὺς ἐκδότες ὡς ἑξῆς: «Τὸ χειρόγραφο 35 πού περιέχει ὀλόκληρη τὴν Καινὴ Διαθήκη καὶ χρονολογεῖται τὸν 11ο αἰῶνα, ἔχει συστηματικὴ ὀρθογραφία, καὶ διαφέρει ἐλάχιστα μόνον ἀπὸ τὶς γνωστὲς ἔντυπες ἐκδόσεις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ κειμένου... Καθὼς φαίνεται, τὸ χειρόγραφο βρισκόταν σὲ ἑλληνικὰ χέρια γιὰ ἀρκετὸ χρονικὸ διάστημα. Πράγματι στὸ λευκὸ ὀπισθόφυλλο τοῦ χειρογράφου ἀναγράφεται μία ἀφιέρωση μὲ ἡμερομηνία τῆς Βυζαντινῆς περιόδου, πὺ σὺγκεκριμένα ζῶλε', πού ἀντιστοιχεῖ στὰ ἔτη 1626/1627 μ.Χ.» (Εἰσαγωγή, σ. XIV, ἑξ.).

Τὰ ὑπόλοιπα χειρόγραφα ἐπιλέχθηκαν ἔτσι ὥστε νὰ ἔχει ἡ ἔκδοση ἓνα ἀντιπροσωπευτικὸ δείγμα ἀπὸ ὅλη τὴ Βυζαντινὴ παράδοση τοῦ κειμένου. Τὰ μεγαλογράμματα βυζαντινὰ χειρόγραφα ἐπιλέχθηκαν μὲ βασικὸ κριτήριον τὴν πληρότητά τους στὸ Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιο. Γιὰ νὰ ἀντιπροσωπευθεῖ ἡ γονιμότερη περίοδος ἀναπτύξεως τοῦ Βυζαντινοῦ κειμένου, σχεδὸν ὅλα τὰ μικρογράμματα χειρόγραφα πού χρησιμοποιήθηκαν ἐπιλέχθηκαν ἀπὸ χειρόγραφα πού γράφτηκαν πρὶν ἀπὸ τὸν 12ο αἰῶνα.

«Τὰ Ἐκλογάδια τῆς ἔκδοσης ἀντιπροσωπεύουν, καθὼς σημειώνουν οἱ ἐκδότες, ἓνα τμῆμα ἀρχαίων χειρογράφων πού διατηροῦνται στὸ Ἅγιο Ὄρος καθὼς καὶ ἄλλοῦ. Διακρίνονται στὴν λίστα τῶν χειρογράφων καὶ στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα ἀπὸ τὸ πρόθημα L πρὶν ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ ἐκλογαδίου τῶν Gregory-Aland. Κάποια χωρία ἀπαντοῦν περισσότερες ἀπὸ μία φορὲς σὲ ὀρισμένα Ἐκλογάδια, κυρίως ὅταν συνυπολογίζεται καὶ τὸ Μηνολόγιο. Ὅπου ὑπάρχουν πα-

ραλλαγές ἀνάμεσα στὴν πρώτη καὶ τὶς ἐπόμενες παραθέσεις ἐνὸς κειμένου, εἴτε ἐπειδὴ οἱ εἰσαγωγικὲς λέξεις ἔχουν προσαρμοστεῖ, εἴτε γιὰ ἄλλους λόγους, οἱ παραλλαγές ἔχουν ἀριθμηθεῖ ἀνάλογα μὲ τὴ σειρά μὲ τὴν ὁποία παρατίθενται στὸ ἐκάστοτε Ἐκλογάδιο» (Εἰσαγωγή, ὅπ. παρ.).

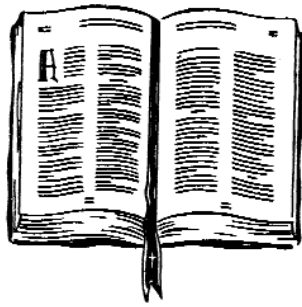
Ἐπίσης, ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας προτιμήθηκαν πέντε (οἱ Μ. Βασίλειος, Ἰ. Χρυσόστομος, Κύριλλος Ἱεροσολύμων, Γρηγόριος Θεολόγος καὶ Γρηγόριος Νύσσης), οἱ ὁποῖοι στὴν οὐσία ἀποτελοῦν τοὺς ἀρχαιότερους συνεπεῖς μάρτυρες τῆς παραδόσεως τοῦ Βυζαντινοῦ κειμένου τοῦ Κατὰ Ἰωάννην. Ἀναφορὲς στὰ συγκεκριμένα αὐτὰ ἔργα ἀπὸ ὅπου προέρχονται οἱ παραθέσεις, οἱ προσαρμογὲς καθὼς καὶ οἱ ἔμμεσες ἀναφορὲς βρίσκονται στὴν ἠλεκτρονικὴ μορφή τῆς ἔκδοσης. Οἱ συντμήσεις πού χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὰ ὀνόματα τῶν Πατέρων στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα ἀκολουθοῦν στὴ μορφή αὐτὲς πού βρίσκουμε στὴν 27ῆ ἔκδοση τῶν Nestle-Aland. Ὅπου κάποιος Πατέρας παραθέτει ἓνα κείμενο γιὰ περισσότερες ἀπὸ μία φορὲς, ἢ ὅπου ἐπιμέρους μάρτυρες σὲ κάποιον πατερικὸ κείμενο διαφέρουν, καὶ προκύπτουν παραλλαγές, στὶς παραλλαγές αὐτὲς δίνεται ὡς διακριτικὸν κάποιον γράμμα, ὅπως π.χ. Chrys A' καὶ Chrys B', ὥστε νὰ διακρίνονται οἱ δύο διαφορετικὲς μορφές τοῦ κειμένου πού παρατίθεται ἀπὸ ἢ γιὰ τὸν Χρυσόστομο σὲ κάποιον συγκεκριμένον σημείον. Οἱ Πατέρες συχνὰ προσαρμόζουν τὴ γραμματικὴ τῶν παραθέσεών τους ἔτσι ὥστε νὰ ταυρίζουν μὲ τὴ συνάφεια καὶ ὀρισμένες φορὲς κάνουν ἀπλὰ μία ἔμμεση ἀναφορὰ σὲ κάποιον τμῆμα ἐνὸς κειμένου. Οἱ προσαρμογὲς κειμένων ἐμφανίζονται, γενικά, ὡς ἰδιαίτερες γραφές στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα καὶ κατὰ συνέπεια εἶναι ἐμφανεῖς στοὺς ἀναγνώστες. Ἐνας κατάλογος βιβλικῶν παραθεμάτων σὲ πατερικὰ ἔργα στὰ ὁποῖα ἡ παροῦσα ἔκδοση παραπέμπει ὑπάρχει στὴν ἠλεκτρονικὴ ἔκδοση.

Τὸ κείμενον τῆς Πατριαρχικῆς ἔκδοσεως, πού ἀναφέρεται παραπάνω (ΑΔ), ἐπίσης παρατίθεται ὅπως ἄλλωστε καὶ τὸ κείμενον τῆς Nestle-Aland, *Novum Testamentum Graece* (27ῆ ἔκδ.), γιὰ νὰ μπορεῖ ὁ μελετητὴς καὶ χρήστης τῆς ἔκδοσης νὰ προβεῖ σὲ συγκρίσεις τῶν κειμένων καὶ τῶν παραδόσεων πού αὐτὰ ἀπηχοῦν. Ὁ χρήστης τῆς ἠλεκτρονικῆς ἔκδοσεως μπορεῖ νὰ ἀνατρέξει στὸ πλῆρες κείμενον τῶν ἔκδοσεων

αὐτῶν ἀνά πάσα στιγμή, ὅπως ἐπίσης μπορεῖ νὰ ἀνατρέξει στὸ πλήρες κείμενο τοῦ κάθε παρατιθέμενου χειρογράφου.

Τελειώνουμε αὐτὴν τὴν παρουσίαση μὲ τὴν εὐχή, τὴν ὁποία διατυπώνει στὸν Πρόλογο τῆς ἔντυπης ἐκδόσεως ὁ Σεβ Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Ἰγνάτιος: «Εὐχόμαστε ἡ ἔκδοση αὐτή, ἡ πρώτη στὸ εἶδος τῆς, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ βοηθήσει σὲ διεθνὲς ἐπίπεδο

τους μελετητὲς τῆς ἱστορίας τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης, στὴν προκείμενη περίπτωση αὐτοὺς ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιο, ἰδιαίτερα ὅσους ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ κειμένου, καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ προκαλέσει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἄλλων ειδικῶν, Ἑλλήνων καὶ ξένων, γιὰ τὴν ἐπέκταση τῆς ἔρευνας καὶ στὰ ὑπόλοιπα βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης».

*Νὰ μὴν ἀγνοοῦμε τὴν προσφορὰ τοῦ Βυζαντίου**Νὰ μὴν ἀγνοοῦμε τὴν
προσφορὰ τοῦ Βυζαντίου**Ἡλεκτρονικὰ μέσα καὶ
ποιμαντικὸ ἔργο**Οἱ νέοι προτιμοῦν
νηστήσιμα**Εὐχὲς στὸν Μακαριώτατο
γιὰ ταχεῖα ἀνάρρωση*

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, ὁμιλῶν σὲ πλῆθος προσκυνητῶν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ποὺ ἐπισκέφθηκαν τὸ Φανάρι, ἐξέφρασε τὴν δυσαρέσκεία του διότι ὀρισμένοι ἀγνοοῦν τὸ Βυζάντιο καὶ τὴν πολιτιστικὴ συνεισφορὰ του. Ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἡ ἐφημερίδα ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ τῆς 7.4.2008 ὁ Παναγιώτατος τόνισε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «Δὲν ἐπηρεαζόμεθα, δὲν προσπαθοῦμε νὰ φανοῦμε μοντέρνοι καὶ σύγχρονοι καὶ ἐκσυγχρονιστές, ἀλλὰ ἐμμένομεν εἰς τὰ πάτρια. Βεβαίως συλλαβάνουμε τὰ μηνύματα τῶν καιρῶν, βεβαίως προσπαθοῦμε νὰ προσαρμόσουμε ὡς πρὸς τὰ ἐξωτερικὰ καὶ ὄχι ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν, τὴν δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας, ἀλλὰ ἔχουμε συγχρόνως χρέος νὰ προστατέψουμε τὴν ρωμαϊκὴ ἰδιοπροσωπία μας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον Πίστην μας, ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα τῶν πατέρων μας καὶ ἀπὸ τὴν πολύτιμη βυζαντινὴ πολιτιστικὴ κληρονομιά, τῆς ὁποίας εἴμεθα συνεχισταί, ἀπόγονοι, κληρονόμοι. Θέλησαν οἱ διαφωτιστές καὶ οἱ ὁμόφρονές των, τόσον εἰς τὸ παρελθὸν ὅσο καὶ σήμερον, νὰ κάνουν ἕνα ἱστορικὸ ἄλμα ἀπὸ τὴν ἀρχαία κλασσικὴ περίοδο εἰς τὸν σύγχρονον Ἑλληνισμὸν ξεπερνώντας καὶ ἀγνοώντας τὸ Βυζάντιο καὶ τὴν πολύτιμον πολιτιστικὴν παρακαταθήκην του...». Ἐν εὐχῇ τοῦ Παναγιωτάτου νὰ τύχουν τῆς δεούσης προσοχῆς ἀπὸ τοὺς ἀρμοδίους γιὰ τὴν ἐκπαίδευση τῶν ἑλληνοπαίδων, ὥστε νὰ προβάλλεται ἡ συνέχεια τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ νὰ διδάσκεται ἡ ἱστορία καὶ ὁ πολιτισμὸς τῆς Βυζαντινῆς Ρωμιοσύνης συστηματικὰ καὶ ἀναλυτικὰ.

Κ.Χ.

Ἡλεκτρονικὰ μέσα καὶ ποιμαντικὸ ἔργο

Ἡ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Θείας Λατρείας καὶ Ποιμαντικοῦ Ἔργου διοργανώνει τὴν Πέμπτη 12 Ἰουνίου τ.ἔ. Ἡμερίδα μὲ θέμα «Τὰ σύγχρονα ἠλεκτρονικὰ μέσα στὴν ὑπηρεσία τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας: Διαπιστώσεις καὶ Προοπτικές». Ἡ Ἡμερίδα τελεῖ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνύμου, ὁ ὁποῖος θὰ ἀπευθύνει χαιρετισμό, θὰ πραγματοποιηθεῖ δὲ στὸ Διορθόδοξο Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης. Ἡ Α΄ Συνεδρία θὰ ἔχει θέμα: «Σύγχρονα ἠλεκτρονικὰ μέσα: Προβληματισμοὶ καὶ ἐφαρμογὲς στὸν ἐκκλησιαστικὸ χῶρο». Ἡ Β΄ Συνεδρία θὰ συζητήσει τὸ θέμα: «Τὰ ἠλεκτρονικὰ μέσα στὴν Οἰκογένεια καὶ στὴ Νεολαία». Ἡ Γ΄ καὶ καταληκτικὴ Συνεδρία θὰ διαπραγματευθεῖ τὸ ζήτημα: «Ἡ χρῆση τῶν ἠλεκτρονικῶν μέσων στὴ συμβουλευτικὴ τῆς Ἐκκλησίας». Εἰσηγητὲς στὶς διάφορες ὁμιλίες καὶ στὸ σχολιασμὸ τῶν συμπερασμάτων θὰ εἶναι πανεπιστημιακοὶ καθηγητὲς, καθὼς καὶ κληρικοὶ ποὺ ἐφαρμόζουν ἐμπράκτως τὴν τεχνολογία τοῦ Διαδικτύου στὴν ποιμαντικὴ τους διακονία καὶ στὸ ἐφημεριακὸ, κοινωνικὸ καὶ κατηχη-

τικό τους ἔργο. Ἡ ἐποχή μας προσφέρει νέες μεθόδους ἐκφράσεως καὶ ἐπικοινωνίας, μία ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι τὸ Διαδίκτυο, τὸ γνωστὸ διεθνῶς ὡς INTERNET. Ἡ Ἐκκλησία μας προσπαθεῖ πάντοτε νὰ ἀξιοποιεῖ τὶς θετικὲς πτυχὲς τῶν νέων τεχνολογιῶν, γνωρίζει, ὅμως, καὶ προειδοποιεῖ καὶ γιὰ τὶς τυχρὸν ἀρνητικὲς ἐπιδράσεις στοὺς νέους μας. Ἀναμένουμε μὲ ἐνδιαφέρον τὴν Ἡμερίδα αὐτή, τῆς ὁποίας τὰ Πορίσματα θὰ δημοσιευθοῦν στὸ περιοδικὸ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Κ.Χ.

Οἱ νέοι προτιμοῦν νηστήσιμα

Γιὰ μία ἀκόμη χρονιά παρατηροῦμε μὲ εὐχάριστη ἐκπληξη ὅτι ἀλυσίδες καταστημάτων πού εἰδικεύονται στὸ ἔτοιμο καὶ γρήγορο φαγητὸ διαφημίζουν διάφορους συνδυασμοὺς μὲ νηστήσιμα ἐδέσματα. Ἡ τάση αὐτὴ ἔχει ἐπεκταθεῖ προσφάτως καὶ σὲ καφετέριες, ζαχαροπλαστεῖα καὶ κυρίως σὲ σημεία ὅπου συχναίνουν νέοι καὶ νέες. Προφανῶς πολλοὶ νέοι ζητοῦν νηστήσιμα κατὰ τὴν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαροκοστῆς καὶ ἔτσι τὰ ταχυφαγεῖα ὁδηγοῦνται στὴ σχετικὴ τροποποίηση τοῦ καταλόγου προσφερομένων εἰδῶν. Ἄν δὲν ὑπῆρχε σημαντικὴ ζήτησις πιθανὸν νὰ μὴν ὑπῆρχε καὶ ἡ ἀντίστοιχη προσφορά. Τὸ γεγονός αὐτὸ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νέων ἀγοριῶν καὶ κοριτσιῶν πού ἐκκλησιάζονται κατὰ τὴ Μεγάλῃ Τεσσαροκοστῇ καὶ τὴ Μεγάλῃ Ἑβδομάδα καταδεικνύει ὅτι παρὰ τὸν ἀγχώδη ρυθμὸ ζωῆς καὶ παρὰ τὰ νεωτεριστικὰ μηνύματα τῆς ἐποχῆς

μεγάλος ἀριθμὸς Ἑλλήνων καὶ μάλιστα νέων σὲ ἡλικία ζητεῖ πνευματικὸ καταφύγιο στὴν Ὁρθόδοξη Λατρεία καὶ στὴν Ὁρθόδοξη Χριστιανικὴ παράδοση τοῦ τόπου μας. Παρήγορα μηνύματα ἀρκεῖ νὰ ἀξιοποιηθοῦν σωστὰ ἀπὸ τοὺς κληρικούς μας μὲ συστηματικὴ ποιμαντικὴ προσέγγιση καὶ μὲ κατανόηση πρὸς τὰ προβλήματα τῶν νέων μας.

Κ.Χ.

Εὐχὲς στὸν Μακαριώτατο γιὰ ταχεῖα ἀνάρρωση

Στὶς 24 Μαρτίου τ.ἔ. ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος ὑπέστη ἓνα μικρὸ ἀτύχημα στὴν Καλαμάτα. Ὁ Μακαριώτατος ἦταν προσκεκλημένος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου γιὰ τὴν ἐπέτειο τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Καλαμάτας τὸ 1821, ὅπου καὶ προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας. Διεπιστώθη ρωγμῶδες κάταγμα στὸν ἀστράγαλο καὶ μετὰ ἀπὸ σύντομη χειρουργικὴ ἐπέμβαση στὴν Ἀθήνα συνεστήθη ἀπὸ τοὺς θεράποντες ἰατροὺς ἓνα μικρὸ διάστημα ἀναπαύσεως καὶ ἀποθεραπείας. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ἡ πολιτικὴ καὶ πολιτικὴ ἡγεσία τῆς χώρας μας, καθὼς καὶ μεγάλος ἀριθμὸς πιστῶν ἔσπευσε νὰ ἐκφράσει τὴ συμπαράστασή της στὸν Μακαριώτατο κ. Ἱερώνυμο. Οἱ ἐργαζόμενοι στὸν Κλάδο Ἐκδόσεων τῆς Ε.Μ.Υ.Ε.Ε. καὶ ὅλοι οἱ συνεργάτες τοῦ περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ἐκφράζουμε μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ τὶς θερμὲς Πασχαλινὲς εὐχὲς μας στὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο γιὰ ταχεῖα ἀνάρρωση.

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρώτη Συνεδρία τῆς Δ.Ι.Σ. γιὰ τὸ μῆνα Μάρτιο

Ἡ Δ.Ι.Σ. συνήλθε στὶς 17.3.2008, στὴν πρώτη Συνεδρία τῆς γιὰ τὸ μῆνα Μάρτιο ἢ Διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 151ης Συνοδικῆς Περιόδου, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατὰ τὴ Συνεδρία αὐτή:

A. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἐπικύρωσε τὰ Πρακτικὰ τῆς Ἐξουσιοδοτήσεως.

B. Στὴν ἀρχὴ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος:

– Ἐθεσε τὸ θέμα τῆς υπάρξεως πλήθους Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ Ὑπηρεσιῶν στὴν κεντρικὴ δομὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ζήτησε σχετικὰ τὶς ἀπόψεις τῶν Μελῶν τῆς Δ.Ι.Σ. Ἀπὸ τὴν ὄλη συζήτηση διεπιστώθη ὅτι πράγματι ὑπάρχει πολυπροσωπεΐα καὶ πολυμέρεια καὶ ἀπεφασίσθη νὰ συνταχθεῖ ἕνας λεπτομερῆς κατάλογος ὄλων τῶν Ὑπηρεσιῶν, ὄλων τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, τῶν Εἰδικῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ τῶν Ὑποεπιτροπῶν μετὰ τοῦ Προσωπικοῦ αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως ἐργασίας ποὺ ἔχουν μὲ τὸν Ἐκκλησιαστικὸ Ὄργανισμό, ὥστε νὰ ὑπάρξει ἡ δυνατότητα καλύτερης καὶ ὑπεύθυνης κατανομῆς τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

– Ἐθεσε τὸ θέμα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαίδεψεως καὶ ὅ,τι ἀφορᾷ εἰδικώτερα στὴ Δευτεροβάθμια Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευση. Μετὰ ἀπὸ συζήτηση ἀποφασίσθηκε νὰ συσταθεῖ Ἐπιτροπὴ, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτες Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκόπιο, Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου κ. Παντελεήμονα καὶ Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας καὶ Μήλου κ. Δωρόθεο, οἱ ὁποῖοι ἔχουν στὶς Ἐπαρχίες τους Ἐκκλησιαστικὰ Γυμνάσια καὶ Λύκεια, προκειμένου νὰ ἐκθέσουν τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν δημιουργηθεῖ καὶ εἰδικώτερα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν δαπανῶν στίσεως καὶ διαμονῆς τῶν μαθητῶν στὰ Σχολεῖα.

– Παραλλήλως ὁ Μακαριώτατος ἐνημέρωσε τὴν Δ.Ι.Σ. γιὰ τὶς ἐπαφές καὶ συζητήσεις μὲ τὶς Θεολογικὲς Σχολῆς τῶν Πανεπιστημίων καὶ τῶν Ἀνωτάτων Ἐκκλησιαστικῶν Ἀκαδημιῶν ὥστε νὰ ἀποσαφηνισθοῦν οἱ προϋποθέσεις καθορισμοῦ τῆς ἀξιοποιήσεως ὧν πρόκειται νὰ ἀποφοιτήσουν.

– Ἐνημέρωσε τὴν Δ.Ι.Σ. γιὰ τὴ συνεργασία ποὺ εἶχε μὲ τὸν Ὑπουργὸ Δικαιοσύνης κ. Σωτήριο Χατζηγάκη, σχετικὰ μὲ τὸ ὑπὸ κατάρτιση Νομοσχέδιο «Σύμφωνο Ἐλευθέρου Συμβίωσης». Ἀκολούθησε μακρὰ συζήτηση κατὰ τὴν ὁποία διετύπωσαν τὶς ἀπόψεις τους ὅλοι οἱ Σεβασμιώτατοι Συνοδικοὶ Ἀρχιερεῖς καὶ τελικῶς ἐλήφθη ἡ ἀκόλουθη ἀπόφαση:

α. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, διακηρύσσει τὸν ἀπόλυτο σεβασμὸ καὶ τὴν παραδεδομένη τιμὴ πρὸς τὸ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τελούμενο ἱερὸ μυστήριον τοῦ Γάμου, τοῦ ὁποῖου σκοπὸς εἶναι ἡ ἀμοιβαία πνευματικὴ συμπλήρωση τῶν συζύγων γιὰ τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ

Ἱερὰ Σύνοδος τῆς
Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ
Ἀθηνῶν

Ἄη · d :

Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσας

Φθιώτιδος

Κερκύρας, Παξῶν καὶ
Διαποντίων Νήσων

Νεαπόλεως καὶ
Σταυρουπόλεως

Ἐκκλησία τῆς Κύπρου

σωτηρία καὶ καρπὸς αὐτοῦ τὰ τέκνα. Ἡ Ἐκκλησία δηλαδὴ δέχεται καὶ εὐλογεῖ τὴν παραδεδομένη τέλεση τοῦ Γάμου κατὰ τὸ Ὁρθόδοξο Τυπικὸ ἐνῶ θεωρεῖ πορνεία κάθε ἄλλη «συζυγική» σχέση ἐκτὸς αὐτοῦ.

β. Καλεῖ τὸ ἱερὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν τέκνων Αὐτῆς νὰ βεβαιωθοῦν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὑπερασπιζομένη ἀνέκαθεν τὰ τῆς ἱερότητας τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου τοῦ Γάμου, φροντίζει γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, γιὰ τὴν τήρηση τῶν ἀρχῶν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς καὶ τὸν σεβασμὸ πρὸς τοὺς παραδεδομένους ἱεροὺς κανόνες σχετικὰ μὲ τὸ βίο καὶ τὴ συμπεριφορὰ τῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας.

γ. Μὲ βάση τις ἀρχὲς αὐτὲς καὶ βαθύτατο αἶσθημα εὐθύνης ἐναντι τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ δηλώνει, ὅτι εἶναι παντελῶς ἀδύνατο νὰ συγκατατεθεῖ στὸ διαμορφούμενο Νομοσχέδιο «Σύμφωνο Ἐλευθέρης Συμβίωσης», ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ὁποῦ ὑποθάλλει καὶ νομιμοποιεῖ βαρύτατα ἠθικὰ ἀμαρτήματα καὶ τὸ ὁποῖο σὲ περίπτωσι ἐφαρμογῆς θὰ ἀποτελέσει καταστροφικὴ βόμβα στὰ θεμέλια τῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας καὶ ὅλης τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν εὐχὴ νὰ μὴν καταστῆ Νόμος τοῦ Κράτους τὸ ἐν λόγῳ Νομοσχέδιο.

Γ. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Χρυσόστομος ἐνημέρωσε τὴ Δ.Ι.Σ. γιὰ τὴν ἐπίσκεψή του στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο σχετικὰ μὲ τὴν προσεχὴ μετάβασιν ἐκεῖ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνύμου μετὰ τῆς Ἀκολουθίας του, κατὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, 30 Μαρτίου 2008.

Δ. Ἀκολουθῶς, μετὰ ἀπὸ πρότασιν τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου, ἡ Δ.Ι.Σ. ἀποφάσισε νὰ ἀποστείλῃ τηλεγράφημα πρὸς τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιον, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐκφράζει τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν συμπαράστασίν της πρὸς τὸν δοκιμαζόμενον λαὸ τῆς γειτονικῆς χώρας ἀπὸ τὸ τραγικὸ γεγονός που συνέβη τὸ Σάββατον 15 Μαρτίου 2008 κοντὰ στὰ Τίρανα καὶ παρακαλεῖ τὸν Μακαριώτατο νὰ μεταφέρει στὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν λαὸ τῆς Ἀλβανίας τὴν συμμετοχὴν της στὸ λαϊκὸ πένθος.

Ε. Ἐπίσης ἡ Δ.Ι.Σ. ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν θερμὴν εὐχαριστίαν της πρὸς τὴν Τράπεζαν Πειραιῶς,

διότι μὲ ἀπόφασιν τοῦ Διοικητοῦ αὐτῆς, ἀξιοτίμου κ. Μιχαὴλ Σάλλα, ἐγκρίθηκε ἡ χορήγησιν στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος 750.000,00 € γιὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ προγράμματος τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ 3ο παιδί στὴ Θράκη.

ΣΤ. Τέλος ἡ Δ.Ι.Σ. συζήτησε καὶ ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικὰ μὲ τρέχοντα ὑπηρεσιακὰ ζητήματα.

Δεύτερη Συνεδρία τῆς Δ.Ι.Σ. γιὰ τὸ μῆνα Μάρτιον

Ἡ Δ.Ι.Σ. συνήλθε στὶς 18.3.2008, στὴ δευτέρην Συνεδρίαν της γιὰ τὸ μῆνα Μάρτιον ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 151ης Συνοδικῆς Περιόδου, ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνύμου.

Κατὰ τὴν Συνεδρίαν αὐτὴν:

Α. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἐπικύρωσε τὰ Πρακτικὰ τῆς προηγουμένης Συνεδρίας.

Β. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἐνέκρινε τὶς συμπληρωματικὰς προτάσεις ποὺ ὑπέβαλε ἡ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς Θείας Λατρείας καὶ τοῦ Ποιμαντικοῦ Ἔργου, γιὰ τὴν διοργάνωσιν Ἡμερίδος Στελεχῶν Ποιμαντικοῦ Ἔργου Ἱερῶν Μητροπόλεων μὲ γενικὸ θέμα προβληματισμοῦ: «Τὰ σύγχρονα ἠλεκτρονικὰ μέσα στὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας», στὸ Διορθόδοξον Κέντρο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν 12η Ἰουνίου 2008.

Γ. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἐνημερώθηκε:

– Ἀπὸ τὴν εἰσήγησιν τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων σχετικὰ μὲ τὴν Ἐπιστολὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου περὶ χειροτονίας τριῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας στὴ Μολδαβία. Ἡ Δ.Ι.Σ. ζήτησε τὴν συμπλήρωσιν τοῦ φακέλλου γιὰ τὴν πλήρη ἐνημέρωσιν αὐτῆς.

– Ἀπὸ τὴν εἰσήγησιν τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων σχετικὰ μὲ τὴν «ἀνοικτὴ Ἐπιστολὴ καὶ ἐν ταυτῷ καὶ ἐκκλήσιν» τῶν Μουσουλμάνων θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

– Ἀπὸ τὴν Ἐκθεσιν τῶν Ἑλληνογιμοτάτων Καθηγητῶν κ.κ. Βῆλασιου Φειδᾶ καὶ Χρήστου Βούλγαρη,

σχετικά με την συνεληθούσα Ὁλομέλεια τῆς Μικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς Διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Μετερρυθμισμένων, ποῦ ἔγινε στὸ Βόλο, ἀπὸ 27 Σεπτεμβρίου ἕως 2 Ὀκτωβρίου 2007.

– Ἀπὸ τὴν Ἐκθεση τοῦ Ἐλληλογιμωτάτου Καθηγητοῦ κ. Χρήστου Βούλγαρη, σχετικά μετὰ τὴν συνεληθούσα Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξύ Ὁρθοδόξων καὶ Λουθηρανῶν, ποῦ ἔγινε στὸ Joensuu Φινλανδίας, ἀπὸ 3 ἕως 8 Ὀκτωβρίου 2007.

– Ἀπὸ τὴν Ἐκθεση τοῦ Ἐλληλογιμωτάτου Καθηγητοῦ κ. Στυλιανοῦ Παπαδοπούλου, σχετικά μετὰ τὸ πραγματοποιηθὲν Συνέδριο μετὰ θέμα: «Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως», ποῦ ἔγινε στὴν Κωνσταντινούπολη, ἀπὸ 13 ἕως 19 Σεπτεμβρίου 2007.

– Ἀπὸ τὴν Ἐκθεση τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κ. Γαβριὴλ Παπανικολάου, σχετικά μετὰ τὴν Διάσκεψη τοῦ Christian Global Forum, ποῦ ἔγινε στὸ Nairobi, ἀπὸ 6 ἕως 9 Νοεμβρίου 2007.

– Ἀπὸ τὸ Ὑπόμνημα τοῦ Δρος Κωνσταντίνου Ζορμπᾶ μετὰ θέμα: «Κοινωνικαὶ προεκτάσεις τῆς μετὰ Σιμπίου ἐποχῆς. Ὁ ρόλος τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τὸ μέλλον τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὸν κόσμον».

Δ. Τέλος ἡ Δ.Ι.Σ. συζήτησε καὶ ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικά μετὰ τρέχοντα ὑπηρεσιακά.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

Ἐπίσκεψη τῆς Διακοινοβουλευτικῆς Συνελεύσεως τῆς Ὁρθοδοξίας στὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον (13.3.2008)

Ἐθιμοτυπικὴ ἐπίσκεψη στὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμο πραγματοποιοῖσε Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Διακοινοβουλευτικῆς Συνέλευσης Ὁρθοδοξίας (Δ.Σ.Ο.), ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸν ἐπικεφαλῆς κ. Ἀριστοτέλη Παυλίδη (Δωδεκανήσου, Ν.Δ.) καὶ τοὺς βουλευτὲς κ.κ. Σίμο Κεδίκογλου (Εὐβοίας, Ν.Δ.), Ἀδὰμ Ρεγκούζα (Β΄ Θεσσαλονίκης, Ν.Δ.) καὶ Θεοχάρη Τσιόκα (Β΄ Θεσσαλονίκης, ΠΑΣΟΚ).

Οἱ βουλευτὲς, ἀφοῦ συνεχάρησαν τὸν Μακαριώτατο γιὰ τὴν ἐκλογή του στὸν ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο τῶν Ἀθηνῶν, τὸν ἐνημέρωσαν γιὰ τοὺς στόχους καὶ τὶς

δραστηριότητες τῆς Διακοινοβουλευτικῆς Συνέλευσης τῆς Ὁρθοδοξίας μετὰ ἀφορμὴ τὴ σύγκληση τῆς Διεθνοῦς Γραμματείας τῆς ὀργάνωσης, τὴν ἐρχόμενη ἐβδομάδα στὴν Ἀθήνα.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εὐλόγησε τοὺς βουλευτὲς, τοὺς εὐχαρίστησε γιὰ τὸ ἔργο τους καὶ ἐξέφρασε τὴν ἀμέριστη συμπαράσταση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὶς προσπάθειες ποῦ καταβάλλουν γιὰ τὴν ἐνίσχυση καὶ ἀναζωογόνηση τοῦ διαλόγου στοὺς κόλπους τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μετὰ τὴ συνάντηση ἔγιναν οἱ ἐξῆς δηλώσεις:

Ἀριστοτέλης Παυλίδης: Θεωρήσαμε ὑποχρέωσή μας νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸν νεοεκλεγέντα Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν, νὰ τοῦ ὑποβάλουμε τὰ σέβη μας, νὰ τοῦ εὐχηθοῦμε κουράγιο στὸ ἐξαιρετικὰ σημαντικὸ ἔργο ποῦ ἔχει ἀναλάβει καὶ νὰ τὸν πληροφορήσουμε γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς ὀργανώσεώς μας, τῆς Διακοινοβουλευτικῆς Συνέλευσης τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ τὴν ἀνάγκη ποῦ αισθανόμαστε τῆς καλῆς συνεργασίας μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Συμφωνήσαμε ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπαφὴ καὶ ἡ συνεργασία, ὅπως συμβαίνει καὶ μετὰ ἄλλες Ἐκκλησίες ἀνὰ τὸν κόσμον, θὰ συνεχιστεῖ.

Σίμος Κεδίκογλου: Τέθηκε καὶ τὸ ζήτημα τοῦ προσκυνηματικοῦ τουρισμοῦ, τὸ ὁποῖο στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα μου, τὴν Εὐβοία, ἀλλὰ καὶ σὲ ὀλόκληρη τὴν Ἑλλάδα, ὑποβοηθεῖται καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν ὀρθοδόξων κρατῶν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔδειξε μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ πιστεύω ὅτι μία συνεργασία μεταξύ Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας στὸ συγκεκριμένο θέμα θὰ εἶναι πολὺ ἀποδοτικὴ.

Ἀδὰμ Ρεγκούζας: Ἐμεῖς δὲν κάνουμε τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ ἐφαρμόζουμε στὴν πράξη τὶς βασικὲς ἀρχὲς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ νὰ προσπαθοῦμε νὰ συμβάλλουμε στὴ διαμόρφωση φιλικῶν καὶ εἰρηνικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν λαῶν. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀποστολή μας καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι συμμετέχουν σ' αὐτὴ τὴν Ἐπιτροπὴ βουλευτὲς ἀπὸ ὅλα τὰ κόμματα, συνήθως ἀποφασίζουμε ὁμόφωνα. Καὶ ἔτσι θὰ συνεχίσουμε νὰ ὑπηρετοῦμε ἀκριβῶς αὐτὴ τὴν ἀποστολή ποῦ μᾶς ἔχει ἀναθέσει τὸ Ἑλληνικὸ Κοινοβούλιο.

Θεοχάρης Τσιόκας: Εἶναι ἓνας κορυφαῖος διορθόδοξος θεσμὸς καὶ μετὰ αὐτὴ τὴν ἐννοία ἡ συνεργασία τῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρθοδοξίας τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο καὶ μετὰ τὸ Πατριαρχεῖο εἶναι ἐκ τῶν

ὧν οὐκ ἄνευ. Νομίζω ὅτι ἡ πνευματικὴ ἀλληλοτροφοδότηση μεταξύ Ὁρθοδόξων, σὲ μιὰ περίοδο ποὺ ὑπάρχει κρίση τῶν θεσμῶν, κρίση ἀξιοπιστίας, μπορεῖ νὰ συμβάλῃ σημαντικὰ σὲ αὐτὰ τὰ ζητήματα. Νομίζω ὅτι αὐτὰ τὰ θέματα ἔχουν μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ μὲ τὴ βοήθειά σας μποροῦμε νὰ τὰ ἀντιμετωπίσουμε.

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

**Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων κ. Νικήτας Κακλαμάνης
στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπή.**

Ἀθήνα, 21 Μαρτίου 2008

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος ἐδέχθη στὶς 09.45 τὸ πρωὶ σὲ ἐπίσκεψη στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν τὸν Δήμαρχο Ἀθηναίων κ. Νικήτα Κακλαμάνη.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἡ Ὑπερνομάρχης Ἀθηνῶν-Πειραιῶς κ. Κωνσταντίνα Μπέν στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπή.

Ἀθήνα, 21 Μαρτίου 2008

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος ἐδέχθη στὶς 12.30 τὸ μεσημέρι σὲ ἐπίσκεψη στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ τὴν Ὑπερνομάρχην Ἀθηνῶν-Πειραιῶς κ. Κωνσταντίνα Μπέν.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Περὶ τοῦ τραυματισμοῦ τοῦ Μακαριωτάτου

Ἀθήνα, 24 Μαρτίου 2008

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος δὲ δύναται νὰ χοροστατήσει στὴν ἐπίσημη Δοξολογία ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ποὺ τελεῖται αὔριο στὸν Καθεδρικό Ἱερό Ναὸ Ἀθηνῶν, λόγῳ διαγνωσθέντος κατάγματος ἔσω σφυροῦ δεξιοῦ ἄκρου ποδὸς ποὺ ὑπέστη σήμερα τὸ πρωὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησή του ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς Καθαμάτας.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Σὲ ἐπέμβαση ὑπεβλήθη ὁ Μακαριώτατος

Ἀθήνα, 24 Μαρτίου 2008

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος ὑπεβλήθη σήμερα τὸ ἀπόγευμα στὴ «Βιοκλινικὴ Ἀθηνῶν» σὲ ἐπιτυχή ὀρθοπαιδικὴ ἐπέμβαση ἀνοικτῆς ἀνάταξης καὶ ἐσωτερικῆς ὀστεοσύνθεσης τοῦ κατάγματος τῆς δεξιᾶς ποδοκνημικῆς μὲ συμπιεστικὸ κοκλῖα στὸ ἔσω σφυρό. Ἡ ἐπέμβαση, ποὺ διήρκεσε πενήντα λεπτά, διενεργήθηκε ὑπὸ συνδυασμένη (ραχιαία-ἐπισκληρίδιο) ἀναισθησία.

Ὁ Μακαριώτατος προβλέπεται ὅτι θὰ παραμείνει στὴν ὡς ἄνω κλινικὴ γιὰ ἓνα ἕως δύο εἰκοσιτετράωρα.

Ὡς ἐκ τούτου, ἡ ἐιρηνικὴ ἐπίσκεψή του στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως ἀναβάλλεται.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

ΙΕΡΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ

**Ἱερὰ Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως,
Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσας**

Δηλώσεις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Ἀνδρέα

Ἐν Δελβινακίῳ τῇ 17ῃ Μαρτίου 2008

Τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, 16.3.2008, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσας κύριος Ἀνδρέας, στὸ κήρυγμά του, στὸν ἐν Κονίτῃ Ἱ. Ναὸ τοῦ Ἁγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ, ἔκανε δύο ἐπισημάνσεις. Ἡ πρώτη ἀφορᾷ στὸ κῦμα τῆς διαφθορᾶς ἀπὸ τὸ ὁποῖο δεινοπαθεῖ ἡ κοινωνία. Στὴν δεύτερη, εἶπε μεταξύ ἄλλων τὰ ἑξῆς:

«Ἀνέκαθεν, οἱ ρόλοι Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἦσαν καὶ εἶναι διακριτοί, ἀλλ' αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει λόγῳ στὰ δρώμενα τοῦ ἔθνους. Ἄν αὐτὸ ἐννοοῦν, δηλώνω εὐθέως ὅτι διαφωνῶ ριζικά. Γιατί, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, θὰ πρέπη νὰ διαγράψουμε τὸν Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανό, τὸν Παπαφλέσσα, τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν Χρύσανθο, ποὺ, περιφρονώντας τὴν ἐπηρμένη ὀφρῦ τῶν Γερμανῶν Ναζιστῶν, τοὺς πέταξε κατὰμουτρα τὴν ἄρνησή του νὰ ὀρκίσῃ τὴν γερμανοπρόβλητη κατοικικὴ κυβέρνηση

τοῦ Τσολλάκογλου. *Νὰ διαγράψουμε τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Δαμασκνό, ποὺ στὰ χρόνια τῆς Κατοχῆς στάθηκε τὸ γερὸ ἀντιστύλι γιὰ τὸν λαὸ μας, ὅταν ὁ πολιτικὸς κόσμος εἶχε κυριολεκτικὰ ἐξαφανισθῆ, καὶ ποὺ στὸ τέλος τῆς Κατοχῆς κρίθηκε ὡς ὁ μόνος κατάλληλος γιὰ ν' ἀναλάβῃ τὴν Ἀντιβασιλεία;*

Νὰ διαγράψουμε τὸν Πρωθυεράρχη Σπυρίδωνα Βλάχο, ποὺ ἔλεγε, ὅτι “δὲν ὑπάρχει ζήτημα ποὺ νὰ ἀπασχολῆ τὸν λαὸ καὶ νὰ μὴν ἐνδιαφέρῃ τὴν Ἐκκλησία”;
(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ἡμερίδα γιὰ τὸν Γέροντα Βησσαρίωνα

Μὲ μεγάλη ἐπιτυχία πραγματοποιήθηκε τὸ Σάββατο 22 Μαρτίου Ἡμερίδα ἀφιερωμένη στὴ μνήμη τοῦ Γέροντος Βησσαρίωνος μὲ θέμα: «Εἰς ΤΙΜΗΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΗΝ ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ», ἡ ὁποία χαρακτηρίστηκε ἀπὸ τὴν ἀθρόα προσέλευση κλήρου καὶ λαοῦ στὸ κατάμεστο Δημοτικὸ Θέατρο Λαμίας, καθὼς τὴν παρακολούθησαν πάνω ἀπὸ 800 ἄνθρωποι.

Τὴν ἑναρξη τῆς Ἡμερίδας κήρυξε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Νικόλαος, ὁ ὁποῖος στὴν εἰσαγωγικὴ του ὁμιλία, ἀφοῦ πρῶτα διάβασε μῆνυμα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμου Β', στὸ ὁποῖο ὁ Μακαριώτατος ἐκφράζοντας «ἐκ μέσης καρδίας τὴν τιμὴ καὶ τὸν σεβασμὸ πρὸς τὸν ἀσιδίμο ἱερομόναχο Βησσαρίωνα τῆς σεβασμίας καὶ ἱστορικῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγάθωνος» καὶ μὲ τὴν εὐχὴ «ἡ ἀναφορὰ στὸν γέροντα καὶ ὁ ἱερὸς στοχασμὸς νὰ ἀποβεῖ πρὸς ὄφελος ὄλων», τόνισε ὅτι μετὰ ἀπὸ δύο χρόνια σιωπῆς ἦρθε ἡ ὥρα ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις νὰ μιλήσῃ, γιατί ἂν δὲν μιλήσῃ καὶ τώρα «οἱ λίθοι κεκράζονται». Στὴ συνέχεια ὁ Σεβασμιώτατος διάβασε ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ἔκθεση πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ποὺ εἶχε συντάξῃ δύο χρόνια νωρίτερα, προκειμένου νὰ ἐνημερώσῃ τὴν Ἱεραρχία γιὰ τὸ γεγονὸς ποὺ συγκλόνιζε τὸν κόσμο, ἐντὸς ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ λάβῃ τὸν ἔπαινο τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν σοβαρὴ καὶ νηφάλια ἀντιμετώπιση τοῦ ὄλου θέματος.

Στὴ συνέχεια μίλησε γιὰ τὸν γέροντα Βησσαρίωνα ὁ πανοσιὸλ. Ἀρχιμανδρίτης π. Δαμασκνὸς Ζαχαράκης, Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγάθωνος μὲ θέμα: «Πὼς ἔζησα τὸν Γέροντα Βησσαρίωνα». Μεταξὺ ἀλλῶν ὁ εἰσηγητὴς ἀνέφερε ὡς κατάθεση ψυχῆς πολλὰ περιστατικὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ γέροντα καὶ μίλησε γιὰ τὸν «παπούλη», ὅπως τὸν ἔλεγαν οἱ τότε μαθητὲς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Λαμίας.

Ἡ δεύτερη εἰσήγηση ἔγινε ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Δράμας κ. Παῦλο μὲ θέμα: «Ὁ Γέροντας Βησσαρίων ὡς πρότυπον Μοναχοῦ». Ὁ Σεβασμιώτατος ἐξῆρε τὴν προσωπικότητα τοῦ γέροντα τονίζοντας ὅτι ἔζησε ἐν Χριστῷ, μὲ ταπείνωση καὶ τελεία ἀκτημοσύνη.

Ἡ τρίτη εἰσήγηση εἶχε θέμα: «Ὁ Γέρον Βησσαρίων ὡς πνευματικὸς» καὶ ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Βαρνάβα. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης τόνισε ὅτι ὁ Γέροντας δὲν μιλοῦσε ποτὲ ἐπιτηδευμένα, ἦταν γνήσιος καὶ καθαρὸς μὲ τὴν σφραγίδα τῆς καθαρῆς ἀγάπης καὶ τόνισε ὅτι ὁ πατέρας Βησσαρίωνας εἶχε τὴν ἰκανότητα νὰ διεισδύει διακριτικὰ στὴν ψυχὴ τοῦ ἐξομολογούμενου, καὶ ἀντιλαμβάνονταν τὴν πνευματικὴ πατρότητα ὡς διακονία καὶ ὄχι ὡς ἐξουσία, ἐπιβολὴ καὶ ἐξάρτηση.

Μετὰ τὸ τέλος καὶ τῆς τρίτης εἰσηγήσεως ἐψάλλησαν ἐπίκαιροι ὕμνοι ἀπὸ τὴν χορωδία τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως «Γερμανὸς ὁ Μελωδός», ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ Καθηγητοῦ καὶ Πρωτοψάλτου κ. Χαραλάμπους Ριμπᾶ.

Ἀκολούθησε διάλειμμα ὅπου προσφέρθηκε σὲ ὄλους τοὺς παρευρισκομένους καφὲς καὶ νησιήσιμα ἐδέσματα ποὺ εἶχαν ἐτοιμάσει οἱ ἐθελόντριες τῶν ἐνοριῶν τῆς Λαμίας.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ διαλείμματος ἄρχισε ἡ τέταρτη εἰσήγηση μὲ θέμα: «Ἡ ποιμαντικὴ προσφορὰ τοῦ π. Βησσαρίωνος στὸν ἄρρωστο ἀδελφὸ μας» ἀπὸ τὸν πανοσιὸλ. Ἀρχιμανδρίτη π. Σεραφεῖμ Ζαφείρη, Ἱεροκήρυκα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ὁ ὁποῖος μίλησε γιὰ τὸν «δικὸ μας ἄνθρωπο», τὸν γέροντα Βησσαρίωνα, καὶ τὸ πολὺπλευρο ἔργο του κοντὰ στὸν πάσχοντα συνάνθρωπο τοῦ Νοσοκομείου. Εἶπε μάλιστα ὅτι σύμφωνα μὲ κάποιους ὑπολογισμοὺς ὁ Γέροντας Βησσαρίωνας ἐξομολόγησε πάνω ἀπὸ 9.000 ἀνθρώπους.

Στὴ συνέχεια τῆς Ἡμερίδας τὸ λόγο πῆρε ἡ φιλόλογος κα. Νίκη Κακριμάνη-Ντζζίδου μὲ θέμα: «Ἡ κοινωνική προσφορὰ τοῦ Γέροντος Βησσαρίωνος». Ἡ κα Ντζζίδου μὲ ἀφορμὴ τὴν κοινωνικὴ προσφορὰ τοῦ Γέροντος τόνισε, μεταξύ ἄλλων, ὅτι ὁ Γέροντας ἦταν ἕνας ἄγγελος καλωσύνης καὶ ἀνθρωπιᾶς καὶ φρόντιζε νὰ ἀποφυλακίσαι φυλακισμένους, νὰ προικοδοτήσαι ἄπορες κοπέλλες, νὰ πληρώσαι τὰ δίδακτρα φτωχῶν σπουδαστῶν, νὰ βοηθήσαι πολλὸ κόσμον νὰ ἀποκατασταθεῖ ἐπαγγελματικά. Ἡ κυρία Ντζζίδου ἐκλείσει τὴν ὁμιλία της διατυπώνοντας τὴν βεβαιότητα ὅτι στὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ἀρμόζει κάθε τιμὴ καὶ δόξα.

Τὴν ἕκτη εἰσήγηση παρουσίασε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀθμωπίας κ. Ἰω-ὴν μὲ θέμα: «Ἡ τιμὴ τῶν Ἱερῶν Λειψάνων στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία». Ὁ Σεβασμιώτατος ἀναφέρθηκε μὲ τὸν πνευματικὸ τοῦ λόγο στὶς ὀρθόδοξες διαστάσεις καὶ τὶς ἀγιογραφικὲς προϋποθέσεις ποὺ ὀδηγοῦν στὴν τιμὴ τῶν Ἱερῶν λειψάνων τῶν ἁγιασμένων προσωπικοτήτων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἡ ἕβδομη εἰσήγηση εἶχε θέμα: «Ἡ πνευματικότης τοῦ Ἱεροῦ ἀνδρὸς Βησσαρίωνος Κορκοηιάκου» καὶ ἔγινε ἀπὸ τὸν Ὁσιοπ. Ἀγιορείτη Μοναχὸ Μωϋσῆ, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ γνωστὸ του γλαφυρὸ λόγο ἔδειξε πῶς ὁ Γέροντας Βησσαρίωνος μὲ τὴν ἀπλότητα τοῦ βίου του καὶ τὴν ἀγαθότητα τῆς προσωπικότητάς του ἔφθασε σὲ ὕψη ἀρετῆς καὶ δέχθηκε τὴ Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς εἰσηγητὲς εἶχαν προσωπικὴ γνῶση καὶ ἐμπειρία ἀπὸ τὸν γέροντα Βησσαρίωνα καὶ αὐτὸ ἔκανε τὶς εἰσηγήσεις τους νὰ ἔχουν πολλὰ βιωματικά στοιχεία, καθὼς καὶ πληροφορίες ἄγνωστες σχετικὰ μὲ τὴ ζωὴ τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος.

Τέλος, ὁ Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Νικόλαος εὐχαρίστησε ὅλους τοὺς εἰσηγητὲς γιὰ τὸν κόπο στὸν ὁποῖο ὑπεβλήθηκαν γιὰ νὰ παρουσιάσουν μὲ ἐμπειριστατικὸ τρόπο τὴν προσωπικότητα τοῦ Γέροντος Βησσαρίωνος. Ἐκανε δὲ ἰδιαίτερη μνεία στὴ συμμετοχὴ τοῦ κόσμου, ποὺ συνέρρευσε ἀπὸ κάθε μέρος τῆς Φθιώτιδας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὁποῖοι ἦρθαν γιὰ νὰ μάθουν ὅσο καὶ νὰ τιμῆσουν τὴν ἁγιασμένη μορφή τοῦ αἰῶνα μας, τοῦ ὁποῖου τὴν ἀφθαρσία τοῦ σκηνώματος ἡ Ἱερὰ Σύνοδος χαρακτή-

ρισε «σημεῖον» τοῦ οὐρανοῦ, δηλαδὴ μῆνυμα πρὸς τὸ λαὸ μας καὶ τὴν ἐποχὴ μας.

Ἡ ὄλη ἐκδήλωση μαγνητοσκοπήθηκε ἀπὸ τὸ κανάλι 4E, ποὺ ἐκπέμπει καὶ δορυφορικά, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν τοπικὸ τηλεοπτικὸ σταθμὸ «Στὰρ Κεντρικῆς Ἑλλάδας» καὶ θὰ προβληθεῖ κατὰ τὴ διάρκειά τοῦ προγράμματός τους.

Τίμησαν μὲ τὴν παρουσία τους τὴν Ἡμερίδα οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Καρπενησίου κ. Νικόλαος, Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος, ὁ Διευθυντὴς τοῦ πολιτικοῦ γραφείου τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Κων. Σταϊκούρας, ὁ Βουλευτὴς κ. Χρῆστος Σταϊκούρας, ὁ Νομάρχης Φθιώτιδος κ. Ἀθανάσιος Χειμάρης, ὁ Πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Λαμίας κ. Γ. Νερολῆς, ὁ Ἀντιδήμαρχος κ. Βασ. Κουτκιᾶς, ὁ ὁποῖος ἐκπροσώπησε τὸν Δήμαρχο Λαμίας, πολλοὶ Δήμαρχοι πόλεων τῆς Φθιώτιδος, ὅπως Ἀγίου Κωνσταντίνου, Λιανοκλαδίου, Πελασγίας καὶ Τυμφρηστοῦ, πολλοὶ Δημοτικοὶ Σύμβουλοι, ὁ νέος Στρατηγὸς τῆς Ἀστυνομίας κ. Ραχωβίτσας, ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῶν τοπικῶν πολιτικῶν, στρατιωτικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ὑπόλοιπων σωμάτων ἀσφαλείας, ἀνάμεσά τους ὁ προϊστάμενος τῆς τροχαίας Λαμίας κ. Ἀντώνιος Ραχαβέλης, ὁ ὁποῖος εἶχε καὶ προσωπικὴ μέριμνα γιὰ τὴ διαφύλαξη τῆς εὐρυθμῆς κυκλοφορίας στὸν χῶρο ἔξω τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου, ὁ πρόεδρος τοῦ Νοσοκομείου Λαμίας κ. Δημήτριος Μπριάνης, πολλοὶ ἠγούμενοι καὶ ἠγούμενες μὲ τὶς συνοδείες τους τῶν Ἱερῶν Μονῶν τόσο τῆς Μητροπόλεως Φθιώτιδος ὅσο καὶ τῆς ὑπόλοιπης Ἑλλάδας, καθὼς ἐκπρόσωποι τοῦ Ἁγίου Ὁρους, οἱ Ἱερομόναχοι Ἀμβρόσιος Λαυρεώτης καὶ Ἐπιφάνιος Παντοκρατορινός.

Ἐπίσης πολλοὶ Μητροπολίτες ἀλλὰ καὶ ἄλλες προσωπικότητες τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπέστειλαν συχαρητήριες ἐπιστολὲς γιὰ τὴν πρωτοβουλία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φθιώτιδος νὰ διοργανώσει τὴν ἡμερίδα πρὸς τιμὴν τοῦ Γέροντος Βησσαρίωνος.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φθιώτιδος κλείνοντας τὴν κατὰ γενικὴ ὁμολογία ἐξαιρετικὰ ἐπιτυχημένη Ἡμερίδα εὐχαρίστησε γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τοὺς εἰσηγητὲς, καὶ γιὰ τὸν ἐπιπλέον λόγο ὅτι ἦταν ἀκριβεῖς στὶς εἰσηγήσεις τους καὶ εἶχαν ὅλες θαυμάσιο περιεχόμενο. Ἐπίσης τόνισε ὅτι ἡ ἐμφάνιση τοῦ θαυμαστοῦ γεγονότος τῆς ἀφθαρσίας τοῦ σκηνώματος τοῦ μακαριστοῦ

γέροντος Βησσαρίωνος ἦρθε νὰ δώσει δύναμη στοὺς πιστοὺς σὲ μία ἐποχὴ σκανδαλολογίας καὶ ἀρνητισμοῦ.

Τὸ μεσημέρι ὁ Σεβασμιώτατος μαζί μὲ τοὺς εἰσηγνῆτες μετέβησαν πρὸς προσκύνηση στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἀγάθωνος, ὅπου στὴ συνέχεια τοὺς παρετέθη ἐπίσημο γεῦμα.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κερκύρας, Παξῶν καὶ Διαποντίων νήσων

Στὴν Κέρκυρα λείψανο τοῦ ἁγίου Λουκᾶ ἀρχιεπισκόπου Συμφερουπόλεως τῆς Κριμαίας

Τὸ περασμένο Σάββατο 5 Ἀπριλίου στὶς 12 τὸ μεσημέρι, ἔγινε ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη μας κ. Νεκτάριο, κληρικοὺς καὶ πλήθους πιστῶν, ἡ ὑποδοχὴ τῶν λειψάνων τοῦ νεοφανοῦς Ἀγίου Λουκᾶ, Ἀρχιεπισκόπου Συμφερουπόλεως τῆς Κριμαίας στὸ Ἱερὸ Προσκύνημα τοῦ Ἀγίου Σπυριδῶνος. Τὰ λείψανα τοῦ Ἀγίου παρέμειναν ἕως τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς 6 Ἀπριλίου καὶ δόθηκε ἡ εὐκαιρία σὲ πολλοὺς πιστοὺς νὰ προσκυνήσουν καὶ νὰ λάβουν εὐλογία ἀπὸ τὸν Ἅγιο Λουκᾶ.

Μὲ ἐπιτυχία ἡ ἐκδήλωση πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀγίου Λουκᾶ ἀρχιεπισκόπου Συμφερουπόλεως τοῦ θαυματουργοῦ

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις σὲ συνεργασία μὲ τὴν Ἑνωσὴ Χριστιανῶν Ἐπιστημόνων Ν. Κερκύρας, πραγματοποιήσε μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ ἐρχομοῦ στὴν Κέρκυρα λειψάνου τοῦ νεοφανοῦς Ἀγίου Λουκᾶ, Ἀρχιεπισκόπου Συμφερουπόλεως Κριμαίας, τοῦ ἱατροῦ, ἐκδήλωση τὸ Σάββατο 5 Ἀπριλίου τὸ ἀπόγευμα, στὸ κατάμεστο ἀπὸ κόσμον Ἀμφιθέατρο τοῦ Ἰδρύματος Χρονίως Πασχόντων «Ἡ Πλησιότερα», μὲ ὀμιλητὴ τὸν Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη π. Νεκτάριο Ἀντωνόπουλο, ἡγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σαγματᾶ Θηβῶν, ὁ ὁποῖος μίλησε γιὰ τὸν Ἅγιο, καὶ σχολίασε εἰδικὸ ντοκιμαντέρ τὸ ὁποῖο ἀναφέρονταν μὲ συγκλονιστικὲς λεπτομέρειες στὴ ζωὴ καὶ τὰ θαύματά του.

Τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ ἁγίου Λουκᾶ

Νέα χειροτονία στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη

Τὴν Κυριακὴ 6 Ἀπριλίου 2008 ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κερκύρας, Παξῶν καὶ Διαποντίων Νήσων κ. Νεκτάριος λειτούργησε στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ὑ. Θεοτόκου τῶν Στερεωτῶν (Παναγία τῶν Ξένων), ὅπου τέλεισε τὴν εἰς διάκονον χειροτονία τοῦ μοναχοῦ Χριστόδουλου (Γεωργίου) Τρίκκου, ἀποφοίτου τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Βελιᾶ Ἰωαννίνων.

Στὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας ἀπένειμε τὸ ὄφικιο τοῦ Οἰκονόμου στὸν Αἶδ. Πρεσβύτερο Ἀλέξανδρο Πίκουλη ἀφημέριό τῆς ἐνορίας τῶν Μπενιτσῶν.

Ἱερὰ Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Γεῦμα στὶς ἀρχὲς καὶ σὲ φορεῖς τῆς Θεσσαλονίκης Παρέθεσε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νεαπό- λεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Βαρνάβας τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας

«Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ζύμη ποὺ προορίζεται νὰ ζυμώσει ὅλο τὸν κόσμον γι' αὐτὸ ὀφείλει νὰ δείχνει εὐαισθησία γιὰ τὸ κοινωνικὸ γίγνεσθαι καὶ νὰ εἶναι ὅσο πιὸ κοντὰ γίνεται στὸν καθημερινὸ ἄνθρωπο, ἐξερχόμενη πρὸς συνάντηση, εὐαγγελισμὸ καὶ μεταμόρφωση τοῦ κόσμου».

Μὲ τίς σκέψεις αὐτές, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Βαρνάβας ὑπο-

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Βαρνάβας τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ τὴν λιτάνευση τῶν ἱερῶν εἰκόνων.

δέχθηκε τοὺς προσκεκλημένους, –τοπικοὺς βουλευτές, Δημάρχους τῆς Δυτικῆς Θεσσαλονίκης, ἐκπροσώπους Ἀρχῶν καὶ Φορέων τῆς πόλης, ἀνθρώπους τῶν Γραμμάτων καὶ Ἐπιχειρηματίες–, στὸ γεῦμα ποὺ παρέθεσε πρὸς τιμὴν τους τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, συνεχίζοντας τὴν παράδοση τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκφράζοντας μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τὴ σημασία τῆς μεγάλης αὐτῆς ἡμέρας.

«Σήμερα εἴμαστε ὅλοι ἐδῶ» ἐπισήμανε ὁ Σεβασμιώτατος, «ὄχι γιὰ νὰ αὐτοθαυματοῦμε, νὰ δρέψουμε ἐγκώμια καὶ νὰ στεφανώσουμε ἑαυτοὺς, ἀλλὰ γιὰ νὰ διακηρύξουμε τὴ νίκη τῆς Ὁρθοδοξίας ἐνάντια στὸ σκότος καὶ τὴν πλάνη τῶν αἱρέσεων. Ὡστόσο, ἔχουμε ὑποχρέωση νὰ μὴ μείνουμε σὲ μιὰ ἐπιφανειακὴ θριαμβολογία, ἀλλὰ, ἀνατρέχοντας πίσω στὴν ἱστορία, νὰ συνειδητοποιήσουμε ξεκάθαρα τὴν ἀποστολή μας, καθὼς ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία εἶναι ἡ ἐπανάστασή της στὴ δόξα τοῦ πα-

ρελθόντος καὶ στὴν ἀσφάλεια τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς δύναμης. Ἡ Ἐκκλησία, ὅμως, δὲν μπορεῖ νὰ μείνει στὸ περιθώριο, θεατῆς τῶν γεγονότων, ἀλλὰ ὀφείλει νὰ ἐξέλθει καὶ νὰ διαλεχθεῖ δημιουργικὰ μὲ τὸν σύγχρονο κόσμο».

Νωρίτερα, μετὰ τὸ Ἀρχιερατικὸ Συλλεῖτουργο καὶ τὴ Λιτάνευση τῶν Ἱερῶν Εἰκόνων, ὁ Σεβασμιώτατος ἀπένειμε τὴν ὑψίστη τιμὴ τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου Α΄ τάξεως στοὺς Ἀδελφοὺς Νικόλαο καὶ Λεωνίδα Παπαγεωργίου, οἱ ὁποῖοι, ὅπως χαρακτηριστικὰ ὑπογράμμισε, «βαδίζουν στὸ ἴχνη τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τοῦ γένους μας, συνεχίζοντας τὴν παράδοση τῆς προσφορᾶς μὲ ἔργα εὐποιίας καὶ κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, ὅπως, μεταξὺ ἄλλων, τὸ πρότυπο Νοσοκομεῖο Παπαγεωργίου καὶ ἡ Ἑστία Γερόντων Παπαγεωργίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΥΠΡΟΥ

Χειροτονία νέου Χωρεπισκόπου

Τὸ Σάββατο 29 Μαρτίου 2008 ἔγινε στὸν Καθεδρικό ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τὸ Μήνυμα γιὰ τὴν ἐκλογή τοῦ ἐψηφισμένου Χωρεπισκόπου Μεσαορίας κ. Γρηγορίου, τὴν ἐπομένη δὲ μέρα, τὴν Κυριακὴ 30 Μαρτίου, ἡ χειροτονία, ἡ ὁποία τελέστηκε στὸν ἱερὸ ναὸ Παναγίας Εὐαγγελιστρίας Παλουριωτίσσης στὴ Λευκωσία, προΐσταμένου τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Χρυσοστόμου.

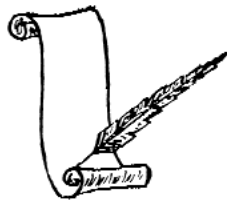
Ὁ Μακαριώτατος προσφωνώντας τὸ νέο βοηθὸ Ἐπίσκοπο τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, διακήρυξε ὅτι ὅλοι ὅσοι ἀποτελοῦν τὴ διοικοῦσα Ἐκκλησία, σὲ συνεργασία μὲ τὴν Οἰκογένεια, μὲ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ ὅλους τοὺς Φορεῖς τῆς Πατρίδας μας, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀγωνισθοῦμε ὥστε νὰ σώσουμε τὴ νεολαία μας ἀπὸ τὰ ἀσύδοτα καὶ ψυχοφθόρα ρεύματα τῆς Δύσεως καὶ νὰ ἀναλάβουμε μὲ ζώπυρη ἀγάπη, μιὰ ἔντονη πνευματικὴ σταυροφορία, γιὰ νὰ τῆς ἐμπνεύσουμε τὴν ἀφοσίωση πρὸς τὶς ἀνώτερες ἀξίες τῆς ζωῆς, ὅπως εἶναι ἡ ἀρετὴ τῆς ἀγνότητας, τὸ ὄραμα μιᾶς εὐτυχισμένης οἰκογένειας, ἡ ἐλευθερία τῆς πατρίδας, τὰ χριστιανικὰ βιώματα τῆς ζωῆς καὶ πρὸ πάντων ἡ πίστη καὶ ἡ προσδοκία τῆς αἰωνιότητος. Ἐπίσης, ὁ

Μακαριώτατος διεμήνυσε πὼς ἡ Ἐκκλησία, ἀκολουθοῦσα τὴ χρεωστικὴ ἱστορικὴ καὶ ἐθνικὴ τῆς παράδοση, θὰ συνεχίσει μὲ σθένος τὸν ἀγῶνα Τῆς, μέχρι ὅτου ἐλευθερωθοῦν τὰ σκλαβωμένα ἐδάφη μας, οἱ ναοὶ καὶ τὰ μοναστήρια μας καὶ μέχρι ὅτου ἐπιστρέψει καὶ ὁ τελευταῖος πρόσφυγας στὴν πατρογονικὴ του ἐστία.

Στὸν ἐνθρονιστήριο του λόγῳ ὁ Χωρεπίσκοπος Μεσαορίας κ. Γρηγόριος ἀνέφερε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἀφουγκραστοῦμε τὴν ἀγωνία, τὸν πόνο καὶ τὰ ἀδιέξοδα τῶν παιδιῶν, νὰ προσευχηθοῦμε γι' αὐτὰ καὶ νὰ τοὺς συμπαρασταθοῦμε ἐμπράκτως μὲ κατανόηση καὶ στοργή. Ἀναφερόμενος στὸ ἔθνικό μας πρόβλημα, ἐξέφρασε τὴ διάθεση νὰ ἐργαστεῖ γιὰ τὴν διεκδίκηση τῆς κατεχόμενης Μεσαορίας, ἀλλὰ καὶ κάθε τουρκοπατημένης γῆς.

Ὁ Χωρεπίσκοπος Μεσαορίας, μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία, δεχόταν τὶς συχαρητήριες εὐχὲς ἐπισήμων καὶ λαοῦ, τόσο στὸν ἱερὸ ναὸ μέχρι τὸ μεσημέρι ὅσο καὶ στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ κατὰ τὶς ἀπογευματινὲς ὥρες.

Ὁ Θεοφιλέστατος Χωρεπίσκοπος Γρηγόριος (Χατζηουρανίου) εἶναι πτυχιούχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ ἔχει μεταπτυχιακοὺς τίτλους ἀπὸ Βρετανικὰ Πανεπιστήμια καὶ ἀπὸ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν στὸν Τομέα τῆς Πατρολογίας.

**Κανονισμὸς περὶ Συστά-
σεως καὶ Λειτουργίας Ἐκ-
κλησιαστικοῦ Ἰδρύματος
ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «ΓΕ-
ΝΙΚΟΝ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΤΑ-
ΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟ-
ΠΟΛΕΩΣ ΔΡΑΜΑΣ»**

**Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 29 παράγρ. 2 καὶ 59 παράγρ. 2 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»,
2. Τὰς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμενούσης Ἐκκλησίας τὰς ἀπορροεῦσας ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐπιταγῶν, τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νομῶν τοῦ Κράτους πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα.
3. Τὰς ὑφισταμένας κοινωνικὰς καὶ πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας.
4. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 948/28.12.2007 Πράξιν καὶ τὴν ταυτάρημον Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δράμας κ. Παύλου.
5. Τὴν ἀπὸ 25.2.2008 Γνωμάτευσιν τοῦ Νομικοῦ Γραφείου τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.
6. Τὴν ἀπὸ 29.2.2008 Ἀπόφασιν Αὐτῆς.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Συνιστᾷ εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Δράμας Ἐκκλησιαστικὸν Ἴδρυμα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «ΓΕΝΙΚΟΝ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΔΡΑΜΑΣ», τὸ ὁποῖον θὰ λειτουργεῖ ὡς ἐξηρητημένη Ὑπηρεσία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτῆρος, ὑπὸ τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ἐποπτείαν αὐτῆς. Ἡ ὀργάνωσις, διοικήσις, διαχειρίσις καὶ λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος τούτου θὰ διέπεται ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

**ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑΝ: «ΓΕΝΙΚΟΝ
ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΔΡΑΜΑΣ»**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Ἴδρυσις - Ἱεδρα - Σκοπὸς

Ἄρθρον 1

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Δράμας συνιστᾶται Εὐαγὲς Ἐκκλησιαστικὸν Ἴδρυμα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «ΓΕΝΙΚΟΝ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΔΡΑΜΑΣ».

Τὸ Ἴδρυμα τοῦτο τελεῖ ὑπὸ τὴν διοίκησιν καὶ ἐποπτεῖαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας, ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν αὐτῆς, αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως, μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτῆρος.

Ἐδρα τοῦ Ἰδρύματος ὀρίζεται ἡ ἔδρα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας καὶ συγκεκριμένως ἡ πόλις τῆς Δράμας.

Παραρτήματα τοῦ Ἰδρύματος ἰδρύονται καὶ λειτουργοῦν εἰς ἐκάστην Ἑνορίαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἐδρεύοντα καὶ συστεγαζόμενα εἰς τοὺς οἰκείους Ἑνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς.

ἄρθρον 2

Σκοποὶ τοῦ Ἰδρύματος

Σκοποὶ τοῦ Ἰδρύματος εἶναι:

1. Ἡ περίθαλψις τῶν ἀπόρων καὶ ἐνδεῶν ἑνοριτῶν, τῶν ὀρφανῶν, τῶν ἀποδεδειγμένων ἀπόρων οἰκογενειῶν.

2. Ἡ καταβολὴ ἐξόδων δι' ἀποφυλάκισιν ἀτόμων εὐρισκομένων εἰς φυλακὰς, ὡς καὶ ἡ προστασία τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν.

3. Ἡ ἀγορὰ φαρμάκων, καυσίμων καὶ τροφίμων διὰ τοὺς ἀπόρους καὶ ἐνδεεῖς, τὰ ὀρφανὰ καὶ τὰς ἀπόρους οἰκογενείας.

4. Ἡ ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ συμπαράστασις εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους Ἰασοὺς τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν, εἰς Ἑλληνας νεοπρόσφυγας ἐκ Ρωσίας καὶ τῶν χωρῶν τῆς τέως Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, εἰς Βορειοηπειώτας, τὸ Οἰκουμηνικὸν Πατριαρχεῖον ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τὸ Ἑλληνορθόδοξον Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων.

5. Ἡ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ τῶν Κατασκηνώσεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

6. Ἡ βράβευσις, δι' οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως, τῶν ἀριστούχων Ἱεροσπουδαστῶν, ὡς καὶ τῶν ἄλλων σπουδαστῶν καὶ φοιτητῶν τῆς Μητροπολιτικῆς Περιφερείας.

7. Ἡ λειτουργία Τραπεζῆς ἀγάπης ἐνθα καθημερινῶς θὰ σιτίζονται οἱ ἄποροι.

8. Ἡ ἐνίσχυσις πολυτέκνων οἰκογενειῶν.

9. Ἡ παροχὴ πνευματικοῦ καὶ ἐθνικοῦ καταρτισμοῦ τῶν χριστιανῶν τῆς Μητροπολιτικῆς Περιφερείας, δι' ἐκδόσεων ἐντύπων, φυλλαδίων, παραγωγῆς δίσκων

ψηφιακῆς τεχνολογίας, μαγνητοταινιῶν, CD, DVD. Τὸν ἐμπλουτισμὸν βιβλιοθηκῶν, πνευματικῶν κέντρων τῶν ἑνοριῶν, κατηχητικῶν σχολείων, κατασκηνώσεων, τῶν πολιτιστικῶν προσφυγικῶν συλλόγων τοῦ Νομοῦ Δράμας.

10. Ἡ σύστασις καὶ λειτουργία ἐκκλησιαστικοῦ βιβλιοπωλείου, παιδικῶν σταθμῶν, αἰθουσῶν διαλέξεων, πνευματικῶν κέντρων, ἐργαστηρίων δημιουργικῆς ἀπασχολήσεως καὶ ἐκφράσεως παίδων.

11. Ἡ ἐνίσχυσις ἱερέων καὶ τῶν οἰκογενειῶν τῶν Μοναχῶν, Μοναζουσῶν ὡσὰκις χρῆζουσι βοήθειας.

12. Ἡ ὑποστήριξις τοῦ ποιμαντικοῦ καὶ φιλανθρωπικοῦ ἔργου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Ἑνοριακὴ ὀργάνωσις

Συγκρότησις καὶ διοίκησις Φιλοπτώχου Ταμείου

ἄρθρον 3

Πρὸς εὐχερεστέραν ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν τοῦ Ἰδρύματος συνιστᾶται παρ' ἐκάστη Ἑνορίᾳ Εἰδικὸν Ταμεῖον ὀνομαζόμενον «ΕΝΟΡΙΑΚΟΝ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ».

ἄρθρον 4

1. Ἐκαστὸν Ἑνοριακὸν Φιλόπτωχον Ταμεῖον στερεῖται ἰδίας νομικῆς προσωπικότητος, διοικεῖται δὲ ὑπὸ πενταμελοῦς (5/μελοῦς) Διοικουσις Ἐπιτροπῆς (ἐφεξῆς Δ.Ε.), διοριζομένης ἐπὶ τριετὴ θτεία καὶ ἀποτελουμένης ἐξ ἐνὸς ἐφημερίου, ὡς Προέδρου, ἐνὸς Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβούλου καὶ τριῶν κυριῶν ἢ δεσποινίδων τῆς Ἑνορίας, μετ' ἰσαριθμῶν ἀναπληρωματικῶν αὐτῶν.

2. Ὁ Ἐφημέριος διορίζεται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου, ὁ Ἐκκλησιαστικὸς Σύμβουλος ὑποδεικνύεται ὑπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καὶ διορίζεται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου, αἱ δὲ κυρίαὶ καὶ δεσποινίδες διορίζονται ὡσαύτως, ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου, τῇ προτάσει τοῦ Προέδρου τοῦ Ε.Φ.Τ.

3. Ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἑνοριακοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου, δύνανται νὰ ἀντικατασταθοῦν καὶ

πρὸ τῆς λήξεως τῆς τριετίας, εἴτε παραιτούμενοι οἰκειοθελῶς, εἴτε μετὰ ἀπὸ ἀπόφασιν τοῦ Μητροπολίτου, ἐφ' ὅσον συντρέχουν εἰδικοί λόγοι, ὅπως ἐνδεικτικῶς, ἀδικαιολόγητος ἀπουσία ἐκ τριῶν συνεχομένων συνεδριάσεων τοῦ Δ.Σ., ἄρνησις ὑπογραφῆς πρακτικῶν, μὴ συνεργασιμότης, τέλεισις ἀξιοποίνου πράξεως, παράβασις τοῦ καθήκοντος ἐχεμύθειας καὶ παραβίασις τῆς ἀρχῆς προστασίας προσωπικῶν δεδομένων τῶν εὑρισκομένων εἰς ἔνδειαν, νόσον ἢ πενίαν κ.ἄ.

4. Τὰ αὐτὰ μέλη τοῦ Ἐνοριακοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου εἶναι ἐπανεκλήξιμα.

5. Μέλος ἀπέχον ἀδικαιολογήτως ἐκ τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ.Ε. πέραν τοῦ διμήνου, θεωρεῖται αὐτοδικαίως παραιτηθέν. Ὡσαύτως καὶ ὁ Πρόεδρος, ἐφόσον παύει νὰ εἶναι ἐφημέριος, καὶ ὁ ἐκκλησιαστικὸς σύμβουλος ἐφόσον ἀπωλέσει τὴν ιδιότητα τοῦ μέλους τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συμβουλίου.

6. Ἡ Δ.Ε. τοῦ Ἐνοριακοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου πρὸς εὐχερεστέραν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου αὐτῆς δύναται νὰ καταρτίζη εἰδικὰς ὑποεπιτροπὰς ὑπὸ ἰδίαν αὐτῆς εὐθύνην.

ἄρθρον 5

1. Ἡ Δ.Ε. κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν αὐτῆς συγκροτεῖται εἰς Σῶμα, ἐκλεγούσα ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς τὸν Γραμματέα καὶ τὸν Ταμίαν.

2. Ὁ Γραμματεὺς τηρεῖ τὰ Πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς, τὸ Βιβλίον Ἀπόρων Ἐνοριτῶν καὶ διεξάγει τὴν σχετικὴν ἀλληλογραφίαν, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν καὶ τὴν εὐθύνην τοῦ Προέδρου τοῦ Ε.Φ.Τ.

3. Ὁ Ταμίαι διαχειρίζεται τὴν περιουσίαν τοῦ Ε.Φ.Τ. καὶ εἶναι ὑπόλογος ἔναντι τῶν μελῶν τοῦ Ε.Φ.Τ. καὶ τοῦ Δ.Σ. τοῦ Γ.Φ.Τ. τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ τηρεῖ τὰ σχετικὰ Βιβλία τῆς διαχειρίσεως.

4. Καθήκοντα Ἀντιπροέδρου τοῦ Ε.Φ.Τ., ἀσκεῖ ὁ Ἐκκλησιαστικὸς Σύμβουλος, ὁ ὁποῖος ἀναπληροῖ τὸν Πρόεδρον ἀπόντα ἢ κωλυόμενον.

ἄρθρον 6

1. Ἡ Διοικούσα Ἐπιτροπὴ τοῦ Ε.Φ.Τ. συνέρχεται τακτικῶς ἅπαξ τοῦ μηνὸς καὶ ἐπιλαμβάνεται τῶν ἐνδια-

φερουσῶν αὐτὴν ὑποθέσεων καὶ ἐλέγχει τοὺς ὑπὸ τοῦ Ταμίου τιθεμένους ὑπ' ὄψιν αὐτῆς πίνακας τῶν εἰσπραθέντων καὶ δαπανηθέντων ποσῶν.

2. Τὸ Δ.Σ. συγκαλεῖται ἐκτάκτως τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου ἢ τῇ αἰτήσει τριῶν μελῶν αὐτοῦ, εὐρίσκεται δὲ ἐν ἀπαρτίᾳ παρόντων τουλάχιστον τριῶν μελῶν καὶ ἀποφασίζει διὰ σχετικῆς πλειοψηφίας τῶν παρόντων. Ἐν ἰσοψηφίᾳ νικᾷ ἡ ψῆφος τοῦ Προέδρου. Ἐὰν μετὰ γενομένην πρόσκλησιν, δὲν εὑρεθεῖ ἡ Δ.Ε. ἐν ἀπαρτίᾳ, συνέρχεται μετὰ δύο ἡμέρας, ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος τῆς ματαιωθείσης συνεδρίας καὶ ἀποφασίζει ἐγκύρως, παρόντων ἀπαραιτήτως τοῦ Προέδρου καὶ δύο τουλάχιστον μελῶν.

ἄρθρον 7

Δύναται παρ' ἐκάστη Ἐνορία, ἐφ' ὅσον συντρέχουν εἰδικοί λόγοι (γέροντες, ἀσθενεῖς, ἐγκαταληλειμμένοι, ἄνεργοι, ὀρφανὰ, ἄποροι), νὰ λειτουργήσει «Ἐνοριακὸν Συσσίτιον», κατόπιν προτάσεως τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Ε.Φ.Τ. καὶ ἐγκρίσεως ὑπὸ τοῦ Γ.Φ.Τ. τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Σκοπὸς αὐτοῦ εἶναι ἡ καθημερινὴ προσφορὰ φαγητοῦ εἰς ἄτομα χρῆζοντα τοιαύτης βοήθειας.

Τὸ «Ἐνοριακὸν Συσσίτιον» θὰ λειτουργεῖ μὲ τὴν ἐθελοντικὴν προσφορὰ κυριῶν καὶ δεσποινίδων τῆς Ἐνορίας, πόροι δὲ λειτουργίας αὐτοῦ εἶναι αἱ προαιρετικαὶ εἰσφοραὶ τῶν φιλοανθρώπων πιστῶν.

Τὸ ὡς ἄνω «Ἐνοριακὸν Συσσίτιον» δὲν ἔχει ἰδίαν οικονομικὴν διαχείρισιν ἀλλὰ ἐντάσσεται εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Ε.Φ.Τ. καθ' ὅτι τυγχάνει δραστηριότης τῶν μελῶν αὐτοῦ.

ἄρθρον 8

Πόροι τοῦ Ἐνοριακοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου εἶναι:

1) Αἱ ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ εἰσπράξεις ἐκ τοῦ εἰδικοῦ «ὑπὲρ τῶν πτωχῶν» κυτίου, τοποθετουμένου εἰς σταθερὰν θέσιν.

2) Τὸ προῖδον ἐκ περιφορᾶς δίσκου εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τὴν πρώτην Κυριακὴν ἐκάστου μηνός.

3) Αἱ προαιρετικαὶ εἰσφοραὶ τῶν πιστῶν.

4) Δωρεαί, ἐπιχορηγήσεις ἢ κληροδοτήματα οἰωνδῆποτε φιλοανθρώπων καὶ τυχὸν δωρεαί, ἢ ἐπιχορη-

γήσεις τοῦ Δημοσίου, Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου ἢ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου ἢ Δήμων καὶ Κοινοτήτων ἢ ἐτέρου Συλλόγου ἢ Ὄργανισμοῦ.

5) Τὸ σαράντα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν (40%) ἐπὶ τῶν προσόδων τοῦ ἐτησίου ἐράνου τῆς «ΗΜΕΡΑΣ ΑΓΑΠΗΣ».

6) Πᾶν ἕτερον ἔσοδον προερχόμενον ἐκ νομίμου πηγῆς.

ἄρθρον 9

Αἱ ὑπὲρ τοῦ Ε.Φ.Τ. εἰσπράξεις ἐκ τοῦ εἰδικοῦ κυτίου ἢ ἐκ περιφορᾶς δίσκου δέον ἀπαραιτήτως νὰ καταμετρῶνται παρόντων τοῦ Προέδρου καὶ δύο τουλάχιστον μελῶν τοῦ Ε.Φ.Τ., νὰ συντάσσεται δὲ Πρακτικὸν Καταμετρήσεως βεβαιουμένου τοῦ εὑρεθέντος ποσοῦ διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Προέδρου καὶ τῶν παρευρισκομένων εἰς τὴν καταμέτρηση μελῶν καὶ νὰ παραδίδεται εἰς τὸν Ταμίαν διὰ τὴν καταχώρησιν εἰς τὸ Βιβλίον Ταμείου. Διὰ τὰς εἰσπράξεις ἐξ εἰσφορῶν, δωρεῶν κ.λ.π. δέον ὅπως ἐκδίδεται σχετικὸν Γραμματίον Εἰσπράξεως, τὸ ὁποῖον ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ Προέδρου, τοῦ Ταμίου καὶ τοῦ καταθέτου.

ἄρθρον 10

Οἱ πόροι τοῦ Ε.Φ.Τ. διατίθενται:

1) Διὰ τὴν οικονομικὴν ἐνίσχυσιν ἀποδεδειγμένως ἀπόρων οἰκογενειῶν, πολυτέκνων οἰκογενειῶν, ὡς καὶ ἐνδεῶν καὶ ἀπόρων ἐνοριτῶν.

2) Διὰ τὴν ἀποφυλάκισιν φυλακισμένων ἐνοριτῶν.

3) Διὰ τὴν ἀγορὰν φαρμάκων καὶ ἰατρικῆς περιθάλψεως ἀσθενῶν, ἀπόρων καὶ ἐνδεῶν ἐνοριτῶν ὡς καὶ δι' ἀγορὰν καυσίμων, κατὰ τὴν περίοδον τοῦ χειμῶνος, δι' ἀπόρους ἐνορίτας.

4) Διὰ τὴν χορήγησιν γαμνηλίου βοηθήματος εἰς ἀπόρους κορασίδας καὶ φοιτητὰς τῆς Ἐνορίας.

5) Διὰ τὴν ἀγορὰν καὶ διανομὴν βιβλίων καὶ σχολικῶν εἰδῶν (τετραδίων, συλλό, κ.λ.π.) εἰς ἀπόρους μαθητὰς, σπουδαστὰς καὶ φοιτητὰς τῆς Ἐνορίας.

6) Διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ φιланθρωπικοῦ ἔργου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τῶν Κατασκηνώσεων αὐτῆς καὶ τῶν Ἱερῶν Μονῶν.

ἄρθρον 11

Ἡ ἀπορία ἐκάστου ἐνδεοῦς καὶ ἀπόρου μετὰ τῆς ἀκριβοῦς διευθύνσεως κατοικίας αὐτοῦ δέον ὅπως ἐξακριβοῦται αὐστηρῶς πρὸ τῆς ἐγγραφῆς αὐτοῦ εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ Βιβλίον Ἀπόρων Ἐνοριτῶν.

ἄρθρον 12

Περὶ τῆς ἀνάγκης παροχῆς βοηθήματος εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ἀποφασίζει ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ διὰ σχετικῆς πλειοψηφίας αὐτῆς, ἐφαρμοζομένων τῶν περὶ ἀπαρτίας διατάξεων τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης ὁ Ταμίαις ἐνεργεῖ τὴν πληρωμὴν ἐκδίδων Ἐνταλμα Πληρωμῆς εἰς τὸ ὁποῖον ἀναγράφεται τὸ ὄνοματεπώνυμον τοῦ βοηθουμένου, ἡ ἀκριβὴς διεύθυνσις τῆς κατοικίας αὐτοῦ καὶ τὸ ποσὸν τοῦ βοηθήματος, ὑπογραφομένου ὑπὸ τοῦ Προέδρου, τοῦ Ταμίου καὶ τοῦ λαμβάνοντος τὸ βοήθημα. Διὰ τὴν καταβολὴν ποσοῦ ἄνω τῶν ἑκατὸν πενήκοντα εὐρώ (150 €) ἀπαιτεῖται ἔγκρισις τῆς Δ.Ε. τοῦ Γ.Φ.Τ.

ἄρθρον 13

Ἐκαστον Ε.Φ.Τ. δικαιούται ὅπως τηρεῖ ὡς διαθέσιμον εἰς τὸ Ταμεῖον αὐτοῦ ποσὸν ἕως διακοσίων πενήκοντα εὐρώ (250 €), τὸ πλεόν αὐτοῦ δέον ὅπως κατατίθεται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ε.Φ.Τ. εἰς οἰανδήποτε Τράπεζαν. Πᾶσα ἀνάληψις χρηματικοῦ ποσοῦ ἐνεργεῖται δι' ἀποφάσεως τῆς Δ.Ε. τοῦ Ε.Φ.Τ. ἐγκρινομένης ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

ἄρθρον 14

Ἐκαστον οικονομικὸν ἔτος διὰ τὰ Ἐνοριακὰ Φιλόπτωχα Ταμεῖα ἄρχεται τὴν 1ην Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ λήγει τὴν 31ην Δεκεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους. Κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριον ἐκάστου νέου ἔτους συντάσσεται ὑπὸ τοῦ Ταμίου ὁ Ἀπολογισμὸς τοῦ διαρρεύσαντος ἔτους καὶ κατὰ τὸν μῆνα Νοέμβριον ἐκάστου ἔτους συντάσσεται ὑπὸ τοῦ Ταμίου ὁ Προϋπολογισμὸς τοῦ νέου ἔτους. Ταῦτα ἐλέγχονται καὶ ἐγκρί-

νονται εἰς ἰδίαν συνεδρίαν τοῦ Ε.Φ.Τ. καὶ υποβάλλονται εἰς τὸ Δ.Σ. τοῦ Γ.Φ.Τ. πρὸς ἔγκρισιν. Πέραν τοῦ ἀνωτέρω ἐλέγχου περιλαμβάνονται ὡς στοιχεῖα εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν καὶ Ἀπολογισμὸν τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ, ἐγκρινομένου ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

ἄρθρον 15

Τὰ Ε.Φ.Τ. τηροῦν τὰ ἑξῆς Βιβλία καὶ στοιχεῖα: α) Βιβλίον Ταμείου, β) Πρακτικὸν καταμετρήσεως κυτίου ἢ δίσκου, γ) Γραμμάτια Εἰσπράξεων, δ) Ἐντάλματα Πληρωμῶν, ε) Βιβλίον Πρακτικῶν Συνεδριάσεων, στ) Πρωτόκολλον εἰσερχομένης καὶ ἐξερχομένης ἀλληλογραφίας, ζ) Βιβλίον Ἀπόρων Ἐνοριτῶν, ἅπαντα ἠριθμημένα καὶ θεωρημένα καθ' ἕκαστον οἰκονομικὸν ἔτος ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Γ.Φ.Τ.

Τὰ Ε.Φ.Τ. διαθέτουν ἰδίαν σφραγίδα φέρουσαν εἰς τὸ μέσον τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου ἢ τῆς Ἁγίας τὸ ὄνομα τοῦ ὁποῦ φέρει ὁ Ἱερὸς Ναὸς καὶ κύκλῳ τὰς λέξεις: «ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΑΜΑΣ - ΕΝΟΡΙΑΚΟΝ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ...».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΓΕΝΙΚΟΝ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ

Κεντρικὴ ὀργάνωσις - Διοίκησις καὶ Ἐκπροσώπησις

ἄρθρον 16

Ἄπαντα τὰ Ἐνοριακὰ Φιλόπτωχα Ταμεῖα ἐποπτεύονται καὶ ἐκπροσωποῦνται ὑπὸ τοῦ Γ.Φ.Τ. ἐδρεύοντος ἐν Δράμῃ καὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Δράμας.

ἄρθρον 17

1. Τὸ Γ.Φ.Τ. διοικεῖται ὑπὸ πενταμελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀποτελουμένου ἐκ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου ὡς Προέδρου, τοῦ ἐκάστοτε Πρωτοσυγκέλλου ὡς Ἀντιπροέδρου, ἐξ ἑνὸς κληρικοῦ καὶ δύο λαϊκῶν μελῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐπιλεγόμενων ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

2. Τὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. μετὰ τῶν ἀναπηρωτῶν αὐτῶν, διορίζονται διὰ πράξεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητρο-

πολίτου ἐπὶ τριετῆ θτεία. Ὁ Μητροπολίτης δύναται νὰ διορίσῃ τὸ αὐτὸ μέλος τοῦ Δ.Σ. καὶ διὰ πλείονας τῆς μίας τριετίας.

3. Προτάσῃ τοῦ Προέδρου τοῦ Δ.Σ. τοῦ Γ.Φ.Τ. καὶ μετὰ ἀπὸ ἡτιοιογημένην ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου τούτου, δύναται νὰ ἀντικατασταθῇ μέλος αὐτοῦ καὶ πρὸ τῆς λήξεως τῆς θτείας αὐτοῦ.

4. Πᾶν μέλος ἀπέχον ἀδικαιοιογήτως ἐκ τριῶν συνεδριάσεων τοῦ Δ.Σ. δύναται νὰ ἀντικαθίσταται ἐκ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

ἄρθρον 18

1. Τὸ Δ.Σ. συνέρχεται τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου ἢ τῇ ἐγγράφῳ αἰτήσῃ τριῶν τουλάχιστον μελῶν αὐτοῦ πρὸς συζήτησιν συγκεκριμένων θεμάτων, ρητῶς ἀναγραφόμενων ἐν τῇ προσκλήσει ἢ τῇ αἰτήσει.

2. Διὰ τὴν ὑπαρξιν ἀπαρτίας δεόν νὰ παρίστανται τρία τουλάχιστον ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ.Σ. ἐν οἷς ἀπαραιτήτως ὁ Πρόεδρος ἢ ὁ νόμιμος ἀναπληρωτὴς αὐτοῦ, ἐγγράφως ἐξουσιοδοτούμενος ὑπὸ τοῦ Προέδρου. Τὸ Δ.Σ. ἀποφασίζει διὰ σχετικῆς πλειοψηφίας τῶν παρόντων μελῶν. Ἐν ἰσοψηφίᾳ ὑπερισχύει ἡ ψῆφος τοῦ Προέδρου. Τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων τοῦ Δ.Σ. τηροῦνται ἐν τῷ Βιβλίῳ Πρακτικῶν καὶ ὑπογράφονται κατὰ τὴν ἐπομένην συνεδρίᾳ ὑπὸ τῶν παρισταμένων κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν μελῶν.

3. Τὸ Δ.Σ. κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ συνεδρίαν συγκροτεῖται εἰς Σῶμα ἐκλέγον ἐκ τῶν κληρικῶν μελῶν αὐτοῦ τὸν Ταμίαν τοῦ Ἰδρύματος. Καθήκοντα Γραμματέως ἀνατίθενται εἰς ἓν ἐκ τῶν ὑπαλλήλων - γραφέων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

ἄρθρον 19

Τὸ Δ.Σ. ἀποφασίζει περὶ πάσης ὑποθέσεως ἀφορώσης τὸ Γ.Φ.Τ. Εἰδικώτερον:

1. Ἀσκεῖ διὰ τοῦ Προέδρου ἢ τῶν πρὸς τοῦτο ἐξουσιοδοτούμενων μελῶν αὐτοῦ τὴν ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν Ε.Φ.Τ.

2. Ἐγκρίνει καὶ τροποποιεῖ ἢ μὴ τοὺς Προϋπολογισμοὺς τῶν Ε.Φ.Τ. καὶ ἀποφαίνεται ἡτιοιογημένως ἐπὶ τῶν Ἀπολογισμῶν αὐτῶν.

3. Ἀναθέτει τὸν ἔλεγχον τῶν Ε.Φ.Τ. εἰς εἰδικούς ἐλεγκτάς.

4. Μελετᾷ, ἀποφασίζει καὶ λαμβάνει διάφορα μέτρα ὑπὲρ τῆς ὑλικῆς ἐνίσχυσεως καὶ εὐοδώσεως τῶν σκοπῶν αὐτοῦ.

5. Καταρτίζει τὸν ἐτήσιον Ἀπολογισμὸν καὶ Προϋπολογισμὸν Ἐσόδων καὶ Ἐξόδων τοῦ Γ.Φ.Τ. καὶ ὑποβάλλει τούτους πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ οἰκεῖον Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον.

6. Ὅρίζει ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ Ἐλεγκτικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ ἐτησίου Ἀπολογισμοῦ τοῦ Γ.Φ.Τ.

ἄρθρον 20

Περὶ τοῦ Προέδρου Διοικητικοῦ Συμβουλίου (Δ.Σ.).

Ὁ Πρόεδρος ἐκπροσωπεῖ τὸ Γ.Φ.Τ. ὡς καὶ τὰ Ἐνοριακὰ τοιαῦτα καθ' ἁπάσας τὰς ἐννόμους αὐτῶν σχέσεις καὶ ἔναντι πάσης Ἀρχῆς. Καθορίζει τὰς ἐργασίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ὑπογράφει τὴν σχετικὴν ἀλληλογραφίαν. Ἀσκεῖ τὴν ἐπὶ τῶν Ε.Φ.Τ. κανονικὴν καὶ διοικητικὴν ἐποπτεῖαν, ἠύει διοικητικῶς πᾶσαν ἀνωμαλίαν ἢ διαφορὰν μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ Ε.Φ.Τ. δυναμέναν νὰ διαταράξουν τὴν ἁρμονικὴν μεταξὺ αὐτῶν συνεργασίαν.

ἄρθρον 21

Τὸν Πρόεδρον ἀπόντα ἢ κωλυόμενον ἀναπληροῖ ὁ ὑπ' αὐτοῦ ὀριζόμενος ἀναπληρωτὴς αὐτοῦ ἢ ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἐξουσιοδοτούμενος Ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἰδρύματος ἀσκῶν πάντα τὰ κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον δικαιώματα αὐτοῦ, πλὴν τῆς ἀσκήσεως τῆς κανονικῆς καὶ διοικητικῆς ἐποπτείας, αἱ ὁποῖα κατὰ νόμον ἀσκοῦνται πάντοτε ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

ἄρθρον 22

1. Ἡ λογιστικὴ ὑπηρεσία τοῦ Ταμείου διεξάγεται ὑπὸ τοῦ Ταμίου ἢ ὑπαλλήλου ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου. Ὁ Ταμίας ἢ ὁ Λογιστὴς ἐκδίδει μὲν τὰ Ἐντάλματα Πληρωμῆς καὶ τὰ Γραμμάτια Εἰσπράξεως, τὰ ὁποῖα προσυπογράφονται ὑπὸ τοῦ Προέδρου, τηρεῖ δὲ τὰ οἰκεία λογιστικὰ Βιβλία.

2. Ὁ Γραμματεὺς τοῦ Δ.Σ. τηρεῖ τὰ Πρακτικὰ τῶν Συνεδριάσεων αὐτοῦ, διεξάγει ἅπασαν τὴν σχετικὴν

ἀλληλογραφίαν, καταρτίζει κατ' ἔτος λεπτομερῆ στατιστικὴν τοῦ ὑπὸ τῶν Ε.Φ.Τ. καὶ τοῦ Γ.Φ.Τ. ἐπιτελουμένου ἔργου καὶ κρατεῖ τὴν σφραγίδα τοῦ Γ.Φ.Τ.

3. Τὸ Γ.Φ.Τ. διαθέτει ἰδίαν σφραγίδα φέρουσαν εἰς τὸ μέσον τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ κύκλιθεν τὰς λέξεις: «ΓΕΝΙΚΟΝ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΔΡΑΜΑΣ».

4. Ἄπαντα τὰ βιβλία καὶ στοιχεῖα τοῦ Γ.Φ.Τ. εἶναι ἠριθμημένα καὶ θεωροῦνται καθ' ἕκαστον οἰκονομικὸν ἔτος ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Γ.Φ.Τ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ἄρθρον 23

Πόροι τοῦ Γ.Φ.Τ. καὶ διάθεσις αὐτῶν

Πόροι τοῦ Γ.Φ.Τ. εἶναι:

1. Αἱ κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν Ἐνοριακῶν Ναῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως εἰσφοραί.

2. Προαιρετικαὶ εἰσφοραί, δωρεαὶ ἢ κληροδοτήματα διαφόρων φιλανθρώπων.

3. Τὰ ἐκ τῶν Ἱερῶν Παρεκκλησίων ἔσοδα.

4. Τὸ ἐκ τῆς «ΗΜΕΡΑΣ ΑΓΑΠΗΣ» ποσοστὸν 60% ἐπὶ τῶν εἰσπράξεων τοῦ Ε.Φ.Τ.

5. Δωρεαὶ ἢ ἐπιχορηγήσεις τοῦ Δημοσίου, Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου ἢ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, Δήμων καὶ Κοινοτήτων ἢ ἐτέρου Συλλόγου ἢ Ὄργανισμοῦ.

6. Πᾶν ἕτερον ἔσοδον προερχόμενον ἐκ νομίμου καὶ χρηστῆς πηγῆς.

ἄρθρον 24

Οἱ πόροι τοῦ Γ.Φ.Τ. διατίθενται ὑπὲρ γενικότερων φιλανθρωπικῶν σκοπῶν ὡς καὶ διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν αὐτοῦ ὡς λεπτομερῶς ἀναγράφονται εἰς τὸ ἄρθρον 2 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

ἄρθρον 25

Ὁ Πρόεδρος δύναται, ἄνευ ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ., νὰ παρέχῃ χρηματικὴν ἐνίσχυσιν εἰς φιλανθρωπικὰ ἴδρύματα, Σωματεῖα καὶ ιδιώτας μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν χι-

λίων πεντακοσίων ευρώ (1.500 €), ὁ δὲ Ταμίς εἰς ιδιώτας μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν διακοσίων ευρώ (200 €).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

«ΗΜΕΡΑ ΑΓΑΠΗΣ»

ἄρθρον 26

1. Ὁ ἀκριβὴς χρόνος διεξαγωγῆς τοῦ Ἐράνου τῆς «ΗΜΕΡΑΣ ΑΓΑΠΗΣ» κατὰ τὸν μῆνα Δεκέμβριον ἐκάστου ἔτους, ὀρίζεται δι' ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. τοῦ Γ.Φ.Τ.

2. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας διεξάγεται Γενικὸς Ἔρανος εἰς ἅπασαν τὴν περιφέρειαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας δι' ἠριθμημένων καὶ νομίμως θεωρημένων κουπονίων.

3. Τὸ χρηματικὸ προϊόν τοῦ Ἐράνου τῆς «ΗΜΕΡΑΣ ΑΓΑΠΗΣ» ἐκάστης Ἑνορίας κατανέμεται μεταξύ τοῦ Γ.Φ.Τ. εἰς ποσοστὸν 60% καὶ τοῦ Ε.Φ.Τ. εἰς ποσοστὸν 40%, ἐφ' ὅσον βεβαίως εἰς τὴν Ἑνορίαν ὑφίσταται τοιοῦτον Ε.Φ.Τ. Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἑνορία στερεῖται Ε.Φ.Τ., τότε ἅπαντα τὰ ἔσοδα αὐτῆς, ἐκ τοῦ ὡς ἄνω Ἐράνου, περιέρχονται εἰς τὸ Γ.Φ.Τ.

ἄρθρον 27

Τὸ οικονομικὸν ἔτος διὰ τὸ Γενικὸν Φιλόπτωχον Ταμεῖον ἄρχεται τὴν 1ην Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ λήγει τὴν 31ην Δεκεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους. Κατὰ τὸν μῆνα Φεβρουάριον ἐκάστου ἔτους συντάσσεται ὑπὸ τοῦ Ταμίου ὁ Ἀπολογισμὸς τοῦ διαρρέυσαντος ἔτους καὶ κατὰ τὸν μῆναν Δεκέμβριον ἐκάστου ἔτους συντάσσεται ὑπὸ τοῦ Ταμίου ὁ Προϋπολογισμὸς τοῦ νέου ἔτους. Ταῦτα ἐλέγχονται καὶ ἐγκρίνονται εἰς ἰδίαν συνεδρίαν τοῦ Γ.Φ.Τ. καὶ ὑποβάλλονται πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ οἰκεῖον Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον.

Μετὰ τὴν λήψιν ὡς ἄνω ἐγκρίσεως κατὰ μῆνα Φεβρουάριον ἢ Μάρτιον ἐκάστου ἔτους συγκαλεῖται Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ Δ.Σ. τοῦ Γ.Φ.Τ. καὶ τῶν Δ.Ε. τῶν Ε.Φ.Τ. κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Πρόεδρος ἀναφέρεται ἀπολογιστικῶς εἰς τὸ ἐν γένει ἐπιτελεσθὲν ἔργον, τοῦ Γ.Φ.Τ. καὶ τῶν Ε.Φ.Τ. τοῦ παρελθόντος ἔτους, δίδονται αἱ δέουσαι ὁδηγίαι διὰ τὴν καλυτέραν ὀργάνωσιν καὶ ἐπιτυχίαν τοῦ Ἐράνου «ΗΜΕΡΑΣ ΑΓΑΠΗΣ» καὶ αἱ κατευθυντήρια ὁδηγίαι διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄

Τελικαὶ Διατάξεις

ἄρθρον 28

Ἐπὶ παντὸς θέματος μὴ διαλαμβανομένου ἐν τῷ παρόντι, ἐπιλαμβάνεται καὶ ἀποφασίζει τὸ Δ.Σ. τοῦ Γ.Φ.Τ. πρὸς ἐπίλυσιν αὐτοῦ μὲ τὴν σύμφωνον γνώμην τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

ἄρθρον 29

1. Ὁ παρῶν Κανονισμὸς τροποποιεῖται ἢ καταργεῖται ὑπὸ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, κατόπιν ἠτιολογημένης ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. τοῦ Γενικοῦ Φιλόπτωχου Ταμείου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας, λαμβανομένης ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου καὶ μὲ θετικὴν ὑπὲρ τῆς καταργήσεως ἢ τροποποιήσεως ψήφον αὐτοῦ. Ἡ σχετικὴ ἀπόφασις τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι δημοσιευτέα εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ ἐπίσημον Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

2. Εἰς περίπτωσιν καταργήσεως ἢ διαλύσεως τοῦ Γ.Φ.Τ. τούτου, ἡ περιουσία αὐτοῦ περιέρχεται εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Δράμας.

ἄρθρον 30

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

ἄρθρον 31

Κάλυψις Δαπάνης

Ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29ῃ Φεβρουαρίου 2008

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 181/2008

Λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν:

Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθμ. 181/2008 «Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 123/1999 Κανονισμοῦ “Περὶ συστάσεως θέσεων Εἰδικῶν Ἐπιστημονικῶν Συμβούλων παρὰ τῆ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος”»

1. Τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 4 περίπτ. ε' καὶ 9 παράγρ. 2 καὶ 4 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (Φ.Ε.Κ. 146/τ. Α'/1977).

2. Τὴν ἀνάγκην παροχῆς ὑπηρεσιῶν συμβουλευτικῶν καὶ ὀργανωτικῶν πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὸν Πρόεδρον Αὐτῆς ὑπὸ ἐξειδικευμένων κληρικῶν ἢ λαϊκῶν ἐμπειρογνομῶνων ἐπὶ ζητημάτων ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῶν Γραφείων τῆς Δ.Ι.Σ., ὡς καὶ ἀσκήσεως ποιμαντικῆς, παροχῆς παιδείας καὶ πληροφορήσεως πρὸς τὸ ποίμνιον μέσῳ τῶν κηλάδων ἐκδόσεων καὶ ἐνημερώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

3. Τὴν ἀνάγκην νομικῆς ἐπεξεργασίας, ἰδίως προληπτικῶς, τῶν ἀγομένων ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου θεμάτων, ὡς καὶ νομικῆς κατοχυρώσεως τῶν Ἀποφάσεων τῶν ἐν γένει ὀργάνων Αὐτῆς καὶ τῆς παροχῆς ἐξειδικευμένων συμβουλιῶν καὶ κατευθύνσεως τοῦ δικαστικοῦ χειρισμοῦ ὑποθέσεων.

4. Τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 123/1999 Κανονισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ συστάσεως θέσεων Εἰδικῶν Ἐπιστημονικῶν Συμβούλων παρὰ τῆ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ΦΕΚ. 145/τ. Α'/12.7.1999)».

Τὴν ἀπὸ 29.2.2008 Ἀπόφασιν Αὐτῆς.

ΨΗΦΙΖΕΙ

Τὸν ὑπ ἀριθμ. 181/2008 Κανονισμὸν ἔχοντα οὕτω :

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 181/2008

«Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 123/1999 Κανονισμοῦ: “Περὶ συστάσεως θέσεων Εἰδικῶν Ἐπιστημονικῶν Συμβούλων παρὰ τῆ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος”».

Ἄρθρον Μόνον.

Ἡ παράγραφος 1 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 123/1999 Κανονισμοῦ ἀντικαθίσταται ὡς ἑξῆς:

1. Συνιστῶνται παρὰ τῆ Ἱερᾷ Συνόδῳ τρεῖς (3) θέσεις Εἰδικῶν Ἐπιστημονικῶν Συμβούλων ἐπὶ Ἐκκλησιαστικῶν ἐν γένει ζητημάτων. Οἱ Σύμβουλοι ἐπικουροῦν τὸν Πρόεδρον καὶ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν καθηκόντων των, ἰδίως εἰσηγούμενοι θέματα πρὸς ἀντιμετώπισιν καὶ ἐκφέροντες γνώμην πρῶτον ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν ζητημάτων καὶ τοῦ δικαστικοῦ χειρισμοῦ ὑποθέσεων (ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβούλου), δεύτερον ἐπὶ ἀντικειμένων ἐνδιαφέροντος τῆς Ἀρχιγραμματείας (ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ Εἰδικοῦ Γραμματέως ἐπὶ τῆς Ἀρχιγραμματείας) καὶ τρίτον

ἐπὶ ποιμαντικῶν προβλημάτων τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος, τῆς προβολῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ὡς καὶ τῆς ἀσκήσεως συγχρόνου ποιμαντικῆς καὶ παροχῆς παιδείας διὰ τῶν ἐκδόσεων καὶ τῶν ἐντύπων καὶ ἠλεκτρονικῶν μέσων ἐνημερώσεως (ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ Εἰδικοῦ Ἐπιστημονικοῦ Συμβουλίου Ἐπικοινωνίας, Ἐνημερώσεως καὶ Παιδείας), διεκπεραιοῦν, συναφῶς δέ, εἰδικῶς ἀνατιθεμένας ἀποστολὰς ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ἢ ἀλλοδαπῇ, συντονίζουν καὶ ἐποπτεύουσι τὴν λειτουργίαν τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ὀργάνων Αὐτῆς εἰς τὸν τομέα ἀρμοδιότητος Αὐτῆς καὶ συμμετέχουσι εἰς Ἐπιτροπὰς συνιστωμένας ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὴν μελέτην καὶ ἀντιμετώπισιν ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων. Οἱ ὡς ἄνω Εἰδικοὶ Σύμβουλοι ἐποπτεύονται ὑπὸ τοῦ Προέδρου καὶ πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἀποστολῆς τῶν ἔχουσι ἀκώλυτον πρόσβασιν καὶ ἐνημέρωσιν ὡς πρὸς τὴν πορείαν τῶν σχετικῶν ὑποθέσεων καὶ τὰ τηρούμενα καὶ διακινούμενα ἔγγραφα καὶ στοιχεῖα παρὰ τῶν Ὑπηρεσιῶν καὶ Γραφείων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐκτὸς ἂν ἀντιθέτως ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Δ.Ι.Σ.

Εἰς τὰς θέσεις αὐτὰς διορίζονται Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἢ Νομικῶν Μαθημάτων Τμήματος Πανεπιστημίου, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι εἰδικὴν ἐπιστημονικὴν

ἐνασχόλησιν μετὰ τὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας, ἢ κληρικοὶ ἢ λαϊκοὶ μετὰ εἰδικὴν πείραν καὶ γνῶσιν.»

2. Ἡ παράγραφος 3 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 123/1999 Κανονισμοῦ ἀντικαθίσταται ὡς κατωτέρω:

«3. Ὁ διορισμὸς εἰς τὰς ὡς ἄνω περιπτώσεις γίνεται δι' Ἀποφάσεως τοῦ Προέδρου τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ συμβάσει ἰδιωτικοῦ δικαίου ἢ διὰ πράξεως διορισμοῦ, ἡ δὲ ἀνάθεσις τῶν καθηκόντων τούτων εἰς δικαστικὸν λειτουργὸν ἐν ἐνεργείᾳ, κατόπιν προηγουμένης ἀδείας τοῦ οἰκείου Ἀνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου.»

3. Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

4. Ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ Κανονισμοῦ τούτου προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29ῃ Φεβρουαρίου 2008

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης

Ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Στὴν ἰστοσελίδα www.ecclesia.gr/greek/press/magazines.html μπορεῖτε νὰ διαβάσετε παλαιότερα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Γιὰ νὰ ἀποστείλετε ἄρθρα ἢ ἀνακοινώσεις στὸ περιοδικὸ ΕΚΚΛΗΣΙΑ μπορεῖτε νὰ χρησιμοποιήσετε τὴ διεύθυνση ἠλεκτρονικοῦ ταχυδρομείου:
theologia@ecclesia.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαθείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 "Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἀγίου Νικολάου Δ.Δ. Δροσάτου Δήμου Καλαβρύτων,

Ἀγίου Νικολάου Δ.Δ. Κερυνείας Δήμου Διακοποῦ,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Αἰγίῳ τῇ 21ῃ Μαρτίου 2008

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαθείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

ΑΙ Μ :

**Καλαβρύτων
καὶ Αἰγιαθείας**

**Ἐδέσσης,
Πέλλης καὶ Ἀθμωπίας**

Μηθύμνης

**Ἀποστολικὴ Διακονία
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλ-
λάδος**

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀθμωπίας

(ΟΡΘΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ)

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξάιρεσιν δι' ἐπιλογῆς κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 14, 15 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων», πλήρωσιν μιᾶς (1) θέσεως Κλήδου ΠΕ Διοικητικοῦ - Οἰκονομικοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων καὶ Κανονισμῶν προσόντων καὶ ἀνάλογον προϋπηρεσίαν εἰς ἀντίστοιχον θέσιν, ὅπως ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Ἐν Ἐδέσσει τῇ 21ῃ Ἰανουαρίου 2008

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης, καὶ Ἀθμωπίας ΙΩΗΛ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μηθύμνης

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως λαϊκοῦ ὑπαλλήλου Κλήδου ΔΕ Κλητῆρος Ὁδηγοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους ὅπως ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν κατὰ Νόμον ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν. Οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὴν κατάληψιν τῆς θέσεως ταύτης δεόν νὰ ἔχωσιν ἐπαγγελματικὸν δίπλωμα ὁδηγήσεως αὐτοκινήτου καὶ ἐμπειρία περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς θέσεως αὐτῆς, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ δι' ἐκκλησιαστικῶν ὑπαλλήλων προσόντα, ὡς ταῦτα ὀρίζονται ὑπὸ τῶν ἄρθρων 6 ἕως 13 τοῦ 5/1978 Κανονισμοῦ «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων». Ὁ διορισμὸς εἰς τὴν ὡς ἄνω θέσιν ἐνεργηθήσεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 15 τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ.

Ἐν Καλλιθονῇ τῇ 27ῃ Μαρτίου 2008

† Ὁ Μηθύμνης ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

**ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Ἄρ. πρωτ. 1052

Ἀθήνα, 23 Ἀπριλίου 2008

**Πρόσκληση Ἐνδιαφέροντος γιὰ πρόσληψη
Ἑπαλλήλων**

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προτίθεται νὰ προχωρήσει στὴν κάλυψη 25 κενῶν ὀργανικῶν θέσεων διαφόρων ειδικοτήτων δι' ἐπιλογῆς προσωπικοῦ, σύμφωνα μὲ τὸν ὑπ' ἄρ. 5/1978 Κανονισμό, τὴν ἀπὸ 10.10.2007 ἀπόφαση τοῦ Κ.Δ. Συμβουλίου αὐτῆς, τὴν ἀπὸ 29.2.2008 ἔγκριση τοῦ Α.Υ.Σ.Ε. καὶ τὴν ὑπ' ἄρ. 676/795/18.4.2008 ἀπόφαση τῆς Δ.Ι.Σ.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι καλοῦνται νὰ ὑποβάλλουν στὸ Γραφεῖο Πρωτοκόλλου τοῦ Ὁργανισμοῦ (στὴν αἴθουσα Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου στὸ ἰσόγειο τοῦ Συνοδικοῦ Μεγάρου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰασίου 1 ΑΘΗΝΑΙ), κατὰ τὶς ὥρες 12:00-14:00, τὴν αἴτηση καὶ τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά, τὰ ὁποῖα περιγράφονται στὴν Πρόσκληση, ἐντὸς σφραγισμένου φακέλλου.

Τὴν Πρόσκληση Ἐνδιαφέροντος καθὼς καὶ τὰ σχετικὰ ἔντυπα δύνανται οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ παραλάβουν τὶς ἐργάσιμες ἡμέρες πλὴν Σαββάτου καὶ ἄργιων καὶ ἀπὸ ὥρα 10:00-12:00, ἀπὸ τὸ θυρωρεῖο τοῦ ἀ' ὀρόφου τοῦ Συνοδικοῦ Μεγάρου (ὄπισθεν τῆς Ἱ. Μονῆς Πετράκη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰωάννου Γενναδίου 14).

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς
† Ὁ Φαναρίου ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ἈΝΕΣΤΗ!